

Begroting Midden-Delfland 2021-2024

Financieel duurzaam

Inhoudsopgave

Financieel Duurzaam.....	4
Beleidsmatig meerjarenperspectief	7
Financieel meerjarenperspectief	11
2. Programma's.....	20
Programma 1 : Vitale dorpen in Midden-Delfland® 2025.....	21
Programma 2 : Bestuur en veiligheid.....	28
Programma 3 : Beheer, verkeer en milieu	32
Programma 4 : Onderwijs	45
Programma 5 : Sociaal Domein en Welzijn	47
Programma 6 : Economische en sociale zaken	53
Programma 7 : Ruimtelijke ordening, ontwikkeling en volkshuisvesting	61
Overzicht van algemene dekkingsmiddelen	68
Overzicht van de kosten Overhead	72
3. Paragrafen.....	75
3. 1. Lokale heffingen.....	76
3. 2. Verbonden partijen.....	83
3. 3. Grondbeleid	98
3. 4. Onderhoud kapitaalgoederen	102
3. 5. Bedrijfsvoering.....	110
3. 6. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	115
3. 7. Financiering	122
4. Recapitulatie	128
5. Financiële begroting (overzicht van baten en lasten)	131
6. Bijlagen	147
6. 1. Missie	148
6. 2. Staat van reserves en voorzieningen.....	149
6. 3. Prognose verloop reserves en voorzieningen 2021 – 2024	153
6. 4. Meerjarig investeringsoverzicht 2021 – 2024	156
6. 5. Begroting 2021 – 2024 op taakveld	158
6. 6. Beleidsindicatoren	163

Begroting 2021 - 2024

Geachte raad,

Met genoegen bieden wij u onze begroting *Financieel Duurzaam* aan. Ondanks financieel moeilijke jaren en onzekere vooruitzichten, is het een realistische begroting geworden met toekomstperspectief. Deze begroting stelt ons in staat om onze ambities uit het collegeprogramma te realiseren. Op die manier houden we Midden-Delfland sterk. Met aanvullende inkomsten én door terughoudend te zijn met nieuwe en extra uitgaven, waarborgen we een duurzaam begrotingsevenwicht. De gevolgen voor inwoners, ondernemers, het verenigingsleven en maatschappelijke organisaties houden we beperkt.

Deze collegeperiode staat in het teken van flinke (financiële) uitdagingen. Onze ambities zijn fors. Tegelijkertijd zijn de gemeentelijke budgetten al langere tijd bron van discussie met het Rijk. Zelfs na vele jaren blijft het onduidelijk in hoeverre gemeenten financieel worden gecompenseerd voor de hoge kosten van jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning. Dat geldt ook voor de eventuele tegemoetkoming vanuit het Rijk voor onvoorzien uitgaven en misgelopen inkomsten door COVID-19. Naast al deze onzekerheden heeft de huidige economische ontwikkeling onvermijdelijk ook consequenties voor onder meer de bijstand en de participatiewet.

Vanaf 2023 is de begroting van Midden-Delfland structureel sluitend. Voor 2021 en 2022 moeten we nog een beroep doen op onze algemene reserve. De benodigde bedragen blijven echter ruimschoots onder de toevoeging die we bij de jaarrekening van 2019 hebben gedaan.

1. Financiële ontwikkelingen

In de kadernota 2020-2024 schetsten we het financieel meerjarenperspectief voor Midden-Delfland. We hielden daarbij rekening met een ombuigingsopgave van 2 miljoen euro. In de begroting die voor u ligt, slaat dit tekort vanaf 2023 om in een voordeel.

Bij het opstellen van deze begroting hielden we rekening met de volgende ontwikkelingen¹:

- implementatiekosten van de Omgevingswet;
- uitvoeringskosten voor het Klimaatakkoord (klimaat-, energie- en warmtetransitie en duurzaamheid);
- kostenontwikkeling in het sociaal domein;
- veranderingen in de personeelskosten;
- areaaluitbreidingen;
- aankomende herijking van het gemeentefonds;
- corona.

2. Corona

Onze ondernemers hebben het zwaar door de coronacrisis. Ook onze organisatie is zeer getroffen door de gevolgen van de pandemie. Onze wethouder Hans Horlings is overleden aan de gevolgen van corona. Hans was onder andere portefeuillehouder voor Financiën. Zijn verdiensten voor Midden-Delfland waren groot.

¹ Een uitgebreide toelichting leest u in het document 2020-17633 / 20Z.002962, paragraaf *Financieel perspectief 2021-2024*.

De exacte gevolgen van de coronacrisis in 2021 voor onze gemeente op korte en lange termijn zijn nog onvoldoende in te schatten. De financiële effecten hebben wij daarom niet meegenomen in deze begroting².

Voor de korte termijn hebben wij bijvoorbeeld inzicht nodig in de rijksvergoeding ter compensatie van de ondersteuningsmaatregelen voor inwoners en ondernemers. Het Rijk droeg de gemeenten op deze financiële regelingen uit te voeren. Tot op dit moment is het, ook na intensieve gesprekken vanuit de VNG, voor veel van deze maatregelen onzeker of er überhaupt een vergoeding beschikbaar komt. Ook GGD, VRH, MRDH en andere partners kampen met vele onzekerheden. Op dit moment weten wij nog niet wat dit gaat betekenen voor onze financiële bijdrage aan deze samenwerkingen en deelnemingen.

Voor de langere termijn is vooral de maatschappelijke impact van de coronacrisis van belang. Landelijke maatregelen zijn van grote invloed op de economie en daarmee op de vraag naar gemeentelijke voorzieningen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de schuldhulpverlening, de verstrekking van uitkeringen en de zorg.

3. Uitgangspunten begroting *Kiezen voor Midden-Delfland*

De ambities uit het coalitieakkoord en het collegewerkprogramma zijn leidend voor ons college. Dat geldt ook voor de voornemens en de kostenbesparende maatregelen (de zeven verbeterisporen) uit de kadernota 2020-2024.

3.1. Coalitieakkoord

Onze speerpunten voor de komende periode zijn:

- we zetten onverminderd in op de bouw van 700 woningen voor jong en oud;
- we investeren in het onderwijs;
- we ondersteunen onze boeren en tuinders bij de verkoop van hun eerlijke en gezonde producten;
- we werken aan het opwekken van schone energie;
- we beschermen en ontwikkelen ons landschap;
- we zorgen voor meer arbeidsparticipatie en werkgelegenheid;
- we leveren zorg op maat;
- we versterken de positie van Midden-Delfland als groen tussen de steden;
- we zorgen ervoor dat de buitenruimte wordt aangepast aan de klimaatveranderingen.

3.2. Kadernota

Daarnaast houden we rekening met de volgende uitgangspunten:

- we voeren de, in de begroting 2020-2023 afgesproken bezuinigingen, onveranderd door in de begroting 2021-2024;
- we zien af van het structureel inzetten van de algemene reserve voor een sluitende begroting;
- we voeren waar mogelijk bezuinigingen door en vergroten de inkomsten die we op korte termijn kunnen realiseren;
- we starten kostenbesparende sporen op voor een ook op termijn sluitende begroting.

Met de zeven verbeterisporen uit de kadernota willen we het volgende bereiken:

- a. duurzaam grip op onze financiën;
- b. een personele bezetting met voldoende slagkracht;
- c. het op adequate wijze uitvoeren van de gedecentraliseerde taken met een slimme inzet van eigen én regionale expertise.

² Met uitzondering van het onderdeel *Uitkeringslasten participatiewet*.

Enkele van deze zeven verbeterpunten zijn inmiddels in uitvoering. Dit geldt bijvoorbeeld voor de doorontwikkeling van het maatschappelijk team. Andere punten zijn in voorbereiding. In de komende maanden gaat de uitvoering van start.

4. Ramingen en begrotingsvoorstellen

De ramingen in deze begroting zijn reëel, passend en noodzakelijk voor het uitvoeren van onze taken. Ter voorbereiding van de begrotingsvoorstellen hebben wij onze budgetten nog een keer kritisch tegen het licht gehouden, bijvoorbeeld met het oog op een verminderde vraag. Ook onderzochten we of inkomstenposten uit eerdere begrotingen nog steeds realistisch zijn.

De gevolgen voor inwoners en ondernemers zijn beperkt. De tarieven van OZB, riool- en afvalstoffenheffing houden we gelijk, De OZB-aanslag stijgt in 2021 wel met de waardeontwikkeling van onroerend goed. Momenteel bereiden we een voorstel voor om de berekeningssystematiek van het OZB-tarief onafhankelijk te maken van de waardeontwikkeling van onroerend goed.

Er is wel een stijging van de begrafenissen noodzakelijk om de toegenomen kosten te compenseren. De overige legestarieven stijgen met het inflatiepercentage.

Leeswijzer

In het hoofdstuk *Beleidsmatig meerjarenperspectief* vertellen we op welke wijze het collegewerkprogramma, de kadernota en deze begroting met elkaar verweven zijn. Inzicht in de maatregelen om tot een sluitende meerjarenbegroting te komen, oftewel het dekkingsplan, vindt u in het *Financieel meerjarenperspectief*. Direct daarna volgt een toelichting op de zeven programma's en de paragrafen. Tenslotte geven de bijlagen u zicht op onze reserves, voorzieningen en investeringen.

Procedure begrotingsbehandeling

In oktober en november behandelen we de begroting 2021-2024.

Dit is de planning:

Maandag 5 oktober	Beantwoording technische vragen in een plenaire bijeenkomst.
Woensdag 21 oktober	De fracties leveren uiterlijk om 12 uur hun algemene beschouwingen in.
Donderdag 22 oktober	Publicatie van de <i>Begroting in één Oogopslag</i> in De Schakel.
Vrijdag 30 oktober	Het college geeft zijn reactie op de algemene beschouwingen.
Maandag 9 november en Dinsdag 10 november	De gemeenteraad bespreekt en beslist over de begroting tijdens een openbare raadsvergadering (2 avonden i.v.m. Corona).

Met deze begroting zijn wij in staat de ambities te realiseren die we aan het begin van deze coalitieperiode met elkaar hebben afgesproken. Tegelijkertijd zorgen we ervoor dat onze financiën duurzaam op orde zijn. We kijken uit naar het bestuurlijk debat,

Het college van burgemeester en wethouders,

Martien Born
Gemeentesecretaris

Arnoud Rodenburg
Burgemeester

Beleidsmatig meerjarenperspectief

Dit hoofdstuk legt een link tussen het collegewerkprogramma, de Kadernota 2020-2024 en deze begroting. We kijken naar wat in 2021, het laatste volledige jaar in deze bestuursperiode van uw college, opgepakt dan wel afgerond wordt. Daarnaast bevestigen we de financiële sporen uit de kadernota. Deze hebben tot doel:

- a. Duurzaam grip hebben op de gemeentelijke financiën;
 - b. Op orde hebben van de personele bezetting met voldoende slagkracht;
 - c. Op adequate wijze invulling geven aan gedecentraliseerde taken, waarbij effectief gebruik wordt gemaakt van de eigen expertise en de regionale samenwerking.
- Meer concrete doelen voor 2021 staan in de programma's 1 tot en met 7 van deze begroting (zie hoofdstuk 2 Programma's).

Collegewerkprogramma

Het collegewerkprogramma heeft de volgende indeling:

1. Landschap
2. Duurzaamheid
3. Inwoners
4. Ontwikkeling
5. Dienstverlening

1. Landschap

Binnen dit onderdeel van het collegewerkprogramma wordt het verbeteringspoor III 'Landschap lokaal dragen' uitgewerkt:

Met de oprichting van de gemeente Midden-Delfland hebben wij de bestuurlijke opdracht meegekregen het landschap van Midden-Delfland te versterken.

Gedreven door trots op het cultuurhistorische landschap en onze authentieke dorpen. Vanuit de regionale opgaven van leefkwaliteit en economisch vestigingsklimaat versterken we de positie van het landschap als groen gebied tussen de steden en maken het toegankelijk voor recreatie ten behoeve van inwoners van binnen en buiten de gemeente.

Wat ziet u hiervan in 2021?

- In 2021 maken wij met incidentele middelen een plan van aanpak voor de implementatie van de omgevingswet. Hierin worden de structurele kosten in kaart gebracht. Ook zal de impact voor bewoners, bedrijven en de gemeentelijke organisatie inzichtelijk worden gemaakt.
- Samen met andere overheden en private partijen werken we ook in 2021 aan het bevorderen van recreatie.
- Met het Hoogheemraadschap ontwikkelen we een visie en aanpak voor bodemdaling in relatie tot de uitgangspunten van het Klimaatakkoord.
- Onze stimuleringsmaatregelen om het Bijzonder Provinciaal Landschap te behouden blijven onverminderd van kracht.
- In 2021 werken we verder aan de uitwerking van verbeteringspoor III 'Landschap lokaal dragen'. Hierbij staan de volgende vragen centraal:
 - a. Wat is vanuit de gemeente nodig om het agrarisch cultuurlandschap beleefbaar te houden en haar maatschappelijke (ruimtelijke) functies in te vullen;
 - b. Hoe kunnen de IODS-middelen optimaal benut worden om te zorgen dat op lange termijn het groenblauwe landschap voldoende (economische) dragers heeft.

2. Duurzaamheid

Binnen dit onderdeel wordt de duurzame ambitie van de gemeente verder uitgewerkt op basis van wettelijke verplichtingen. Wij werken hierbij vanuit de kaders die zijn vastgesteld in het Duurzaamheidsprogramma fysiek domein Midden-Delfland 2020-2023. Doordat de financiële ruimte gering is zijn in deze begroting niet alle voorstellen met financiële gevolgen uit dat programma verwerkt. Bijvoorbeeld de ambitie t.a.v. circulaire economie kunnen we daardoor nu niet invullen. Wel is binnen het rioleringsfonds vanaf 2021 financiële ruimte beschikbaar voor het

(laten) uitvoeren van stresstesten, het opstellen van een uitvoeringsagenda en het voeren van een risicodialoog. Dat pakken we dus ook op. We voeren onze wettelijke taken op dit punt uit.

Wat ziet u hiervan in 2021?

- Voorstellen voor de Warmtetransitievisie en de Regionale Energiestrategie op basis van een nationale doorrekening van het regionale aanbod.
- Ondersteuning van Greenport op basis van het Energieakkoord (warmte, energiebesparing en gebruik CO2) en Innovatiepact (innovatieve maatregelen in circulair werken), geothermie Kraaiennest en ontwikkeling WarmteLeiding (voorheen leiding door het midden).
- In de maaibestekken voor wegbermen in het buitengebied nemen we als wegingsfactor op om maaisel lokaal af te zetten en te verwerken. De aanbesteding staat voor 2021 gepland.

3. Inwoners

Meedoen is belangrijk. Werk speelt daarbij een belangrijke rol. Dat vergt inspanning, zeker nu de economie zo hard getroffen is door de corona pandemie. Re-integratie naar werk blijft een speerpunt voor uw college. Goed onderwijs en activering zijn onontbeerlijk. Wij ondersteunen het onderwijs extra via ons lokaal onderwijsbeleid.

Wij bieden ondersteuning en zorg voor wie dat echt nodig hebben. Daarbij staat voorop dat we onze inwoners ondersteunen om zelf regie en verantwoordelijkheid te nemen. Waar nodig bieden we op de persoon gerichte zorg voor een veilig, gezond en waardig leven. De landelijke trend van kostenstijging in het sociaal domein, is ook in onze gemeente al enkele jaren een realiteit gebleken. Met de ingezette maatregelen (zoals het plan van aanpak kostenbeheersing, de doorontwikkeling maatschappelijk team) krijgen we geleidelijk meer grip op deze problematiek. De voorliggende meerjaren begroting is met de kennis van nu gebaseerd op een reële raming van kosten in (jeugd)zorg en ondersteuning. Dit maakt het mogelijk eerdere reserveringen ten behoeve van toekomstige tegenvallers, terug te laten stromen in de algemene middelen.

We koppelen kunst en cultuur aan het reguliere onderwijsprogramma. Zo stimuleren we de ontwikkeling van onze kinderen. Sportverenigingen blijven we ondersteunen.

De landelijke ontwikkelingen in het sociaal domein volgen we nauwgezet: nieuwe en aankomende wettelijke taken zoals de Wet Inburgering en de Maatschappelijke Opvang bereiden we voor in samenhang met reeds bestaande taken, zodat burgers integraal bediend kunnen worden. Wij vinden het belangrijk dat inwoners van Midden-Delfland zich veilig voelen, en spannen ons in om de veiligheid in onze gemeente te bewaken.

Wat ziet u hiervan in 2021?

- Zorg en Ondersteuning -Wij leveren adequate zorg en ondersteuning aan onze inwoners. De uitdaging binnen dit taakveld vanwege de tekorten in de Rijksfinanciering van het sociaal domein blijft. Ontoereikend rijksbudget leidt niet alleen tot grote uitdagingen om inwoners en huishoudens de zorg te kunnen bieden die nodig is. Ook dragen zij bij aan de druk op de gemeentelijke financiën. Om op termijn structureel te kunnen besparen, richten wij ons met het Beleidskader Jeugd op de kracht van het preventief jeugdbeleid: als we de kosten aan dure geïndiceerde zorg willen terugbrengen, zullen we moeten inzetten op preventie, het stimuleren en aanspreken van de eigen verantwoordelijkheid en het investeren in de poortfunctie. Wij merken dat het zicht op de uitgaven aanzienlijk beter onder controle is dan voorheen. De zorg blijft op een hoog niveau maar het sturen op de kosten is een zeer belangrijk speerpunt.
- Onderwijs - Wij handhaven het lokaal onderwijsbeleid. Met het lokaal onderwijsbeleid geven we kinderen, extra aandacht en begeleiding. Ook worden leerkrachten ondersteund. We vinden het belangrijk om ervoor te zorgen dat kinderen zich op school goed voelen en zichzelf optimaal kunnen ontwikkelen. Hoewel we als gemeente niet alle jeugdproblemen oplossen, kunnen we wel samen met scholen ervoor zorgen dat kinderen op school de begeleiding en aandacht krijgen die ze nodig hebben. Daar gaat een positieve werking vanuit.
- Veiligheid en sociale veiligheid - Dit programma richt zich zowel op de ondersteuning van landelijke thema's en projecten als op de aanpak van gemeentelijke onderwerpen met prioriteit.
- Maatschappelijke voorzieningen – voor de drie kernen, te beginnen in Den Hoorn, onderzoeken we de mogelijkheden van synergie in de huisvesting van maatschappelijke functies op het gebied van sport, welzijn en gezondheid. Hierbij zoeken we nadrukkelijk de

verbinding tussen een state of art voorzieningenniveau in de kernen, en onze woningbouwopgave.

- Als uitwerking van het verbeteringspoor I 'Samenleving rendabel stimuleren', wordt behalve de hiervoor genoemde doorontwikkeling van het maatschappelijk team in 2021 een inhaalslag gemaakt in de bedrijfsvoering en de ICT voor het sociaal domein. Hiermee krijgen we meer grip, inzicht en sturingsinformatie.

4. Ontwikkeling

Wij werken aan een goed woon-werkklimaat in onze gemeente. Dat doen we door het stimuleren van een gevarieerd woningaanbod en het goed ondervangen van de toename van verkeer en parkeerdruk.

Waar mogelijk werken wij mee aan duurzame initiatieven van ondernemers. Zo ondersteunen we onze ondernemers onder meer bij de afzet en de promotie van hun streekproducten in korte ketens. Op regionaal niveau werken we in lijn met de Human Capital Agenda en dragen we bij aan Campus en fieldlabontwikkelingen.

Wat ziet u hiervan in 2021?

- Onverminderd werken we in 2021 aan het stimuleren en faciliteren van ontwikkelaars om woningbouw toe te voegen zodat we nog in deze collegeperiode tot realisatie van 700 woningen kunnen komen. Kansrijke en concrete plannen kunnen daarbij op onze aandacht rekenen.
- We houden bij ontwikkelingen op passende wijze rekening met de bereikbaarheidsbehoefte in de kernen en het buitengebied.
- We blijven actief in gesprek met ondernemers om met hen mee te denken over initiatieven die ten goede komen aan het versterken van de identiteit van Midden-Delfland.

5. Dienstverlening

Op basis van de waarden van Cittaslow zijn we een gastvrije gemeente met een open oriëntatie naar onze samenleving. De snelle ontwikkelingen in de maatschappij vragen van ons een goede, veilige en flexibele dienstverlening en informatievoorziening. De veranderingen in de dienstverlening in deze collegeperiode zijn dan ook daarop gericht. We blijven aansluiten op de vragen vanuit de maatschappij.

Wat ziet u hiervan in 2021?

- In 2021 gaan wij verder met de implementatie van zaakgericht werken. Dat leidt tot een vervanging van onze software in 2021. Daarmee houden we onze dienstverlening en bedrijfsvoering op peil.
- De dienstverleningsvisie is eind 2020 geactualiseerd. Hierin staat welke vormen van dienstverlening er zijn en ook waar participatie past en waar niet. Hierbij zijn de uitgangspunten van Cittaslow en de filosofie van Hostmanship leidend. In 2021 implementeren we deze visie verder in onze werkwijze.
- Uitwerken van de verbeteringsporen II 'Digitale basis op orde' en IV 'Strategisch personeelsbeleid'. Hierbij staan de volgende vragen centraal:
 - Wat is nodig om aan de grote behoefte aan (sturings)informatie te voldoen;
 - Hoe kan de digitalisering ingezet worden om zo efficiënt mogelijk te werken en mogelijk besparingen worden bereikt;
 - Op welke wijze kunnen binnen de huidige financiële kaders de kennispositie en doorontwikkeling van de organisatie worden bevorderd, waarbij de inhuur van extern personeel wordt beperkt.

6. Overige sporen

In de Kadernota 2021-2024 zijn naast de hiervoor genoemde verbeteringsporen nog 3 andere onderwerpen aangekondigd die nader onderzocht gaan worden. Deze onderwerpen zijn:

Verbeterspoor V. 'Regionale samenwerking omarmen'

Dit is een overkoepelend verbeteringspoor, aangezien Midden-Delfland op heel veel terreinen samenwerking zoekt met andere overheden, ondernemers, maatschappelijke instanties en inwoners. In heel Nederland is sprake van een intensivering van de

regionale samenwerking doordat maatschappelijke opgaven zich niet meer beperken tot de gemeentegrens. Het Interbestuurlijk Programma bevat een uitwerking van die opgaven, waar wij voor de invulling als uitgangspunt hanteren dat de regionale samenwerking een maatschappelijke of organisatorische meerwaarde moet bieden. De insteek bij de uitwerking is:

- Opstellen van een integrale strategische visie over regionale samenwerking op basis waarvan voordeel voor Midden-Delfland is te behalen (beleidsmatig of financieel of ter voorkoming van kwetsbaarheid).

Verbeterspoor VI 'extra middelen'

- Onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om aanvullende overige dekkingsmiddelen te genereren. In het dekkingsplan in deze (meerjaren)begroting is ook nadrukkelijk ingezet op het genereren van aanvullende overige inkomsten.

Verbeterspoor VII 'Blijven opletten'

- Onderzoeken of en welke mogelijkheden er zijn om huidige werkwijzen te optimaliseren;
- Onderzoeken of versneld realiseren van verduurzaming rendement op de exploitatie kan opleveren.

Al de actiepunten voor 2018-2022 leest u in ons collegewerkprogramma *Duurzaam vooruit!* En de Kadernota 2021-2024.

Financiële balans en belastingdruk

De gemeente is zelf verantwoordelijk voor haar financiële positie. Ongeacht waardoor de uitdagingen ontstaan. Dat betekent dat wij maatregelen aan u voorstellen om te komen tot een sluitende begroting. In het volgende hoofdstuk Financieel meerjarenperspectief staan onze concrete voorstellen.

Het financieel resultaat is sluitend voor de jaren 2023 en 2024. Hiermee is de meerjarenbegroting 2021-2024 op orde. Het geraamde tekort voor 2021 en 2022 wordt gedekt door incidenteel voor een bedrag van € 1.365.903 een beroep te doen op de middelen uit de algemene reserve.

Daarnaast stellen wij in deze begroting voor om ten laste van de algemene reserve een onderhoudsreserve te vormen van € 650.000 voor het uitvoeren van noodzakelijk (groot en achterstallig) onderhoud van gemeentelijke gebouwen. De totale aanwending van de algemene reserve in deze begroting komt daarmee op ruim € 2 miljoen.

Deze aanwending wordt ruimschoots gecompenseerd door de toevoeging aan de algemene reserve van ca. € 3,5 miljoen die bij de jaarrekening 2019 is gedaan.

De tarieven voor de OZB-heffingen wijzigen niet ten opzichte van 2020. Voor 2021 houden wij wel rekening met de waardevermindering van onroerend goed, conform het beleid. De belastingaanslag voor onze inwoners valt hierdoor gemiddeld hoger uit dan in 2020. In 2021 evalueren wij de huidige berekeningssystematiek. Op basis hiervan bereiden wij voor 2022 een voorstel voor om deze aan te passen. Vooruitlopend hierop houden wij in de meerjarenbegroting rekening met een stijging van de OZB-opbrengst met 3% per jaar.

De rioolheffing en de afvalstoffenheffing blijven ongewijzigd ten opzichte van 2020.

We passen de meeste legestarieven aan met het inflatiepercentage. Voor het tarief van de begrafenisrechten wordt vanwege toenemende kosten een stijging van 10% voorgesteld.

Financieel meerjarenperspectief

Uitgangspunten begroting

In het Financieel meerjarenperspectief¹ geven wij in het samenvattend financieel overzicht begroting 2021-2024 de financiële resultaten van de begroting weer. Daarna geven wij in de eerste paragraaf (I Mutaties begroting) kort de mutaties weer die de grootste invloed hebben op het resultaat van de primitieve begroting. In de tweede paragraaf (II Dekkingsplan) beschrijven wij de gemaakte keuzes om te komen tot een sluitende begroting. Ten slotte is in dit hoofdstuk in de laatste paragraaf het financieel perspectief tot en met 2029 weergegeven. In de Financiële begroting (blz. 140 e.v.) gaan wij uitgebreid in op het resultaat van de primitieve begroting en de financiële structuur.

De algemene uitgangspunten voor deze programmabegroting staan in onze missie *Dit is Midden-Delfland*, Het beleidsmatig meerjarenperspectief, De Kadernota 2020-2024 en het collegewerkprogramma *Duurzaam vooruit!* Daarnaast gelden de volgende financiële uitgangspunten:

1. Een gezonde financiële structuur. Speerpunten zijn een sluitende (meerjaren)begroting en beperking van de gemeentelijke lastendruk voor onze inwoners.
2. Structurele uitgaven dekken we structureel en incidentele uitgaven krijgen voor zover nodig een incidentele dekking.

Voor deze begroting is de meerjarenbegroting 2020-2023 als uitgangspunt gehanteerd. Deze primitieve begroting wordt geactualiseerd. De mutaties op de primitieve begroting zijn deels onvermijdelijk (bijv. wettelijke verplichtingen), maar betreffen ook mutaties voor voorgenomen ambities of nieuwe ontwikkelingen (bijv. Klimaatakkoord). Het resultaat is een tekort op de primitieve begroting. Vervolgens gaan wij daar als college mee aan de slag en maken keuzes om te komen tot een sluitende begroting. Die keuzes hebben voor deze begroting geleid tot een aantal maatregelen die in het hierna volgende dekkingsplan zijn opgenomen. Het resultaat is een sluitende begroting vanaf 2023.

Samenvattend financieel overzicht begroting 2021 – 2024

	2021	2022	2023	2024
Saldo begroting 2021-2024 (incl. PBW 1 en 2)*	€ -700.912	€ -430.625	€ 58.515	
I Mutaties begroting	€ -2.050.063	€ -1.536.013	€ -1.251.899	€ -485.464
Saldo Begroting 2021-2024	€ -2.750.975	€ -1.966.638	€ -1.193.384	€ -485.464
II Dekkingsplan (netto)	€ 1.988.500	€ 1.363.210	€ 1.316.800	€ 672.400
Algemene reserve	€ 762.475	€ 603.428		
Resultaat Begr. 2021-2024	€ 0	€ 0	€ 123.416	€ 186.936

Een positief bedrag betekent een voordelig resultaat.

* Inclusief structurele doorwerking mutaties Eerste en tweede periodieke begrotingswijziging 2020.

Met dit resultaat voldoet de begroting 2021-2024 aan de voorwaarden om in aanmerking te komen voor repressief toezicht door de provincie.

In de paragrafen I en II informeren wij u op welke wijze de begroting 2021-2024 tot stand kwam en vertellen wij welke overwegingen daarbij leidend waren.

In de u eerder aangeboden kadernota hebben wij het financiële meerjaren perspectief geschetst. Per saldo is hierbij rekening is gehouden met een ombuigingsopgave van € 2 mln. teneinde een structureel sluitende begroting te realiseren. Daarbij moet worden opgemerkt dat voor de kosten gerelateerd aan corona, gezien de vele onzekerheden, nog geen concreet bedrag is opgenomen³. In de voorliggende begroting wordt dit tekort, zoals hiervoor aangegeven, vanaf 2023 omgebogen in een voordeel.

I. Mutaties begroting

De saldi aan mutaties bepalen de afwijking tussen de Begroting 2020-2023 zoals nu aan u voorgelegd en de ramingen volgens de primitieve begroting 2021-2024. Dit vormde het startpunt voor ons college.

De voornaamste oorzaken van het begrotingssaldo 2021 zijn:

- a. Doorwerking 1^e en 2^e PBW 2020
- b. Hogere onderhoudskosten gemeentelijke gebouwen
- c. Hogere personeelskosten
- d. Kosten klimaatakkoord en energietransitie
- e. Kosten invoering omgevingswet
- f. Hogere kosten Sociaal Domein (Jeugdzorg, WMO)
- g. Hogere kosten sociale uitkeringen
- h. Vervangingen en updates ICT.

In de financiële begroting (zie blz. 144) is een nadere toelichting op de oorzaken van het saldo van de primitieve begroting 2021 opgenomen.

II. Dekkingsplan

Algemeen

Het resultaat van de primitieve begroting was voor alle jaren negatief. Dat vormt geen goede basis voor de komende jaren. Om in aanmerking te kunnen komen voor repressief toezicht is een sluitende begroting uiterlijk in 2024 noodzakelijk. Hieronder doen wij voorstellen voor aanvullende maatregelen en aanpassingen van de ramingen, waarmee een sluitende begroting voor de jaren 2023 en 2024 wordt gerealiseerd.

Wij verwachten met deze maatregelen een goede basis te hebben om ook voor de jaren na 2024 bij ongewijzigd beleid een sluitende begroting te kunnen presenteren.

Voor de jaren 2021 en 2022 is een incidentele bijdrage uit de algemene reserve nodig voor een sluitende begroting in die jaren. Deze incidentele aanwending van de algemene reserve blijft ruimschoots onder de toevoeging die bij de jaarrekening 2019 aan deze reserve is gedaan.

In totaal doen wij 17 voorstellen voor aanvullende maatregelen dan wel aanpassing van de ramingen.

Voor de toelichting op deze maatregelen hanteren wij de indeling volgens de verbeterstroken zoals onder de noemer 'Kiezen voor Midden-Delfland' opgenomen in de Kadernota 2020-2024:

I Samenleving rendabel stimuleren

- Sociaal Domein

In de conceptbegroting zijn de uitgaven in dit kader op basis van een realistische verwachting opgenomen. Bij de besluitvorming over de begroting 2020-2023 is in verband met de forse bezuinigingen op het sociaal domein besloten om een bedrag van € 300.000 per jaar te reserveren om tegenvallers op te vangen. Nu de benodigde budgetten op reële basis zijn opgenomen kan deze (buffer)reserve vervallen. Daarbij blijft de opzet dat er op basis van ingezet beleid (nieuwe aanbesteding Jeugd, tussentijdse evaluatie Wmo, opbouw Maatschappelijk Team) een opgave blijft om de kosten in de komende jaren structureel omlaag te brengen. Daartegenover zal door verdere vergrijzing en de effecten van de economische ontwikkelingen een opwaarts effect op de kosten kunnen ontstaan.

Maatregel

Na het overnemen van realistische ramingen voor komende jaren kan de bij de begroting 2020-2023 opgevoerde reservering van € 300.000 per jaar vrijvallen.

³ In de voorliggende begroting is op 1 onderdeel al wel rekening gehouden met de stijging van de lasten: de uitkeringslasten participatiewet.

- Vereveningsreserve Uitkeringskosten

Het is de verwachting dat er als gevolg van de COVID-19 pandemie een economische crisis gaat volgen met oplopende werkloosheid als waarschijnlijke gevolg. Omdat er nog veel onzekerheid is over het herstel van de economie, en omdat wij onverminderd blijven inzetten op re-integratie naar werk, is het moeilijk te voorspellen hoe de uitkeringslasten zich de komende jaren zullen ontwikkelen. In de conceptbegroting is (uitgaande van de huidige inschattingen) vooralsnog rekening gehouden met een stijging van deze lasten. In de systematiek waarmee kleinere gemeenten worden gefinancierd voor de bijstandslasten (BUIG), geldt een t-2 financiering. Dit betekent dat de rijksbijdrage aan gemeenten in een kalenderjaar, gebaseerd is op de feitelijke uitkeringslasten van twee jaar eerder. Effect van deze systematiek is dat ten tijde van fluctuaties in de werkloosheid, de kosten en baten voor gemeenten uit de pas lopen: bij een groeiend aantal uitkeringen, komen gemeenten tekort. Bij een dalend aantal uitkeringen houden gemeenten over. Voor tekorten in een jaar kunnen gemeenten een aanvraag doen voor de zogenaamde vangnetregeling: onder bepaalde voorwaarden kunnen gemeenten hieruit een bijdrage ontvangen in het tekort. Voorgesteld wordt een vereveningsreserve te creëren om fluctuaties in de financiering van de uitkeringen op te kunnen vangen: inkomsten uit de vangnetregeling en/of resterende BUIG middelen in 'gunstige' jaren vloeien in deze reserve, en kunnen worden aangewend ter dekking van jaren waarin sprake is van een tekort. Gezien het gemiddelde bedrag dat de afgelopen vijf jaar voor rekening van de gemeente is gebleven is een reserve van maximaal € 1 mln voldoende om ca. twee jaar een (mogelijk) tekort op deze compensatie vanuit de vangnetregeling op te kunnen vangen. Het meerdere komt ten gunste van de exploitatiebegroting.

Maatregelen

- a. De reserve die als buffer voor fluctuatie in de BUIG-financiering wordt gevormd kan voor de komende begrotingsperiode op maximaal € 1 mln. worden gesteld.**
- b. Bedragen in de vereveningsreserve boven de € 1 mln. komen ten gunste van de algemene middelen.**

II Landschap lokaal dragen

Gemeenten dienen op basis van het **Klimaatakkoord en de energietransitie** van rijkswege taken uit te voeren. Vanuit het Gemeentefonds is in de december circulaire 2019 daarvoor een bedrag van ruim € 200.000 uitgekeerd. Met deze middelen worden enkele projecten uitgevoerd en een strategisch plan Klimaatadaptatie opgesteld. De aanpak voor de energietransitie is beschreven in het al vastgestelde Duurzaamheidsprogramma. In deze begroting zijn de kosten voor het energieloket (€ 16.600) en de stijging (indexering) van de kosten van de ODH (afgerond € 44.000) verwerkt. Bovendien is rekening gehouden met een budget van € 120.000 in 2021 en € 50.000 voor de andere jaren met een dekking uit de rioleringsreserve.

Op basis van het strategisch plan Klimaatadaptatie worden de kosten voor Klimaat en energietransitie voor de komende jaren geraamd. Hierbij wordt ook op de dekking van deze kosten ingegaan.

Vooralsnog zijn daarom geen andere kosten in deze begroting opgenomen.

Voor de **Omgevingswet** wordt een soortgelijke aanpak voorgestaan. Vanuit een beschikbaar budget wordt in 2020 een Plan van Aanpak opgesteld. Aan de hand hiervan worden de kosten voor de komende jaren geraamd. De kosten voor de Omgevingswet zijn wettelijk verplichte uitgaven. Vooruitlopend is in deze begroting voor 2021 en 2022 een bedrag van € 130.000 opgenomen voor een projectleider. Vanaf 2023 is een stelpost van structureel € 150.000 per jaar opgenomen voor de uitvoeringskosten.

Bovenstaande impliceert dat gezien het resultaat van de conceptbegroting de rest van de opgevoerde budgetten in de conceptbegroting voor klimaat, energietransitie en de omgevingswet zijn geschrapt. In de komende jaren zal nader zicht op de benodigde kosten ontstaan en duidelijk worden wat het minimaal benodigde budget zal zijn.

Maatregel

Schrappen van de opgevoerde budgetten voor Klimaat, Energietransitie en Omgevingswet met uitzondering van de hiervoor genoemde 5 budgetten.

IV Strategisch personeelsbeleid

De afgelopen jaren is meerdere malen gesproken over de implementatie van het OO-traject. Voor de voortgang is in 2021 en 2022 incidenteel een aanvullend budget van € 60.000 nodig. Voor het restant van de € 150.000 dat bij de oorzaken van het saldo van de conceptbegroting is genoemd is binnen de begroting dekking gevonden. Vanaf 2023 is er sprake van structurele dekking. Opgemerkt wordt dat er voor twee teamleiders nog een aanvullend advies moet worden opgesteld. Voor de dekking hiervan wordt ook naar een oplossing binnen de begroting gezocht. Daarnaast blijft ook de invulling van de structurele taakstelling van € 200.000 als opgave overeind staan.

Maatregel

Voor de voortgang van de implementatie van de organisatieontwikkeling voor 2021 en 2022 een bedrag van € 60.000 beschikbaar te stellen.

VI Extra middelen

- Gemeentelijke gebouwen

In de primitieve begroting is bijna € 1 mln extra is geraamd voor (achterstallig) onderhoud aan gemeentelijke gebouwen.

De verdeling van de extra onderhoudskosten per jaar is als volgt (bedragen afgerond):

2021	€ 678.000
2022	€ 62.000
2023	€ 5.100
2024	€ 264.700

Bovendien is voor dezelfde periode ook nog een hogere raming opgenomen van € 387.000 voor onderhoudscontracten.

Optimalisatie van het gemeentelijk gebouwenbestand leidt niet alleen tot minder nieuwe investeringen in onderhoud, maar waarschijnlijk ook tot vermindering van bestaande exploitatielasten. Daarnaast zou herontwikkeling mogelijke opbrengsten kunnen genereren, alsmede een hogere uitkering uit het Gemeentefonds door toevoeging van een aantal woningen en inwoners (zie ook hierna). Wij stellen voor eerst te bezien in welke panden wij willen blijven investeren en waar optimalisatie en efficiency in gebruik mogelijk is. Derhalve stellen we voor de voorgestelde onderhoudsbedragen (excl. contracten) uit de begroting te houden, een incidentele post van € 650.000 te vormen voor onontkoombaar onderhoud en nadere besluitvorming over ons gemeentelijk vastgoed voor te bereiden.

Midden-Delfland heeft drie dorpshuizen annex sportlocaties t.w.: Dorpshoeve, Hoornbloem en de Hofstede. Jaarlijks bedraagt het exploitatietekort, dat voor rekening van de gemeente komt, € 195.000 (zie ook hiervoor). Daar komt nog bij dat in deze conceptbegroting de bijdrage voor de Hofstede verhoogd wordt, waardoor het exploitatietekort oploopt tot boven de € 200.000. Bovendien zijn in de primitieve begroting investeringen voorgesteld van ruim € 465.000 (kapitaallasten € 39.000 vanaf 2022). Het is aan te bevelen om de mogelijkheden voor alternatieven te onderzoeken. Dit mede gegeven het feit dat de locaties niet optimaal worden gebruikt. Hierbij moet het uitgangspunt zijn dat met ingang van 2023 een besparing van minimaal € 100.000 (structureel) op dit exploitatietekort wordt bereikt. Dit past in het voornemen dat is opgenomen in het collegewerkprogramma.

Maatregelen

a. Schrappen van de extra geraamde onderhoudskosten (bijna € 1 mln.) gemeentelijke gebouwen uit de primitieve begroting;

- b. Vormen van een reserve van € 650.000 t.l.v. de algemene reserve voor het uitvoeren van noodzakelijk onderhoud aan gemeentelijke gebouwen in de eerste jaren;**
- c. Optimaliseren van de exploitatie van het gemeentelijk gebouwenbestand met daarbij de opdracht dat met ingang van 2023 een (structurele) besparing van minimaal € 100.000 wordt bereikt;**
- d. Voor de resterende gemeentelijke gebouwen vanaf 2024 een budget op te nemen op basis van een geactualiseerde MJOP. Om die reden wordt in deze begroting voor 2024 alvast rekening gehouden met een raming van € 100.000;**
- e. De extra geraamde budgetten voor onderhoudscontracten vooralsnog te handhaven.**
- f. Tevens worden in verband daarmee de opgevoerde investeringen in 2021 geschrapt.**

- Herontwikkeling vrij komende gebieden

Door het afstoten van gemeentelijke gebouwen en alternatieven voor de dorpshuizen komen naar verwachting locaties voor herontwikkeling beschikbaar. Door in die situaties te kiezen voor woningbouw (al dan niet in combinatie met andere bestemmingen) wordt er door de gemeente (via het Gemeentefonds en OZB) een extra inkomst gegenereerd. Voor 2024 kan hiervoor uitgegaan worden van € 50.000 (structureel). Hierbij is uitgegaan van ca. 50 (extra) woningen.

Door de verkoop van gemeentelijke gebouwen kan wellicht een (netto) incidentele opbrengst gerealiseerd worden. Deze opbrengst kan in een onderhoudsreserve voor de resterende gemeentelijke gebouwen worden gestort.

Maatregelen

- a. De vrijkomende gebieden door afstoting gemeentelijke gebouwen en alternatieve invulling voor de dorpshuizen her ontwikkelen en invullen door woningbouw eventueel in combinatie met andere bestemmingen. In verband hiermee met ingang van 2024 een structurele opbrengst inboeken van € 50.000.**
- b. Een eventuele (netto) opbrengst door de afstoting van gemeentelijke gebouwen toevoegen aan een onderhoudsreserve voor de resterende gemeentelijke gebouwen.**

- Verhuur gemeentehuis

Als gevolg van COVID-19 heeft het merendeel van de medewerkers de afgelopen maanden thuis gewerkt. De ervaringen daarmee zijn over het algemeen positief. Het is de verwachting dat ook na COVID-19 het thuiswerken meer dan voorheen gehandhaafd blijft. Door herschikking is het wellicht mogelijk om een deel van het gemeentehuis voor verhuur aan derden geschikt te maken. Door het inhuren van andere maatschappelijke organisaties worden samenwerkingen makkelijker en lijntjes korter. Het is de ambitie om met ingang van 2022 bovenop de verhuuropbrengst van het Bedrijfschap een structurele opbrengst van € 50.000 per jaar te genereren.

Maatregel

Thuiswerken meer dan voorheen te handhaven, waardoor een deel van het gemeentehuis met ingang van 2022 aan een derde partij verhuurd kan worden. De geraamde structurele (meer)opbrengst bedraagt € 50.000 per jaar.

- Reserve openbare ruimte

Om dezelfde reden als hiervoor bij 'sociaal domein' is aangegeven, is bij de begroting 2020-2023 besloten om een reserve te vormen voor tegenvallers in de jaren 2021-2023 binnen de kosten van/voor de openbare ruimte. In deze reserve wordt jaarlijks een bedrag van € 150.000 gestort. Dit is ook als zodanig uitgevoerd in de (meerjaren)begroting. Bij de kadernota 2020 is afgesproken om voor areaal uitbreiding minimaal € 50.000 per jaar bij te ramen.

Om die reden is het acceptabel om van genoemde reservering de helft vrij te laten vallen.

Maatregel

De bij de begroting 2020-2023 voor de jaren 2021-2023 opgevoerde reservering van € 150.000 per jaar voor de helft vrij te laten vallen.

- Pachtopbrengst

De door de gemeente aangekochte gronden (veelal met IODS-middelen) leveren jaarlijks pachtinkomsten op. Deze inkomsten zijn nog niet geraamd in de begroting 2021-2024. Hierdoor kan de begroting voor € 70.000 worden aangepast. Opgemerkt wordt dat er in 2021 een inventarisatie van de grondposities wordt uitgevoerd. Het resultaat hiervan kan invloed hebben op de pachtopbrengst vanaf 2022.

- Begraafplaats

In de conceptbegroting 2021-2024 is een investering van € 95.000 verwerkt voor het dak van de aula op de begraafplaats in Maasland. De kapitaallasten bedragen € 3.800 per jaar (ingående 2022). Voorgesteld wordt om deze lasten te compenseren door verhoging van de begrafenisrechten.

- OZB

Voor niet-woningen is in de conceptbegroting 2021-2024 rekening gehouden met een stijging van 1% per jaar, terwijl de woningen stijgen met 5% per jaar (2021 zelfs 6%). Voorgesteld wordt om na een evaluatie met een voorstel te komen om met ingang van 2022 een nieuwe berekeningssystematiek te hanteren. Vooruitlopend daarop is voor zowel de woningen als de niet-woningen een stijging van 3% per jaar in de meerjarenramingen aangehouden. Hierdoor wordt per saldo weliswaar minder OZB-opbrengst gerealiseerd, maar de stijging komt zo meer in de buurt van het inflatiepercentage. De lagere opbrengst wordt veroorzaakt doordat de opbrengst van woningen hoger is dan de opbrengst van de niet-woningen.

Maatregel

In te stemmen met de aanpassing van de begroting 2021-2024 voor pachtinkomsten, begrafenisrechten en OZB.

VI Overig

- Herijking Gemeentefonds

Door het Rijk is een herijking van het Gemeentefonds aangekondigd. Volgens planning zou deze herijking met ingang van 2021 gaan gelden. Conform deze planning is in het eerste kwartaal 2020 een voorstel aan de staatssecretaris van Financiën voorgelegd. Deze heeft de gevolgen van dit voorstel als onaanvaardbaar gekwalificeerd en de opdracht gegeven om met een nieuw voorstel te komen. Dit wordt voor het eind van dit jaar verwacht. In verband met de onduidelijkheid over de gevolgen wordt vooralsnog met een stelpost rekening gehouden voor de herijking in de jaren 2023 en 2024 van resp. € 1 en € 2 ton.

Maatregel

In te stemmen met het opvoeren van een stelpost als buffer voor de herijking van het Gemeentefonds met ingang van 2023.

Voor de verbeterisporen II (digitale basis op orde) en V (regionale samenwerking omarmen) zijn in deze begroting geen aanvullende maatregelen verwerkt.

Hieronder zijn bovenstaande maatregelen in overzicht samengevat:

Totaal voorstellen	2021	2022	2023	2024
1. Ond. gem. gebouwen	€ 678.800	€ 101.500	€ 144.100	€ 303.700
2. Nieuw beleid	€ 628.900	€ 599.910	€ 509.900	€ 509.900
3. Sociaal domein	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000	
4. Uitkeringskst/BUIG	€ 195.000	€ 195.000	€ 300.000	

5. Res. gpenbare ruimte	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000	€ -75.000
6. Verh. gemeentehuis		€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
8. Herontw. gebieden				€ 50.000
9. Overig	€ 110.800	€ 41.800	€ -62.200	€ -166.200
Totaal	€ 1.988.500	€ 1.363.210	€ 1.316.800	€ 672.400

Algemene reserve

Met voorliggende voorstellen is de begroting 2023 en 2024 sluitend. Voor 2021 en 2022 is er sprake van een tekort van resp. € 762.475 en € 603.428.

Het totaalpakket van de voorgestelde maatregelen is voldoende om op termijn een structureel sluitende begroting te realiseren. Voor enkele maatregelen is tijd nodig om deze te effectueren. Gevolg is dat de jaarschijf 2021 en 2022 nog een (incidenteel) tekort laat zien. In 2022 is al wel een verbetering te zien ten opzichte van 2021, maar dat is nog niet voldoende om al zwarte cijfers te presenteren. Gezien de voortschrijdende verbetering van het resultaat in deze begroting en het feit dat er vanaf 2023 sprake is van een sluitende begroting, achten wij het acceptabel om het tekort 2021 en 2022 te dekken door te beschikken over de algemene reserve. Daarbij tekenen wij nog aan dat mogelijkerwijs voor 2021 nog compenserende inkomsten van het Rijk komen, die onlangs in een Kabinetsbrief zijn toegezegd. Het definitieve financiële effect voor onze gemeente wordt waarschijnlijk bij de septembercirculaire duidelijk.

In deze begroting is tevens het voorstel opgenomen om aan de algemene reserve een bedrag van € 650.000 te onttrekken voor de vorming van een reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen. De totale onttrekking aan de Algemene reserve komt daarmee in deze begroting op € 2.015.903.

In dit verband merken wij op dat bij de jaarrekening 2019 een forse dotatie aan de algemene reserve heeft plaatsgevonden van (afgerond) € 3,5 mln.

Per saldo neemt de Algemene reserve nog toe, waardoor wij ruimschoots aan onze afspraak over de reserves voldoen.

III. Financieel perspectief tot en met 2029

Deze meerjarenbegroting loopt tot en met 2024. De betrouwbaarheid van de ramingen neemt af naarmate het begrotingsjaar verder af ligt van het eerste jaar. Afname van het aantal variabele posten beperkt de mate van onzekerheid.

Deze beperking van de onzekerheid is gevoed door:

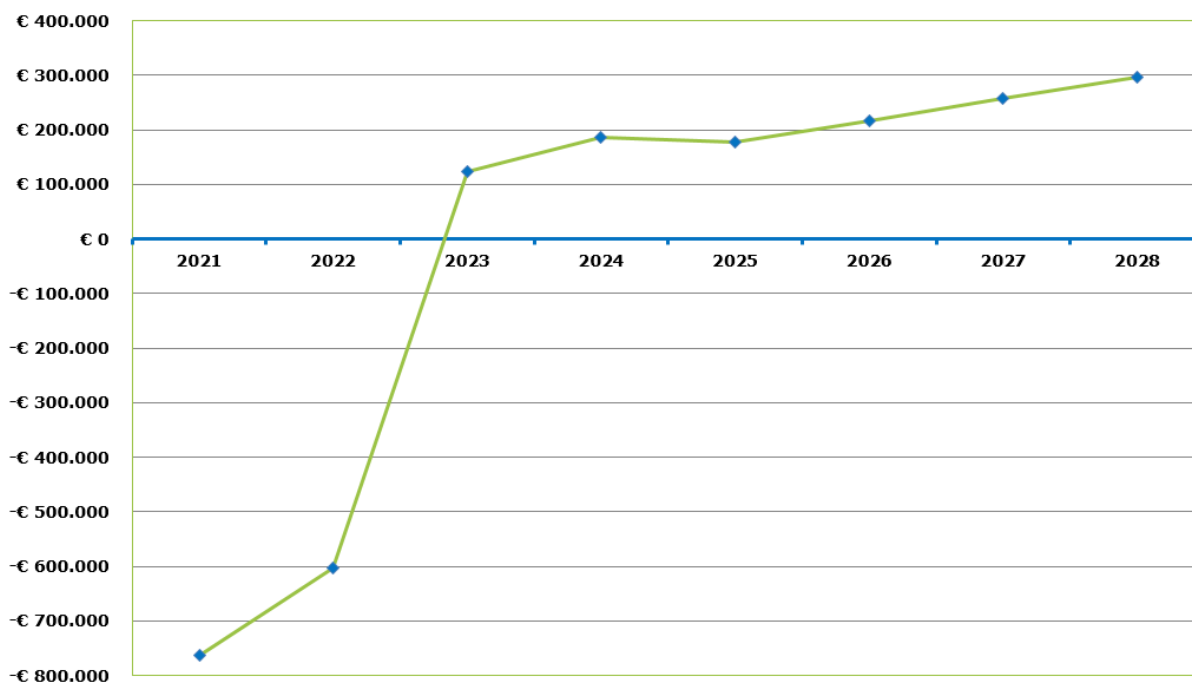
- een goede financiële structuur, zie financiële begroting blz. 142;
- verwerking van het verloop van de afschrijvingen;
- verwerking van de verwachte ontwikkeling van de OZB-inkomsten.

De informatie over het Gemeentefonds loopt tot 2024 en is gebaseerd op de meicirculaire 2020 en de meest actuele berekeningsmaatstaven. Voor de doorkijk tot 2029 gaan wij ervan uit dat de jaarlijkse correctie voor de prijzen en de salarissen gecompenseerd wordt door een verhoging van de uitkering uit het Gemeentefonds. In de ontwikkeling van het Gemeentefonds is zoals aangegeven ook nog geen/onvoldoende rekening gehouden met mogelijke effecten van de herverdeling, ontwikkeling van het accres en mogelijke rijksbezuinigingen.

Wij merken hierbij op dat bij een toenemende financiële ruimte er ook de noodzaak is om achterstanden in beheer en onderhoud in te lopen (wegen, groen). Met deze kosten is nu nog geen rekening gehouden. Ook is op de langere termijn sprake van het wegvallen van overige inkomsten (vooral opbrengsten uit langlopende leningen tegen relatief hoge rentepercentages). Daarnaast is op enig moment de reserve ter dekking van de kapitaallasten van het gemeentehuis uitgeput, waardoor ruimte voor nieuwe kapitaallastendekking nodig is. Onzekerheid bestaat ook bij de ontwikkeling van de dividendopbrengsten, waar nog geen rekening is gehouden is met terugloop. Met deze elementen is nog onvoldoende rekening gehouden in dit financieel meerjarenperspectief, omdat de gevolgen (deels) buiten de hier gepresenteerde scope valt.

Op basis van deze uitgangspunten ziet het financieel perspectief (= resultaat begroting voor de betreffende jaren) tot en met 2029 er als volgt uit.

Financieel perspectief

Vanaf 2023 kennen wij een structureel begrotingsevenwicht. Daarnaast heeft de gemeente een stevige financiële buffer in de vorm van reserves. Punt van aandacht is wel dat deze financiële buffer slechts beperkt kan worden ingezet voor het realiseren van een structureel sluitende exploitatie. Overeenkomstig de uitgangspunten is aanwending van algemene reserve slechts mogelijk voor de dekking van incidentele uitgaven. Dit is voor 2021 en 2022 toegepast.

Overzicht structureel/ incidenteel begrotingsaldo

	2021	2022	2023	2024
Saldo baten en lasten	-1.977.831	-1.567.035	-423.023	-118.479
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	1.977.831	1.567.035	546.439	305.416
Geraamd resultaat	0	0	123.416	186.936
Saldo incidentele baten en lasten	-57.000	205.000	75.000	0
Structureel begrotingsaldo	-57.000	205.000	48.416	186.936

Overzicht begrotingsresultaat

	2021	2022	2023	2024
Saldo lasten +/- baten per programma				
1	-740.466	-693.788	-697.165	-700.600
2	-3.417.262	-3.405.503	-3.418.685	-3.392.640
3	-4.259.180	-4.486.542	-4.601.899	-4.733.687
4	-1.516.120	-1.508.479	-1.440.207	-1.321.247
5	-10.698.486	-10.769.368	-10.851.576	-10.927.394
6	-1.538.478	-1.669.669	-1.170.421	-1.310.374

7	429.351	284.768	623.898	57.375
Totaal van de programma's	-20.740.642	-22.248.583	-21.556.056	-22.328.568
Algemene dekkingsmiddelen	28.659.459	29.624.959	30.056.590	31.063.940
Overzicht overhead	-8.896.648	-8.943.411	-8.923.558	-8.853.851
Bedrag heffing Vpb	0	0	0	0
Bedrag voor onvoorzien	6.000	6.000	6.000	6.000
Subtotaal programma's (incl. alg. dekkingsmiddelen, overhead, Vpb en onvoorzien)	-1.977.831	-1.567.035	-423.023	-186.937
Reservemutaties:				
Onttrekkingen	2.763.143	1.689.266	1.014.078	998.468
Stortingen	-785.312	-122.231	-467.639	-693.052
Saldo reservemutaties	1.215.355	963.607	546.439	305.416
	0	0	123.416	186.936

Conclusie

Door de maatregelen die in deze begroting zijn voorgesteld en in de afgelopen jaren zijn genomen alsmede de voorzichtige, terughoudende opstelling ten aanzien van de gemeentelijke financiën is er sprake van een voldoende solide financiële structuur (zie ook financiële begroting blz. 140).

Het vorig jaar besloten bezuinigingsprogramma blijft onverminderd staan en enkele gerichte nieuwe taakstellende bezuinigingen/additionele opbrengsten zijn toegevoegd.

Desondanks blijft de financiële positie als gevolg van diverse ontwikkelingen onder druk staan. Er is zeker nog het nodige werk te verrichten om de hiervoor genoemde uitkomsten daadwerkelijk te realiseren en een sluitende begroting ook in de toekomst te continueren. In de meerjarenbegroting wordt bijvoorbeeld nog niet of nauwelijks rekening gehouden met de mogelijke effecten van een herverdeling Gemeentefonds, wordt geen extra geld gereserveerd voor inloop achterstanden in wegebeheer en groenonderhoud, is niet of nauwelijks structureel geld gereserveerd voor invoering Omgevingswet, Klimaatadaptatie en Energietransitie en zal op basis van nadere besluitvorming nog extra geld nodig zijn voor beheer en onderhoud gemeentelijk vastgoed. Het proces om te komen tot een sluitende begroting is niet makkelijk geweest, maar heeft wel geleid tot een sluitende begroting voor de jaren 2021-2024. Hiervoor is voor 2021 en 2022 wel een incidentele aanwending van de algemene reserve nodig.

Dit is bereikt door enerzijds uit te gaan van ervaringscijfers uit voorgaande jaren en reële ramingen voor het sociaal domein anderzijds kritisch te zijn bij het ramen van de budgetten in combinatie met een pakket aan maatregelen.

Door deze handelwijze zijn wij er in geslaagd een begroting te presenteren waarin:

- de tarieven voor de gemeentelijke OZB en de riool- en afvalstoffenheffing ongewijzigd blijven ten opzichte van 2020.
- de voorzieningen in deze gemeente in stand blijven;
- de essentie van ons collegewerkprogramma overeind blijft.

2. Programma's

Programma 1 : Vitale dorpen in Midden-Delfland® 2025

Beleidsdoel

Versterken en behouden van het open agrarisch cultuurlandschap van Midden-Delfland en de kwaliteit van de vitale dorpen en de buurtschappen in Midden-Delfland.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Midden-Delfland is nu en in de toekomst een vitaal landschap, met een agrarisch en recreatief karakter. De 'koe in de wei' is en blijft het symbool voor een grondgebonden veehouderij. De 'Grutto in de wei' staat voor een natuurlijk landschap met kansen voor weidevogels. Uit allerlei studies, waaronder die van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) blijkt dat het Bijzonder Provinciaal Landschap van Midden-Delfland een belangrijke pijler is voor het versterken van het economisch vestigingsklimaat van de regio en het leefklimaat van haar inwoners. Het landschap van Midden-Delfland draagt daarnaast haar steentje bij aan de regionale economie in de vorm van voedselproductie vanuit korte ketens, een steeds verder ontwikkelde sector van 'hospitality' en andere vormen van dienstverlening aan het stedelijk gebied. In de visie *Midden-Delfland® 2025* zijn de centrale thema's vastgelegd. Landschappelijke kwaliteit, rust, stilte en natuurbehoud zijn centrale kenmerken van ons gebied, gedragen door bedrijvigheid die 'brood ziet' in weidevogelbeheer, voedselproductie voor de stad ('korte ketens') en bij het gebied passende recreatieve voorzieningen (fiets- en wandelpaden, vaarroutes horeca, hippische sport etc.).

Het inspelen op de economische uitdagingen en de veranderende behoeften vanuit de steden binnen de MRDH vraagt van het gebied, de ondernemers- zeker van de veehouders - en ons bestuur flexibiliteit. Het gebied Midden-Delfland is groter dan de gemeente. De belangen van het gebied vragen een passende regionale positie, om een goede invulling te geven aan de ruimtelijke inpassing van maatschappelijke vraagstukken (verstedelijking, biodiversiteit, vrije tijdseconomie, klimaat, energie en circulaire economie). Het gemeentelijk (investerings)beleid draagt hieraan bij door de ontwikkelingen actief te volgen, actoren in het gebied waar nodig steun te geven om zich aan te passen aan de veranderende vraag en de noodzakelijke publieke investeringen mogelijk te maken. Midden-Delfland werkt, o.a. met het geld dat is ontvangen ter compensatie van de aanleg van de A4, aan optimalisering van de eigendommen in het buitengebied (grondruil), aan verbetering van de landschapskwaliteit en aan bedrijfsmatige vernieuwing (innovatie) die inspeelt op de economische kansen voor Midden-Delfland.

Samenwerking en draagvlak zijn daarbij belangrijk. Bestuurders uit de regio, maatschappelijke organisaties, ondernemers, inwoners en onderwijs 'dragen' met hun plannen en inzet Midden-Delfland en werken zo mee aan het realiseren van de toekomst van het landschap. Zeker stellen van draagvlak is mede daarom een voortdurend aandachtspunt voor het gemeentebestuur. Het maatschappelijke belang en de toegevoegde waarden van landschappen krijgt een steeds breder draagvlak, wat onder andere blijkt uit het aanscherpen van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en het voornemen van het kabinet meer regie te voeren op dit onderdeel.

De inwoners van de dorpen Den Hoorn, Maasland, Schipluiden en de buurtschappen vormen met elkaar een gemeenschap waar persoonlijk contact centraal staat. Een dynamische en gastvrije gemeenschap die levenskracht uitstraalt en waar ondernemers een belangrijke plek innemen en bezoekers van harte welkom zijn. De dorpen beschikken over basisvoorzieningen op de terreinen van wonen, zorg en welzijn.

Midden-Delfland is lid van de internationale beweging Cittaslow die nadruk legt op de authentieke waarden van gemeenten, op aandacht voor de kwaliteit van leven en voor eerlijk en gezond voedsel. Lid zijn van Cittaslow betekent voor Midden-Delfland een bewuste oriëntatie op de lokale kracht van de samenleving, fjnschaligheid, duurzaamheid vanuit een optimaal evenwicht tussen economische, ecologische en sociale aspecten en de eigen authentieke waarden. De komende jaren wordt meer ingezet op de samenwerking met het Cittaslow-netwerk in onze gemeente en op de 'branding' van Midden-Delfland als een 'slow' en vooral 'Bijzonder Provinciaal Landschap'.

In het kader van het versterken en behouden van de kwaliteiten van de vitale dorpen en buurtschappen in Midden-Delfland wordt de realisatie van 700 woningen en de ontwikkeling van de 3 centrumplannen voortgezet. Dit houdt in: uitvoeren van het bestemmingsplan Den Hoorn en zorgen voor een goede verkeersafwikkeling, in Schipluiden voortgaan met de structuurvisie en in Maasland ontwikkelen van een plan van het voormalig gemeentehuis en directe omgeving, Kerkplein en nabij Veldesteijn. De centra van de dorpen krijgen bijzondere aandacht. Zij bieden een mix van wonen en voorzieningen. Bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar de vermenging van die functies. Dat maakt keuzes noodzakelijk omdat de beschikbare ruimte niet toeneemt en de kwaliteit en uitstraling van de dorpscentra daar niet onder mag leiden.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Midden-Delfland[®] 2025 en *Behoud door ontwikkeling* zijn het fundament van Cittaslow in Midden-Delfland. Beide visies sluiten naadloos aan op de filosofie van deze beweging. Deze filosofie refereert aan drie mondiaal bestaande factoren die de kwaliteit van leven negatief kunnen beïnvloeden, te weten armoede, de energiecrisis en voedselcrisis. Hiermee sluiten Cittaslow en de *Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties (Global Goals)* nauw op elkaar aan. Gemeenten kunnen vanuit de filosofie van Cittaslow proactief maatregelen nemen en gemeenschappen ondersteunen om de kwaliteit van leven te verbeteren. Zij doen dit door bewustwording en uit te gaan van de kracht van de lokale samenleving. Fijnschaligheid en veerkracht van deze lokale gemeenschappen worden lokaal ondersteund.

Wat gaan we daarvoor doen?

<p>Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken</p>	<p>De concrete doelen in dit programma zijn direct gerelateerd aan het behoud en versterken van het groene landschap van Midden-Delfland. In de Gebiedsvisie Midden-Delfland[®] 2025 zijn voor 2025 de volgende operationele doelen vastgelegd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het Landschapsontwikkelingsplan 2. Relatie stad-platteland 3. Identiteit 4. Instrumenten 5. Een blijvende bestuurlijke, juridische en financiële verankering.
	<p>Basis voor de activiteiten in 2021 zijn de Gebiedsvisie Midden-Delfland[®]2025 en het uitvoeringsprogramma welke door de gemeenteraad zijn vastgesteld en de opdrachten die voortvloeien uit het gegeven dat het gebied Midden-Delfland een Bijzonder Provinciaal Landschap is. Het uitvoeringsprogramma bevat diverse voorstellen en concrete uitvoeringsacties voor de komende jaren. De vijf doelen van de Gebiedsvisie Midden-Delfland[®]2025 zijn vertaald in het uitvoeringsprogramma in vier opdrachten met bijbehorende actiepunten. Onze gemeente is de spil in deze activiteiten. Hierbij zijn ook onderwerpen genoemd die een langere looptijd kennen. Veel ontwikkelingen in het gebied Midden-Delfland kennen voor de realisatie een meerjarig traject.</p> <p>Opdracht A: Kwaliteit, Landschap van Stand; Opdracht B: Betrokken en duurzaam beheer; Opdracht C: Ontmoeting tussen stad en land; Opdracht D: Het A-merk Midden-Delfland[®]2025.</p> <p>Ad A Kwaliteit, Landschap van Stand Het authentieke agrarisch landschap is groen, weids en waterrijk. Met koeien in de wei, monumentale boerderijen, (trek)vaarten en goed verzorgde erven. In het agrarisch landschap kunnen rust en weidsheid ten opzichte van de stad ervaren worden. Versterking van de ruimtelijke kwaliteit is van belang voor de toekomst van Midden-Delfland. Dit geldt voor de veenweiden en cultuurhistorische (lint)bebouwing en -structuren.</p>

<p>Concrete doelen/acties voor 2021</p>	<p>Het authentieke veenweidelandschap is kwetsbaar. Ontwikkeling is nodig om dit landschap in stand te houden. Bij nieuwe ontwikkelingen staat kwaliteit voorop. Centraal bij deze opdracht staan draagvlak en bestuurlijke bescherming. Draagvlak en bewustwording bij inwoners, gebruikers en andere overheden. Tegelijkertijd borging van de kwaliteiten van het bijzondere landschap van Midden-Delfland.</p> <p>Deze opgave voeren we uit met de partners die vertegenwoordigd zijn in de Gebiedstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. De voorzitter is de burgemeester van Delft, mevrouw Van Bijsterveldt.</p> <p><i>Actiepunten opgave A:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Nader uitwerken van een toekomstbeeld en uitvoeringsprogramma voor het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. Aandachtspunten hierbij voor het komend jaar zijn, naast versterking en behoud van de landschappelijke kwaliteit en economische vitaliteit, klimaatadaptatie en energietransitie. Hier ligt ook een directe relatie met de op te stellen Omgevingsvisie en Warmtetransitievisie; - Halfwegevaluatie van het Bijzonder Provinciaal Landschap (november 2021); - Structurele inzet van de Polderarchitect, die gevraagd en ongevraagd advies geeft aan gemeente en andere publieke en private partijen over het vergroten van de ruimtelijke kwaliteit van plannen, projecten en beleid; - Mede vanuit het Weidevogelpact optimaliseren van de kwaliteit van de leefomgeving voor de weidevogels door maatregelen, zoals bevorderen kruidenrijk grasland, aanleg plasdras en het kappen van bomen; - Biodiversiteit vergroten door onder andere het toepassen van ecologisch bermbeheer, aanleg van natuurvriendelijke oevers en het realiseren van een bijenlandschap; - Kwaliteitsversterking landschap, waaronder voortgang problematiek saneren verspreid liggend glas en verplaatsen niet agrarisch gebonden bedrijfslocaties; - De gemeente maakt zich sterk voor een verantwoorde ruimtelijke en verkeerskundige in- en aanpassing van de provinciale wegen N223, N211 en de N468; - Nauwlettend de rijksplannen ten aanzien van de verbreding van de A4 analyseren op impact op ons gebied. Bij het doorzetten van deze rijksplannen opteren wij voor een goede ruimtelijke inpassing en het benutten van koppelkansen om de recreatieve en groene structuur rondom het wegtracé te verbeteren; - Vaststellen van het definitief ontwerp voor de ecologische verbindingzone tussen de Vlietlanden en de Ackerdijkse Plassen; - Stakeholders enthousiasmeren om de beleving en de kwaliteit van de Delflandse trekvaarten verder te versterken; - In samenspraak met omliggende gemeenten een plan uitwerken voor de regionale water- en recreatieopgave met klimaatadaptatie (Blauwe Cirkels); <p>Ad B Betrokken duurzaam</p> <p>Centraal in deze opdracht staat het vergroten van de betrokkenheid van ondernemers, agrarisch en niet-agrarisch, en gebruikers bij het beheer van het landschap. Het beheer van het gebied Midden-Delfland is van directe invloed op de kwaliteitsbeleving door inwoners van onze gemeente en omliggende gemeenten en overige recreanten. Boeren zijn van cruciaal belang voor het beheer en onderhoud van het landschap. Samen met andere overheden (o.a. via de CBG) en gebiedsorganisaties zorgt de gemeente voor een betere afstemming tussen de vraag en het aanbod en</p>
<p>Concrete doelen/acties voor 2021</p>	

<p>Concrete doelen/acties voor 2021</p>	<p>vooral ook de kwaliteit van de natuur- en recreatiegebieden. Het betrekken van lokale partijen bij beheer en onderhoud is het uitgangspunt.</p> <p><i>Actiepunten opgave B:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vaststellen en uitvoeren van een nieuwe (ecologische) beheervisie voor de gronden van het voormalig recreatieschap in samenhang met de gebieden in eigendom van gemeenten, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten; - Verder uitvoering geven aan het project Grondinstrument (IODS), met de onderdelen ruilverkaveling, grondruilbank, kwalitatieve verplichtingen en innovatie. LTO Delflands Groen vervult hierin een cruciale rol; - Een nieuw Meerjarenprogramma Duurzaam Boer Blijven in Midden-Delfland (IODS) vaststellen, met de onderdelen: Studieprogramma Kringlooplandbouw, het Jonge Boeren Netwerk en het innovatienetwerk Midden IN Delfland (MIND); - De ontwikkelde initiatieven en experimenten gericht op innovatie worden voortgezet en/of verder ondersteund en waar gewenst en mogelijk uitgerold naar het gehele Bijzonder Provinciaal Landschap; - Permanent werken aan het versterken van korte ketens naar de direct omliggende stedelijke omgeving. Hierbij spelen lokale en gebiedspartijen (o.a. ook via de Stichting PUUUR Midden-Delfland), St. Groenfonds Midden-Delfland en andere private partijen een belangrijke rol; - Permanente aandacht voor mogelijkheden nieuwe en aanvullende financiering voor behoud en versterking van de kwaliteiten van het landschap Midden-Delfland; - Permanente aandacht voor (nieuwe) kansen en mogelijkheden van bedrijfsopvolging, in het bijzonder door jongeren, en hier een handelingsperspectief aan koppelen; - Permanente aandacht voor versterken van de biodiversiteit, in het bijzonder weidevogels en insectenlandschap; - Opstellen, in samenwerking met het Hoogheemraadschap van Delfland, van een handelingsperspectief om versnelde bodemdaling in het landelijk gebied tegen te gaan, met inzet van één of meerdere pilotprojecten. <p>Ad C Ontmoeting tussen stad en land</p> <p>In deze opgave staat centraal de doelstelling dat de stedeling makkelijker en vaker het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland kan bezoeken en beleven. Deze beleving vraagt een gedoseerde groei om de kwaliteiten rust en ruimte in stand te houden. Het gebied kan beter ontsloten worden door recreatieve (fiets- en water) verbindingen te verbeteren en te realiseren tussen de stadscentra en groengebieden. Bij startpunten voor een bezoek aan Midden-Delfland en digitaal is informatie verkrijgbaar en makkelijk toegankelijk. Een verbetering van waterverbindingen is nodig. We streven bij vervanging van bruggen naar een doorvaarthoogte van 1,80 meter. Samen met andere overheden en private partijen blijven we ons hiervoor inzetten. Ondernemers en gebiedsorganisaties verzorgen de beleving, waarbij lokaal, eerlijk en duurzaam geproduceerd voedsel een volwaardige plek heeft. De Stichting PUUUR Midden-Delfland subsidiëren wij om hier een zeer actieve speler in te zijn.</p> <p><i>Actiepunten opgave C:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ondersteunen en eventueel subsidiëren van concrete maatschappelijke initiatieven die zorgen voor een versterking van de stad-land relatie; - Verbeteren van de kwaliteit en de belevingswaarde van de Delflandse Trekvaarten in samenwerking met Vlaardingen, Maassluis en Delft;
---	---

<p>Concrete doelen/acties voor 2021</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Realiseren van faciliteiten voor recreanten; - Verder verdichten en variëren recreatieve routenetwerken, in het bijzonder: <ul style="list-style-type: none"> o Fietspadennetwerk, door verbinding te zoeken met het Metropolitane fietsnetwerk. De ontbrekende schakels in het recreatief fietsnetwerk zijn in samenwerking met de Landschapstafel Hof van Delfland en MRDH in beeld gebracht en nu is de inzet om daar waar nodig barrières op te heffen en nieuwe stad- landverbindingen te realiseren o rapport Blauwe Cirkels van Landschapstafel Hof van Delfland en provincie gericht op waterrecreatie; o in samenwerking met Equestrum uitbreiden en verdichten van provinciaal ruiterroutenetwerk; - Benutten kansen Maaslandse Poort voor recreatieve verblijfsmogelijkheid en waterrecreatie in samenwerking met ondernemers, de gemeente Maassluis, de Provincie Zuid-Holland en de regio; - Ondernemers stimuleren om verkoop van lokale producten in korte ketens te realiseren of uit te breiden; - Vestiging hotelketen op het Bedrijvenschap Harnaschpolder benutten om lokale producten te promoten bij bezoekers en recreatieve mogelijkheden Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland te promoten; - Ondersteunen feitelijke realisatie fruittuin naast het vrachtwagenparkeerterrein in Schipluiden; - Positieve houding tav maatschappelijk initiatief realisatie Historische scheepswerf. <p>Ad D Het A-merk Midden-Delfland®2025</p> <p>Centraal bij deze opgave is een eenduidige branding van het 'product' Midden-Delfland, gebaseerd op de kwaliteit van het landschap, de producten en evenementen. Branding is hierbij geen doel op zich, maar een middel om de opgaven te realiseren. Een eenduidige communicatie wekt positieve verwachtingen bij de recreanten over de kwaliteiten, die vervolgens ook zijn waar te maken bij een bezoek aan het gebied. De Stichting PUUUR Midden-Delfland, een initiatief van ondernemers en gebiedspartijen, ondersteunen wij om op die wijze de communicatie, gebieds- en productmarketing vanuit één gezamenlijke boodschap te verzorgen.</p> <p><i>Actiepunten opgave D:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Eenduidige communicatie gericht op 'warme' branding en bekendheid van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland bij de stedeling; - Samen met agrariërs, groene gebiedsorganisaties, voedselproducenten, horeca en recreatieondernemers wordt een verdere invulling gegeven aan de gebieds- en productmarketing PUUUR Midden-Delfland; - Het groen in de MRDH op de kaart zetten bij de stedeling door samenwerking binnen de Alliantie Vrijetijdseconomie en de regionale samenwerking op het gebied van marketing binnen de Hoek van Zuid-Holland (fietsregio Westland, Hoek van Holland, Maassluis, Vlaardingen, Schiedam, Midden-Delfland en Delft); - Nauwere samenwerking met de gemeente Maassluis op onder andere mogelijkheden waterrecreatie en de recreatieve ontwikkeling in het gebied tussen de Monstersche Sluijs en de Maaslandse Poort; - Ondersteunen initiatieven recreatieve sector gericht op uitbreiding fijschalige voorzieningen en activiteiten gericht op verdere versterking stad-land relatie;
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> - Versterking ruimtelijke kwaliteit Oostgaag-Westgaag; - Stimuleren met bijvoorbeeld bewegwijzering en story-telling dat de vindbaarheid en herkenning van recreatieve en cultuur-historische locaties in het gebied wordt vergroot.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Gebiedsvisie Midden-Delfland®2025 - Landschapsontwikkelingsperspectief Midden-Delfland® 2025 (gemeentelijke structuurvisie voor het buitengebied) - Visie <i>Behoud door ontwikkeling</i> (Vitale Dorpen) - Bestemmingsplannen, in het bijzonder buitengebied Gras en Glas - IODS (Integrale Ontwikkeling Delft-Schipluiden), met als instrumenten: <ul style="list-style-type: none"> o Plan van aanpak Saneren verspreid liggend glas; o Plan van aanpak Duurzaam boer blijven in Midden-Delfland; o Evaluatie en uitvoeringsvoorstel Grondinstrument december 2015; - Aanwijzing Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland op basis van Wet natuurbescherming/Omgevingswet - (concept) Visie en uitvoeringsprogramma Gebiedstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland - Lidmaatschap Cittaslow en realisatie <i>Sustainable Development Goals VN</i> (Global Goals), inclusief kennisuitwisseling binnen landelijk en internationaal netwerk Cittaslow - Coöperatie Coöperatief beheer groengebieden Midden-Delfland U.A. - Stichting Groenfonds Midden-Delfland - Landschapstafel Hof van Delfland en gebiedstafel Midden-Delfland met als belangrijkste beleidsdocumenten: <ul style="list-style-type: none"> o Visiedocument Blauwe Cirkels; o Visiedocument Ontbrekende schakels fietsnetwerk - Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland - Stichting PUUUR Midden-Delfland

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Het doel van de Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland is om het beleid tot behoud, versterking en verdere ontwikkelingen te ondersteunen door middel van het reguleren van de financiële doorsluiting van subsidies naar projecten en de mogelijkheid voor het doneren van financiële bijdragen aan deze ideële stichting.

De doelstellingen van de Stichting Groenfonds Midden-Delfland sluiten aan op de gemeentelijke missie, zoals ook vastgelegd in Midden-Delfland® 2025. De pijler van het open groene agrarische cultuurlandschap, de melkveehouderij, staat onder druk. Door ondersteuning van deze sector wordt gewerkt aan de doelen van de stichting, te weten:

- instandhouding van het open agrarisch cultuurlandschap
- verbetering van de relatie stad en platteland.

Het doel van het Coöperatief beheer groengebieden Midden-Delfland U.A. is gericht op samenwerking tussen overheden en gebiedsorganisaties om te komen tot een permanent efficiënt en beleidsarm beheer van gronden in het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. Het gaat hierbij om gronden die vanuit de liquidatie van het Recreatieschap Midden-Delfland in eigendom of erfpacht zijn overgedragen aan gemeenten.

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten:						
Midden-Delfland en Vitale Dorpen	3.279.603	1.010.742	756.660	678.745	680.864	683.019
Toerisme en recreatie	119.582	129.761	120.271	121.754	123.262	124.796
Baten:						
Midden-Delfland en Vitale Dorpen	3.118.117	389.223	136.465	106.711	106.961	107.215
Toerisme en recreatie	0	0	0	0	0	0

Wijzigingen budget 2021 ten opzichte van 2020

Lasten

Midden-Delfland en Vitale Dorpen (€ -254.082)

De raming voor dit taakveld is in 2021 € 254.082 lager dan in 2020. Dit heeft voornamelijk te maken met een incidentele subsidieverstrekking aan 'Equestrum' (€ 120.000) in 2020 en een opname ten behoeve van uitvoeringskosten voor Abtswoude 52 (€ 24.000). Hiernaast is een budget uit 2019 Co-financiering (€ 100.000) doorgeschoven naar 2020. Dit budget is incidenteel voor 2020. Bij de jaarrekening 2020 wordt het restant toegevoegd aan het resultaat 2020.

Baten

Midden-Delfland en Vitale Dorpen (€ -252.758)

Afname van de baten worden hoofdzakelijk veroorzaakt door een hogere rijksbijdrage in 2020 voor 'Midden-Delfland 2025' (€ 200.000 t.o.v. € 50.000 in 2021) en voor het IODS grondinstrument (€ 53.000). Hiernaast is in 2020 een bijdrage gemeenschappelijke regeling voor 'Equestrum' ontvangen (€ 120.000). Vanaf 2021 is een pachtopbrengst (€ 70.000) opgenomen voor het taakveld Strategische gronden buitengebied.

Mutaties reserve

Mutaties reserve	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal lasten	109.130	0	0	0	0	0
Totaal baten	16.322	138.000	0	0	0	0

Wijzigingen reserves 2021 ten opzichte van 2020

Baten € -138.000

Uit de Algemene Reserve worden in 2020 de volgende incidentele onttrekkingen gedaan:

- Budget co-financiering € 100.000
- Doorschuiven project Trekvaart € 14.000
- Uitvoeringskosten Abtswoude 52 € 24.000

Programma 2 : Bestuur en veiligheid

Beleidsveld bestuurlijke organisatie

Beleidsdoel

Het hebben van een herkenbaar en toegankelijk bestuur.

Wat willen we bereiken?

We zorgen ervoor dat we contact hebben met de samenleving. De raad heeft hierin een belangrijke rol. De raad is de vertegenwoordiging van onze samenleving. Maandelijks bespreekt het college met de raad de kaders.

Maar ook via de portefeuilles (waaronder die van dorpswethouder) zijn we aanspreekbaar. Direct door inwoners en ondernemers. Wij luisteren naar de belangen die onder de aandacht gebracht worden vanuit de samenleving en reageren daar adequaat op. Ons doel hierbij is dat er effectieve aandacht is voor het behoud en de versterking van de identiteit van de gemeente Midden-Delfland, haar dorpen en gemeenschappen.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Kenmerkende elementen die voortvloeien uit Cittaslow zijn kwaliteit, sociale cohesie, duurzaamheid, cultuurhistorie, gastvrijheid en ondernemerschap. Deze elementen passen bij onze identiteit. Deze onderwerpen beïnvloeden in belangrijke mate de keuzes binnen de andere beleidsvelden van deze programmabegroting.

De lokale samenleving vormt de identiteit van gemeenschappen. Het authentieke veenweidelandschap bepaalt de identiteit van de gemeente Midden-Delfland. Behouden en versterken van de kwaliteit van het landschap is onze belangrijke taak. De identiteit van de dorpen is zeer waardevol. We behouden het goede, zoals het sociale klimaat en de cultuurhistorie.

'Wij streven naar vitale dorpen met een menselijk gezicht, dorpen waarin de bewoners centraal staan en zij samen een dynamische en betrokken gastvrije gemeenschap vormen die levenskracht uitstraalt, dorpen waarin ondernemers een belangrijke plek innemen.'

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	We zijn een aansprekende en aanspreekbare gemeente.
Concrete doelen/acties voor 2021	<p>Dit doen we door aanspreekbaar te zijn:</p> <ul style="list-style-type: none">- Vertegenwoordiging van de samenleving door de raad via verkiezingen.- We werken met dorpswethouders- Mogelijkheid om afspraken te maken <p>Dit doen we door duidelijk te zijn:</p> <ul style="list-style-type: none">- We stelden een collegeprogramma vast en werken hieraan- Dit college zal ervoor zorgen dat aan het einde van de collegeperiode het proces om te komen tot een hernieuwde visie Midden-Delfland® 2025-2045 op gang is. In 2021 is het concept plan van aanpak intern voorbereid. <p>Specifiek inhoudelijke doelen voor de uitvoering van dit programma zijn opgenomen in de beleidsprogramma's van deze begroting. Rode draad hierbij vanuit de bestuurlijke organisatie is de aanpak van maatschappelijke vraagstukken vanuit het belang van de inwoners in een regionale context. De komende periode is de inzet gericht op het versterken van onze regionale positie. Hierbij moet de regionale</p>

	<p>samenwerking een meerwaarde opleveren voor de aanpak van maatschappelijke doelen en lokale opgaven.</p> <p>In 2021 richt de GGU vanuit de VNG zich op:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fysiek domein (invoering Omgevingswet, ambities Klimaatakkoord, mobiliteit en Warmtewet); - sociaal domein (collectief verbeteren jeugdzorg, schuldenproblematiek en keten van werk en inkomen); - veiligheid (ondermijning en digitale weerbaarheid vergroten); - dienstverlening (bestuurlijke effectiviteit vergroten door stimuleren datagestuurde werken); - common ground (ontwerp informatiearchitectuur met implementatie standaarden voor efficiency en ondersteuning primaire werkprocessen).
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Inspraakverordening - Klachtenverordening - Reglement van orde voor de raadsvergaderingen (spreekrecht) - Verordening op de commissies (spreekrecht) - Beleidskader communicatie - Nota burgerparticipatie - Social Media - Interbestuurlijk Programma (www.overheidvannu.nl) - Vereniging van Nederlandse Gemeenten - Fonds GGU - Verbonden partijen (paragraaf 3.2) en informele regionale afspraken (o.a. Gebiedstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland, Bestuurlijke Tafel Wonen Haaglanden)

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

De Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) werkt met de 23 deelnemende gemeenten aan het versterken van de bereikbaarheid en het economisch vestigingsklimaat van de regio Rotterdam Den Haag. Naast deze formele taken vervult de MRDH ook een netwerkfunctie, zoals bij de Regionale Energiestrategie (RES) en advisering provincie bij ruimtelijke procedures werklocaties.

Stadsgewest Haaglanden is een gemeenschappelijke regeling die in liquidatie is. Er is hier verder geen betrokkenheid bij. Wij wachten op de afronding van de liquidatie.

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten:						
Bestuursorganen	1.021.390	566.957	555.244	500.071	503.956	507.894
Burgerzaken	824.983	704.408	742.550	743.555	744.768	787.437
Raad en raadscommissies	319.795	369.662	280.909	304.188	283.453	282.706
Bestuursondersteuning raad	318.195	188.682	188.027	189.404	190.805	192.230
Bestuurlijke samenwerking	109.132	136.588	140.086	141.853	143.649	145.476
Baten:						
Bestuursorganen	19.443	19.400	19.400	19.400	19.400	19.400
Burgerzaken	289.404	231.116	241.298	228.505	203.913	279.212
Raad en raadscommissies						
Bestuursondersteuning raad						
Bestuurlijke samenwerking						

Wijzigingen budget 2021 ten opzichte van 2020

Lasten

Burgerzaken (€ 38.142)

Ondanks lagere kosten voor de activiteiten van burgerzaken (€ 49.063) zijn de totale kosten per saldo toegenomen op dit taakveld. Dit heeft voornamelijk te maken met een verschuiving van de werkgeverslasten op zowel het product 'Kadastrale informatie' (€ 22.437) als op het product 'Verkiezingen' (€ 39.676). Tevens is de raming op het taakveld 'Verkiezingen' voor 2021 hoger (€ 25.000) ten opzichte van 2020. Dit komt door de verkiezingen voor de Tweede Kamer.

Raad en raadscommissies (€ -88.753)

Deze afname heeft te maken met het op een andere manier ramen van vaste vergoedingen als onderdeel van de werkgeverslasten (€ 89.809). Deze zijn nu begroot op het taakveld Overhead ambtelijke organisatie. De totale lasten (salaris en vergoeding) komen overeen met voorgaande jaren

Beleidsveld openbare orde en veiligheid

Beleidsdoel

Dat de gemeente Midden-Delfland een veilige gemeente is om in te wonen, werken en recreëren.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Dat inwoners, ondernemers en bezoekers zich veilig voelen in Midden-Delfland. Als er een incident, ramp of crisis is of deze zich dreigt voor te doen, merken inwoners dat de gemeente dit adequaat oppakt.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Een goede en veilige leefomgeving is een basisvoorwaarde bij de beleving van de kwaliteit van leven in een gemeente. Cittaslow besteedt bij de fysieke leefomgeving aandacht aan herstel en herbesteding van vervallen locaties en leegstaande panden. De aandacht voor de fysieke leefomgeving draagt bij aan de leefbaarheid en veiligheid in een gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	We zetten in op het continueren van ons veiligheidsniveau. We zetten lopende activiteiten voort. De meeste aandacht gaat uit naar de veiligheidsaspecten die we noemen in het geldende actieprogramma veiligheid. Het operationele doel staat eveneens in dit actieprogramma.
Concrete doelen/acties voor 2021	De regionale en lokale prioriteiten samengevoegd zijn onze prioriteiten voor de jaren 2019 tot en met 2022: <ul style="list-style-type: none">- (Huiselijk) Geweld- High impact crimes- Ondernijning- Aanpak van verwarde personen en overlast- Veilig verkeer- De snelle aanpak van kleine ergernissen Deze prioriteiten zijn uitgewerkt in een beleidsprogramma dat door de raad is vastgesteld. Als er een incident, ramp of crisis is of deze zich dreigt voor te doen, pakken we dit adequaat op. Elk 4 jaar wordt het geldende beleid herijkt en een nieuw programma vastgesteld. Indien dat leidt tot een andere prioritering, dan treedt dat in de plaats van de hiervoor genoemde prioriteiten.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none">- Integraal veiligheidsbeleid- Uitvoeringsprogramma

	<ul style="list-style-type: none"> - Algemene Plaatselijke Verordening Midden-Delfland - Evenementenbeleid - Horecabeleid - Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Haaglanden - Regionaal Crisisplan Haaglanden
--	--

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

De Veiligheidsregio Haaglanden (VRH) is ontstaan op basis van de Wet veiligheidsregio's die gemeenten verplicht een gemeenschappelijke regeling aan te gaan voor het organiseren van de samenwerking op het gebied van brandweezorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening.

De integrale aanpak van gebiedsgebonden overlastgevende thema's ontwikkelen we in samenwerking met politie, zorg en het Veiligheidshuis Haaglanden.

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten:						
Brandweer en rampenbestrijding	1.067.219	1.108.827	1.151.234	1.151.473	1.151.717	1.151.965
Overige openbare orde	309.641	435.215	642.117	644.028	645.973	647.950
Baten:						
Brandweer en rampenbestrijding	0	0	0	0	0	0
Overige openbare orde	19.209	20.630	20.981	21.338	21.700	22.069

Wijzigingen budget 2021 ten opzichte van 2020

Lasten

Brandweer en rampenbestrijding (€ 42.407)

De toename van de lasten op dit taakveld is het gevolg van een hogere bijdrage 'Veiligheidsregio Haaglanden' (€ 47.000). Deze verhoging is het gevolg van een foutieve (te lage raming in de begroting 2020).

Overige openbare orde (€ 206.902)

De toename van de lasten op dit taakveld is het gevolg van een verschuiving werkgeverslasten (€ 212.844).

Mutaties reserve

Mutaties reserve	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal lasten	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	31.178	4.000	0	0	0	0

Programma 3 : Beheer, verkeer en milieu

Beleidsveld beheer openbare ruimte

Beleidsdoel

Het leveren van een kwalitatieve bijdrage aan de aanleg, de verbetering en de instandhouding van de boven- en ondergrondse infrastructuur, de leefbaarheid van de woonomgeving en de natuurontwikkeling.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Binnen de kaders van wat financieel mogelijk is handhaven van een onderhoudsniveau van de openbare ruimte waarbij inwoners zich prettig voelen.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De inrichting van de openbare ruimte draagt bij aan de beleving van de kwaliteit van de dorpen en het landschap. Cittaslow ondersteunt bewustwording van de inrichting van die ruimte, waarbij rekening wordt gehouden met de directe omgeving. Een historische omgeving vraagt om een ander bestratingsmateriaal, inrichtingselementen zoals openbare verlichting dan een nieuwbouwwijk. In het open veenweidegebied wordt rekening gehouden met zichtlijnen en het voorkomen van lichtvervuiling door bijvoorbeeld groene LED-verlichting toe te passen. Aandacht voor duurzaamheid door het gebruik van milieuvriendelijke materialen, hergebruik van bestratingsmateriaal en relinen riolering zijn binnen dit terrein belangrijke aspecten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wegen, kunstwerken en openbare verlichting

<p>Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken</p>	<p>Wegen Het onderhoud vindt zoveel mogelijk plaats op basis wegvakonderdeel gericht onderhoud¹. De financiële middelen worden doelgericht ingezet op de wegvakonderdelen die onvoldoende scores. Het vastgestelde doel was om in 2020 94% van ons wegenareaal op beeldkwaliteitsniveau A+,A en B (voldoende volgens de CROW-norm) te brengen. Door de structurele bezuinigingen in de afgelopen jaren komt in 2021 naar verwachting 85% op beeldkwaliteit A+,A en B (dus 15% onvoldoende). In verband met bezuinigingen is ervoor gekozen om de herziening van het beheerplan wegen uit te stellen tot 2024.</p> <p>¹Bij profielbreed onderhoud worden naast elkaar gelegen wegvakonderdelen in een werk hersteld (een goed of matig onderdeel wordt ook meegenomen). Bij wegvakonderdeel gericht onderhoud wordt alleen het onvoldoende scorende wegvakonderdeel hersteld.</p> <p>Kunstwerken Alle kunstwerken (bruggen, duikerbruggen, tunnels en duikers) die in eigendom en/of onderhoud zijn van de gemeente zijn in 2014 geïnspecteerd. Deze geactualiseerde gegevens en onderhoudsacties zijn verwerkt in het beheerplan 2015-2019. In verband met bezuinigingen is ervoor gekozen om de herziening van het beheerplan civiele kunstwerken uit te stellen tot 2024.</p> <p>Openbare verlichting Conform het huidige energieakkoord is ons beleidsplan opgesteld. Deze gaat uit van een energiebesparing op de openbare verlichting van 20% in 2020 ten opzichte van 2013. In 2021 gaan wij door met het toepassen van aanvullende technieken binnen de openbare verlichtingsinstallatie. Onze doelstelling is dat de openbare verlichting conform de Richtlijn voor Openbare Verlichting ROVL-2011 in een goede staat van onderhoud blijft.</p>
--	--

	<p>Waar mogelijk zorgen wij voor verbetering en een nog energiezuinigere openbare verlichting. In verband met bezuinigingen is er voor gekozen om de herziening van het openbaar verlichtingsplan uit te stellen tot 2024.</p>
Concrete doelen/acties voor 2021	<p>Wegen Al vanaf 2011 zijn structurele bezuinigingen doorgevoerd op het budget voor wegonderhoud. Deze bezuiniging is verwerkt in het beheerplan wegen 2015 – 2020. Om de wegen op een verantwoord kwaliteitsniveau te behouden (beeldkwaliteit A+, A en B, voldoende volgens de CROW-norm), wordt wegvakonderdeel gericht onderhoud uitgevoerd (¹. Zie voor uitleg vorige pagina).</p> <p>De verwachting is dat in 2021 voor ca. 85% van het wegenareaal de CROW-norm A+, A en B (voldoende) beeldkwaliteit haalbaar is. Belangrijkste doelen/acties om dit in 2021 te realiseren zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – reconstructie Willemsoordseweg; – reconstructie Hoornsekade; – opwaarderen fietsstrook en asfalteren Westgaag; – reconstructie Hof van Delftstraat (in synergie met verkeer en centrumplan); – reconstructie deel Rijksweg (gelegen tussen de Hoornsewal en Zuidhoornsewal); – onderhoud asfaltwegen op basis van de actuele wegenschouw gegevens uit ons beheerpakket. Uitvoering in wegvakonderdeel gericht onderhoud; – onderhoud elementverhardingen op basis van de actuele wegenschouw gegevens uit ons beheerpakket. Uitvoering in wegvakonderdeel gericht onderhoud; – bij iedere reconstructie of onderhoudsklus op basis van technische levensduur mogelijkheid hergebruik van materialen in dat plan bepalen. Indien hergebruik ter plaatse niet mogelijk is, deze materialen als grondstof voor funderingen af te voeren. <p>Kunstwerken In 2015 is het beheerplan bruggen 2015-2019 vastgesteld. Het beheerplan geeft inzicht in het kwaliteitsniveau van de kunstwerken, doelstellingen en hiervoor benodigde middelen. In verband met bezuinigingen is ervoor gekozen om de herziening van het beheerplan civiele kunstwerken uit te stellen tot 2024.</p> <p>Openbare verlichting Door het op tijd vervangen van afgeschreven openbare verlichting verbetert de lichttechnische kwaliteit zonder extra milieubelasting. Door te kiezen voor de juiste verlichtingstechniek wordt energie bespaard. Belangrijkste doelen/acties in 2021 zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – afgeschreven armaturen vervangen en verbeteren; – conform de keuzenotitie energie- en CO2-besparende maatregelen uitvoeren in de vorm van dimmers, Telemangement units en het toepassen van (groene) led verlichting; – verlichten van achterpaden (sociale veiligheid).
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> – beheerplan wegen 2015 – 2020 (verlengd tot 2024) – keuzenotitie openbare verlichting 2015-2020 (verlengd tot 2024) – beheerplan civiele kunstwerken 2015-2019 (verlengd tot 2024) – gladheidsbestrijdingsplan

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten:						
Wegen, kunstwerken en openbare verlichting	2.042.142	2.076.364	2.331.229	2.480.874	2.587.416	2.751.918
Binnenhavens en waterwegen	133.991	141.987	143.079	144.998	146.950	148.935
Waterkering, afwatering en landaanwinning	135.301	185.613	208.353	226.507	251.352	276.223
Baten:						
Wegen, kunstwerken en openbare verlichting	82.031	68.909	70.268	71.462	72.677	73.911
Binnenhavens en waterwegen	7.164	7.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Waterkering, afwatering en landaanwinning	0	0	0	0	0	0

Investering:	2021	2022	2023	2024
Reconstructie en dijkverzwaring Hoornsekade	50.000	670.000		
Reconstructie en verbetering fietspad Rotterdamseweg		450.000		
Reconstructie en dijkverzwaring Dijkshoornseweg	225.000			
Opwaarderen fietspad en asfalteren Westgaag	530.000			
Reconstructie Slot de Houvelaan		195.000		
Reconstructie verharding deel Westlander, Schouw, Aak en Praam			970.000	
Reconstructie Maassluisseweg	570.000	380.000		
Reconstructie Hoornseweg (metropolitane fietsroute)	50.000	550.000		
Vervangen lichtmasten	172.200	175.350	178.500	
Vervangen brug DH019 Woudselaan	296.900			
Vervangen brug Trekkade/Kerkweg M004	310.100			
Vervangen brug S019 Zouteveenseweg				277.100
Vervangen Sionsbrug DH021		382.700		
Renoveren Hodenpijlbrug S028 behoud gem. monument	182.300			
Vervangen Schout-Jansheulbrug (S027)		50.000	510.000	
Vervangen brug Zuidkade-Zouteveenseweg (S022)	192.100			
Vervangen brug Willemoordseweg		30.000	129.900	
Vervangen brug S020 Zouteveenseweg		202.300		

Vervangen brug S021 Zouteveenseweg		267.700		
Vervangen brug Hoornseweg DH 003		1.851.800		
Vervangen voetbrug B. v. Schagenlaan-Wilgenlaan		41.100		
Reconstructie Woudseweg	650.000			
Vervangen beschoeiingen/damwanden	250.000	350.000	350.000	350.000
Vervanging duiker Baanderheer (M030)				160.000

Algemeen

Bij de begroting 2021 is uitgegaan van de werkelijke woningaantallen in 2020 met de bijgestelde prognose voor de jaren daarna.

Wijziging budget 2021 ten opzichte van 2020

Lasten

Wegen, kunstwerken en O.V. (€ 254.865)

De toename van de lasten op dit taakveld in 2021 wordt voornamelijk veroorzaakt door de correctie in 2020 voor de Zuidhoornseweg (€ -300.000). Hiernaast zijn er hogere kapitaallasten geraamd (€ 48.694). Verder is er een verlaging vanwege een verschuiving van werkgeverslasten (€ 32.651) en een toename voor het onderhoud asfaltverhardingen (€ 22.591).

Wat gaan we daarvoor doen?

Groen

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	In stand houden van de groenstructuur met de daarin passende functies en het bevorderen van een aantrekkelijke woon-, werk- en recreatieomgeving als karakteristieke kwaliteit van de gemeente Midden-Delfland. Invulling geven aan geformuleerde doelen in het Groenbeleidsplan Midden-Delfland 2007-2022 en bomenbeleidsplan.
Concrete doelen/acties voor 2021	<ul style="list-style-type: none"> - toepassen bomenbeleid bij herinrichtingen van straten - de uitvoering van de nieuwe groenbestekken monitoren - het voorbereiden van een nieuw beleidsplan
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Groenbeleidsplan Midden-Delfland 2007-2022 - Bomenbeleidsplan Midden-Delfland 2009

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten:						
Openbaar groen	1.282.416	1.167.590	1.158.551	1.169.953	1.183.379	1.196.976
Begraafplaatsen	239.687	176.277	150.278	153.835	153.900	153.874
Baten:						
Openbaar groen	62.241	246.525	21.636	21.749	21.864	21.981
Begraafplaatsen	215.528	133.515	135.784	141.892	144.304	146.758
Investing:			2021	2022	2023	2024
Herinrichting openbaar groen			25.000	50.000	50.000	50.000

Wijziging budget 2021 ten opzichte van 2020

Lasten

Begraafplaatsen (€ -25.999)

De afname op het taakveld 'Begraafplaatsen' ontstaat voornamelijk door verschuiving van werkgeverslasten (€ 27.530).

Baten

Openbaar groen (€ -224.889)

De afname komt met name door de hogere raming in 2020 op dit taakveld in verband met grondverkoop 'snippergroen' (€ 240.000).

Wat gaan we daarvoor doen?

Speelvoorzieningen

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Invulling geven aan de doelen die genoemd zijn in het speelplaatsen beleidsplan.
Concrete doelen/acties voor 2021	- in stand houden bestaande voorzieningen en uitvoeren renovaties
Instrumenten	Beleidsplan speelplaatsen

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten:						
Speelvoorzieningen	188.443	179.437	185.417	180.505	181.849	176.172
Baten:						
Speelvoorzieningen	500	0	0	0	0	0
Investing:			2021	2022	2023	2024
Reconstructie speelvoorzieningen			100.000	100.000	100.000	100.000

Beleidsveld verkeer

Beleidsdoel

Het hoofddoel van het verkeersbeleid blijft het terugdringen van de overlast van het gemotoriseerde verkeer in de dorpen. Dit doen we via drie routes:

- het actief ontmoedigen van het gebruik van de wegen in Midden-Delfland voor doorgaand verkeer;
- het verbeteren van de alternatieve vervoersmogelijkheden, zoals openbaar vervoer, fiets en wandelen;
- verduurzamen van het wagenpark door het aanleggen en faciliteren van oplaadpunten voor elektrische voertuigen.

Verder blijft het verkeersbeleid van de gemeente erop gericht om:

- de veiligheid voor alle verkeersdeelnemers te verbeteren, met een extra prioriteit voor schoolroutes;
- de recreatiemogelijkheden in Midden-Delfland te vergroten door het verbeteren van fiets- en wandelverbindingen.

Wat willen we bereiken?

- verbeteren voorzieningen voor fietsers en wandelaars;
- aanpassen inrichting Hoornseweg en Woudseweg;
- verbeteren verkeerssituatie Oude Veiling-Maassluiseweg;

Gewenst maatschappelijk effect

De afwikkeling van het verkeer op een zodanige wijze organiseren dat voor de inwoners geen of beperkte overlast wordt veroorzaakt.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Stimuleren van alternatieve vervoersmethoden vloeit voort uit de uitgangspunten van Cittaslow. Binnen de dorpen wordt rekening gehouden met veilige routes voor fietsers en voetgangers. Fietsroutes zijn beschikbaar voor recreatie en woon-werkverkeer. De gemeente beheert 28 kilometer vrij liggend fietspad, ongeveer 15% van het totale beheerareaal. Binnen de MRDH is een actieve inzet om voor fietsverkeer 'Hollandse Banen' (Slowlanes) te creëren; deze 'Hollandse Banen' vormen op verschillende locaties in het gebied Midden-Delfland doorgaande routes voor recreanten en woon-werkverkeer. De Route Den Haag-Delft-Rotterdam is de eerste pilot. Verder werken wij aan Hollandse banen Delft-Den Hoorn- De Lier en Delft-Schipluiden-Maasland-Maassluis.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	In stand houden van het openbaar vervoer in Midden-Delfland, verbeteren van de verkeersveiligheid, terugdringen van verkeersoverlast en zorgdragen voor goede fiets- en voetgangersvoorzieningen.
Concrete doelen/acties voor 2021	<u>Korte termijnmaatregelen</u> <ul style="list-style-type: none">– besluitvorming en planprocedures N223, N211 en N468 van de provincie;– planprocedure A4 Haaglanden-N14 van Rijkswaterstaat;– verbeteren parkeersituatie en verkeercirculatie in het centrum van Den Hoorn.– participatieproces/voorbereiding herinrichting centrum Den Hoorn;– onderzoeken en monitoren verkeerssituatie; N468/A4/Woudseweg/A20/Polderwegen in relatie tot fileverplaatsingsysteem Ketheltunnel en in de toekomst de Blankenburgtunnel;– Aanbesteden beheer en exploitatie laadpalen Midden-Delfland. <u>Lange termijnmaatregelen</u> <ul style="list-style-type: none">– terugdringen van doorgaand verkeer door de dorpen;

	<ul style="list-style-type: none"> - uitvoering centrumplan Den Hoorn; - verbeteren van fietspaden en fietsroutes en oplossen van knelpunten en barrières; - invulling omgevingsvisie en omgevingsplannen in het kader van de omgevingswet.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - verkeersplan Den Hoorn 2016; - nota parkeernormen 2020; - routestructuurplan (Recreatieschap Midden-Delfland); - structuurschets Harnaschpolder e.o. 2002; - bestuurlijke overeenkomst IODS; - uitvoeringsagenda Bereikbaarheid MRDH 2016-2025; - regionaal Investeringsprogramma; - Green Deal Laadinfrastructuur.

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten:						
Verkeer	171.534	352.144	246.722	251.315	253.205	252.128
Parkeren	1.557	31.000	6.102	6.206	6.312	6.420
Baten:						
Verkeer	15.674	77.500	21.866	22.238	22.616	23.001
Parkeren	4.793	5.000	5.085	5.171	5.259	5.348

Investering:	2021	2022	2023	2024
Vervangen doseerinstallaties	50.000			
Vervangen/vergroten opzet-natzout-strooimachine mede ivm overname N468 inclusief route optimalisatie	60.000			
Bouw nieuwe Zoutloods	100.800			
Zoutloods extra budget zwaardere fundering	35.000			

Wijziging budget 2021 ten opzichte van 2020

Lasten

Verkeer (€ -105.422)

De afname van de lasten op dit taakveld wordt voornamelijk veroorzaakt door de uitvoering van verkeersmaatregelen in 2020 (€ 75.000). Tevens is er een verschuiving van werkgeverslasten voor 2021 (€ 33.298)

Parkeren (€ -24.898)

De afname van de lasten op dit taakveld wordt veroorzaakt door een extra budget parkeerbeleid in 2020 (€ 25.000).

Baten

Verkeer (€ -55.634)

De afname van de baten op dit taakveld wordt met name veroorzaakt door de incidenteel ontvangen bijdrage in 2020 van de MRDH voor de uitvoering van verkeersmaatregelen (€ 56.000).

Beleidsveld milieu

Beleidsdoel

Het versterken en behouden van een duurzame, veilige, gezonde en aangename leefomgeving voor inwoners en bezoekers gebaseerd op de uitvoering van de Wet milieubeheer, de waarden van Cittaslow en de *Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties (Global Goals)*.

Wat willen we bereiken?

Het realiseren en in stand houden van een veilige, gezonde en aangename leefomgeving en bijdragen aan een duurzaam Midden-Delfland, vanuit een duurzame ontwikkeling. Een duurzame ontwikkeling van de fysieke leefomgeving is een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van huidige generaties zonder daarmee de mogelijkheden voor de toekomstige generaties in gevaar te brengen ook in hun behoeften te voorzien (*VN-commissie Brundtland, 1987*).

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Duurzaamheid is één van de basisprincipes van Cittaslow. Hierbij gaat het om de regelgeving op deze terreinen en zorgen voor bewustwording, zodat inwoners en bedrijven meer maatregelen treffen dan wettelijk moet. Hierdoor zijn inwoners en bezoekers zich meer bewust dat zij zich bevinden in een groen landschap van hoge kwaliteit. Voorbeelden hiervan zijn de 'supporters van Cittaslow Midden-Delfland' die bewust met hun bedrijfsvoering bezig zijn en zorgen voor het terugdringen van de milieubelasting van de 'ecologische voetafdruk'. Veel maatregelen op het terrein van duurzaamheid vallen binnen andere beleidsvelden, zoals groene LED-verlichting langs openbare wegen.

Gebruik en afhankelijkheid van fossiele brandstoffen zijn belangrijke factoren bij het bepalen van de 'ecologische voetafdruk'. Maatregelen om minder energie te gebruiken en meer duurzame energiebronnen te gebruiken sluiten nauw aan bij Cittaslow. Uitvoering van het Duurzaamheidsprogramma fysiek Domein Midden-Delfland 2020-2023 zorgt dat de gemeenschap van Midden-Delfland nog duurzamer wordt. Bijvoorbeeld de onderdelen die betrekking hebben op klimaatadaptatie en klimaatmitigatie. Voor klimaatadaptatie (aanpassen aan klimaatverandering) wordt vanuit het nationale Deltaprogramma gewerkt aan een klimaatbestendig Midden-Delfland, denk aan maatregelen met betrekking tot droogte, hitte en wateroverlast voor de diverse gebieden in Midden-Delfland. Daarnaast staan in het duurzaamheidsprogramma ook maatregelen met betrekking tot klimaatmitigatie (verminderen emissies broeikasgassen). De vastgestelde Energievisie vormt hiervoor een kader voor maatregelen. Met deze maatregelen ondersteunen en stimuleren wij het verminderen van energiegebruik bij inwoners en de verdere energietransitie van fossiele brandstoffen naar duurzaam opgewekte energie. Andere onderdelen komen terug bij de desbetreffende beleidsterreinen, zoals het beheer van de openbare ruimte en Duurzaam Boer Blijven. Doelstelling daarbij is dat Midden-Delfland in 2040 CO₂ neutraal is.

Afvalbeleid is een ander onderdeel dat binnen dit beleidsveld en Cittaslow belangrijk is. Cittaslow roept op tot voorkomen van verspilling, preventie op het ontstaan van afval en bij het ontstaan van afval zoveel mogelijk gescheiden verwerken. In 2012 was de emissie CO₂ per inwoner met 0,23 ton lager dan het landelijk gemiddelde van 0,25 ton.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	De Wet milieubeheer wordt geïntegreerd in de Omgevingswet. De gemeentelijke verplichtingen (en daarmee onze doelen) zijn uitgewerkt in operationele plannen en kaarten die gebaseerd op de regelgeving van de Wet milieubeheer. Op basis van die plannen en kaarten zijn per beleidsveld operationele doelen vastgesteld en kosten inzichtelijk gemaakt. De bestaande plannen en kaarten hebben betrekking op de volgende milieu gerelateerde thema's: <ul style="list-style-type: none">- Riolering- Afval en circulaire economie- Handhaving, toezicht en vergunningverlening- Bodem (Bodemfunctiekaart/Bodemkwaliteitskaart)- Water- Geluid (Geluidsactieplan/Geluidskaart) en stiltebeleid
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> - Luchtkwaliteit - Externe Veiligheid - Klimaat, energie en warmte - Groen en natuur
Concrete doelen/acties voor 2021	<p><u>Handhaving en vergunningverlening</u> Met bestemmingplannen stelt de gemeenteraad vast waar welk type bedrijfsactiviteit plaats mag vinden. Vervolgens worden de individuele benodigde bedrijfsactiviteiten getoetst aan het bestemmingsplan. Daarnaast worden de bedrijfsactiviteiten door de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) getoetst aan en gecontroleerd op de voorschriften van de Wet milieubeheer en andere milieuregelgeving. De ODH doet dit op basis van een jaarlijks door het college vast te stellen uitvoeringsplan, waarin de wettelijke verplichtingen concreet in activiteiten zijn uitgewerkt. Voorcalculatie en afrekening van de kosten van de ODH vindt plaats op basis van werkelijke gepleegde inzet.</p> <p><u>Bodem</u> Met het vaststellen van de bodemfunctiekaart is gekozen voor het standstill beginsel. Dit houdt in dat de bodem in Midden-Delfland niet vuiler mag worden. De bodemfunctiekaart maakt de gewenste bodemkwaliteit inzichtelijk. Voor de Harnaschpolder is een aparte bodemkwaliteitskaart vastgesteld. Uitgangspunt van het Rijk is dat per 2022 de huidige bodemtaken van de provincie worden overgedragen aan gemeenten. De ODH moet dan formeel belast worden met deze taken. Op nationaal niveau vindt nog een discussie plaats over de vergoeding van deze voor gemeenten nieuwe taak. In de (meerjaren)begroting is hiervoor nog geen raming opgenomen daar kosten en vergoeding beide nog onbekend zijn.</p> <p><u>Geluid</u> <i>Uitgangspunten:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - voldoen aan de wettelijke verplichtingen voor omgevingslawaai en geluidsbelaste woningen. - ondersteunen van het provinciale beleid voor stiltegebieden en houden daar rekening mee met de vergunningverlening. - geen nieuwe overlast gevende activiteiten zoals helikoptervluchten en wegverkeerslawaai vanuit verbreding A4. <p><i>Europese richtlijn omgevingslawaai (Actieplan Geluid)</i> Het Actieplan Geluid is een wettelijke verplichting van de Europese commissie. Het gemeentelijk actieplan bestaat uit een geluidskaart en een actieplan voor de aanpak van de knelpunten. Het is een verplichting die iedere vijf jaar terugkeert. Het huidige actieplan is vastgesteld in 2018. Nieuwe situaties toetsen wij aan de Wet geluidhinder en worden in de vorm van voorwaarden/maatregelen volgens de wettelijke voorschriften opgenomen in de omgevingsvergunning.</p> <p><u>Luchtkwaliteit</u> <i>Uitgangspunten:</i> In het kader van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) monitoren wij jaarlijks of de luchtkwaliteit voldoet aan de wettelijke norm. Bij nieuwe planontwikkelingen nemen wij het aspect luchtkwaliteit mee. Wij ondersteunen regionale plannen die de luchtkwaliteit verbeteren. Het NSL is verlengd tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Zowel onder het verlengde NSL als onder de Omgevingswet wordt de luchtkwaliteit gemonitord. Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2022 is het uitgangspunt dat de monitoring van de luchtkwaliteit wordt overgedragen aan de gemeenten en regio.</p>

Externe Veiligheid

Uitgangspunten:

- Binnen de mogelijkheden, situaties voorkomen die kunnen leiden tot een verhoogd extern veiligheidsrisico.
- Risicovolle bedrijven en activiteiten weren uit woonomgeving en waar nodig verplaatsten.
- Voorbereid blijven op risico's.
- Structurele borging van externe veiligheid in beleid ruimtelijke ordening en milieu.
- Vergroting van de bestuurlijke bewustwording voor de externe veiligheidsaspecten en -verantwoordelijkheden.
- Behoud en beheer van kennis, data, netwerk en samenwerking.

Klimaatbeleid

klimaatadaptatie

Maatregelen die de gevolgen van wateroverlast en droogte beperken en hittestress tegengaan vallen binnen de nationale strategie van klimaatadaptatie. Klimaatadaptatie is een relatief nieuwe taak die op meerdere beleidsvelden betrekking heeft dan alleen milieu. Van de overheid, waaronder de gemeenten, wordt een meer en integraler beleid verwacht om de maatschappelijke opgave klimaat aan te pakken. Mede op basis van het Duurzaamheidsprogramma fysiek domein Midden-Delfland 2020-2023 geven wij in 2021 invulling aan klimaatadaptatie. De fysieke maatregelen zijn locatie gebonden en verschillen hierbij voor de ruimtelijke gebieden landschap, glastuinbouw, bedrijfsterreinen en dorpen. Concrete invulling van de maatregelen gebeurt vanuit de beleidsvelden Landschap/Duurzaam Boer Blijven, economische samenwerking, beheer openbare ruimte en gebiedsinrichting bij locatieontwikkeling.

klimaatmitigatie

Maatregelen die het ontstaan van klimaatverandering beperken of voorkomen vallen binnen de nationale strategie van klimaatmitigatie. Voor het gemeentelijk beleid zijn dit in hoofdzaak energie en warmte. In 2021 moet op deze beleidsterreinen besluitvorming plaatsvinden. Medio 2021 wordt de Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 opgeleverd. De RES maakt nationale afspraken uit het Klimaatakkoord concreter voor de regio in lijn met de eisen van de Handreiking van het Nationaal Programma Regionale Energiestrategie. Binnen de MRDH is gekozen voor een haalbare aanpak, die past bij het landschap, de inwoners, de bedrijven en de intrinsieke regionale kwaliteiten. We zoeken naar verbindingsmogelijkheden tussen energiemaatregelen en andere maatschappelijke opgaven, rekening houdend met bestaand beleid. Voor onze gemeente is het een vereiste dat recht wordt gedaan aan het versterken en behouden van de waarden van het bijzonder provinciaal landschap. Hierbij kan gedacht worden aan het tegengaan van grootschalige projecten en mogelijkheden op het gebied van kleinschalige opwek zon en wind. Aanvullend geldt hierbij de zorg voor biodiversiteit en weidevogels.

Eind 2021 wordt de definitieve versie van de Transitievisie Warmte (TVW) opgeleverd. De TVW creëert inzicht in keuzes over de route naar een aardgasvrije gemeente. Dit is conform de nationale aanpak waarbij wij de TVW gebruiken als belangrijke bouwsteen voor de planvorming om te komen tot een aardgasvrije gemeente. Participatie van bewoners en bedrijven is een belangrijk onderdeel bij in de totstandkoming van een maatschappelijk gedragen TVW.

Bij het overbrengen en creëren van draagvlak voor deze duurzame ambities en verplichtingen aan de inwoners, vervult het energieloket een belangrijke rol. Om de inhoudelijke functie van het energieloket te versterken werken we samen met een aantal regiogemeenten. Het Duurzaamheidsprogramma fysiek domein Midden-Delfland 2020-2023 is ons kader bij de uitwerking van het RES, TVW en energieloket.

	<p><u>Water:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - In het kader van het afsprakenkader Emissieloze kas 2027 wordt samen met andere glastuinbouwgemeenten, waterschappen en de glastuinbouwsector gewerkt aan het voorkomen van emissies van bestrijdingsmiddelen en meststoffen vanuit de glastuinbouw naar het oppervlaktewater. - Onder leiding van het hoogheemraadschap van Delfland wordt samen met andere gemeenten gewerkt aan de maatregelen ten behoeve van de (chemische en ecologische) doelstellingen van de Europese Kaderrichtlijn Water in 2027. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de resultaatverplichte waterlichamen (grote wateren zoals vaarten en kanalen) en inspanningsverplichte overige, kleinere wateren. Concreet moet bijvoorbeeld gedacht worden aan de maatregelen die voortkomen uit het Afsprakenkader Emissieloze Kas en Kringloopboeren. <p><u>Groen/natuur</u></p> <p>Ons natuurbeleid is verwoord in programma 1. Het groenbeleid is onderdeel van dit programma en verwoord bij het beleidsveld 'groen'. Daarnaast voeren we de volgende zaken uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Waar mogelijk ecologisch beheer van wegkanten en oevers vanuit het gemeentelijk beheer en in samenwerking met de Coöperatie Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland u.a. - Toetsen van omgevingsvergunningen aan de Wet natuurbescherming (per 1 januari 2022 Omgevingswet). <p><i>Overige concrete acties</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Interne en externe communicatie over het milieu; - Waar mogelijk subsidie aanvragen ter ondersteuning van projecten; - Participatie in regionale projecten, zoals beperken emissie van meststoffen en bestrijdingsmiddelen naar het oppervlaktewater door de glastuinbouwsector te verminderen; - Actieve participatie bij het realiseren van nieuwe geothermielocaties, zoals bij het Kraaiennest in Maasland; - Actieve deelname aan WarmtelinQ (voorheen Leiding door het Midden).
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Wet Milieubeheer/ Omgevingswet (inwerkingtreding 1 januari 2022) - Regionaal bodembeleid Zuid-Holland (tot taakoverheveling naar gemeente) - Bodemkwaliteitskaart bedrijfsterrein Harnaschpolder - Stiltebeleid Provincie Zuid-Holland - Duurzaamheidsprogramma fysiek domein Midden-Delfland 2020-2023 - Regionale Energiestrategie MRDH - Energieloket (in ontwikkeling met andere gemeenten) - Plan van Aanpak Transitievisie Warmte - Geurverordening Midden-Delfland 2009/geurhinderbeleid - Gebiedsvisie <i>Midden-Delfland</i>[®]2025 en visie Behoud door Ontwikkeling (Vitale Dorpen in Midden-Delfland 2025) - LOP Midden-Delfland[®]2025 - Bestemmingsplan Buitengebied Gras - Lidmaatschap Cittaslow, inclusief Global Goals en kennisuitwisseling binnen landelijk netwerk - Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) - Coöperatie Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland u.a.

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Met de deelname aan Regionaal Reinigingsbedrijf Avalex wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de wettelijke verplichtingen op het gebied van afvalinzameling.

Het doel van de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) is het uitvoeren van de wettelijke milieutaken. Hierbij wordt voldaan aan landelijke kwaliteitscriteria, wordt gezorgd voor specialismevorming op inhoud en wordt een bijdrage geleverd aan een constante en eenduidige

taakuitvoering in de regio. Deelname aan deze gemeenschappelijke regeling is opgelegd vanuit de Wet milieubeheer.

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten:						
Afvalinzameling en -verwerking	2.344.551	2.452.122	2.411.656	2.468.099	2.477.420	2.478.986
Riolering	1.669.912	1.601.401	1.708.113	1.808.316	1.781.730	1.718.519
Milieubeheer	867.296	1.366.901	804.463	791.689	792.256	792.833
Baten:						
Afvalinzameling en -verwerking	2.609.051	2.992.182	2.952.927	3.009.340	3.017.746	3.018.400
Riolering	1.926.253	1.857.139	1.822.216	1.918.903	1.924.404	1.924.897
Milieubeheer	500	0	0	0	0	0

Investing:	2021	2022	2023	2024
Vervangen pompunits drukriolering	149.000	149.000	149.000	149.000
Vervangen pompen hoofdgemalen	90.000	90.000	90.000	290.000
Vervangen vrijvervalriolering	230.000	230.000	230.000	230.000
Vervangen geïsoleerde opslagkluis voor gevaarlijke stoffen conform PGS15 milieunorm	25.000			

Wijziging budget 2021 ten opzichte van 2020

Lasten

Afvalinzameling en verwerking (€ -40.466)

De onttrekking aan de voorziening afvalstoffenheffing is als negatieve last opgenomen (€ -58.282). De jaren 2021 en verder laten stortingen in de voorziening zien. Verder zijn er meerdere kleine wijzigingen.

Riolering (€ 106.712)

De kosten voor de riolering zijn lager geraamd (€ -82.612). Ook is er een verschuiving van de werkgeverslasten (€ 51.381). In de begroting is een raming op adviezen derden opgenomen van € 120.000 voor Klimaat. Deze kosten worden gedekt vanuit de egalisatiereserve riolering.

Milieubeheer (€ -562.438)

De voornaamste oorzaak van het verschil op dit taakveld betreft de naar 2020 doorgeschoven budgetten 'Verduurzaming gemeentelijke gebouwen' (€ 230.000 vanuit de decembercirculaire Gemeentefonds) en de 'Transitievisie warmte' (€ 237.098 tevens uit de decembercirculaire gemeentefonds). Ten behoeve van de 'Energievisie' was er in 2020 een budget geraamd (€ 166.800) voor inhuur van de projectleider Energievisie. Hiernaast is in 2021 een bijraming voor milieubeheer opgenomen (€ 41.762), ook is er een verschuiving van werkgeverslasten (€ 24.538).

Baten

Afvalinzameling en verwerking (€ -39.255)

Deze aframing bestaat uit twee onderdelen. De opbrengst afvalstoffenheffing stijgt met € 27.418. Daarnaast is de onttrekking uit de voorziening afvalstoffenheffing afgeraamd en als negatieve last opgenomen. De jaren 2021 en verder laten een storting in de voorziening zien.

Riolering (€ 25.077)

Een toename op dit taakveld vanwege hogere inkomsten op voornamelijk rioolrechten woningen (€ 24.130).

Mutaties reserve

Mutaties reserve	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal lasten	196.708	479.654	674.009	24.369	24.734	25.105
Totaal baten	302.153	1.255.050	44.152	76.652	76.652	76.652

Wijzigingen reserves 2021 ten opzichte van 2020

Lasten € 194.355

In de Algemene reserve wordt in 2020 de volgende incidentele storting gedaan:

-Doorschuif budget subsidie MRDH € 56.000

In de reserve Investeringsprogramma wordt in 2020 de volgende incidentele storting gedaan:

-Veilig afwikkelen verkeer entree Maasland € 400.000

In de dekkingsreserve wordt in 2021 de volgende incidentele storting gedaan:

-Reconstructie Woudseweg € 650.000

Baten € -1.210.898

Uit de Algemene reserve worden in 2020 de volgende incidentele onttrekkingen gedaan:

-Doorschuif budget transitievisie warmte, energieloket, wijkaanpak € 237.098

-Doorschuif budget instandhouding skateroutenetwerk € 10.665

-Doorschuif budget energievisie € 166.800

-Doorschuif budget oplossing verkeersdrukte Maasluisseweg/Oude veiling € 25.000

-Doorschuif budget inspecteren, inventariseren en digitaliseren borden en bewegwijzering € 47.000

-Doorschuif budget veilig afwikkelen verkeer entree Maasland € 400.000

-Doorschuif budget project N223/oversteek Lotsweg € 75.000

-Doorschuif budget verduurzaming gemeentelijke gebouwen € 66.000

Uit de reserve Investeringsprogramma worden in 2020 de volgende incidentele onttrekkingen gedaan:

-Wijzigingsovereenkomst N211 PZH € 50.000

-Duurzaamheid gebouwen € 164.000

In 2021 wordt de volgende incidentele onttrekking uit de Algemene reserve gedaan:

- Instandhouding skatenetwerk € 10.665

Programma 4 : Onderwijs

Beleidsveld onderwijs:

Beleidsdoel

Passend onderwijs voor alle jongeren. Dat streven wij na in Midden-Delfland. Zo dichtbij mogelijk, maar indien nodig in de regio. Zo ondersteunen wij de optimale ontwikkeling van jongeren.

De gemeente zet zich ervoor in dat zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie behalen. En de gemeente spant zich in om kinderen met een onderwijsachterstand of een risico daarop extra (taal)ondersteuning te bieden, zodat zij het onderwijs kunnen volgen dat het beste aansluit op hun ontwikkelingsmogelijkheden.

De gemeente zorgt voor goede huisvesting voor de basisscholen, afgestemd op de behoefte van de inwoners van de dorpen in Midden-Delfland.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

We willen optimale deelname aan de maatschappij en de arbeidsmarkt bereiken. En daarnaast onderwijshuisvesting afgestemd op de behoefte van de inwoners van Midden-Delfland.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De mogelijkheid om onderwijs te volgen en daarmee kansen op de arbeidsmarkt te vergroten is een toetsingscriterium van Cittaslow. De percentages kinderen met een (onderwijs)achterstand en jeugdwerkloosheid zijn in Midden-Delfland lager dan het landelijke en regionale gemiddelde. Niet het bepalen van de keuzes van mensen, maar mensen bewust maken van de gevolgen van hun eigen keuzes is onderdeel van de filosofie van Cittaslow. Ons doel is een gedragsverandering te laten ontstaan waardoor energiegebruik vermindert, lokale en seizoensgebonden producten worden gebruikt en de kracht van de gemeenschap wordt benut.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	De gemeente, kinderopvang en scholen zorgen voor voor- en vroegschoolse educatie. De gemeente en de scholen zorgen voor extra ondersteuning voor kinderen van statushouders. Alle jongeren die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten, krijgen een oproep voor een gesprek. Dit gesprek moet leiden tot een passend traject naar scholing of werk.
Concrete doelen/acties voor 2021	<ul style="list-style-type: none">- Invulling van het passend onderwijs en de uitvoering van de ondersteuningsplannen. 2021 staat in het teken voor een nieuw ondersteuningsplan bij het Samenwerkingsverband SWO VO Delflanden en PPO Delflanden.- Uitvoeren van de Lokaal Educatieve Agenda (LEA) met als belangrijk uitgangspunt Onderwijshuisvesting in 2021.- Het meer dan evenredige aantal kinderen uit de buurgemeenten (met name Delft) dat gebruik maakt van de scholen in het dorp Den Hoorn blijft een belangrijk aandachtspunt. Afstemming met buurgemeenten Delft en Rijswijk is hierbij noodzakelijk.- Voor de dorpen Maasland en Schipluiden geldt dat er in meer (Schipluiden) of mindere mate (Maasland) sprake is van een daling van het leerlingenaantal. Dit betekent dat onderzoek naar de toekomstige huisvesting van scholen in de toekomst voor deze dorpen noodzakelijk is. <p>Per 1 januari 2021 start het nieuwe Beleidskader VVE.</p> <ul style="list-style-type: none">- De start en uitvoering van de nieuwe regionale RMC Beleidsagenda 2021-2024.- Onderzoek naar de toekomstige huisvesting van scholen in Schipluiden.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none">- Integraal Huisvestingsplan- Huisvestingsverordening onderwijs

	<ul style="list-style-type: none"> - Leerlingenprognose - Verordening leerlingenvervoer - Jaarlijks huisvestingsprogramma (B&W) - Leerplichtverslag - Overeenkomst LEA - Wet ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie - Wet passend onderwijs - Wet Educatie en Beroepsonderwijs
--	--

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten:						
Huisvesting basisonderwijs	1.092.518	1.118.133	1.078.271	1.068.442	999.181	878.079
Gemeenschappelijke baten en lasten onderwijs	511.610	603.549	603.595	606.451	609.876	612.705
Baten:						
Huisvesting basisonderwijs	186.863	179.721	186.010	186.202	186.397	186.595
Gemeenschappelijke baten en lasten onderwijs	62.779	124.642	124.384	124.123	123.856	123.586

Wijziging budget 2021 ten opzichte van 2020

Lasten

Huisvesting basisonderwijs (€ -39.862)

Deze lagere raming heeft meerdere oorzaken. Ten eerste zijn er minder werkgeverslasten (op basis van manuren) op dit beleidsveld begroot. Ten tweede zijn de kapitaallasten afgenomen.

Mutaties reserve

Mutaties reserve	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal lasten	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	307.533	257.984	257.984	257.984	257.984	252.374

Programma 5 : Sociaal Domein en Welzijn

Beleidsveld Sociaal Domein

- a. Wmo
- b. Jeugdwet
- c. Participatiewet

Voor de uitvoering van de Participatiewet verwijzen wij naar programma 6.

Beleidsdoel

Met dit programma trachten we iedere inwoner–zelfstandig- te laten participeren in de maatschappij. Hierbij gebruiken zij eigen kracht en eigen netwerk. Voor dit programma staat de komende jaren de realisatie van de Transformatie centraal, evenals de beheersing van de jeugdhulp kosten en de invoering van resultaatgericht werken.

Wat willen we bereiken?

- Iedereen neemt deel aan de samenleving.
- Jeugdigen groeien gezond en veilig op met voldoende mogelijkheden tot ontplooiing.
- Inwoners kunnen zo lang als mogelijk zelfstandig thuis wonen.
- Ondersteuning van de zelfredzaamheid en participatie van onze inwoners.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Midden-Delflanders zijn gewend om binnen hun eigen omgeving naar oplossingen te zoeken. Zij maken daarbij veelal gebruik van de algemene maatschappelijke voorzieningen die aanwezig zijn. Deze houding is de identiteit van de inwoners en past goed in de beleidsdoelen binnen het sociaal domein. We willen dat inwoners vanuit hun eigen kracht handelen. Wanneer inwoners daar ondersteuning bij kunnen gebruiken, organiseren wij met één plan maatwerk dichtbij de (sociale) omgeving van de inwoners. De inwoner houdt daarbij zelf de regie in handen en zet in op zijn aanwezige kwaliteiten. Op deze manier maken wij gebruik van de ondernemende identiteit van de inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Waar mogelijk de zorg dicht bij de inwoners organiseren. In partnerschap en co-creatie hierbij een schakel vormen tussen burgers en zorgaanbieders. Hierbij inzetten op preventie en kwalitatief goede zorg wanneer dat nodig is. Werken volgens de principes van één gezin/huishouden – één plan – één regisseur.
Concrete doelen/acties voor 2021	<p><u>Wmo:</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Voortzetten van de ingezette transformatie binnen de Wmo. Hiertoe wordt in 2021 ingezet op: 1) verdere implementatie van het resultaatgericht stelsel, 2) stimuleren van innovaties in zorg en ondersteuning, en 3) verschuiving naar preventie en het versterken van de eigen kracht. We doen dit samen met de H4 gemeenten.- Aanbesteding regiotaxi 2021- Doorontwikkeling en transformatie van de beleidstaken Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang.- Nieuwe wet verplichte geestelijke gezondheidszorg doorontwikkelen en borgen- Voortzetten en borgen van de gerealiseerde Zorg & Veiligheidsketen: lokaal en regionaal- Toezicht WMO GGD: voorbereiden DVO voor 2022 <p><u>Jeugd:</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Verdere uitvoering van de regionale en lokale plannen kostenbeheersing jeugdzorg.- Uitvoering geven aan de ambities zoals opgenomen in het meerjarenbeleidsplan jeugd, zoals vastgesteld in april 2020

	<ul style="list-style-type: none"> - Regionaal en lokaal werken aan de transformatie van jeugdzorg - Versterken van de verbinding onderwijs-jeugdhulp - Versterken aansluiting JGZ-voorschoolse voorzieningen - Doorontwikkeling van het lokaal contractmanagement - Implementatie inkoop jeugdhulp 2021-2024 - Verdere doorontwikkeling van de Jeugdgezondheidszorg Zuid-Holland West.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Algemene Subsidieverordening (ASV) - Calamiteitenprotocol Sociaal Domein Midden-Delfland - Besluit doorontwikkeling van het Maatschappelijk Team - Beleidsnota Privacy in het sociaal domein - Beleidsregels jeugdhulp 2018 - Beleidskader VVE Midden-Delfland Subsidieregeling Kwaliteit Peuteropvang en Voor-en Vroegschoolse Educatie 2021 - Inkoopstrategie regio Haaglanden 2020-2024 - Transformatieplan Haaglanden 2019-2021 - Regiovisie Huiselijk geweld en Kindermishandeling - Cliëntervaringsonderzoek

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

GR GGD en VT Haaglanden. De GGD bewaakt en monitort de publieke gezondheid in de regio Haaglanden. Zij bevordert de gezondheid en beschermt tegen natuurlijke en/of opzettelijke bedreigingen van de volksgezondheid door toezicht of actief ingrijpen. Veilig Thuis Haaglanden draagt bij aan het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Het Servicebureau H10 sluit onder meer de contracten met de aanbieders van jeugdhulp die medeverantwoordelijk zijn voor de uitvoering van het door de raad vastgestelde inkoopplan Jeugd. Door de inzet van het inkoopbureau wordt de administratieve last van partners en gemeenten beperkt. Gezamenlijk inkopen ondersteunt de kwaliteit en het behoud van de zorginfrastructuur.

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten:						
Maatschappelijk team	39.368	616.841	581.639	585.615	589.658	593.769
Vreemdelingen	37.567	38.408	38.655	38.906	39.160	39.418
Wmo	2.802.964	2.853.468	3.451.739	3.493.975	3.537.136	3.581.031
Jeugd	3.877.174	3.519.660	3.725.935	3.698.083	3.689.693	3.691.632
Wmo en Jeugd	2.285.953	1.474.834	961.049	975.023	989.260	1.003.762
Overig sociaal-cultureel werk	1.145	6.203	7.692	6.402	7.311	9.139
Kinderopvang	194.453	172.906	186.762	187.062	185.609	185.922
Openbare gezondheidszorg	269.159	300.634	315.618	316.597	320.028	323.511
Jeugdgezondheidszorg	345.753	460.783	467.140	473.592	480.141	486.788
Baten:						
Maatschappelijk team						
Vreemdelingen						
Wmo	173.561	97.740	97.917	98.097	98.280	98.466
Jeugd						
Wmo en Jeugd	341.536	122.975	62.945			

Overig sociaal-cultureel werk	6.303	6.358	6.466	6.576	6.688	6.802
Kinderopvang	76.541					
Openbare gezondheidszorg	15.200	15.200	15.200	15.200	15.200	15.200
Jeugdgezondheidszorg						

Wijziging budget 2021 ten opzichte van 2020

Lasten

Maatschappelijke team (€ -35.202)

Door het in dienst nemen van een voorheen ingehuurde medewerker van een gesubsidieerde instelling is de subsidie verlaagd. Daarnaast levert E25 sinds 2015 dienstverlening in het Maatschappelijk Team. Gebleken is dat deze kostenpost op dit moment niet is opgenomen in de (meerjaren)begroting.

Wmo (€ 598.271)

Deze bijraming bestaat voornamelijk op basis van realisatiecijfers uit een ophoging van het budget voor begeleiding en een verschuiving van werkgeverslasten vanuit het algemenere taakveld Wmo en jeugd.

Jeugd (€ 206.275)

Deze bijraming bestaat voornamelijk op basis van realisatiecijfers uit een ophoging van het budget ZIN en een verschuiving van werkgeverslasten vanuit het algemenere taakveld Wmo en jeugd.

Wmo en jeugd (€ -513.785)

Deze bijraming bestaat voornamelijk uit een verschuiving van werkgeverslasten naar de taakvelden Wmo en Jeugd. Daarnaast is het budget voor buurt/sportcoach wegbezuinigd (€ -133.670) vanaf 2021.

Baten

Wmo en jeugd (€ -50.030)

Doordat een medewerker niet langer gedetacheerd is bij de H4 vervalt de compensatie van loonkosten.

Beleidsveld Welzijn

Beleidsdoel

De bedoeling is dat iedere inwoner de kans krijgt zichzelf optimaal te ontwikkelen en te ontplooien, zodat hij volwaardig aan de maatschappij kan deelnemen. Het behoud van ons erfgoed draagt bij aan het behoud van de eigen identiteit en de beleving van de dorpen en het buitengebied en daarmee ook aan het welzijn van de inwoners.

Het culturele en verenigingsleven in Midden-Delfland draagt in belangrijke mate bij aan de leefbaarheid in de dorpen in onze gemeente. De gemeente ondersteunt organisaties zodat zij in staat zijn hun activiteiten zo goed mogelijk uit te voeren.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Om iedere inwoner mee te kunnen laten doen in de maatschappij is het belangrijk alle doelstellingen van de Wmo te realiseren. De programmaonderdelen voor Welzijn leveren hier een positieve bijdrage aan.

Op het gebied van erfgoed willen we de cultuur-historie van het landschap, de dorpen en buurtschappen behouden en beleefbaar maken. Dit is onderdeel van diverse beleidsvelden in het fysieke domein. Behoud en bescherming van Rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten, archeologische vindplaatsen en cultuur-historische elementen in het landschap behoren tot het gemeentelijk erfgoed en dragen bij aan de gemeentelijke identiteit. Deze elementen zijn onderdeel van de Omgevingsvisie 1.0 en worden integraal betrokken bij het landschappelijk en ruimtelijk beleid uit de programma's 1 en 7.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Cittaslow vraagt specifiek aandacht voor toegang tot maatschappelijke voorzieningen en het behoud van culturele, lokale evenementen.

De identiteit van het Bijzonder Provinciaal Landschap van Midden-Delfland en de dorpen Den Hoorn, Maasland en Schipluiden wordt mede bepaald door de cultuur-historie. Erfgoed, story-telling en beleefbaarheid zijn belangrijke waarden van Cittaslow om vanuit de eigen identiteit te werken aan ruimtelijke kwaliteit binnen de lokale gemeenschappen.

Wat gaan we daarvoor doen?

<p>Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Taalvaardigheid verbeteren, waardoor een beter functioneren in het maatschappelijk leven en kansen op de arbeidsmarkt verbeteren. - Adequate huisvesting voor het verenigingsleven in de dorpen van Midden-Delfland. - Verenigingen ondersteunen door o.a. bekendheid te geven aan de vele mogelijkheden voor sport en cultuur en hen te informeren over belangrijke ontwikkelingen. - Erfgoed (rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten, cultuur-historie) behouden en beleefbaarheid versterken
<p>Concrete doelen/acties voor 2021</p>	<ul style="list-style-type: none"> - (Ondersteuning van) adequate huisvesting van verenigingen/organisaties in de dorpen van Midden-Delfland. - Onderzoek herontwikkeling Hoornbloem - Bevorderen van sport/bewegen voor jong en oud. - Uitvoering geven aan het lokaal sportakkoord 2020. - Het uitvoeren en door ontwikkelen van het Cultuureducatie met Kwaliteit. Het Cultuurmenu verstevigen waarmee de gemeente gestart is in 2020. - Het uitvoeren van het nieuwe Beleidskader Peuteropvang en VVE dat in 2020 vastgelegd is. - Vervolg uitvoering van projecten die kwaliteit en beleving van het trekvaartverleden versterken en waarvoor de provincie in 2020 een subsidie heeft toegekend.
<p>Instrumenten</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Maatschappelijke verenigingen en organisaties - Subsidieverordening (raad), subsidieregelingen (college) - Uitvoeringsprogramma's/samenwerkingsovereenkomsten rond subsidiëring - Regionale agenda Samenleving –programma Haaglanden - Cultuurvisie - Coöperatie coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland - Erfgoedverordening - Handboek Erfgoed - Open monumentendag en Kindermonumentendag - Gemeentelijke agenda erfgoed - Notitie Delflandse Trekvaarten - Aanwijzing gebied tot Bijzonder Provinciaal Landschap

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling archeologie Midden-Delfland wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke wettelijke verplichtingen op het gebied van archeologisch onderzoek en het scheppen van de mogelijkheid om vondsten uit opgravingen in een eigen depot onder te brengen. Dit is een zogenaamde 'lichte' gemeenschappelijke regeling tussen de gemeenten Delft en Midden-Delfland op basis waarvan de stadsarcheoloog Delft tegen vergoeding de wettelijke taken van een archeoloog in Midden-Delfland mag verrichten.

Als gevolg van het besluit tot liquidatie is het gemeentelijk beleidsdoel tot deelname aan Recreatieschap Midden-Delfland vervallen. Gemeentelijke doelstelling bij de liquidatie is gericht op behoud en versterken van de groene gebieden in Midden-Delfland.

Bij de liquidatie van de gemeenschappelijke regeling is afgesproken dat de deelnemers hun financiële bijdragen beschikbaar houden voor de rechtsopvolger van de gemeenschappelijke regeling zijn de Coöperatie coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland U.A. Primaire doelstelling van deelname aan de coöperatieve vereniging is het creëren van een efficiënte en beleidsarme organisatie voor het beheer van gronden die bij de opheffing van het Recreatieschap Midden-Delfland in beheer of erfpacht aan de deelnemende gemeenten zijn overgedragen.

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten:						
Openbaar bibliotheekwerk	431.569	438.944	379.030	379.053	379.076	379.100
Sport	1.121.572	817.912	843.911	840.033	852.743	855.167
Oudheidkunde/monumenten	114.857	135.885	147.318	121.086	127.278	124.438
Kunst	273.035	123.626	74.874	75.387	75.683	76.461
Volksfeesten	34.526	26.667	26.659	26.976	27.299	27.626
Baten:						
Openbare bibliotheekwerk						
Sport	274.017	207.654	211.428	213.527	215.635	217.780
Oudheidkunde/monumenten	1.898	2.365	2.405	2.446	2.488	2.530
Kunst	7.785	10.546	8.130	8.268	8.409	8.552
Volksfeesten	0	0	0	0	0	0

Wijziging budget 2021 ten opzichte van 2020

Lasten

Openbaar bibliotheekwerk (€ -59.914)

Deze aframing komt voornamelijk door de bezuiniging van € 50.000 op de subsidie van de bibliotheek.

Sport (€ 25.999)

Deze verhoging betreft voornamelijk een verschuiving van werkgeverslasten.

Kunst (€ -48.752)

Deze verlaging wordt veroorzaakt doordat het project Cultuurimpuls afgelopen is (€ -30.000). Daarnaast is er vanaf 2020 een bedrag van € 20.000 bezuinigd op culturele subsidies.

Mutaties reserve

Mutaties reserve	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal lasten	5.957	182.478	6.586	2.449	2.186	1.918
Totaal baten	750.945	389.708	404.434	142.105	140.345	140.345

Wijzigingen reserves 2021 ten opzichte van 2020

Baten € -163.603

Uit de Algemene reserve worden in 2020 de volgende incidentele onttrekkingen gedaan:

-Doorschuif budget plan van aanpak jeugdskosten	€165.874
-Doorschuif budget scouting en MVV'27	€ 23.895

-Doorschuif budget OGGZ en GGD	€ 43.107
-Cultuureducatie met kwaliteit	€ 10.250

Uit de reserve monumenten wordt in 2020 de volgende incidentele onttrekkingen gedaan:

-Subsidie monumenten	€ 20.025
----------------------	----------

Uit de reserve Sociaal Domein wordt in 2021 de volgende incidentele onttrekking gedaan:

-Vrijval Sociaal Domein	€ 84.000
-------------------------	----------

Programma 6 : Economische en sociale zaken

Beleidsveld economische zaken

Beleidsdoel

Versterking en behoud van de gemeentelijke economische infrastructuur op basis van een actieve bijdrage aan het regionaal economisch vestigingsklimaat en lokaal maatwerk.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Behoud van de vitaliteit van Midden-Delfland in de dorpen en voor het Bijzonder Provinciaal Landschap. Vitaliteit wordt gerealiseerd vanuit een economische dynamiek en leefbaarheid, die gericht zijn op het welzijn en de welvaart van inwoners vanuit het ondernemersinitiatief.

Economisch beleid kan alleen effectief zijn met een sterke regionale samenwerking. Structuren voor overleg zijn georganiseerd door de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, de Greenport West-Holland en de provincie Zuid-Holland. Partijen als LTO, VNO-NCW, MKB, kennisinstellingen, onderwijs en bedrijven zijn bij die overleggen betrokken. De rol van de gemeente Midden-Delfland in regionaal verband is in hoofdlijnen gericht op het versterken van het economisch vestigingsklimaat vanuit het groene en duurzame karakter. Tevens is door het glastuinbouwgebied en de Harnaschpolder sprake van een regionaal economische inbreng.

Tegelijkertijd is voor de vitaliteit van het landschap en dorpen het lokaal ondernemen van essentieel belang. Midden-Delfland kent een actief en gevarieerd bedrijfsleven. Het gemeentelijk en regionaal beleid wordt beïnvloed door de internationale transformatie naar een circulaire en digitale economie en de economische impact van COVID-19 maatregelen. Lokaal is ons beleid specifiek gericht op maatwerk bij ondernemersvragen. Hierbij is het uitgangspunt actieve medewerking te verlenen bij vraagstukken die bijdragen aan het versterken van de Greenportsector in het duurzaam bestemde glastuinbouwgebied, de vitaliteit van het landschap in het agrarisch kerngebied en het voorzieningenniveau in de dorpen.

Het versterken van de economie en economisch vestigingsklimaat en de transformatie naar een nieuwe economie zijn steeds meer een overheidstaak, waarbij van onze gemeente een sterkere regionale inzet gevraagd wordt. Onderwerpen zoals circulariteit, digitalisering, klimaat en energie, voedsel en gezondheid, onderwijs-arbeidsmarkt kunnen niet alleen vanuit het ondernemersinitiatief tot stand komen. De overheid dient de basisvoorwaarden voor massa te creëren, waarna ondernemers hierop voort kunnen bouwen. Door de pluriformiteit in onze regio biedt de op alle schaalniveaus kansen op groei in welzijn én welvaart. Op lokaal niveau profiteren ondernemers en inwoners van een regionale economische groei. Gezamenlijk uitgangspunt is een ontwikkeling die gebaseerd is op een evenwicht tussen economische, ecologische en sociale aspecten, die passen binnen de *Sustainable Development Goals* en aansluit op de waarden van *Cittaslow*.

Aanvullend maatschappelijk doel is om de komende periode vanuit de regionale samenwerking bij te dragen aan regionale en plaatselijke herstelmaatregelen die genomen worden om sectoren en bedrijven te ondersteunen bij de crisismaatregelen die voor de beperking van het COVID-19 virus getroffen zijn.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De filosofie van Cittaslow gaat net als de *Sustainable Development Goals (Global Goals)* van de Verenigde Naties uit van een ontwikkeling waarbij een verantwoord evenwicht wordt gecreëerd tussen economische, sociale en ecologische waarden. Dit evenwicht kan bereikt worden in een toekomstgerichte economische ontwikkeling. Het gaat hierbij om een economie die minder of niet afhankelijk is van fossiele brandstoffen, korte ketens binnen de voedselproductie, producten levert waarvan bekend is waar die vandaan komen, productie die is gebaseerd op 'oude' technieken die innovatief zijn doorontwikkeld en herstel en behoud van duurzame landbouwgebieden voor biodiversiteit en voedselproductie.

Het gemeentelijk lidmaatschap van Cittaslow biedt lokale ondernemers een instrument om zich te onderscheiden op duurzaamheid vanuit een innovatieve en maatschappelijke verantwoorde ontwikkeling. Bedrijven en organisaties die werken volgens deze principes en daarmee bijdragen aan de doelstellingen van Cittaslow en de *Sustainable Development Goals* kunnen zich als

'Supporter Cittaslow Midden-Delfland' aanmelden en vanuit de gemeente het daarbij behorende certificaat ontvangen.

Wat gaan we daarvoor doen?

<p>Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken</p>	<p>Versterken van de regionale samenwerking en ondersteunen van de transformatie naar een circulaire en digitale economie op basis van een optimaal evenwicht tussen economische, ecologische en sociale belangen vanuit de visies Midden-Delfland@2025 en Behoud door ontwikkeling. Zoveel mogelijk behoud en scheppen van banen in Midden Delfland</p>
<p>Kengetallen</p>	<p>Banen (fulltimers, parttimers en uitzendkrachten): 2017 7.040 (recreatie en toerisme 300) 2018 7.230 (recreatie en toerisme 300) 2019 7.480 (recreatie en toerisme 340)</p> <p>Vestigingen: 2017 1.580 (recreatie en toerisme 100) 2018 1.590 (recreatie en toerisme 100) 2019 1.650 (recreatie en toerisme 110)</p> <p>Verdeling sectoren Midden-Delfland 2019: landbouw 200, industrie 280, handel 210, zakelijke dienstverlening 590, collectieve dienstverlening 290 en overige dienstverlening 80) <i>Bron:</i> LISA/CBS</p> <p>In 2019 waren in Midden-Delfland ongeveer 2.300 ondernemers gevestigd, waarvan 85-90% als ZZP'er. Deze categorie ondernemers is statistisch verdeeld over banen en vestigingen. <i>Bron:</i> KvK</p> <p>Vrije tijdseconomie: - camping 4 - B&B/ vakantiehuis 13 - horeca 25 - vergader-/feestlocaties 22 <i>Bron:</i> gemeentelijke toeristische inventarisatie 2020</p>
<p>Concrete doelen/acties voor 2021</p>	<p>Uitvoering van het economisch beleid vindt plaats vanuit de hieronder benoemde lokale en regionale actiepunten. Innovatie vanuit de transformatie naar een circulaire en digitale economie zijn onderdeel van deze actiepunten. Daarnaast hebben die punten onderling een relatie en betrekking op andere beleidsvelden van deze begroting. Bij de toelichting op deze actiepunten zijn deze relaties op hoofdlijnen benoemd.</p> <p>Actiepunten: 1. Innovatieprogramma's 2. Fieldlabs en campusontwikkeling 3. Werklocaties en Bedrijvenschap Harnaschpolder 4. Digitalisering 5. Midden-Delfland@2025 6. Gebieds- en productmarketing 7. Human Capital Agenda (HCA) 8. Greenport West-Holland (GPWH) 9. Centrumontwikkeling 10. Ondernemerscontacten</p> <p><i>Ad 1 Innovatieprogramma's</i> Op dit moment zijn drie programma's onder coördinatie van InnovationQuarter in uitvoering. Dit zijn: - Slimme Maakindustrie (SMITZH); - Energie&Klimaat; - ZorgTech. In 2021 start een vierde programma gericht op voedsel en agricultuur. Dit programma is gericht op technologische oplossingen en innovatieve</p>

vernieuwingen die bijdragen aan het behoud van een duurzame, gezonde en veilige voedselproductie. Doel is de ontwikkeling van producten die leiden tot een nieuw verdienmodel, met een focus voor vermarkten van primaire producten in Europa en kennisproducten wereldwijd. Voor Midden-Delfland heeft dit programma een zwaarwegend belang door aansluiting bij de Greenport en kansen die het programma mogelijk biedt voor korte ketens en producten vanuit de Kringlooplandbouw.

Specifiek voor gemeenten heeft de MRDH een innovatieprogramma opgezet met YES!Delft. Doel is dat vanuit dit programma innovatieve oplossingen worden ontwikkeld die kostenbesparend zijn en de kwaliteit van de leefomgeving verbeteren. Actuele onderwerpen zijn gericht op oplossingen voor een betere sturing van benutten parkeerplaatsen, inzameling van afvalstoffen en onderhoudssturing kades en bruggen. Voor Midden-Delfland is aansluiting interessant om opbrengsten van dit programma te implementeren in de eigen onderhoudsprogramma's.

Ad 2 Fieldlabs en campusontwikkeling

Dit zijn samenwerkingsverbanden tussen bedrijfsleven, onderwijs en kennisinstellingen. Ondersteuning vindt plaats vanuit de MRDH in samenwerking met de provincie, InnovationQuarter en andere partijen zoals TNO en Lentiz. Vanuit de fieldlabs en campussen wordt gewerkt aan het versnellen van de transformatie naar een nieuwe economie.

Doelstellingen richten zich op versterken van de regionale economie, oplossen van maatschappelijke opgaven en ondersteunen aansluiten onderwijs-arbeidsmarkt.

Het internationale hippisch kennis- en innovatiecentrum Equestrum in Den Hoorn is één van de regionale business-driven campussen. Deze campus krijgt in 2021 een verdere fysieke ontwikkeling, waarbij het vanuit de hippische sport als katalysator kan gaan werken aan het realiseren van economische en innovatie verbindingen tussen topsectoren, het landschap en Den Hoorn. Daarnaast zijn voor het beleid van Midden-Delfland de World Horti Campus (Greenport/gemeente Westland) en de Food Inspiration Academy (voedsel en Greenport/gemeente Vlaardingen) van belang.

Ad 3 Werklocaties en Bedrijvenschap Harnaschpolder

Werklocaties zijn bedrijfsterreinen, kantoren en detailhandel. In regionaal verband wordt beleid afgestemd, waar de provincie besluitvorming op baseert bij ruimtelijke procedures. Voor bedrijfsterreinen geldt een intensiever gebruik door bijvoorbeeld verdichting en transformatie, waarbij mede gelet op de verstedelijkingsopgave rekening wordt gehouden met uitbreiding van het aantal arbeidsplaatsen. Regionaal belang voor Midden-Delfland is invulling van de Harnaschpolder. Een economische effect analyse zal het belang van deze bedrijfsterreinontwikkeling voor het aantal banen (direct en indirect), de energietransitie en de klimaatadaptatie inzichtelijk maken.

Kantoorlocaties zijn in Midden-Delfland niet van toepassing. Lokaal is het belang gelegen in het behoud van het voorzieningenniveau vanuit de lokale georiënteerde bedrijfsterreinen en centrumontwikkelingen. Bij de afstemming en samenwerking met lokale ondernemers gelden voor het ruimtelijk beleid de regionale beleidskaders.

Ad 4 Digitalisering

De veranderende nieuwe economie is mede gebaseerd op digitalisering, terwijl dit tevens kansen biedt voor maatschappelijke opgaven. Vanuit de COVID-19 crisis is zichtbaar dat digitalisering extra mogelijkheden biedt voor economisch herstel. Afstemming in de realisatie van een digitale infrastructuur bij de uitrol van 5G is noodzakelijk. Realisatie is wenselijk voor stedelijk gebied en buitengebieden, zodat iedere ondernemer hier gebruik van kan maken, innovatie ondersteund wordt en ook mobiliteitsoplossingen regiobreed benut kunnen worden. Belang van Midden-Delfland is gericht op realisatie vanuit de samenwerking binnen het regionale kennisnetwerk 'digitale connectiviteit'.

Ad 5 Midden-Delfland®2025

Vanuit de transformatie naar een circulaire economie zijn de Kringlooplandbouw en het kennisnetwerk MIND van belang. In regionaal perspectief is het behoud en versterking van het Bijzonder Provinciaal Landschap van Midden-Delfland een belangrijke pijler voor het economisch vestigingsklimaat (zie ook programma 1).

Een economische pijler voor het landschap is de melkveehouderij. Midden-Delfland is vanuit IODS de bestuurlijk trekker van het kwaliteitsproject 'nieuwe landbouw'. Aanvullende economische pijler is de vrije tijdseconomie. Vanuit de MRDH wordt in 2021 gewerkt aan een inhoudelijke projectuitwerking hiervan, waarbij de focus ligt op de stedeling. Dit sluit volledig aan op de opgave voor Midden-Delfland om de stad-landrelatie te versterken.

Ad 6 Gebieds- en productmarketing

Voor Midden-Delfland zijn gebieds- en productmarketing vanuit meerdere thema's van toegevoegde waarde. Doelstelling is om de Stichting PUUUR een permanente rol in te geven, waarbij in ieder geval voor 2021 vanuit de IODS-middelen budget beschikbaar is.

Bekendheid met het landschap en de stedelijke functies waaraan Midden-Delfland aan bijdraagt zorgt voor versterking van het economisch vestigingsklimaat en voor regionaal bestuurlijk draagvlak.

Gebiedsmarketing heeft een breed belang. Primair belang is het versterken van de stad-landrelatie voor het draagvlak van het landschap en de bijzondere bestuurlijke opdracht van de gemeente Midden-Delfland om het cultuurhistorisch landschap in stand te houden en te versterken. De gebieds- en productmarketing heeft daarnaast een directe relatie met het MRDH-programma voor de Vrije Tijdseconomie.

Voor een verdere uitbouw van korte ketens vanuit de voedselproductie binnen het landschap is productmarketing van belang. Door de agrariër een eerlijke prijs te bieden voor zijn duurzame productie, is deze beter in staat om de kwaliteiten van het landschap te versterken. Tegelijkertijd is de stedeling ook één van de afnemers van producten en diensten die als economische drager noodzakelijk zijn voor het landschap. Tevens zorgt de groeiende vraag naar streekproducten voor een positieve impuls aan het draagvlak voor het landschap en vergroot dit de kans op investeringen die zorgdragen voor versterking van de ruimtelijke kwaliteit.

Ad 7 Human Capital Akkoord

Het HCA is afgesloten om de (inter)nationale concurrentiepositie van Zuid-Holland te verbeteren door een arbeidsmarkt die talenten optimaal benut. Het is een samenwerkingsverband tussen bedrijven, onderwijs en overheid. Doelstellingen zijn om koploper te worden in een levenlang ontwikkelen, het realiseren van meest veerkrachtige arbeidsmarkt, activeren van onbenut arbeidspotentieel en aantrekken en behouden van (inter)nationaal talent. Het akkoord is bedoeld voor alle economische sectoren. Inhoudelijk is een relatie aanwezig met de innovatieprogramma's, campussen en de Greenport. Eerste deelakkoorden die zijn gesloten hebben betrekking op de maakindustrie (mensen aan de slag), de Greenport (van werk naar werk), opleiding IT (in- en doorstroom), cybersecurity (instroom werknemers), scholing Life Sciencesector, aantrekken internationaal talent en van Bank naar Bouw (doorstroom financieel adviseurs naar calculator bouw). Belangen voor Midden-Delfland hierbij zijn de Greenport en regionale projecten die kansen voor inwoners vergroten op instroom en doorstroom op de arbeidsmarkt.

Ad 8 Greenport West-Holland

Grootste economische sector in Midden-Delfland is de Greenport. Samenwerking binnen de GPWH is voor Midden-Delfland en de sector noodzakelijk om te zorgen dat de Greenport ondersteund wordt in de transformatie naar een nieuwe circulaire economie. Tegelijkertijd is de samenwerking van belang om de sector te ondersteunen bij het

	<p>economisch herstel na de COVID-19 maatregelen. Die ondersteuning biedt kansen om versneld de doelstellingen van een nieuwe economie te realiseren. In 2021 worden nieuwe afspraken gemaakt over verlenging van het Energieakkoord (vermindering fossiele brandstoffen en geothermie) en het Innovatiepact. Thema's die hieronder vallen zijn biobased, circulaire stad, HCA, duurzame mobiliteit, integrale duurzame gebiedsontwikkeling, water en digitalisering.</p> <p><i>Ad 9 Centrumontwikkeling</i> Om de vitaliteit in de dorpen Den Hoorn, Maasland en Schipluiden te behouden en te versterken vindt in alle dorpen een centrumontwikkeling plaats. In andere programma's van deze begroting is daarop meer inhoudelijk ingegaan. Deze ontwikkelingen hebben alle ook een stevige economische component. Ondernemersinitiatieven in detailhandel, retail en horeca zijn onmisbaar voor de leefbaarheid in de dorpen. De centrumontwikkelingen hebben mede als doelstelling het ondernemersinitiatief te stimuleren.</p> <p><i>Ad 10 Ondernemerscontacten</i> Voor de vitaliteit en leefbaarheid in de dorpen zijn ondernemers onmisbaar. Zij zorgen voor economisch draagvlak en ontplooiën initiatieven die realisatie van de overheidsdoelen mogelijk maken. Daarnaast zorgen zij voor ondersteuning van vrijwilligers van maatschappelijke organisaties en verenigingen. Maatwerk in onze dienstverlening is de basis, waarbij de bedrijfscontactfunctionaris voor hen het aanspreekpunt is. Tevens zorgen we regelmatig voor bedrijfsbezoeken, waarbij de mogelijk ondersteunende rol van de gemeente en in het bijzonder bij het herstel na de COVID-19 maatregelen gespreksonderwerpen zijn. Daarnaast hebben wij periodiek overleg met vertegenwoordigende organisaties op algemene en centrale thema's. In 2021 willen wij verkennen wat de behoefte vanuit deze organisaties is en bepalen of vanuit de gemeente mogelijkheden zijn de gezamenlijke effectiviteit te vergroten. Verduurzamen, korte ketens, energie, digitalisering en bekendheid met regionale ontwikkelingen zijn daarbij vanuit Midden-Delfland gesprekstema's. Daarnaast is sprake van een grote groep ZZP'ers die niet altijd deel uitmaken van ondernemersorganisaties. Ons voornemen is om deze grote groep ondernemers in Midden-Delfland kennis te laten maken met de ondersteuning via het 'Broodfonds'. Een Broodfonds is een collectieve voorziening van en voor ZZP'ers tegen arbeidsongeschiktheid, waar 20 tot 50 lokale ZZP'ers aan deelnemen. Bij ziekte ontvangt men gedurende twee jaar een 'schenking' uit het eigen fonds. Voordelen zijn inkomenszekerheid, ook binnen het toekomstige stelsel van zelfstandigenverzekeringen, en netwerkvorming binnen het eigen fonds. Hierdoor kunnen op gemeentelijk niveau nieuwe vormen van samenwerking tussen ondernemers ontstaan. Publieke voordeel is dat ZZP'ers bij ziekte minder snel een beroep op sociale voorzieningen hoeven te doen. Ondersteuning vanuit de gemeente bestaat uit de organisatie van een ondernemersavond, waarna het initiatief wordt overgedragen de ondernemers en vertegenwoordigers van het Broodfonds.</p>
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Economisch beleidskader Midden-Delfland 2012-2016 (vervallen, wel relevant voor analyse gemeentelijke thema's werken, wonen, landschap); - Midden-Delfland® 2025; - Visie behoud door ontwikkeling (vitale dorpen) 2025; - IODS-MIND: Programma Duurzaam Boer Blijven (kringlooplandbouw) en Grondinstrument; - Gebiedsmarketing PUUUR Midden-Delfland - Tweejaarlijkse Ondernemersmanifestatie, inclusief het uitreiken van de OndernemersAward Cittaslow Midden-Delfland; - Werkbezoeken portefeuillehouders; - Gemeentelijk inkoop- en aanbestedingsbeleid met gebruikmaking mogelijkheid duurzaam en lokaal aan te besteden;

	<ul style="list-style-type: none"> - Bestemmingsplannen, onder andere Buitengebied gras en glas; - Standplaatsenbeleid; - Gemeenschappelijke Regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH), met als belangrijkste instrumenten: <ul style="list-style-type: none"> o Strategische agenda MRDH 2022 'Samen aan het werk'; o Werklocaties MRDH (detailhandel, bedrijfsterreinen en kantoorlocaties); o Rapportage OESO (OECD Metropolitan Review Rotterdam The Hague); o Roadmap Next Economy (MRDH-provincie) en samenwerking met InnovationQuarter; o Regionale betrokkenheid bij Human Capital Akkoord, Campusontwikkeling en Fieldlabs; o Toeristisch beleidskader/Vrije tijdseconomie MRDH; - Gemeenschappelijke regeling Bedrijvenschap Harnaspolder; - Stichting Businesspark Haaglanden; - Stichting Greenport West-Holland, met als belangrijkste instrumenten: <ul style="list-style-type: none"> o Greenportvisie 2030 Mondiale tuinbouwkern voor voedselvoorziening, gezondheid en welbevinden; o Deelname aan Energieakkoord Greenport en Innovatiepact Greenport; - Aandeelhouderschap Westland Infra; - Aandeelhouderschap Waterbedrijf Evides.
--	--

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Juva N.V. houdt zich bezig met het transporteren van energie en daaraan gerelateerde producten en diensten binnen met name de regio's Midden-Delfland en Westland.

Doel van de samenwerking binnen Stichting Businesspark Haaglanden is de ontwikkeling en uitgifte van nieuwe bedrijfsterreinen. De samenwerking tussen de ambtelijke accountmanagers van gemeenten en bedrijven is binnen het businesspark georganiseerd. Samen hebben zij meer kennis, meer mogelijkheden en een groter netwerk.

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten:						
Handel, Ambacht en Industrie	794.607	350.468	362.382	468.727	359.771	475.148
Baten:						
Handel, Ambacht en Industrie	324.789	235.051	253.163	256.711	260.320	263.991

Investeringen	2021	2022	2023	2024
Vervangen gevelbekleding Brandweer Den Hoorn	30.233			

Beleidsveld participatiewet en minimabeleid

Beleidsdoel

Iedereen doet mee in Midden-Delfland. De inwoner die in staat is om betaalde arbeid te verrichten, stimuleren en ondersteunen wij zo snel mogelijk richting de reguliere arbeidsmarkt. De inwoner die (nog) niet in staat is om te werken, participeert naar vermogen in de samenleving. Wij ondersteunen de inwoner die tijdelijk niet in staat is om zelfstandig in het inkomen te voorzien, en voorkomen en/of het bestrijden armoede onder onze inwoners. Belangrijke ambitie is het aantal mensen dat afhankelijk is van een gemeentelijke uitkering terug te dringen. Hiertoe voeren wij

een actief en effectief re-integratiebeleid in combinatie met het streng handhaven van de wet- en regelgeving.

Wat willen we bereiken?

- Iedereen in Midden-Delfland werkt, werkt aan of werkt mee! Zoveel mogelijk inwoners van Midden-Delfland werken om te voorzien in hun eigen onderhoud. De inwoner die (nog) niet in staat is om te werken werkt aan het vergroten van zijn/haar mogelijkheden of participeert naar vermogen in de maatschappij.
- Zo min mogelijk inwoners van Midden-Delfland leven in armoede.
- De stijgende lijn van het uitkeringsbestand doorbreken.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Bestrijding van de sociale armoede is een belangrijk uitgangspunt van de filosofie van Cittaslow. Een eigen inkomen en maatschappelijke participatie dragen bij aan het vergroten van de kwaliteit van leven en de sociale cohesie. Het percentage uitkeringen en kinderen die leven in een 'uitkeringsgezin' is in Midden-Delfland lager dan het landelijke en regionaal gemiddelde, tegelijkertijd is sprake van een hoger besteedbaar inkomen.

Wat gaan we daarvoor doen?

<p>Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken</p>	<p>Ons motto is: Iedereen in Midden-Delfland werkt, werkt aan of werkt mee! Door extra inzet op bemiddeling naar werk, het ondersteunen bij re-integratie en het streng handhaven van wet- en regelgeving is de afgelopen jaren het bijstandbestand gedaald. Voor 2021 verwachten wij echter dat de bijstandsuitgaven substantieel gaan toenemen door de – naar verwachting – stijgende werkloosheid als gevolg van de Corona-crisis. Hierbij is het nog onzeker of en in welke mate het Rijk hiervoor een financiële compensatie biedt. Ook is het nu nog onduidelijk of de Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandig Ondernemers (TOZO) in 2021 een vervolg krijgt.</p> <p>Onze inzet blijft er ook in 2021 op gericht de uitstroom naar (vervangend) werk zo groot mogelijk te houden. Aantal mensen in de bijstand terugbrengen. Meer mensen aan het werk en minder in de uitkering. Voorkomen van armoede en schulden.</p>
<p>Concrete doelen/acties voor 2021</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Borgen van de randvoorwaarden voor Focus op werk (na ons vorige 'uitvoeringsprogramma Werk en inkomen') om de komende jaren een nieuwe impuls te geven aan de concretisering van ons doel/motto: Iedereen in Midden-Delfland werkt, werkt aan of werkt mee - Voortzetting van uitvoering van integraal armoedebeleid en inzet op preventie van schulden - Implementatie Wet Inburgering - Intensivering van onze inzet en sturing op actieve werkgeversdienstverlening richting Midden-Delflandse ondernemers
<p>Instrumenten</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeringsprogramma Werk en Inkomen 2017-2019 - Actieplan versterken van de uitstroom naar werk - Uitgangspuntennota Participatiewet - Re-integratieverordening en beleidsregels re-integratie - Beleidsregels beschut werk - Verordening tegenprestatie - Regionale toolbox - Maatregelenverordening - Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive - Handhavingplan - Handhavingverordening - Beleidsregels bestuurlijke boete - Beleidsregels terugvordering en verhaal - Verificatieplan - Beleidsregels vrijlating inkomsten en giften - Verordening individuele inkomstenstoeslag - Verordening individuele studietoelage

	<ul style="list-style-type: none"> - Beleidsplan armoede - Beleidsregels bijzondere bijstand - Beleidsregels Collectieve Aanvullende Verzekering - Jeugdsportfonds / Jeugdcultuurfonds - Verordening cliëntenparticipatie sociaal domein - Verordening kinderopvang - Beleidsplan, beleidsregels en preventieplan schuldhulpverlening - Beleidsregels bijstandsverlening zelfstandigen
--	--

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten:						
Bijstand	2.543.898	4.319.731	2.599.733	2.454.854	2.360.583	2.365.752
Sociale werkvoorziening	149.520	244.953	245.061	245.170	245.281	245.394
Minimabeleid	555.343	585.154	561.011	551.960	556.302	560.718
Participatiefonds	670.090	457.442	409.383	393.341	398.249	418.601
Baten:						
Bijstand	2.268.527	4.186.495	2.309.929	2.111.672	2.413.445	2.415.248
Sociale werkvoorziening	-	-	-	-	-	-
Minimabeleid	40.433	76.000	76.000	76.000	76.000	76.000
Participatiefonds	-	-	-	-	-	-

Wijziging budget 2021 ten opzichte van 2020

Lasten

Bijstand (€ -1.719.998)

De belangrijkste reden voor deze verlaging is de Tijdelijke overbruggingsregeling (TOZO) die voor 2020 door het Rijk in het leven geroepen is om de gevolgen van de Coronacrisis tegen te gaan (€ 1.948.155). Daarnaast is de verwachting gerechtvaardigd dat de uitkeringskosten Participatiewet 21-pensioengerechtigde leeftijd substantieel zullen stijgen als gevolg van de te verwachten recessie (€ 250.000) in 2021.

Participatiefonds (€ -48.059)

Het budget voor participatiekosten is na de impuls van de afgelopen jaren structureel lager.

Baten

Bijstand (€ -1.876.566)

De belangrijkste reden voor deze verlaging is de Tijdelijke overbruggingsregeling (TOZO) die voor 2020 door het Rijk in het leven geroepen is om de gevolgen van de Coronacrisis tegen te gaan (€ 1.948.155).

Mutaties reserve

Mutaties reserve	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal lasten	22.925	0	0	0	345.000	645.000
Totaal baten	556.263	47.925	25.000	0	0	0

Programma 7 : Ruimtelijke ordening, ontwikkeling en volkshuisvesting

Beleidsveld ruimtelijke ordening

Beleidsdoel

In de ruimtelijke ordening spelen diverse belangen en ontwikkelingen. Deze hebben invloed op de bestaande en toekomstige leefomgeving van de inwoners van onze gemeente. Wij willen mede door participatie van onze inwoners ruimtelijke projecten tot ontwikkeling brengen. Op deze wijze streven wij een groter maatschappelijk draagvlak na voor de ontwikkelingen van woningbouwlocaties en bedrijfsterreinen. Daarnaast biedt het ruimtelijk beleid, dat is vastgelegd in bestemmingsplannen en beleidsnota's zoals het Landschapsontwikkelingsperspectief, handvatten voor het bestuur om tot goede belangenafwegingen te komen. Verder vormt dit beleid een praktisch toetsingskader voor planvorming, vergunningverlening en handhaving. In aansluiting en vooruitlopend op de invoering van de Omgevingswet is alle ontwikkeling gericht op een goede ruimtelijke kwaliteit.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect.

Het ruimtelijk orderingsbeleid is ondersteunend aan de missie van de gemeente en de Gebiedsvisie Midden-Delfland®2025 en Vitale dorpen in 2025. Met beleid en regelgeving ondersteunen we een proces waarbij ruimte zodanig wordt bestemd dat gebruikers ervan zich maximaal kunnen ontplooiën. Daarnaast hebben we respect voor de medegebruiker en nemen we eenieder verantwoordelijkheid voor de wet in acht (ruimte maken en ruimte delen). Ook willen we komen tot een harmonieuze, evenwichtige, duurzame en leefbare samenleving. De componenten wonen, werken, verzorgen, recreëren, verkeer, natuur en milieu moeten ieder voor zich en in gezamenlijkheid de juiste aandacht krijgen.

Omgevingswet

Op 1 januari 2022 treedt de Omgevingswet in werking. Dit is een transformatie die beleidsmatig en procedureel vergelijkbaar is met de transitie in het sociaal domein. Deze wet bundelt 26 verschillende wetten in één wet en richt zich op het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving. De hoofddoelen van deze wet sluiten aan op onze uitgangspunten voor het landschap, dorpen en buurtschappen:

1. Bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit;
2. Doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving voor de vervulling van maatschappelijke behoeften.

Op korte termijn is de implementatie gericht op de verplichte en noodzakelijke onderdelen die verbonden zijn aan deze stelselwijziging. Dit houdt in de vaststelling van een Omgevingsvisie 1.0 in 2021, de invoering van het DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet) om per 1 januari 2022 te voldoen aan de verplichting digitaal meldingen en vergunningen te kunnen ontvangen en aanpassing werkprocessen om aan de nieuwe wettelijke procedures.

De werkprocessen ondersteunen het meerjarige interne transitietraject dat vanuit de filosofie van de wet gericht is op het centraal stellen van (maatschappelijke) doelen in plaats van regelgeving, denken vanuit initiatiefnemer en maatschappelijk doel in plaats van regelgeving en werken vanuit een grondhouding 'ja, mits' in plaats van 'nee, tenzij' met participatie en lokaal maatwerk. Vervolgens werken wij aan de voorbereiding van een plan van aanpak voor de invoering van een Omgevingsvisie 2.0 als gemeentebrede toekomstvisie 2040. Dit proces kan door de nieuwe gemeenteraad vanaf 2022 gevoerd worden waarbij vanuit de basisfilosofie van Cittaslow de visies Midden-Delfland®2025 en Behoud door ontwikkeling (Vitale dorpen in 2025) worden samengevoegd.

Tevens wordt gewerkt aan de voorbereiding van het Omgevingsplan. Dit plan moet uiterlijk in 2029 vastgesteld worden. In het Omgevingsplan moet alle gemeentelijke regelgeving voor de fysieke leefomgeving worden ingebracht, zoals de bestemmingsplannen en plaatselijke verordeningen. Voor het Omgevingsplan en overige onderdelen van de Omgevingswet richten wij ons op vijf onderscheidende deelgebieden, te weten het Bijzonder Provinciaal Landschap, de glastuinbouwgebieden en de dorpen Den Hoorn, Maasland en Schipluiden.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Cittaslow richt zich op behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteit en dus de (fysieke) leefomgeving. Het gaat hierbij om handhaving identiteit door beleefbaar houden omgeving, behoud en inzichtelijk maken historie, biodiversiteit, een duurzaam gebruik van (agrarische) gronden, tegengaan en herbestemmen van leegstaande gebieden en gebouwen en een kwalitatieve inrichting van de openbare ruimte. De visies Midden-Delfland®2025 en Behoud door ontwikkeling kennen een belangrijke ruimtelijke component. Deze bestaat uit bescherming via het bestemmingsplan, herontwikkeling via een grondexploitatie en aanpak van vervallen of leegstaande locaties.

Wat gaan we daarvoor doen?

<p>Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken</p>	<p>Midden-Delfland werkt vanuit een ruimtelijke en landschappelijke samenhang tussen het Bijzonder Provinciaal Landschap en de daarin gelegen dorpen toe naar een Omgevingsvisie waarin kwaliteit van leven voor inwoners, ondernemers en bezoekers centraal staat vanuit een integrale afweging van de maatschappelijke belangen zoals die worden uitgewerkt in de Nationale Omgevingsvisie en Provinciale Omgevingsvisie.</p>
<p>Concrete doelen/acties voor 2021</p>	<p>Vorbereiding invoering Omgevingswet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verlenging inhuur voor twee jaar externe projectleider voor 24 uur per week met als belangrijkste opdracht er zorg voor te dragen dat de gemeente per 1 januari 2022 binnen het DSO digitaal vergunningen en meldingen kan ontvangen; - Aanpassen werkprocessen binnen ruimtelijke ordening bouwtoezicht en milieu om vanaf 1 januari 2022 te gaan werken vanuit nieuwe wettelijke structuur en transformatie naar nieuwe filosofie Omgevingswet, zoals korte procedures (soms van 26 naar 8 weken), meer maatwerk en participatie; - Vaststellen Omgevingsvisie 1.0; - Binnen overgangsrecht Omgevingswet indien juridisch verplicht maximaal 3 bestemmingsplannen omzetten naar een digitaal omgevingsplan; - Aanschaf en implementatie benodigde software DSO; - Aanpassen interne werkprocessen binnen het DSO en zorgen voor intern en extern digitaal koppelen aan nationale basisregistraties en gemeentelijke informatiesystemen; - Opstellen en starten plan van aanpak om te komen tot een Omgevingsplan; - Op basis van implementatieplan Omgevingswet de structurele uitvoeringskosten vaststellen, waarbij ook inzicht dient te komen over aanpassingen in leges, kostenverhaal plannen derden, Wkb (zie hieronder), samenhangende objectregistratie (zie hierna) ten aanzien van software, werken vanuit 3D en noodzakelijkheid aanschaf GIS-viewer. <p>Gekoppeld aan de invoering Omgevingswet aanpassen werkprocessen bouw- en woningtoezicht aan de invoering van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb). Kern van deze wet is dat de ondernemer of aanvrager een onafhankelijke kwaliteitsborger aanwijst. Deze instelling toetst aan de wettelijke bouwkundige eisen en houdt toezicht op de bouw. De gemeente mag alleen toetsen aan de overige bouwkundige en ruimtelijke thema's, zoals omgevingsplan, welstand e.d. Tevens beoordeelt de gemeente het borgingsplan en de risicoanalyse. Daarna heeft de gemeente feitelijk alleen nog de rol van handhaver. Verwachting is dat de workload gelijk blijft, maar inhoudelijk meer doorschuift naar de bouwfase en conflictbemiddeling tussen de diverse partijen.</p> <p>In 2021 moet de gemeente proefprojecten uitvoeren om deze nieuwe vorm van toezicht en controle te implementeren. Tevens dient de legesverordening aangepast te worden. Meer bouwprojecten worden vergunningvrij en zijn daarmee vrijgesteld van leges. Voor</p>

	<p>vergunningplichtige projecten dient het legesbedrag verlaagd te worden, daar minder toezicht en toetsing door de gemeente aan het Bouwbesluit plaatsvindt. De extra en gewijzigde werkzaamheden voor begeleiding, controle en handhavend optreden vallen buiten de verrekening met leges.</p> <p>Gekoppeld aan invoering Omgevingswet voorbereiden op samenvoeging van de geo-gerelateerde basisregistraties (WOZ, BOR, BGT en BAG) tot een samenhangende objectregistratie op 1 januari 2025.</p> <p>In 2021 vervolgen we het besluitvormingsproces en ruimtelijke begeleiding proces voor de opgave van 700 woningen. Tevens vervolgen we de processen voor de centrumontwikkelingen in Den Hoorn, Maasland en Schipluiden. Beide processen zijn gericht op een integrale ontwikkeling van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - woningbouwplannen gericht op diverse doelgroepen (zie ook programma 7, beleidsveld Volkshuisvesting); - faciliteren van nieuwe en bestaande ondernemingen die passen in de dorpscentra en daarmee een bijdrage leveren aan de leefbaarheid en vitaliteit in de dorpen; - aandacht in de planontwikkeling voor een optimale verkeersafwikkeling en daarbij anticiperen op vraagstukken over toekomstige mobiliteit en mogelijke mobiliteitsbehoeften; - verbeteren van de langzaamverkeersverbindingen voor voetgangers en fietsers in de dorpen; - inrichting van woonwijken en dorpscentra met aandacht voor klimaatadaptatie, -mitigatie en energietransitie. <p>Ontwikkelen aanvullend ruimtelijk beleid op aanleun-/mantelzorgwoningen bij beëindiging van mantelzorgrelatie.</p>
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Midden-Delfland®2025 - Landschapsontwikkelingsperspectief - Structuurvisie Midden-Delfland 2025 (5 juli 2011) - Omgevingsbeleidsplan Midden-Delfland (2017) - Omgevingsvisie - Bouwverordening Midden-Delfland 2007 - Welstandsnota Midden-Delfland 2018 - Verordening op de commissie Welstand en Erfgoed Midden-Delfland 2011 - Handleiding Beeldkwaliteit Buitengebied 2016/Beeldkwaliteitsplannen - Handboek Erfgoed Midden-Delfland - Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht gemeente Midden-Delfland - Grondbeleid inclusief grondexploitaties - Aanwijzing Bijzonder Provinciaal Landschap (inclusief visie en uitvoeringsprogramma Gebiedstafel BPL) - Grondinstrument (onderdeel Duurzaam Boer Blijven) - Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) - Stichting Groenfonds Midden-Delfland - Gemeenschappelijke regeling archeologie Midden-Delfland

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Het doel van de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) is het uitvoeren van de wettelijke milieutaken. Hierbij wordt voldaan aan landelijke kwaliteitscriteria, wordt gezorgd voor specialismevorming op inhoud en wordt een bijdrage geleverd aan een constante en eenduidige taakuitvoering in de regio. Deelname aan deze gemeenschappelijke regeling is opgelegd vanuit de Wet milieubeheer.

Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling archeologie Midden-Delfland wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke wettelijke verplichtingen op het gebied van archeologisch onderzoek en het scheppen van

de mogelijkheid om vondsten uit opgravingen in een eigen depot onder te brengen. Dit is een zogenaamde 'lichte' gemeenschappelijke regeling tussen de gemeenten Delft en Midden-Delfland op basis waarvan de stadsarcheoloog Delft tegen vergoeding de wettelijke taken van een archeoloog in Midden-Delfland mag verrichten.

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten:						
Ruimtelijke ordening	781.063	1.213.090	665.731	666.633	687.554	688.490
Baten:						
Ruimtelijke ordening	-55.939	46.108	46.145	98.262	98.300	98.338

Wijziging budget 2021 ten opzichte van 2020

Lasten

Ruimtelijke ordening (€ -547.359)

De afname van de lasten op dit taakveld heeft meerdere oorzaken:

Ruimtelijke ordening

- Ten behoeve van de inhuur van een projectleider Invoering Omgevingswet in verband met in werking treding en implementatie nieuwe wet op 1 januari 2022 is voor 2021 en voor 2022 een bedrag van € 130.000 (projectleider Omgevingswet) opgenomen.
- Een afname op het taakveld 'Werkgeverslasten' vanwege een verschuiving werkgeverslasten (€ -133.261).
- In 2020 was vanwege de Omgevingswet een bedrag in de raming opgenomen (€ 100.000).

Bouwplannen (niet zijnde grexen)

- Een toename op het taakveld 'Werkgeverslasten' vanwege een verschuiving van werkgeverslasten (€ 65.100).

Bouwplannen (niet grexen) initiatief gemeente

- In 2020 zijn meerdere budgetten opgenomen, waar in 2021 geen sprake van is. Het gaat om 'Sloop- en sanderingskosten (€ 45.000), Renovatie en herinrichting (€ 94.500) en het restant van budget inhuur potentiële ontwikkellocaties doorgeschoven uit 2019 naar 2020 (€ 236.000)
- Een afname in 2021 op het taakveld 'Werkgeverslasten' vanwege een verschuiving van werkgeverslasten (€ -134.588).

Beleidsveld volkshuisvesting

Beleidsdoel

Wij streven naar een evenwichtige woningvoorraad, waarbij het accent per dorp verschilt. Dit beleidsveld heeft een sterke relatie met het sociaal domein (onder andere Wet maatschappelijke ondersteuning, stathouders, voorrangsverklaringen, langer zelfstandig wonen, sociale cohesie en veilige woonomgeving), Locatieontwikkeling en Ruimtelijke ordening (randvoorwaarden en planning nieuwe woningbouwlocaties).

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Een gedifferentieerde woningvoorraad en drie vitale dorpen, waarmee we een aantrekkelijke gezinsgemeente vormen. Een belangrijk gewenst maatschappelijk effect daarbij is voldoende aanbod van betaalbare woningen in de drie dorpen.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De kwaliteit van leven en wonen liggen in elkaars verlengde. Vanuit Cittaslow gaat het bij dit beleidsveld om een kwalitatieve inrichting van de woon- en leefomgeving. Het lokaal beleid is gericht op de persoonlijke omstandigheden van inwoners en verschillende doelgroepen in de gemeente. Bij de planvorming voor woningbouw zijn duurzaamheid, veiligheid en de bijdrage aan

de vitaliteit van de dorpen belangrijke beleidsonderdelen. Het bouw- en woningtoezicht is gericht op het voorkomen van verpaupering van de leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Met het woonbeleid beogen we vitale dorpen door meer diversiteit te brengen in het woningaanbod en doorstroming te bevorderen.
Concrete doelen/acties voor 2021	<p>De komende tijd blijven de doelstellingen uit de Woonagenda 2016-2020 en de beleidskaders van de gemeenteraad actueel en leidend. In 2021 werken we aan het opstellen van een plan van aanpak voor een integrale Omgevingsvisie 2.0 / Toekomstvisie 2040. Hiermee wordt op termijn ook het woonbeleid geactualiseerd.</p> <p>Wij blijven in 2021 intensief samenwerken met Wonen Midden-Delfland. Jaarlijks maken we prestatieafspraken met Wonen Midden-Delfland en de beide huurdersverenigingen. Wij zetten de regionale samenwerking met de gemeenten binnen de woningmarktregio Haaglanden (bestuurlijke tafel wonen) voort. In 2021 maken we nieuwe regionale woningmarktafspraken. Deze afspraken hebben in het bijzonder betrekking op het sociale deel van de woningmarkt.</p> <p>In alle drie de dorpen worden woningen aan de voorraad toegevoegd. In Den Hoorn worden woningen opgeleverd aan de Woudselaan en in De Kreek (fase 3). Voor centrum Den Hoorn worden de woningbouwplannen verder voorbereid. In Schipluiden zijn er plannen voor het toevoegen van woningen in het centrum, Keenenburg V en de Zuidrand. Deze zullen niet allemaal in 2021 worden opgeleverd. De planvoorbereiding en formele processen zijn opgestart. In Maasland komen er woningen bij op de Maaslandse Dam en in de Commandeurspolder. Ook werken we in 2021 aan de woningbouwplannen voor de locaties Magneet, Maaslandse Zoom en centrum Maasland.</p>
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Woonvisie Midden-Delfland 2010-2025 - Woonagenda 2016-2020 - Motie 'Herijking beleid woningmarkt starters' d.d. 12 november 2019 - Motie 'Regionale afspraken woningbouw' d.d. 26 mei 2020 - Resultaten woonwensenonderzoek jongeren - Visie Behoud door ontwikkeling (Vitale Dorpen 2025) - Huisvestingsverordening Midden-Delfland 2019 - Gemeentelijk bod en Regionale nieuwe woningmarktafspraken - Prestatieafspraken met Wonen Midden-Delfland - Wet maatschappelijke ondersteuning en de voorzieningen die daarop gebaseerd zijn (wonen, zorg en welzijn) - Bestuurlijke Tafel Wonen (de ambtelijke en bestuurlijke samenwerking in de woningmarktregio Haaglanden)

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten:						
Bouw- en woningtoezicht	868.086	922.571	908.731	910.932	904.894	895.805
Baten:						
Bouw- en woningtoezicht	1.160.902	636.867	924.956	598.812	906.752	304.170

Baten

Bouw- en woningtoezicht (€ 288.089)

De toename op dit taakveld wordt voornamelijk veroorzaakt door de incidentele toename in 2021 van de bouwleges (€ 240.250).

Beleidsveld grondzaken

Beleidsdoel

De gemeente wil een regierol vervullen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Het grondbeleid is ondersteunend aan de beleidsvelden Midden-Delfland® 2025 en Vitale Dorpen in 2025.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Het beschikbaar hebben van gronden, tegen (maatschappelijk) acceptabele kosten, voor de doeleinden van andere programma's.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Het beleidsveld grondzaken heeft een indirecte relatie met Cittaslow. De grondexploitatie is gericht op het realiseren van voorafgaand geformuleerde doelstellingen vanuit andere beleidsvelden. Daarbij zijn de waarden van Cittaslow uitgangspunt, zoals het betrekken van inwoners, een hoogwaardige inrichting van de openbare ruimte, sociale woningbouw en duurzaam bouwen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Het volgens planning beschikbaar hebben van gronden voor de doeleinden van andere programma's, zoals onderwijs en welzijn. De plannen zijn onderdeel van de door het college van B&W vastgestelde projectplannen. In 2016 heeft de raad de woonagenda en de hieruit voortkomende woningbouwprogrammering 2016-2020 vastgesteld. Bij de uitvoering van woningbouwprojecten wordt zo goed mogelijk bij de woonagenda aangesloten.
Concrete doelen/acties voor 2021	In de woningbouwplanning is voor 2021 opgenomen dat voor 59 woningen gronden worden uitgegeven. Hiervan vallen 7 woningen binnen de sociale sector.
Instrumenten	Nota Grondbeleid en jaarlijkse herziening grondexploitaties. Onder deze laatste vallen ook de bijbehorende risicoanalyse en het meerjarenprogramma grondexploitaties (ontwikkeling reserve grondexploitaties). Deelname aan de gemeenschappelijke regeling Bedrijvenschap Harnaschpolder.

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Met de deelname aan Bedrijvenschap Harnaschpolder wordt onder meer beoogd de werkgelegenheid en de lokale en regionale economie een impuls te geven, een kwalitatieve invulling te geven aan het bedrijventerrein en zorg te dragen voor de beleidsmatige afstemming met de woningbouw in de Harnaschpolder. Verder is de gemeente Midden-Delfland een volwaardig partner bij de ontwikkeling, waarmee een sterke externe oriëntatie vanuit de gemeente Midden-Delfland is gewaarborgd.

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten:						
Grondexploitatie	4.532.362	9.867.677	5.943.628	3.546.034	1.667.229	2.502.345
Baten:						
Grondexploitatie	7.813.113	10.738.990	6.976.340	4.711.293	2.878.523	3.741.507

Wijziging budget 2021 ten opzichte van 2020

De lasten binnen het taakveld grondexploitatie zijn gebaseerd op de prognose van de werkzaamheden (in- en extern) ten aanzien van de grondexploitatie voor de komende jaren. Deze lasten worden budgettair neutraal verwerkt in de begroting.

Het saldo tussen de lasten en baten (€ 1.032.712) betreft de (netto) opbrengst uit erfpacht.

Mutaties reserve

Mutaties reserve	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal lasten	3.301.056	118.890	104.572	95.266	95.570	20.878
Totaal baten	3.116.100	233.500	650.000	0	0	0

Wijzigingen reserves 2021 ten opzichte van 2020

Baten € 416.500

Uit de Algemene reserve worden in 2020 de volgende incidentele onttrekkingen gedaan:

-Doorschuif budget centrum Schipluiden	€ 94.500
-Doorschuif budget centrum Maasland sanering	€ 45.000

Uit de reserve Investeringsprogramma wordt in 2020 de volgende incidentele onttrekking gedaan:

-Stimuleringsbijdrage verwijderen asbestdaken	€ 54.000
---	----------

Uit de fonds sociale woningbouw wordt in 2020 de volgende incidentele onttrekking gedaan:

-Naar centrumpland Maasland	€ 40.000
-----------------------------	----------

Uit de reserve afwikkeling complexen wordt in 2021 de volgende incidentele onttrekking gedaan:

-Naar dekkingsreserve reconstructie Woudseweg	€ 650.000
---	-----------

Overzicht van algemene dekkingsmiddelen

Het overzicht algemene dekkingsmiddelen is geen (beleids)programma en heeft daardoor een aparte plaats. De financiële middelen in al hun verschijningsvormen zijn dienstbaar aan het beleid. Tegelijkertijd zijn de financiële middelen de randvoorwaarden voor het te voeren beleid. Daarbij wordt een evenwicht gezocht tussen ambities en mogelijkheden. De voorschriften en regelgeving met betrekking tot het financiële beleid nemen ieder jaar toe. Hierdoor wordt de financiële ruimte beperkt maar tegelijkertijd wordt voorkomen dat onverantwoorde toepassingen worden gekozen.

In algemene termen kan gesteld worden dat het financiële beleid erop gericht is op korte en lange termijn te voorzien in voldoende financiële middelen om mogelijkheden en ambities met elkaar in evenwicht te houden. Omdat de voorgeschreven meerjarencijfers niet verder gaan dan het begrotingsjaar en de drie daaropvolgende jaren is een financieel perspectief opgesteld voor de langere termijn (zie Financieel meerjarenperspectief). Op deze manier wordt bereikt dat het kortetermijnbeleid past in en bijdraagt aan de noodzakelijke aanpassingen op langere termijn.

In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen. Onder de tabel worden de onderdelen toegelicht.

Tabel Algemene dekkingsmiddelen (in €)	2021	2020
OZB	5.445.076	4.872.738
Algemene uitkering	20.736.158	20.183.708
Dividenden	2.109.701	2.058.500
Rente uitzettingen > 1 jaar	735.640	735.640
Opbrengsten grondverkoop	15.000	240.000
Vennootschapsbelasting	0	0
Onvoorzien	6.000	6.000
Overige eigen middelen	0	0
Subtotaal	29.047.575	28.114.586
Saldo financieringsfunctie	-953.670	-908.290
Totaal algemene dekkingsmiddelen	28.093.905	27.206.296

De gemeentelijke heffingen, ook wel lokale heffingen genoemd, vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. De lokale heffing die bij de algemene dekkingsmiddelen hoort, is de OZB. Daarnaast zijn er nog heffingen die niet tot de algemene dekkingsmiddelen worden gerekend. Deze zijn opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.

Onroerend zaakbelasting

Sinds 2009 wordt de OZB berekend over een percentage van de WOZ-waarde. Door een amendement van de gemeenteraad zijn de tarieven tot 2019 'bevroren' en fluctueert de opbrengst met de jaarlijkse waardeverandering. In de volgende tabel staan de OZB-tarieven voor 2021 tot en met 2024.

OZB – tarieven	2021	2022	2023	2024
Tarief eigenaren woningen	0,1205%	0,1205%	0,1205%	0,1205%
Tarief eigenaren niet-woningen	0,2267%	0,2267%	0,2267%	0,2267%
Tarief gebruikers niet-woningen	0,1627%	0,1627%	0,1627%	0,1627%

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De algemene uitkering wordt over de gemeenten verdeeld met behulp van verdeelmaatstaven die verschillen in kosten weerspiegelen, maar ook verschillen in belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit is een afgeleide van de waarde van de onroerende zaken. Gemeenten die binnen de grenzen hoog gewaardeerd onroerend goed hebben, ontvangen een lagere algemene uitkering dan soortgelijke gemeenten met minder waardevol onroerend goed. Van de waarde van de woningen wordt 80% meegerekend. Van de waarde van niet-woningen 70%. Op de uitkomsten daarvan wordt het zogenaamde rekentarief toegepast. Dit rekentarief is afgeleid van het landelijke gemiddelde OZB-tarief.

Het resulterende bedrag wordt als 'eigen inkomstenmaatstaf' afgetrokken van de algemene uitkering van de betreffende gemeente. Een hogere totale WOZ-waarde leidt hiermee dus ook tot een hogere korting op de algemene uitkering. Het OZB-tarief dat de gemeente hanteert, heeft overigens geen effect op deze aftrekpost.

Algemene uitkering

De raming van de algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2020. De berekeningen van de algemene uitkering voor de begroting 2021-2024 zijn met behulp van de meicirculaire 2020 gemaakt. In onderstaande tabel ziet u het verschil met de ramingen zoals gemaakt voor de begroting 2020-2023.

Raming algemene uitkering	2021	2022	2023	2024
Begroting 2021 – 2024	20.736.158	21.473.107	21.697.161	22.474.444
Begroting 2020 – 2023	20.174.253	20.815.946	21.474.076	-
Vershil	561.905	657.161	223.085	N.v.t. *

(*) 2024 was nog niet begroot. Daar kan geen verschil voor worden berekend.

Dividenden

De gemeente ontvangt jaarlijks dividenduitkeringen uit hoofde van haar aandelenbezit bij de Bank Nederlandse Gemeenten, Waterbedrijf Evides en Westland Infra.

	2021	2020
Bank Nederlandse Gemeenten	112.500	61.300
Juva N.V.	1.768.000	1.768.000
Waterbedrijf Evides	229.201	229.200
Totaal	2.109.701	2.058.500

Rente uitzettingen langer dan 1 jaar

Het betreft hier de rente die verkregen wordt van het langdurig uitgezette deel van de Nutsreserve (€ 735.940). Daarnaast wordt rendement gemaakt door de uitgifte van grond in erfpacht, welk wordt gefinancierd uit eigen overtollige financiële middelen.

Saldo financieringsfunctie

De gemeente heeft ter financiering van haar activiteiten in totaal € 65.994.754 aan langlopende geldleningen aangetrokken (saldo 1-1-2021). Het saldo van de totale werkelijk betaalde rentelasten is hoger dan het saldo van de verdeelde rentelasten over de boekwaarde van de investeringen op basis van een rente omslagpercentage van 0%. Dit levert een last van € 893.359 (werkelijke rente) op in de begroting van 2021. Daar komt een toevoeging van rentes aan de reserves bij van € 60.311. Per saldo komt de financieringsfunctie uit op een nadelig resultaat van € 953.670.

Onvoorzien

De raming van de post onvoorzien is bedoeld voor de dekking van niet voorzienbare uitgaven. Bij gemeenten die een sluitende begroting hebben, is de post onvoorzien meestal het positieve begrotingssaldo dat door de raad als dekkingsmiddel kan worden ingezet. In Midden-Delfland is dat zoals bekend niet het geval. In onze begroting is een bedrag voor onvoorzien uitgaven opgenomen van € 6.000 voor 2021.

Heffing vennootschapsbelasting

Om een gelijk speelveld te krijgen tussen particuliere ondernemingen en overheidsbedrijven is in mei 2015 het wetsvoorstel Vpb-plicht overheidsbedrijven aangenomen. Vanaf 1 januari 2016 is de gemeente vennootschapsplichtig. Dit betekent dat voor elke activiteit van de gemeente beoordeeld wordt of er aan de ondernemingscriteria volgens deze wet wordt voldaan. Als dit het geval is, wordt de gemeente per activiteit door de belastingdienst aangeslagen voor 25% van het saldo batig (uitgaven minus inkomsten).

Tot nu toe voldoet de gemeente Midden-Delfland niet aan de ondernemerscriteria voor de Vpb-plicht. Er zijn echter nog ontwikkelingen in de regelgeving die een onzekere factor vormen. Mocht de gemeente hierdoor aan de ondernemerscriteria gaan voldoen zal het nadeel gering zijn.

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

De BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Het dienen van het maatschappelijk belang bindt de bank met de gemeente. Daarom houdt de gemeente een beperkt aantal aandelen in de bank.

Met de deelname aan Juva N.V. is een ongestoorde levering van gas en elektriciteit aan burgers en bedrijven binnen de gemeente gegarandeerd.

Het doel van Evides is het altijd kunnen leveren van schoon en hoogwaardig drinkwater en het continu beschikbaar hebben van industriewater dat aan strenge normen voldoet.

Voor de bovenstaande partijen geldt dat er naast het maatschappelijk belang eveneens sprake is van een financieel belang voor de gemeente. De jaarlijkse winstuitkeringen (dividend) vormt een relevante inkomstenpost.

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten :						
Treasury	641.364	948.140	953.670	928.157	920.351	912.506
Algemene uitkering						
Algemene baten en lasten		6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
OZB woningen	328.721	436.067	359.266	360.772	363.346	364.653
OZB niet woningen	55.308					
Baten :						
Treasury	3.619.683	3.732.825	3.797.161	3.730.051	3.706.383	3.702.675
Algemene uitkering	19.343.003	20.183.708	20.736.158	21.473.107	21.697.161	22.474.444
Algemene baten en lasten						
OZB woningen	3.003.784	3.265.894	3.584.430	3.832.436	4.034.589	4.236.408
OZB niet woningen	1.580.563	1.606.844	1.860.646	1.884.294	1.908.154	1.933.572

Wijziging budget 2021 ten opzichte van 2020

Lasten

OZB woningen (€ -76.801)

De verdeling van de werkgeverslasten is aangepast op basis van de werkelijke urenverdeling uit 2019. Gevolg hiervan is dat er minder kosten toegeschreven worden aan dit taakveld. Daarnaast zijn de taxatiekosten in 2020 incidenteel hoger door oa een toename aan het aantal bezwaarschriften.

Baten

Treasury (€ 64.336)

De stijging van de baten kent een tweetal oorzaken. Enerzijds is er voor 2021 en voor 2022 een opbrengst van rente op kortlopende leningen opgenomen van € 20.000. Daarnaast is de dividend uitkering van de BNG in 2019 lager door de Coronacrisis en de daarbij komende voorschriften voor het uitkeren van dividend door banken.

Algemene uitkering (€ 552.450)

De raming van de algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2020.

De berekeningen van de algemene uitkering voor de begroting 2021-2024 zijn met behulp van de meicirculaire 2020 gemaakt.

OZB woningen (€ 381.536)

Dit betreft een bijraming als gevolg van de waardeontwikkeling van het onroerend goed in combinatie met areaaluitbreiding.

OZB niet woningen (€ 253.802)

Dit betreft een bijraming als gevolg van de waardeontwikkeling van het onroerend goed in combinatie met areaaluitbreiding.

Mutaties reserve

Mutaties reserve	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal lasten	5.775.984	89.346	145	147	149	151
Totaal baten	4.980.206	580.420	0	0	0	0

Lasten € -89.201

- In 2020 wordt het positieve saldo van Periodieke Begrotingswijziging I gestort in de Algemene reserve. € 27.254
- Opheffen reserve stadsgewest Haaglanden en overheveling naar de Algemene reserve € 61.949

Baten € -580.420

- Doorschuif budget taxatiekosten project BGO € 20.000
- In 2020 wordt het negatieve saldo van Periodieke Begrotingswijziging II onttrokken uit de Algemene Reserve € 498.471
- Toevoeging aan de Algemene reserve wegens opheffen reserve stadsgewest Haaglanden € 61.949

Overzicht van de kosten Overhead

In het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) worden baten en lasten van de overhead niet meer onder de afzonderlijke programma's geregistreerd, maar centraal onder een afzonderlijk taakveld. Hiermee vervalt de noodzaak van een complexe en veelal ondoorzichtige kostentoerekening aan alle gemeentelijke taken en activiteiten.

Hiermee wint de begroting en verantwoording aan transparantie. De gemeenteraad kan beter sturen op de bedrijfsvoering. Bovendien kan door het hanteren van een eenduidige systematiek een betere vergelijking worden gemaakt met andere gemeenten.

Om te voorkomen dat er verschillen gaan optreden in de wijze van toerekening van overhead is een algemene definitie van overhead voorgeschreven:

Alle bedrijfskosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Uitgangspunt van deze definitie is dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken/activiteiten.

Volgens deze nieuwe methodiek wordt in de begroting en verantwoording niet meer gerekend met de integrale kostprijs. In een aantal gevallen speelt het hanteren van een integrale kostprijs nog wel een rol. Dit om te voorkomen dat dit voor deze gevallen leidt tot een tekort in de begroting. Als voorbeelden kunnen worden genoemd: de grondexploitaties, investering en andere (subsidie)trajecten, die gepaard gaan met activering en afschrijving, waar vaak specifieke dekkingsposten voor bestaan. Voor deze gevallen is het toerekenen van overhead en (eventueel) rente wel toegestaan.

Ten aanzien van taken/activiteiten en daarmee samenhangende diensten waarvoor kostendekkende tarieven berekend mogen worden (bijvoorbeeld afval en riolering), geldt dat het niet meenemen van overhead betekent dat voor die producten een positief resultaat kan ontstaan. Dit komt doordat gemeenten overhead wel mogen meenemen in de berekening van de tarieven. Om die reden is in het gewijzigde BBV de verplichting opgenomen om in de paragraaf lokale heffingen toe te lichten hoe de algemene overhead zich verhoudt tot taken/activiteiten/heffingen volgens een nader omschreven systematiek.

Hieronder volgt in lijn met het format van onze begroting het overzicht van de overhead:

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling archiefbeheer Midden-Delfland wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke verplichtingen als bedoeld in de Archiefwet 1995.

Wat mag het kosten?

Beschikbare middelen	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten:						
Overhead ambtelijke organisatie	6.219.394	5.614.471	5.786.949	5.940.714	5.931.140	5.937.367
Overhead voorlichting en informatievoorziening	2.052.245	1.806.457	2.418.988	2.343.923	2.336.100	2.247.903
Overhead buitendienst	68.021	209.000	254.214	269.906	270.468	285.798
Overhead bestuurs-ondersteuning	651.472	743.645	670.547	671.217	670.898	672.591

Beschikbare middelen	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Baten:						
Overhead ambtelijke organisatie	303.302	182.815	229.550	282.349	286.047	289.808
Overhead voorlichting en informatievoorziening	2.637					
Overhead buitendienst	6.549	4.500	4.500			
Overhead bestuurs-ondersteuning						

Investing:	2021	2022	2023	2024
Vervangen Pick-up Renault Master 2-VNX-01	32.400			
Informatiebeleidsplan	20.000	20.000		
Vervangen telefooncentrale	pm			
Gemeentewerf: Vervangen stalen systeemgevel	112.192			
Gemeentewerf: Vervangen dak	149.589			
Begraafplaats Maasland Aula: vervangen dak (houtrot en houtworm) verhoogd risico bij uitstel	95.000			
Koppeling DSO omgevingswet	30.000			
Firewall	40.000			
GIS/GEO viewwer	30.000			
IPv6 migratie	25.000			
Vervangen hardware	40.000			
Vervangingen E & W (elektro en werktuigbouwkundige) installaties gemeentehuis Schipluiden	90.426	25.000		25.000

Wijziging budget 2021 ten opzichte van 2020

Lasten

Overhead ambtelijke organisatie (€ 172.478)

Bijraming op dit taakveld kent meerdere oorzaken.

- De onderhoudsabonnementen voor het gemeentehuis zijn bijgeraamd op basis van de huidige contracten (€ 85.465)
- De werkgeverslasten zijn toegenomen (€ 41.039)
- Er zijn meerdere bijramingen op 'Personeelszaken' (€ 62.994, vnl. personeelslasten)

Overhead voorlichting en informatievoorziening (€ 612.531)

De verdeling van de werkgeverslasten is aangepast op basis van de werkelijke urenverdeling uit 2019. Gevolg hiervan is dat er meer kosten toegeschreven worden aan dit taakveld (€ 360.848). Daarnaast vinden er diverse bijramingen van budgetten plaats (€ 196.000). Dit zijn onder andere budgetten voor;

- Dienstverlening I-projecten € 20.000 (structureel € 40.000)
- Licentie updates Microstation incidenteel € 20.000
- Informatiebeveiliging € 36.000 structureel
- Samenwerking Westland € 30.000 structureel
- Updates Office 365 incidenteel € 20.000 (structureel € 70.000)
- Aansluiting berichtenbox incidenteel € 15.000
- Update HR systeem incidenteel € 18.000

Overhead buitendienst (€ 45.214)

De verdeling van de werkgeverslasten is aangepast op basis van de werkelijke urenverdeling uit 2019. Gevolg hiervan is dat er meer kosten toegeschreven worden aan dit taakveld (€ 38.636). Daarnaast zijn er nog een aantal kleine bijramingen.

Overhead bestuursondersteuning (€ -73.098)

De verdeling van de werkgeverslasten is aangepast op basis van de werkelijke urenverdeling uit 2019. Gevolg hiervan is dat er minder kosten toegeschreven worden aan dit taakveld.

Baten

Overhead ambtelijke organisatie (€ 46.735)

Gestreefd wordt naar een meeropbrengst van de verhuur van het gemeentehuis van € 50.000 vanaf 2022.

Mutaties reserve

Mutaties reserve	Rekening 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal lasten	41.400	0	0	0	0	0
Totaal baten	1.184.183	1.082.497	619.097	609.097	539.097	529.097

Wijzigingen reserves 2021 ten opzichte van 2020

Baten € -463.400

Uit de Algemene reserve worden in 2020 de volgende incidentele onttrekkingen gedaan:

-Doorschuif budget inhuur omgevingswet en BMH	€ 132.000
-Doorschuif budget inhuur potentiële ontwikkellocaties	€ 236.000
-Doorschuif budget teamuitje inwonerszaken	€ 1.400
-Doorschuif budget inkoop	€ 40.000
-Omgevingswet	€ 100.000

Uit de Algemene reserve wordt in 2021 de volgende incidentele onttrekking gedaan:

-Friciekosten OO-traject	€ 60.000
--------------------------	----------

3. Paragrafen

3. 1. Lokale heffingen

Inleiding

De gemeentelijke belastingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. Van deze lokale heffingen hoort de onroerendezaakbelastingen (OZB) bij de algemene dekkingsmiddelen.

Daarnaast zijn er heffingen die niet tot de algemene dekkingsmiddelen behoren. Afvalstoffenheffing en rioolheffing zijn hiervan de voornaamste twee.

Nota lokale heffingen

De raad stelde op grond van de 'Financiële verordening gemeente Midden-Delfland' op 26 april 2016 de nota Lokale heffingen Midden-Delfland 2016 vast.

Deze nota beschrijft de samenstelling van de gemeentelijke belastingen en heffingen. Ook andere zaken die nauw samenhangen met de heffing en inning van deze belastingen en heffingen staan in de nota. De nota wordt dit jaar opnieuw geactualiseerd.

In deze paragraaf beschrijven wij de actuele stand van zaken.

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

De grondslag van de OZB is de waarde van de onroerende zaken in de gemeente. De OZB bestaat uit een eigenarenbelasting voor woningen en niet-woningen en een gebruikersbelasting voor niet-woningen. Voor de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ) worden de onroerende zaken jaarlijks getaxeerd. Voor het belastingjaar 2021 geldt de waarde van peildatum 1 januari 2020.

De Waarderingskamer controleert en beoordeelt gemeenten op de uitvoering van de Wet WOZ. Zij heeft besloten om per 1 januari 2022 alle gemeenten en uitvoeringsorganisaties de woningen verplicht te laten taxeren op basis van de gebruikersoppervlakte in plaats van op inhoud. De belangrijkste reden hiervoor is dat dit beter aansluit bij de markt. In de verkoopadvertenties wordt bijv. melding gemaakt van de gebruiksoppervlakte van woningen. Daarnaast wordt de gebruikersoppervlakte ook gebruikt in de basisregistraties.

Ook Midden-Delfland gaat over van kubieke meters naar vierkante meters in de WOZ-administratie. Hierbij wordt uitgegaan van de criteria die de Waarderingskamer hanteert. Een projectgroep is bezig met de werkzaamheden hiervoor.

Uit onderzoek blijkt dat de macronorm (gehanteerde norm voor de jaarlijks landelijk maximaal toegestane stijging voor de OZB-opbrengst) geen effectief beheersinstrument is. Daarom is in 2020 een benchmark woonlasten ingevoerd. Naast de OZB worden hierin ook de riool- en afvalstoffenheffing vergeleken. Door vergelijking van de gemeentelijke woonlasten en de tariefontwikkeling met landelijke en provinciale gemiddelden, moeten de onderlinge verschillen tussen gemeenten inzichtelijker worden. Ook is het de bedoeling dat de benchmark het lokale debat over de keuzes voor ontwikkelingen, zoals de stijging van de lasten, bevordert.

De raad heeft in juni 2015 besloten om voor de jaren 2016 tot en met 2020 OZB te heffen tegen een vast tarief. De opbrengst voor 2017 tot en met 2020 is begroot op basis van het tarief voor 2016 en de verwachte marktontwikkeling voor woningen en niet-woningen. Ook voor 2021 wordt deze berekeningssystematiek gehanteerd. Wij zijn voornemens om dit besluit uit 2016 voor de begroting van 2022 te heroverwegen.

De WOZ-waarde wordt bepaald aan de hand van gerealiseerde verkoopcijfers. De waardeontwikkeling wordt pas in de loop van een jaar duidelijk. Gebruik van landelijke cijfers is niet gewenst, omdat deze afwijken van de situatie in Midden-Delfland. Voorlopig wordt voor de woningen voor 2021 de verwachte marktontwikkeling van 6% aangehouden. Alhoewel er nu sprake is van stijgende prijzen op de woningmarkt, is onduidelijk hoe en of deze ontwikkeling zich voort zal zetten. Voor de jaren daarna wordt daarom gerekend met een opbrengststijging van 3% per jaar, zowel voor woningen als niet/woningen.

In de volgende tabel staan de OZB-tarieven bij ongewijzigd beleid. Zoals eerder in deze begroting aangekondigd bereiden wij na een evaluatie van de huidige berekeningssystematiek een voorstel voor om deze berekeningwijze aan te passen. Daarna zijn ook de gevolgen voor de tarieven na 2021 bekend.

OZB – tarieven	2021	2022	2023	2024
Tarief eigenaren woningen	0,1205%	0,1205%	0,1205%	0,1205%
Tarief eigenaren niet-woningen	0,2267%	0,2267%	0,2267%	0,2267%
Tarief gebruikers niet-woningen	0,1627%	0,1627%	0,1627%	0,1627%

Hierna wordt de lastendruk weergegeven op basis van het huidige beleid en op basis van onze voorstellen.

Lastendruk bij huidig beleid			
Uitgangspunten:			
* eigen woning WOZ-waarde € 339.000 (2020), € 359.000 (2021)			
* meerpersoonshuishouden			
Belasting	Stijging	2020	2021
OZB eigenaar	6%	€ 408,00	€ 432,00
afvalstoffenheffing	0%	€ 373,20	€ 373,20
rioolheffing	0%	€ 227,64	€ 227,64
Totaal		€ 1.008,64	€ 1.032,84
Een huishouden zonder eigen woning betaalt geen OZB eigenaar, de totale lastendruk voor huurders is dus lager.			

Afvalstoffenheffing

Uitgangspunt van de afvalstoffenheffing is de kosten van de afvalinzameling en -verwerking voor 100% te dekken door de opbrengst van de afvalstoffenheffing. Dit wordt bereikt door enerzijds kostenreductie en anderzijds verhoging van de afvalstoffenheffing.

Het tarief voor de afvalstoffenheffing blijft in 2021 ongewijzigd ten opzichte van 2020. Daarnaast is het mogelijk dat mede als gevolg van een geactualiseerde kostenraming van Avalex de voorziening Afvalstoffenheffing de komende jaren weer aangevuld kan worden. Hiermee wordt een dreigend tekort op deze voorziening verminderd. Voor de jaren 2022 t/m 2024 wordt op basis van ongewijzigd beleid uitgegaan van gelijkblijvende tarieven. Bij elke nieuwe begroting wordt dit getoetst aan het uitgangspunt van 100% kostendekking.

In de volgende tabel staan de tarieven voor 2021 tot en met 2024.

Afvalstoffenheffing	2021	2022	2023	2024
Tarief meerpersoonshuishouden	€ 373 ,00	€ 373 ,00	€ 373 ,00	€ 373 ,00
Tarief eenpersoonshuishouden	€281,40	€ 281,40	€ 281,40	€ 281,40

Kostendekking en egalisatievoorziening afvalstoffenheffing

Verloop egalisatievoorziening afvalstoffenheffing	2021	2022	2023	2024
Stand per 1 januari	-77.550	-135.802	-133.944	-118.560
Onttrekking/storting	-58.252	1.858	15.384	16.136
Toegevoegde rente	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Stand per 31 december	-135.802	-133.944	-118.560	-102.424

Rioolheffing

De opbrengsten van deze heffing dekken de lasten van het rioolstelsel. De kosten van de uitvoering van het gemeentelijke rioleringsplan en het daarmee samenhangende investeringsschema zijn verwerkt in programma 3 Beheer, Verkeer en Milieu. De raad heeft tijdens haar vergadering van september 2016 het verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan 2016-2020 vastgesteld. Daarbij is voor de tarieven voor de rioolheffing gekozen om voor 2017 tot met 2020 een tarief van € 227,64 te hanteren. Voor 2021 en volgende jaren wordt voorlopig hetzelfde tarief aangehouden. Bij elke nieuwe begroting wordt dit getoetst aan het uitgangspunt van 100% kostendekking.

In de volgende tabel staan de tarieven voor 2021 tot en met 2024.

Rioolheffing	2021	2022	2023	2024
Tarief	227,64	227,64	227,64	227,64

Kostendekking en egalisatievoorziening rioolheffing

De totale kosten voor riolering, inclusief BTW, worden geraamd op € 1.692.045. De totale opbrengst uit rioolheffing en overige baten riolering bedragen € 1.882.216. Het dekkingspercentage voor de rioolheffing is meer dan 100. Het bedrag boven de 100% voegen wij toe aan de egalisatievoorziening.

Deze wordt ook ingezet voor toekomstige investeringen. De volgende tabel verduidelijkt het verloop van de egalisatievoorziening.

Verloop egalisatievoorziening rioolheffing	2021	2022	2023	2024
Stand per 1 januari	7.245.513	7.435.684	7.767.822	8.042.229
Onttrekking/storting	190.171	332.138	274.407	179.860
Toegevoegde rente	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Stand per 31 december	7.435.684	7.767.822	8.042.229	8.222.089

Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente voert een actief kwijtscheldingsbeleid. Op het aanslagbiljet staat informatie over de kwijtscheldingsmogelijkheid en de procedure voor het verkrijgen van kwijtschelding. Beoordeling van een verzoek gebeurt op basis van het vermogen en het netto besteedbare inkomen van de volledige huishouding.

Bij een eerste verzoek om kwijtschelding worden relevante gegevens automatisch getoetst bij de Belastingdienst, het Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen (UWV) en de Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW). Blijkt uit deze toetsing dat belastingplichtige in aanmerking komt voor kwijtschelding, dan krijgt hij dat meteen. Aanvullende gegevens van de belastingplichtige zijn dan niet nodig.

Voor belastingplichtigen die daar toestemming voor geven, worden ook in de komende jaren de relevante gegevens automatisch getoetst. Het invullen van een kwijtscheldingsformulier is dan niet nodig.

Kwijtschelding kan tot 100% worden toegekend voor de afvalstoffen- en de rioolheffing.

In de begroting 2021-2024 is rekening gehouden met kwijtschelding tot de volgende bedragen.

Verloop kwijtscheldingsbeleid	2021	2022	2023	2024
Afvalstoffenheffing	65.460	65.460	65.460	65.460
Rioolheffing	45.528	45.528	45.528	45.528
Totale kwijtschelding	110.988	110.988	110.988	110.988

De meerjarige kosten blijven gelijk vanwege de gelijkblijvende tarieven voor afvalstoffenheffing en rioolheffing.

Opbrengst leges en belastingen

De komende jaren verwachten wij opbrengsten voor leges en belastingen. Deze opbrengsten zijn in de meerjarenbegroting verwerkt.

Overzicht geraamde inkomsten	2021	2022	2023	2024
Leges inzake vergunningen/ onthefingen	13.188	13.412	13.640	13.872
Burgerlijke stand	30.337	30.853	31.377	31.910
Rijbewijzen en reisdocumenten	162.717	149.849	123.960	197.954
Leges gehandicaptenparkeerkaarten BRP	6.207	6.313	6.420	6.529
Overige leges burgerzaken	4.153	4.224	4.296	4.369
Leges vergunningen ligplaatsen	29.764	29.007	29.460	29.907
Bijzondere transporten	5.000	5.000	5.000	5.000
Verhaal kosten welstandstoezicht	2543	2586	2630	2675
Volkshuisvesting Monumenten	28.659	29.146	29.641	30.145
Afvalstoffenheffing	104	106	108	110
Bouwleges	1.093	1.112	1.131	1.150
Rioolheffing	2.742.927	2.799.340	2.807.746	2.808.400
Algemene plaatselijke verordening	893.465	566.786	874.182	271046
OZB	1.860.046	1.896.696	1.902.160	1.902.615
Begravenisrechten	12.104	12.310	12.519	12.732
Totaal	5.445.076	5.716.730	5.942.743	6.169.980
	58.289	63.080	64.152	65.243
	11.282.484	11.313.138	11.837.525	11.539.765

Nieuwe begrotingsvoorschriften en kostenonderbouwing heffingen

Met ingang van 1 januari 2017 zijn de begrotingsvoorschriften in het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) aangepast. Deze wijziging heeft ook invloed op de berekening van de kostenonderbouwing van gemeentelijke heffingen. Door deze aanpassing is de methode waarmee overhead kan worden toegerekend gewijzigd. Dit zorgt voor hogere toe te rekenen bedragen aan overhead bij de diverse heffingen.

De overhead is bepaald als percentage van de toe te rekenen werkgeverslasten op een taakveld. Dit percentage bedraagt 113%. Dit betekent dat wanneer een bedrag aan werkgeverslasten als directe kosten aan de heffing wordt toegerekend, 113% van de werkgeverslasten van dit taakveld als overhead wordt toegerekend.

Bij de rioolheffing is op een andere wijze de overhead toegerekend. Hier is de overhead als percentage van alle lasten op alle taakvelden (exclusief overhead) gebruikt. Dit heeft als reden dat de rioolheffing vooral kapitaalintensief is. Bij een toerekening op basis van de werkgeverslasten zou er relatief weinig overhead toegerekend worden.

Beleidsuitgangspunten

Gemeentelijke heffingen

De gemeentelijke heffingen die Midden-Delfland kent zijn de onroerendezaakbelasting (OZB), afvalstoffenheffing, de rioolheffing, de begrafenisrechten en de leges. Bij deze heffingen, behalve de OZB, mogen de geraamde opbrengsten de geraamde lasten niet overstijgen.

In deze aanvulling vindt u de kostendekkendheidspercentages van de verschillende heffingen.

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing

Omschrijving		2021
Kosten taakveld	€	2.429.016
Inkomsten taakveld excl. Heffingen	€	-268.282
Netto kosten taakveld	€	2.160.734
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	€	100.426
BTW	€	487.934
Totale kosten	€	2.749.094
Opbrengst heffingen	€	2.742.927
Dekkingspercentage		99,7%

Bij de kosten voor dit taakveld zijn de kosten (gedeeltelijk) meegenomen van:

- Straatvegen, dit houdt de openbare ruimte vrij van veeg- en zwerfafval.
- Kwijtschelding van de afvalstoffenheffing.
- Kosten van toezicht en handhaving van de aanbiedingsregels.
- Kosten van het taakveld afval.

Kostendekkendheid rioolheffing

Omschrijving		2021
Kosten taakveld	€	1.615.936
Inkomsten taakveld excl. heffingen	€	-22.169
Netto kosten taakveld	€	1.593.767
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	€	333.023
BTW	€	193.547
Totale kosten	€	2.120.337
Opbrengst heffingen	€	1.859.597
Dekkingspercentage		87,7%

Bij de kosten voor dit taakveld zijn de kosten (gedeeltelijk) meegenomen van:

- Aanleg en onderhoud van openbaar water, vijvers en kleine watergangen.
- De kosten van het schoonhouden en onderhouden van taluds. Een deel van deze kosten is toe te rekenen aan de gemeentelijke watertaken.
- Straatvegen, het bladafval zorgt voor verstoppingen van kolken. Straatvegen voorkomt dit.
- Kwijtschelding van de rioolheffing.
- Kosten van het taakveld riolering.

Kostendekkendheid legesverordening

De tarieventabel bij de legesverordening bestaat uit drie titels. De eerste titel bevat de algemene dienstverlening, zoals bijvoorbeeld het verstrekken van een paspoort. De tweede titel bevat de dienstverlening die samenhangt met de omgevingsvergunning en de derde titel de dienstverlening die valt onder de Europese dienstenrichtlijn.

Hieronder vindt u eerst de kostendekking van de gehele legesverordening. Daarna volgt een overzicht per titel.

Totaal:

Omschrijving		2021
Kosten taakveld	€	803.294
Inkomsten taakveld excl. heffingen	€	-7.717
Netto kosten taakveld	€	795.577
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	€	667.244
BTW	€	34.148
Totale kosten	€	1.496.969
Opbrengst heffingen	€	1.184.377
Dekkingspercentage		79,1%

Titel 1 Algemene dienstverlening

Omschrijving		2021
Kosten taakveld	€	167.590
Inkomsten taakveld excl. heffingen	€	-1.563
Netto kosten taakveld	€	166.027
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	€	77.960
BTW	€	19.630
Totale kosten	€	263.617
Opbrengst heffingen	€	244.917
Dekkingspercentage		92,9%

Titel 2 Dienstverlening omgevingsvergunning

Omschrijving		2021
Kosten taakveld	€	513.812
Inkomsten taakveld excl. heffingen	€	-
Netto kosten taakveld	€	513.812
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	€	459.503
BTW	€	12.971
Totale kosten	€	986.286
Opbrengst heffingen	€	924.529
Dekkingspercentage		93,7%

Titel 3 Dienstverlening Europese dienstenrichtlijn

Omschrijving		2021
Kosten taakveld	€	121.891
Inkomsten taakveld excl. heffingen	€	-6.154
Netto kosten taakveld	€	115.737
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	€	129.780
BTW	€	1.546
Totale kosten	€	247.063
Opbrengst heffingen	€	14.931
Dekkingspercentage		6,0%

Er is sprake van kruissubsidiëring tussen de verschillende titels doordat er sprake is van verschillende dekkingspercentages. Dit is echter geen bewuste beleidskeuze. Het uitgangspunt is een titel maximaal 100% kostendekkend te maken. Er is dus geen sprake van bewust meer dan 100% opbrengst op een titel genereren om met deze opbrengst de lasten op een andere titel te dekken.

Bij de leges omgevingsvergunning (titel 2) is er wel sprake van kruissubsidiëring tussen de onderdelen. Door de manier waarop de tarieven zijn opgebouwd kost een bouwvergunning voor bijvoorbeeld een dakkapel meer dan deze aan leges opbrengt. Bij grotere bouwprojecten is dit andersom. Dit is een bewuste keuze. Hierdoor blijven vergunningen voor kleine verbouwingen van de burger betaalbaar.

Bij het bepalen van de toe te rekenen kosten en overhead is gebruik gemaakt van de handreiking van de VNG. Omdat dit om nieuwe regelgeving gaat en er nog ontwikkelingen zijn in de uitleg hiervan kunnen er de komende tijd nog wijzigingen optreden. Het kan daarom voorkomen dat de toe te rekenen overhead dit jaar afwijkt van de in komende jaren toe te rekenen overhead. In het dekkingsplan bij deze begroting stellen wij voor om de legestarieven, die nog niet kostendekkend zijn, te verhogen.

Kostendekkendheid begrafenisrechten

Omschrijving		2021
Kosten taakveld	€	134.759
Inkomsten taakveld excl. heffingen	€	-
Netto kosten taakveld	€	134.759
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	€	70.342
BTW	€	-
Totale kosten	€	205.101
Opbrengst heffingen	€	135.784
Dekkingspercentage		66,2%

Bij deze heffing zijn alleen de kosten van het taakveld lijkbezorging toegerekend. De compensabele BTW is bij deze heffing al verwerkt in de lasten van het taakveld. Dit heeft als oorzaak dat niet alle BTW van deze post compensabel is.

3. 2. Verbonden partijen

Deze paragraaf geeft een overzicht van derde rechtspersonen waarmee de gemeente bestuurlijke en/of financiële banden heeft. Deze rechtspersonen worden de verbonden partijen genoemd. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Financieel belang wil zeggen dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld. De gemeente kan deze middelen kwijtraken als de verbonden partij failliet gaat of als financiële problemen van de verbonden partij op de gemeente worden verhaald.

Deze paragraaf is om de volgende twee redenen van belang voor de raad:

- De verbonden partijen voeren vaak beleid uit dat de gemeente in beginsel zelf kan doen. De gemeente blijft verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's. De raad heeft een kaderstellende en controlerende taak over die programma's.
- Het budgettaire beslag en de financiële risico's die de gemeente met de verbonden partijen kan lopen, en de daaruit volgende budgettaire gevolgen.

Overzicht verbonden partijen

1. Gemeenschappelijke regelingen
 - Stadsgewest Haaglanden
 - Bedrijvenschap Harnaschpolder
 - Metropoolregio Rotterdam – Den Haag
 - Veiligheidsregio Haaglanden
 - GGD en VT Haaglanden
 - Regionaal Servicebureau H-10
 - Recreatieschap Midden-Delfland
 - Gemeenschappelijke regeling Archiefbeheer Midden-Delfland
 - Gemeenschappelijke regeling Archeologie Midden-Delfland
 - Omgevingsdienst Haaglanden
 - Regionaal reinigingsbedrijf Avalex
2. Vennootschappen en coöperaties
 - A. Besloten vennootschappen
 - B.V. Evides
 - B. Naamloze vennootschappen
 - NV Bank Nederlandse Gemeenten
 - NV Juva
 - C. Coöperatieve vereniging
 - Coöperatief beheer groengebieden Midden-Delfland U.A.
3. Stichtingen en verenigingen
 - A. Stichtingen
 - Stichting Groenfonds
 - Stichting Businesspark Haaglanden
 - Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland
 - Stichting PUUUR Midden-Delfland

1. Gemeenschappelijke regelingen

Naam	Stadsgewest Haaglanden
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling Regionaal Openbaar Lichaam
Activiteiten	In 2014 is het proces tot liquidatie van het Stadsgewest Haaglanden gestart. Relevante besluitvorming over liquidatie van Haaglanden en oprichting van de Metropoolregio heeft plaatsgevonden in de raadsvergadering van 23 september 2014.
Financieel belang gemeente	In de gemeentebegroting zijn voor het Stadsgewest Haaglanden in liquidatie geen uitgaven of inkomsten geraamd.
Vermogenspositie	Prognose van het liquidatiesaldo per 31 december 2019 is € 1.476.039
Bestuurlijk belang gemeente	Het Stadsgewest Haaglanden in liquidatie vervult geen functie meer. Belang gemeente beperkt zich nog tot een zorgvuldige liquidatie. Het

	<p>proces van liquidatie is vertraagd als gevolg van een verschil van inzicht over de afrekening van niet verrekenbare BTW. Deze BTW-claim is door de verhuurder van het voormalig kantoor van het Stadsgebied Haaglanden ingediend. De liquidatieorganisatie maakt hierbij gebruik van externe juridische en fiscale deskundigheid. Doordat minnelijk overleg niet tot overeenstemming heeft geleid is vanuit de liquidatieorganisatie besloten een rechtelijke uitspraak te vragen. Verwachting is dat hierop in 2021 een uitspraak volgt.</p>
Eventuele risico's	<p>Voor de BTW-claim is voor het gehele bedrag een voorziening opgesteld. Uit extern juridisch advies blijkt dat de claim te hoog is ingediend en na afronding van de gerechtelijke procedure lager uitvalt.</p> <p>De verplichtingen die voortvloeien uit de liquidatie ten aanzien van personeel en afrekening subsidies zijn volledig afgerond per 31 december 2017. Uitgangspunt is dat de afwikkeling van de liquidatie binnen de begroting en reserve(s) van de gemeenschappelijke regeling eind 2019 wordt opgevangen. Deze datum is afhankelijk van de voortgang van de juridische procedure.</p>

Naam		Bedrijvenschap Harnaschpolder	
Vestigingsplaats	Schipluiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (GR)		
Financieel belang gemeente	<p>De gemeenten Midden-Delfland en Den Haag participeren beiden risicodragend. Een tekort wordt verdeeld in de verhouding 15% (Midden-Delfland) en 85% (Den Haag). De laatst vastgestelde grondexploitatieberekening is van prijspeil 01-07-2019. Het tekort wordt door het Bedrijvenschap op prijspeildatum 1-1-2020 geschat op € 11,63 miljoen. Het aandeel voor gemeente Midden-Delfland bedraagt daarbij € 1,745 miljoen. Dit tekort hebben wij afgedekt in de "Voorziening bijdrage tekort Bedrijvenschap".</p> <p>Daarnaast draagt de gemeente zorg voor het afdekken van haar aandeel van 15% van de risico's en kansen.</p>		
Vermogenspositie		<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2019</u>
	Eigen vermogen	€ - 17.534.000	€ - 11.630.000
	Vreemd vermogen	€ 113.225.000	€ 71.583.000
Bestuurlijk belang gemeente	<p>Lid van het Algemeen Bestuur zijn de portefeuillehouders: F.J.M. ten Have, S. Smit en W. Renzen;</p> <p>De heer ten Have is ook lid van het Dagelijks bestuur. Het voorzitterschap rouleert jaarlijks tussen beide gemeenten. De portefeuillehouder van de gemeente Midden-Delfland is in 2021 voorzitter van het DB en AB.</p>		
Eventuele risico's	<p>In de grondexploitatieberekening van het Bedrijvenschap zijn de positieve en negatieve risico's beschreven. De positieve risico's hebben een omvang van € 1,84 miljoen en de negatieve risico's € 4,48 miljoen.</p>		
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u></p> <p>Met de deelname wordt onder meer beoogd de werkgelegenheid en de lokale en regionale economie een impuls te geven, een kwalitatieve invulling te geven aan het bedrijventerrein en zorg te dragen voor de beleidsmatige afstemming met de woningbouw in de Harnaschpolder. Verder is de gemeente Midden-Delfland een volwaardig partner bij de ontwikkeling, waarmee een sterke externe oriëntatie vanuit de gemeente Midden-Delfland is gewaarborgd.</p> <p>Binnen de bestuurlijke en ambtelijke organisatie is sprake van een functiescheiding om te zorgen dat de algemene publieke taken vergunningverlener-toezichthouder onafhankelijk en objectief worden uitgevoerd ten opzichte van de rollen deelnemer en eigenaar van de gemeenschappelijke regeling.</p> <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u></p> <p>Via de deelname aan het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur geven wij invulling aan de bovengenoemde uitgangspunten. Daarnaast stelt de gemeentelijke organisatie capaciteit beschikbaar om de genoemde doelstellingen te bereiken (via detachering).</p>		

Naam		Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)	
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (GR)		
Activiteiten	<p>Deelnemende gemeenten bij de MRDH zijn: Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Delft, Den Haag, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Leidschendam-Voorburg, Maassluis, Midden-Delfland, Nissewaard, Pijnacker-Nootdorp, Ridderkerk, Rijswijk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Wassenaar, Westland, Westvoorne en Zoetermeer. De provincie Zuid-Holland heeft in de regeling de positie van agendalid.</p> <p>Centrale doelstelling van de MRDH is het versterken van de regionale economie. De MRDH werkt met de 23 gemeenten, de provincie Zuid-Holland, diverse samenwerkingsverbanden, kennisinstellingen en bedrijfsleven aan het versterken van het economisch vestigingsklimaat.</p> <p>Tweede belangrijke opdracht voor de MRDH zijn de taken op het terrein van verkeer en vervoer, benoemd als Vervoersautoriteit (VA). Centrale doelstelling van de VA is het verbeteren van de bereikbaarheid. Om dit te bereiken verricht de VA taken op het terrein van het openbaar vervoer en verbetering van interne en externe verkeerskundige verbindingen gericht op het versterken van de agglomeratiekracht.</p>		
Financieel belang gemeente	<p><i>Totale omvang begroting</i> De totale omvang van de begroting in 2021 is € 539,3 miljoen. De omvang van het programma exploitatie verkeer en openbaar vervoer is € 417,4 miljoen en het programma infrastructuur verkeer en openbaar vervoer is € 108,6 miljoen. Het programma economisch vestigingsklimaat is begroot op € 5,1 miljoen.</p> <p><i>Inkomsten MRDH</i> De MRDH heeft twee permanente inkomstenbronnen. Voor de taken Economisch vestigingsklimaat is dat de inwonersbijdrage. Voor de taken op het terrein van verkeer en openbaar vervoer ontvangt het rechtstreeks vanuit het Rijk budget, genaamd BDU (brede doeluitkering) verkeer en vervoer.</p> <p><i>Versterken economisch vestigingsklimaat</i> Dit programma wordt volledig gefinancierd vanuit de gemeentelijke bijdragen. Het aandeel van Midden-Delfland is ongeveer 1%. De inwonersbijdrage 2020 is € 2,72. Deze bijdrage is bestemd voor de gezamenlijke activiteiten gericht op het versterken van het regionaal economisch vestigingsklimaat. Van de inwonersbijdrage is maximaal € 1,14 bestemd voor de apparaatslasten. Het restant van deze bijdrage is bestemd voor concrete maatregelen en subsidies die bijdragen aan het versterken van de regionale economische ontwikkeling en innovatie.</p>		
Vermogenspositie		<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2019</u>
	Eigen vermogen	€ 15.361.457	€ 22.023.344
	Vreemd vermogen	€ 1.543.298.267	€ 1.555.686.899
Bestuurlijk belang gemeente	<p><i>Gemeentelijke vertegenwoordiging</i> De burgemeester is lid van het Algemeen Bestuur. Wethouder Ten Have is op basis van zijn portefeuille in het college qualitate qua lid van de Bestuurscommissie Vervoersautoriteit en de Bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat. De raadsleden mevrouw E.C. Snethlage-Barnard en de heer A.J. Gebben zijn benoemd in de Adviescommissie economisch vestigingsklimaat. Mevrouw D. Langeveld en de heer T.A. Buitelaar zijn benoemd in de adviescommissie Vervoersautoriteit. Afspraak is dat zij elkaar onderling kunnen vervangen, waardoor bij iedere adviescommissie minimaal één lid uit Midden-Delfland is vertegenwoordigd.</p>		

Het raadslid de heer R.H.P. Ringeling is benoemd in de Rekeningencommissie.

Op basis van de uitkomst van de tussentijdse evaluatie is in Midden-Delfland de Bestuurlijke Regiegroep MRDH ingesteld. Dit is een inhoudelijk afstemmingsoverleg tussen de raadsleden uit de adviescommissie, de collegeleden en ambtelijk adviseurs. Deze regiegroep vergadert één week voorafgaand aan de vergaderingen van de adviescommissies.

Inhoudelijk belang

De formele taken van de gemeenschappelijke regeling MRDH zijn verlengd lokaal bestuur. Uit diverse onderzoeken blijkt dat de economische potentie binnen de regio groter is dan de feitelijke situatie. Doelstelling van de huidige samenwerking is om vanuit het faciliteren van de versterking van het economische vestigingsklimaat, met ondersteuning van een verbeterde bereikbaarheid, de regionale economie hoger dan gemiddeld te laten groeien. Dit moet een duurzame en innovatieve ontwikkeling zijn gericht op het versnellen van een digitale en circulaire economie. Hierbij is ook directe aandacht voor de sociale component, door onder andere aan te sluiten op de Human Capital Agenda en een regionale business driven campusontwikkeling voor MBO en HBO. In 2021 is daarnaast extra aandacht om deze doelstellingen te ondersteunen. Dit is gekoppeld aan maatregelen die het herstel van de economie moeten versnellen, welk herstel nodig is na de krimp in 2020 als gevolg van de COVID-19 crisis.

De lokale economie en inwoners profiteren van een regionale economische groei. In het bijzonder geldt dit voor de Greenport. Uitwerking van deze doelstelling voor de periode 2019-2022 is vastgelegd in de Strategische Agenda MRDH (vastgesteld Algemeen Bestuur op 12 juli 2019).

Het verbeteren van de bereikbaarheid is erop gericht dat inwoners beter gebruik kunnen maken van regionale voorzieningen. Extra aandachtspunt is om de financiering van het openbaar vervoer en voor Midden-Delfland beschikbaar blijven van een publieke vervoersvoorziening. Deze voorziening is van direct belang voor inwoners van Midden-Delfland en vice versa kunnen de omliggende stedelingen beter gebruik maken van de recreatieve faciliteiten van het Bijzonder Provinciaal Landschap van Midden-Delfland.

Naast de formele taken is de gemeentelijke inzet erop gericht om de MRDH meer te benutten als een netwerkorganisatie. De grootschalige maatschappelijke opgaven zoals de verstedelijking, bereikbaarheid en klimaatadaptatie vragen een integrale regionale benadering waar taken op het gebied van ruimte, wonen en landschap onderdeel van moeten zijn. De MRDH kan als netwerkverband van 23 gemeenten op deze onderdelen zorgen voor onderlinge afstemming en overleg met provincie en Rijk. Op termijn kunnen de huidige taken van de Landschapstafel Hof van Delfland overgaan naar een informele vorm van netwerksamenwerking binnen de MRDH.

Eventuele risico's

Binnen het programma Economisch Vestigingsklimaat zijn geen financiële risico's bekend. Financiële bijdragen voor fieldlabs, innovatieprogramma's en campusontwikkeling worden toegekend aan de gemeente op basis van de beschikbare financiële middelen. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de gereedmelding en financiële afwikkeling van de subsidies waar zij penvoerder voor zijn. Binnen de programma's 'Exploitatie verkeer en openbaar vervoer' en 'Infrastructuur en openbaar vervoer' is het risico dat vanuit het Rijk onvoldoende middelen voor de BDU worden toegekend. Hierdoor is de regio onvoldoende in staat om te investeren in de kwaliteit en kwantiteit van het openbaar vervoer en infrastructurele maatregelen aan het wegennet. Hierdoor kan niet aan de doelstellingen van de bereikbaarheid worden voldaan en remt dit de economische

ontwikkeling en beïnvloedt dit op een negatieve wijze het economisch vestigingsklimaat.

De maatregelen die in 2020 getroffen zijn om de verspreiding van het COVID-19 virus te beperken hebben een directe weerslag op de taken van de MRDH. Een financieel risico is dat het Rijk onvoldoende compensatie biedt voor de kosten van de vervoerders. Inhoudelijk risico hierbij is dat het aanbod openbaar vervoer verschaalt of andere bezuinigingen op het budget voor exploitatie van het openbaar vervoer of het budget voor infrastructuur van wegen en verkeersmaatregelen.

Op het terrein van het economisch vestigingsklimaat is het risico dat onvoldoende economisch herstel ontstaat. Dit heeft consequenties voor verschillende economische sectoren, vitaliteit in de dorpen en voor het landschap en het welzijn van inwoners in zijn algemeenheid en kwetsbare doelgroepen in het bijzonder.

Naam		Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)	
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling Regionaal Openbaar Lichaam		
Activiteiten	<p>In de gemeenschappelijke regeling is ten aanzien van de doelstelling het volgende opgenomen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De Veiligheidsregio behartigt de belangen van de gemeenten op het gebied van brandweerczorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing, en geneeskundige hulpverlening. 2. Aan het Algemeen Bestuur zijn de taken overgedragen genoemd in artikel 10 van de Wet veiligheidsregio's. Dit zijn: <ul style="list-style-type: none"> - het inventariseren van risico's van branden, rampen en crises; - het adviseren van het bevoegd gezag over risico's van branden, rampen en crises in de bij of krachtens de wet aangewezen gevallen alsmede in de gevallen die in het beleidsplan zijn bepaald; - het adviseren van het college van burgemeester en wethouders over de taak, bedoeld in artikel 3, eerste lid (brandweerczorg); - het voorbereiden op de bestrijding van branden en het organiseren van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing; - het instellen en in stand houden van een brandweer; - het instellen en in stand houden van een GHOR; - het voorzien in de meldkamerfunctie; - het aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel; - het inrichten en in stand houden van de informatievoorziening binnen de diensten van de veiligheidsregio en tussen deze diensten en de andere diensten en organisaties die betrokken zijn bij enkele genoemde taken. 		
Financieel belang gemeente	<p>De Veiligheidsregio stelt jaarlijks een begroting op die door het Algemeen Bestuur wordt vastgesteld. Voorafgaand kan de raad haar zienswijze uitbrengen op de ontwerpbegroting.</p> <p>Ongeveer 86% van de inkomsten van de VRH wordt ingebracht door de deelnemende gemeenten. Van deze totale gemeentelijke bijdrage neemt Midden-Delfland 1,25% voor haar rekening. In 2021 is de bijdrage van de gemeente Midden-Delfland, behoudens wijziging van het (regionale) inwoneraantal € 1.124.000.</p>		
Vermogenspositie		<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2019</u>
	Eigen Vermogen	€ 6.630.000	€ 8.777.000
	Vreemd Vermogen	€ 112.007.000	€ 110.871.000
Bestuurlijk belang gemeente	De burgemeester is lid van het Algemeen Bestuur. De burgemeester van Midden-Delfland is door het Algemeen Bestuur benoemd tot lid van het Dagelijks Bestuur.		
Eventuele risico's	De ratio van het weerstandsvermogen is voldoende.		

Naam		Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Haaglanden (GGD) en Veilig thuis	
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	De Gemeenschappelijke regeling GGD en VT Haaglanden is sinds 1/1 2018 van kracht. De GGD en VT zijn als organisatie ondergebracht bij de		

	gemeente Den Haag. Het Algemeen Bestuur van de GR GGD en VT Haaglanden stelt voor negen gemeenten in Haaglanden het takenpakket vast. Dit takenpakket bevat zowel wettelijke als regionale taken.
Financieel belang gemeente	De GR GGD en VT Haaglanden stelt jaarlijks een begroting op die door het Algemeen Bestuur wordt vastgesteld. Voorafgaand kan de raad haar zienswijze uitbrengen op de ontwerpbegroting. De gemeenten dragen deels bij op basis van een bedrag per inwoner en deels op basis van historisch gebruik. Sommige specifieke taken, zoals toezicht kinderopvang (tokin), worden op basis van p*q afgerekend. Daarnaast kunnen er lokale taken apart door de gemeente worden ingekocht bij de GGD.
Vermogenspositie	Niet van toepassing, het betreft een dienstverleningsmodel.
Bestuurlijk belang gemeente	De wethouder Jeugdzorg, WMO en Volksgezondheid is lid van het Algemeen Bestuur. Het Algemeen Bestuur monitort de efficiency en effectieve uitvoering van de taken.
Eventuele risico's	Er zijn geen risico's op de bedrijfsvoering, om dat er sprake is van een dienstverleningsmodel. De jaarrekening van de gemeenschappelijke regeling is gelijk aan de begroting of reeds ingediende begrotingswijziging. Dit tenzij er acuut sprake is geweest van extra taken (zoals grootschalige vaccinaties ter afweiding van een infectieziekte-epidemie) of dat er meer of minder is afgenomen van producten die per prestatie worden afgerekend (zoals bij toezicht kinderopvang of lijkschouwing). Het bestuur van de gemeenschappelijke regeling toetst jaarlijks de geleverde prestaties in relatie tot het afgesproken volume en kwaliteitsniveau.
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname aan de GR bereiken?</u></p> <p>Efficiënter en effectiever regelen van de taken uit de WPG en veiligheid bij huiselijk geweld.</p> <p>De GGD voert taken uit die vermeld staan in de Wet publieke gezondheid (met uitzondering van jeugdgezondheidszorg zoals bedoeld in artikel 5, tweede lid onder a tot en met d), alsmede de taken die bij of krachtens andere wetten aan de GGD worden opgedragen en overige taken waarvan het algemeen bestuur heeft besloten dat zij tot het takenpakket behoren. De GGD bewaakt, beschermt en bevordert de (publieke) gezondheid van de bevolking. In 2021 zal er daarnaast, op basis van de nieuwe landelijke gezondheidsnota en het nationaal preventie akkoord een lokale visie geschreven worden.</p> <p>Veilig Thuis, bij wet het Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling, voert de volgende taken uit: opstellen veiligheidsplan naar aanleiding van meldingen, geven van advies aan burgers en professionals, coördineren van tijdelijk huisverboden, geven van voorlichting aan ketenpartners, uitvoeren radarfunctie en monitoring. Daarnaast kent de regio een regionale visie huiselijk geweld 2019-2022. Hieraan zit ook een uitvoeringsprogramma gekoppeld.</p>

Naam		Servicebureau H – 10	
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling in de rechtsvorm van een bedrijfsvoeringorganisatie met één verantwoordelijk bestuur.		
Financieel belang gemeente	De gemeente draagt bij in de regionale taken op basis van een bedrag per inwoner. Het belang in de verbonden partij van Midden-Delfland is 1,69%.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
	Eigen vermogen	€ -38.000	€ 24.000
	Vreemd vermogen	€ 1.912.000	€ 1.617.000
Bestuurlijk belang gemeente	In 2015 is de gemeenschappelijke regeling omgezet van een GR openbaar lichaam naar een GR bedrijfsvoeringsorganisatie met een ongeleed bestuur. Het bestuur bestaat uit drie leden. Midden-Delfland, Delft, Rijswijk en Westland zijn vertegenwoordigd met één lid. Besluitvorming vindt plaats		

	met een gewogen stemverhouding, gebaseerd op inwonertal per gemeente.
Eventuele risico's	Omdat het Servicebureau zelf niet beschikt over een weerstandsvermogen dient rekening gehouden te worden met het gemeentelijk aandeel in de benodigde weerstandscapaciteit. Dit bedrag wordt geschat op circa € 7.800 (1,69%) van de geraamde benodigde weerstandscapaciteit, €463.637).
Overige informatie	<u>Wat willen we met de deelname aan de GR bereiken?</u> Het Inkoopbureau behartigd de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken binnen het Sociaal domein, zoals gezamenlijke inkoop en contractering van de Jeugdzorg.

Naam	Recreatieschap Midden-Delfland		
Vestigingsplaats	Schiedam		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financieel belang gemeente	Gemeente draagt voor 2% bij in het nadelig saldo. Bij de liquidatie van de gemeenschappelijke regeling is afgesproken dat de deelnemers hun financiële bijdragen beschikbaar houden voor de rechtsoptvolger van de gemeenschappelijke regeling. In de raadsvergadering van 27 juni 2017 heeft besluitvorming plaatsgevonden over de oprichting van de vereniging Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland U.A. De gronden vanuit de gemeenschappelijke regeling die in vol eigendom waren bij de rechtspersoon Recreatieschap Midden-Delfland en de restanten van het vermogen vanuit de gemeenschappelijke regeling zijn overgedragen aan de grondgebiedgemeenten. Hierdoor is het bezit van de gemeente toegenomen. Beheer van deze gronden is een taak van de verbonden partij Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland U.A. (CBG).		
Vermogenspositie		<u>31-12-2019*</u>	<u>31-12-2018</u>
	Eigen vermogen	€ x	€ 165.812
	Vreemd vermogen	€ x	€ 14.773.054
	* Jaarverslag niet beschikbaar tot liquidatie afgerond is.		
Bestuurlijk belang gemeente	De portefeuillehouder Buitengebied is lid van het dagelijks bestuur (secretaris) en de Midden- Delflandraad. Raadslid de heer F.J. van Lier is lid van de Midden-Delflandraad. Bij het Recreatieschap Midden-Delfland zijn de gemeenten Delft, Vlaardingen, Schiedam, Maassluis, Westland, Midden-Delfland en de provincie Zuid-Holland betrokken. Door de deelnemers van het Recreatieschap Midden-Delfland is besloten over te gaan tot opheffing van de gemeenschappelijke regeling. Deze is per 1 januari 2017 formeel in liquidatie. Opheffing van de regeling is pas mogelijk nadat alle verplichtingen zijn afgehandeld. Het inhoudelijk belang voor de gemeente Midden-Delfland is zorgen voor een vlot proces van liquidatie van deze gemeenschappelijke regeling. Hierbij is het uitgangspunt dat het beheer van de groene gebieden wordt overgedragen aan de CBG, met als doelstelling de kwaliteit van het groenbeheer te verbeteren. Bij de liquidatie van het Recreatieschap Midden-Delfland worden de baten van de vrijkomende (pacht)gronden en financiële reserves behouden voor het gebied van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland.		
Eventuele risico's	Risico's bij de liquidatie van het Recreatieschap Midden-Delfland zijn relatief beperkt. De reserves van het schap zijn op basis van de jaarstukken hoog genoeg voor het uitvoeren van het liquidatieproces.		
Overige informatie	<u>Wat willen we met deelname bereiken?</u> Als gevolg van het besluit tot liquidatie is het gemeentelijk beleidsdoel tot deelname vervallen. Gemeentelijke doelstelling bij de liquidatie is gericht op behoud en versterken van de groene gebieden in Midden-Delfland. Aanvullende doelstellingen zijn om meer gebiedspartijen bij de groene ontwikkelingen te betrekken en de bestuurlijke drukte te verminderen. Dit		

sluit ook aan op het voornemen de Landschapstafel Hof van Delfland te transformeren binnen de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) tot een regionaal afstemmingsoverleg tussen gemeenten en provincie. Het versterken van de ruimtelijke kwaliteit en stad-land relatie vindt dan plaats vanuit het informele overleg van de Gebiedstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland.

Beheersmatig belang gemeente

Het beheer van de voormalige gebieden van het Recreatieschap Midden-Delfland is per 1 januari 2018 overgedragen aan de CBG.

Beleidsmatig belang gemeente

Regionaal uitgangspunt bij de liquidatie van het Recreatieschap Midden-Delfland is een meer integraal beheer van de groene gebieden. Hiervoor vindt samenwerking plaats met andere (semi-)overheden, boeren, inwoners en groene gebiedsorganisaties. Deze samenwerking vindt plaats binnen de gebiedstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. Daarnaast vindt regionaal beleidsmatige afstemming plaats met de MRDH.

Gemeenschappelijke regeling archiefbeheer Midden-Delfland	
Naam	Gemeenschappelijke regeling archiefbeheer Midden-Delfland
Vestigingsplaats	Delft
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Financieel belang gemeente	Voor het beheer en het beschikbaar stellen van de overgebrachte archieven draagt de gemeente per m ¹ bij aan de gemeente Delft. De te verwachten kosten voor 2021 bedragen € 30.300. Deze regeling moet in de nabije toekomst worden herzien in verband met de overdracht van digitale archiefbescheiden naar het e-depot. Het is nog onduidelijk wat dit voor de kosten betekent.
Vermogenspositie	De vermogenspositie is in dit geval moeilijk te bepalen. Het zijn werkzaamheden die door gemeente Delft worden uitgevoerd. Er is niet een aparte entiteit voor gecreëerd.
Bestuurlijk belang gemeente	Vóór 1 mei van elk jaar informeert het gemeentebestuur van Delft het gemeentebestuur van Midden-Delfland over de uitvoering van de regeling.
Eventuele risico's	Op dit moment zijn er geen risico's bekend.
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke verplichtingen als bedoeld in de Archiefwet 1995.</p> <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u> Door gebruik te maken van de archiefbewaarpplaats van de gemeente Delft, wordt voldaan aan de doelstelling van de deelname aan de gemeenschappelijke regeling. De archivaris van Delft is ook aangewezen als archivaris van de gemeente Midden-Delfland. Er zijn verder geen beleidsvoornemens op dit gebied. De verwachting is dat in de nabije toekomst deze gemeenschappelijke regeling wordt herzien.</p>

Gemeenschappelijke regeling archeologie Midden-Delfland	
Naam	Gemeenschappelijke regeling archeologie Midden-Delfland
Vestigingsplaats	Delft
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Financieel belang gemeente	De gemeente draagt jaarlijks een vast bedrag bij in de kosten van de archeoloog van de gemeente Delft. Dit bedrag wordt jaarlijks proportioneel verhoogd aan de hand van de toepasselijke salarisverhoging voor gemeenteambtenaren. De bijdrage voor 2021 bedraagt ongeveer € 20.000. Daarnaast wordt in voorkomende gevallen bijgedragen in de projectkosten voor opgravingen.
Vermogenspositie	De vermogenspositie is in dit geval moeilijk te bepalen. Het zijn werkzaamheden die door gemeente Delft worden uitgevoerd. Er is niet een aparte entiteit voor gecreëerd.
Bestuurlijk belang gemeente	Jaarlijks informeert het gemeentebestuur van Delft het gemeentebestuur van Midden-Delfland over de uitvoering van de regeling.

Eventuele risico's	Op dit moment zijn er geen risico's bekend.
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u></p> <p>Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke wettelijke verplichtingen op het gebied van archeologisch onderzoek en het scheppen van de mogelijkheid om vondsten uit opgravingen in een eigen depot onder te brengen.</p> <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u></p> <p>Door de benoeming van de archeoloog van Delft tot archeoloog van de gemeente Midden-Delfland en het creëren van een depot voor de vondsten uit opgravingen, is invulling gegeven aan de doelstelling van de deelname aan de gemeenschappelijke regeling met Delft. Op basis van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg doet de gemeente een beroep op de capaciteit van de archeologische dienst van Delft voor met name bouwplannen gesitueerd in het buitengebied, waarvoor archeologisch onderzoek nodig is.</p>

Naam		Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)	
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financieel belang gemeente	De ODH voert als omgevingsdienst voor de provincie Zuid-Holland en de gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer een overeengekomen wettelijk en aanvullend takenpakket uit. Controle van de landelijke regelgeving en lokaal beleid is belegd bij de ODH. De doelstelling van de ODH is om bij de uitvoering van de genoemde taken te voldoen aan de landelijke kwaliteitscriteria, te zorgen voor specialismenvorming op inhoud en een bijdrage te leveren aan een constante en eenduidige uitvoering van VTH-taken (vergunningverlening, toezicht en handhaving) in de regio. Raming van de gemeentelijke bijdrage vindt plaats op de verwachte inzet. Afrekening gebeurt op daadwerkelijk gepleegde inzet en gemaakte kosten. De ODH bouwt geen extra reserves op. Jaarlijks vindt met alle deelnemers een afrekening plaats, waardoor de structurele baten en lasten met elkaar in evenwicht zijn.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
	Eigen Vermogen	€ 1.071.385	€ 1.334.186
	Vreemd Vermogen	€ 17.357.762	€ 16.163.304
Bestuurlijk belang gemeente	Midden-Delfland levert een lid voor het algemeen bestuur.		
Eventuele risico's	<p>De ODH streeft er naar om de impact van risico's te minimaliseren. Dit betekent dat een weerstandscapaciteit beoogd wordt die tenminste het predicaat 'voldoende' krijgt. Dat komt neer op een gewenst ratio voor de weerstandscapaciteit tussen de 1,0 en 1,4. In de begroting 2021 ODH is het weerstandsvermogen € 1.071.400; ratio is 1,05.</p> <p>Aandachtspunten voor de risicobeheersing zijn een stijging van de personeelskosten als gevolg van krapte op de arbeidsmarkt en de generieke CAO-stijging. Daarnaast is de invoering van de Omgevingswet in 2022 een potentieel risico door de overheveling van provinciale taken op het terrein van bodem en invoering van nieuwe gemeentelijke taken (inhoudelijk programma 7). Onbekend is of het Rijk bij deze wetswijziging zorgdraagt voor een budgettair neutrale invoering van de controle- en overige uitvoeringstaken door de ODH.</p>		
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u></p> <p>We willen bereiken dat de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) op een efficiënte wijze milieutaken uitvoert voor de gemeente Midden-Delfland. De ODH is opgezet als een regionale uitvoeringsdienst voor de uitvoering van de vergunningverlening en handhavingstaken gerelateerd aan diverse</p>		

milieuwetten en de groenblauwe wetgeving. De doelstelling van de ODH is om bij de uitvoering van de genoemde taken te voldoen aan de landelijke kwaliteitscriteria, te zorgen voor specialismenvorming op inhoud en een bijdrage leveren aan een constante en eenduidige taakuitvoering.

De laatste jaren worden nieuwe taken vanuit het Rijk toegevoegd aan de basistaken van de ODH. Een voorbeeld daarvan is het toezicht op de Europese Energie Efficiency richtlijn (EED) en de informatieplicht energiebesparing. Niet voor al deze taken kan ruimte gevonden worden binnen de bestaande capaciteit van de ODH. In 2019 is een eenmalige bijdrage door het Rijk verstrekt in de algemene uitkering voor de implementatie hiervan. Door toevoeging van nieuwe en uitbreiding van bestaande wettelijke taken is sprake van een stijging van de gemeentelijke bijdrage.

Naam	Regionaal Reinigingsbedrijf Avalex		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financieel belang gemeente	Per aansluiting wordt een bijdrage gerekend voor het geheel van afvalinzameling en –verwerking op basis van een DVO.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
	Eigen Vermogen	€ 4.565.000	€ 6.590.000
	Vreemd Vermogen	€ 43.363.000	€ 39.030.000
Bestuurlijk belang gemeente	Vanuit het college is Midden-Delfland vertegenwoordigd in het bestuur van Avalex en in het werkgeversoverleg.		
Eventuele risico's	In de begroting van Avalex zijn de verwerkingskosten van het afval meegenomen. Als de te verwachten hoeveelheden afval (GFT, Restafval en Grofvuil) in de begroting sterk afwijken van de werkelijke hoeveelheden aangeleverd afval dan kan dit een risico meebrengen. Dit geldt voor afwijkingen die hoger zijn dan begroot.		
Overige informatie	Wij willen met de samenwerking een efficiënte en doelmatige invulling geven aan de wettelijke verplichtingen op het gebied van afval- en grondstoffen inzameling. Wij maken met Avalex toetsbare afspraken over de omvang en kwaliteit van te leveren producten en diensten. De afspraken worden vastgelegd in een Dienst Verleningsovereenkomst.		

2A. Besloten vennootschappen

Naam	B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)		
Vestigingsplaats	Rotterdam		
Rechtsvorm	Besloten vennootschap		
Financieel belang gemeente	Evides is een NV die voor 50% eigendom is van PZEM en voor 50% eigendom van B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides (17 gemeenten in Zuid-Holland, waaronder Midden-Delfland). De gemeente Midden-Delfland is in het bezit van 23.980 aandelen (1,3% van het totaal). Jaarlijks ontvangt de gemeente dividend.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
	Eigen Vermogen	€ 518,5 miljoen	€ 510,0 miljoen
	Vreemd Vermogen	€ 685,2 miljoen	€ 653,5 miljoen
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente wordt in de aandeelhoudersvergaderingen vertegenwoordigd door de portefeuillehouder Economie en Financiën. Er is stemrecht naar rato van het aandelenkapitaal.		
Eventuele risico's	De gemeente Midden-Delfland heeft een risicodragend vermogen (aandelenkapitaal) van € 1 miljoen op de balans staan.		
Overige informatie	De Drinkwaterwet versterkt de publieke verankering van drinkwaterbedrijven, stelt eisen aan het opereren van deze bedrijven en voorziet in een vorm van financiële regulering van de drinkwateractiviteiten.		

Wat willen we met deelname bereiken?

Wij verwachten dat er altijd schoon en hoogwaardig drinkwater geleverd wordt en dat er continu industriewater beschikbaar is dat aan strenge normen voldoet. Daarnaast verwachten wij een rendement op onze investering te ontvangen door goede bedrijfsvoering.

2B. Naamloze vennootschappen

Naam	N.V. Bank Nederlandsche Gemeenten (BNG)		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Financieel belang gemeente	Eigenaar van de bank zijn gemeenten, Provincies en de Staat. De gemeente Midden-Delfland is in het bezit van 48.594 aandelen (0,087% van het totaal) de nominale waarde bedraagt € 2,50. Jaarlijks ontvangt de gemeente dividend. Dividend in 2019 bedraagt € 1,27 per aandeel (in 2018 € 2,85).		
Vermogenspositie		<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
	Eigen vermogen	€ 4.887 miljoen	€ 4.991 miljoen
	Vreemd vermogen	€ 144.758 miljoen	€ 132.518 miljoen
	Achtergestelde schulden	€ 33 miljoen	€ 32 miljoen
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente wordt in de aandeelhoudersvergaderingen vertegenwoordigd door de portefeuillehouder Economie en Financiën. Er is stemrecht naar rato van het aandelenkapitaal.		
Eventuele risico's	De gemeente Midden-Delfland heeft een risicodragend vermogen (aandelenkapitaal) van € 120.674 op de balans staan. De BNG Bank hoort tot de meest kredietwaardige banken ter wereld. Over 2019 realiseerde BNG Bank een nettowinst na belastingen van € 163 miljoen.		
Overige informatie	<u>Wat willen we met deelname bereiken?</u> Deze deelneming is een duurzame belegging. BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.		

Naam	Juva N.V.		
Vestigingsplaats	Poeldijk		
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Financieel belang gemeente	NV Holding Westland Infra (Juva N.V.) is gezamenlijk eigendom van de gemeenten Midden-Delfland en Westland. De gemeente Midden-Delfland is in het bezit van 272 aandelen (13,6% van het totaal). Jaarlijks ontvangt de gemeente dividend.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
	Eigen vermogen	€ 135.144.000	€ 134.284.000
	Vreemd vermogen	€ 114.534.000	€ 115.084.000
	Deze vermogensposities zijn op basis van de geconsolideerde balans.		
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente wordt in de aandeelhoudersvergaderingen vertegenwoordigd door de wethouder W. Renzen. Er is stemrecht naar rato van het aandelenkapitaal. Wethouder F. ten Have is benoemd als commissaris van de N.V. De commissaris houdt toezicht op de directie en het beleid.		
Eventuele risico's	De gemeente Midden-Delfland heeft een risicodragend vermogen (aandelenkapitaal) van € 123.428 op de balans staan.		
Overige informatie	<u>Wat willen we met deelname bereiken?</u> Met de deelname in Juva N.V. is een ongestoorde levering van gas en elektriciteit aan burgers en bedrijven binnen de gemeente gegarandeerd. Juva N.V. opereert volgens de vastgestelde Netbeheer+ strategie. Netbeheer+ houdt in dat de kerncompetenties die in de organisatie aanwezig zijn om de wettelijke, gereguleerde taken van de netbeheerder op een goede wijze uit te voeren, ook worden ingezet voor activiteiten in de vrije markt. Dit zijn de zogenoemde 'nevenactiviteiten'. De nevenactiviteiten zijn een integraal onderdeel van het netwerkbedrijf. De nevenactiviteiten zorgen voor extra inkomsten en ook voor extra dekking		

van kosten die de netbeheerder voor het uitvoeren van zijn wettelijke taken moet maken. De nevenactiviteiten zorgen voor een klantgerichte- en dynamische omgeving en voor prikkels tot productontwikkeling en innovatie. Dit beleid wordt door de aandeelhouders onderschreven.

2C. Coöperatieve verenigingen

Coöperatief Beheer groengebieden Midden-Delfland U.A. (CBG)										
Naam	Coöperatief Beheer groengebieden Midden-Delfland U.A. (CBG)									
Vestigingsplaats	Schipluiden									
Rechtsvorm	Coöperatieve vereniging U.A.									
Financieel belang gemeente	Het exacte financiële belang is niet in deze begroting aan te geven. Afspraak tussen gemeenten en provincie is dat de bijdragen die voor het Recreatieschap Midden-Delfland beschikbaar waren tot 2025 beschikbaar blijven voor de coöperatieve vereniging. Voor de gemeente Midden-Delfland zijn dat de inwonersbijdrage (prijspeil 2017 € 37.732) en de pachtopbrengsten vanuit de overdracht van gronden van het Recreatieschap Midden-Delfland. In het kader van de harmonisatie van bijdragen wordt door de bestuurlijk trekker een voorstel in coöperatieverband uitgewerkt. Naar verwachting is op termijn sprake van een forse stijging van onze bijdrage.									
Vermogenspositie	De coöperatie vereniging is in het vierde kwartaal 2017 opgericht. Het vermogen komt voort uit de liquidatie van het Recreatieschap Midden-Delfland. Deze overdracht van de gronden en de vermogens aan de gemeenten is vertraagd om een oplossing te vinden voor het vraagstuk van de vennootschapsbelasting. <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <thead> <tr> <th></th> <th style="text-align: center;"><u>31-12-2019</u></th> <th style="text-align: center;"><u>31-12-2018</u></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen Vermogen</td> <td style="text-align: right;">€ 4.778.909</td> <td style="text-align: right;">€ 0,00</td> </tr> <tr> <td>Vreemd Vermogen</td> <td style="text-align: right;">€ 2.779.888</td> <td style="text-align: right;">€ 0,00</td> </tr> </tbody> </table>		<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>	Eigen Vermogen	€ 4.778.909	€ 0,00	Vreemd Vermogen	€ 2.779.888	€ 0,00
	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>								
Eigen Vermogen	€ 4.778.909	€ 0,00								
Vreemd Vermogen	€ 2.779.888	€ 0,00								
Bestuurlijk belang gemeente	Primaire doelstelling van deelname aan de coöperatieve vereniging is het creëren van een efficiënte en beleidsarme organisatie voor het beheer van gronden die bij de opheffing van het Recreatieschap Midden-Delfland in beheer of erfpacht aan de deelnemende gemeenten zijn overgedragen. Secundaire doelstelling is te komen tot een meer integraal beheer van alle groene gebieden binnen het gebied Midden-Delfland.									
Eventuele risico's	Een financieel risico is de mogelijke forse stijging van de gemeentelijke bijdrage als gevolg van de harmonisatie. Een ander risico is het vraagstuk onder welk belastingregime de werkzaamheden van de CBG verricht moeten worden. In het bijzonder gaat het dan om de vennootschapsbelasting. De vereniging heeft aan een extern kantoor opdracht gegeven voor deze kwestie te komen tot een adequate financiële oplossing. Het uitwerken van deze oplossing zorgt voor een vertraging in de liquidatie van het Recreatieschap Midden-Delfland. Beheersmatig risico is de versnippering van eigendom en onderhoud van gronden bij de diverse partijen en overheden. Deze versnippering staat een doelmatig en efficiënt beheer in de weg. Binnen de CBG wordt gewerkt aan een systeem waarbij gronden op een gelijke manier worden onderhouden en het herverdelen van eigendommen, waardoor gronden meer aaneengesloten per eigenaar onderhouden worden.									
Overige informatie	<u>Wat willen we met deelname bereiken?</u> Deelname aan de coöperatieve vereniging heeft als doel om in samenwerking met andere overheden en gebiedsorganisaties te zorgen voor een doelmatige en rechtmatige uitvoering van beheer- en onderhoudstaken van de groengebieden in het landschap van Midden-Delfland. De samenwerking in de coöperatieve vereniging richt zich hierbij op de volgende gemeentelijke kernpunten: <ul style="list-style-type: none"> - Integrale samenwerking op het gebied van beheer en onderhoud van het landschap van Midden-Delfland, waaronder vallen de recreatieve-, agrarische - en natuurgebieden; - Bijdragen aan het behouden en versterken van de ruimtelijke kwaliteiten van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland; - Een beleidsarme beheersorganisatie voor het gebied dat in eigendom is van overheden met korte bestuurlijke en ambtelijke lijnen; 									

- Een efficiënte en rechtmatige besteding van publieke middelen;
- Inschakelen van lokale partijen bij beheer en onderhoud, waarbij de deelnemers aan de coöperatieve vereniging binnen de regelgeving voor aanbesteding keuzevrijheid hebben.

3A. Stichtingen

Naam		Stichting Groenfonds Midden-Delfland	
Vestigingsplaats	Midden-Delfland		
Rechtsvorm	Stichting		
Financieel belang gemeente	Bij de oprichting heeft de gemeente een startbedrag aan de stichting beschikbaar gesteld. Daarnaast heeft de gemeente voor elke opgeleverde nieuwe woning in Look-West en Look-West Noord € 1.361 bijgedragen aan het vermogen van de stichting. Voor de uitvoering heeft de stichting een contractrelatie voor periodes van 6 jaar met de Agrarische Natuurvereniging Vockestaert. De huidige periode loopt van 2018-2023.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
	Eigen vermogen	€ 11.400.400	€ 10.984.167
	Vreemd vermogen	€ 23.531	€ 25.193
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente Midden-Delfland levert de voorzitter van het bestuur van de stichting. Huidige voorzitter is de portefeuillehouder Midden-Delfland en groen.		
Eventuele risico's	Er is op dit moment geen risico bekend.		
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> De doelstellingen van de Stichting Groenfonds Midden-Delfland sluiten aan op de gemeentelijke missie, zoals ook vastgelegd in Midden-Delfland®2025. De melkveehouderij als belangrijke pijler van het open groene agrarische cultuurlandschap staat onder druk. Door ondersteuning van deze sector wordt gewerkt aan de doelen van de stichting en gemeente, te weten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - instandhouding van het open agrarisch cultuurlandschap - verbetering van de relatie stad en platteland. <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u> Zorgen voor continuering van de activiteiten zoals de stichting deze ontwikkelt. Dit houdt in: beloning van groene diensten op het gebied van natuur en landschap (doelstelling 1) en educatie en recreatie (doelstelling 2). Samen met de stichting wordt gewerkt aan de concretisering van de doelstellingen waarbij ook gewerkt wordt aan de verwaarding van de producten van het agrarisch cultuurlandschap: hoe kan de meerwaarde van deze producten op het gebied van natuur en landschap in de stad vermarkt worden en daarmee de stad-land relatie verstevigen.</p>		

Naam		Stichting Businesspark Haaglanden	
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Stichting		
Financieel belang gemeente	De jaarlijkse gemeentelijke bijdrage kan oplopen tot € 10.000.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2019*</u>	<u>31-12-2018</u>
	Eigen Vermogen	€ x	€ 9.456
	Vreemd Vermogen	€ x	€ 0
	<i>* Jaarrekening nog niet beschikbaar/vastgesteld</i>		
Bestuurlijk belang gemeente	De stichting betreft regionale samenwerking tussen de gemeenten Den Haag, Rijswijk, Pijnacker-Nootdorp en Midden-Delfland op het gebied van bedrijventerreinen. Regionale samenwerking en afstemming vergroten de slagkracht bij de ontwikkeling van bedrijventerreinen en gaat onderlinge regionale concurrentie tegen. Vanuit Midden- Delfland zijn wij zeer geïnteresseerd in het faciliteren van arbeidsintensieve bedrijven en duurzaamheid. Het businesspark probeert vanuit de gebundelde kracht en omvang van de deelnemende gemeenten		

	meer te kunnen bereiken op deze thema's. Zo kijkt het businesspark momenteel naar de mogelijke toepassing van circulaire economie.
Eventuele risico's	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.
Overige informatie	<p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u></p> <p>Het businesspark Haaglanden is een samenwerkingsverband op het gebied van de ontwikkeling en uitgifte van nieuwe bedrijfsterreinen. De huidige deelnemers zijn de gemeenten Midden-Delfland, Den Haag, Rijswijk en Pijnacker-Nootdorp. Uitbreiding met de gemeenten Delft, Zoetermeer en Leidschedam-Voorburg wordt voorbereid. De gemeenten en bedrijvenschappen zijn op dit moment ieder individueel beleidsmatig, financieel en juridisch verantwoordelijk voor de bedrijventerreinen die onder de vlag van het Businesspark Haaglanden worden uitgegeven en ontwikkeld.</p> <p><u>Wat willen we met deelname bereiken?</u></p> <p>Het creëren en behouden van werkgelegenheid en het bieden van aantrekkelijke vestigingslocaties en de optimale benutting van de huidige beschikbare bedrijfsterreinen in de regio staan centraal. Dit komt ten gunste van alle deelnemende gemeenten.</p> <p>Doel van de samenwerking is de gronduitgifte voor de klant zo soepel mogelijk te laten verlopen. De samenwerking tussen de ambtelijke accountmanagers en beleidsmedewerkers van gemeenten en bedrijvenschappen is binnen het businesspark georganiseerd. Samen hebben zij meer kennis, meer mogelijkheden en een groter netwerk.</p>

Naam	Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland
Vestigingsplaats	Midden-Delfland
Rechtsvorm	Stichting
Financieel belang gemeente	<p>Aan deelname is geen gemeentelijk bijdrage gekoppeld. De stichting heeft geen winstoogmerk. De bestuurders ontvangen geen financiële vergoeding voor hun werkzaamheden.</p> <p>De gemeente Midden-Delfland vervult de ambtelijke en financiële ondersteuning van de Stichting. De burgemeester is voorzitter van de Stichting Landschapstafel Hof van Delfland</p>
Vermogenspositie	De Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland is eind 2017 opgericht. Over 2017 is geen jaarrekening opgesteld. De jaren 2018 en 2019 zijn bedoeld om de ANBI-status van de stichting te realiseren. Medio 2019 is deze status definitief verkregen.
Bestuurlijk belang gemeente	<p>De stichting is opgericht door de gemeenten Maassluis, Midden-Delfland en Pijnacker-Nootdorp. Andere leden van het bestuurlijk overleg van de Landschapstafel Hof van Delfland kunnen toetreden tot de stichting. Dit bestuurlijk platform is de statutaire adviesraad van het stichtingsbestuur. Besluitvorming van het bestuur is gekoppeld aan een instemmend advies, zoals bij het toekennen van subsidie aan projecten.</p> <p>Primaire doelstelling van deelname aan de stichting is het creëren van een efficiënte organisatie voor de financiële ondersteuning van de doelstelling behoud en versterken van het groenblauwe regionale landschap. Secundaire doelstelling op termijn is het vergroten van de kansen op externe fondsen of andere externe financiële middelen voor ontwikkeling en beheer van groene landschappen. Het gaat hierbij om bijdragen van particuliere organisaties en bedrijven. Tevens kunnen financiële middelen voor landschappen vanuit overheidsprojecten tijdelijk geoormerkt gereserveerd worden bij de Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland. Daarbij gaat het onder meer om compensatie van ruimtelijke-economische projecten.</p> <p>De Stichting voert een reactief beleid. Dit houdt in dat vanuit de Landschapstafel Hof van Delfland, de Gebiedstafels, samenwerkende en individuele gemeenten, organisaties en bedrijven projecten geïnitieerd dienen te worden. De Stichting kan dan vanuit haar doelstelling en binnen de statuten ingezet worden als ondersteuning bij de financiering. De</p>

	stichting heeft geen eigen financiële middelen, wat als consequentie heeft dat de initiërende partij zorg dient te dragen voor financiële middelen die vanuit de Stichting via doorsluizen beschikbaar kunnen worden gesteld of dat vanuit andere partijen generieke subsidies of bijdragen voor de groene landschappen beschikbaar komen, zoals groensubsidies of compenserende middelen bij ruimtelijke projecten.
Eventuele risico's	Er zijn op dit moment geen risico's bekend. Het bestuur van de Stichting kan slechts middelen aan projecten toekennen, voor zover de Stichting daar ook daadwerkelijk de beschikking over heeft.
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> Deelname aan de stichting heeft als doel om in samenwerking met andere overheden en gebiedsorganisaties de financiële ondersteuning van het beleid tot behoud, versterking en verdere ontwikkeling van de groene landschappen efficiënt te reguleren.</p> <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u> De rechtsvorm van de stichting wordt hierbij gebruikt om middelen te werven en ondersteuning te bieden aan projecten die:</p> <ol style="list-style-type: none"> De kwaliteiten van de open groene landschappen behouden en versterken; De gebruiks- en belevingswaarden van natuur, recreatie, (cultuur)historie en agrarisch cultuurgebruik of een combinatie van deze gebruiksbestemmingen behouden en versterken; <p>De gebruiks- en belevingswaarden voor de inwoners van het omliggend stedelijk gebied vergroten door meer inhoud te geven aan de relatie stad en land.</p>

Naam	Stichting PUUUR Midden-Delfland		
Vestigingsplaats	Midden-Delfland		
Rechtsvorm	Stichting		
Financieel belang gemeente	Ondernemers vanuit de recreatieve en agrarische sector en (groene) gebiedsorganisaties hebben in samenwerking met de gemeente vormgegeven aan de stichting. Om de ontwikkeling van deze stichting mogelijk te maken is vanuit IODS door de gemeente een subsidie van € 100.000,- per jaar toegekend voor de jaren 2019, 2020 en 2021. Samen met de partnerbijdragen van ondernemers en organisaties wordt met dit geld invulling gegeven aan marketingactiviteiten op gebieds- en productniveau.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
	Eigen vermogen	€ 343,49	€ 0,00
	Vreemd vermogen	€ 36.643,33	€ 0,00
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente Midden-Delfland levert een bestuurslid voor de stichting PUUUR Midden-Delfland. Dit is de wethouder met portefeuille landschap/groen.		
Eventuele risico's	Stichting PUUUR Midden-Delfland krijgt tot en met 2021 een subsidie vanuit de gemeente. Met ingang van 2022 ontbreekt nog een exacte invulling van de financiering. In 2020 en 2021 vindt nader onderzoek plaats vanuit de stichting in afstemming met de gemeente wat de mogelijkheden zijn in relatie tot de noodzakelijke activiteiten.		
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> Doel van deelneming is het versterken van de stad-landrelatie vanuit de gebieds- en productmarketing. Het gemeentelijk belang richt zich primair op de gebiedsmarketing met gebruik making van de identiteit van Bijzonder Provinciaal Landschap en Cittaslow. De productmarketing is vanuit het gemeentelijk belang ondersteunend aan de gebiedsmarketing. De doelstellingen van de Stichting PUUUR Midden-Delfland sluiten aan op de gemeentelijke missie, zoals ook vastgelegd in Midden-Delfland®2025. Het versterken en verstevigen van het imago, de identiteit en naamsbekendheid van het gebied staan daarbij centraal. De komende jaren kan de stichting met ondersteuning van de gemeente groeien.</p>		

3. 3. Grondbeleid

Het grondbeleid heeft invloed op en een relatie met de realisatie van de vastgestelde programma's voor de ruimtelijke ontwikkeling, wonen en verkeer, cultuur, sport en recreatie en economische structuur. Daarnaast heeft het grondbeleid een grote financiële impact. Externe invloeden als marktomstandigheden en vertragingen bij de ontwikkelingen hebben invloed op de financiële positie van de gemeente.

Nota Grondbeleid

Het grondbeleid van de gemeente wordt vastgelegd in een nota grondbeleid die periodiek wordt geactualiseerd. De laatst vastgestelde nota is van 23 april 2019.

De Nota Grondbeleid vormt het beleidskader waarmee richting gegeven wordt aan de ontwikkeling van gronden in de gemeente Midden-Delfland. De nota verschaft inzicht in de wijze waarop de gemeente haar grondbeleid voert en zorgt tevens voor eenduidige kaders. Door middel van deze nota geeft de raad sturing aan het grondbeleid van onze gemeente.

De gemeente Midden-Delfland vormt voor de omliggende steden een aantrekkelijke, dichtbij gelegen plek om te recreëren, verblijven en sporten. Midden-Delfland is een gemeente met een uniek landschap dat behouden, beschermd en versterkt moet worden. Het is in het belang van de gehele regio dat dit gebied in de toekomst verder ontwikkelt en kan blijven fungeren als 'de groene binnentuin in een sterk verstedelijkte omgeving'. De doelstellingen om dit te bereiken zijn opgenomen in de Gebiedsvisie Midden-Delfland 2025 en de visie Vitale Dorpen 'Behoud door ontwikkeling'.

Op basis van prioriteit, grondpositie, gemeentelijke doelstellingen en financieel risicoprofiel wordt een keuze gemaakt tussen actief of faciliterend grondbeleid. De voorkeur gaat uit naar faciliterend grondbeleid, maar wanneer de gemeentelijke doelstellingen de uitvoering van een project vergen, wordt zo nodig actief grondbeleid ingezet.

In de grondexploitatieberekeningen (actief grondbeleid) wordt zo goed mogelijk rekening gehouden met de gemeentelijke doelstellingen op het gebied van oa volkshuisvesting, economie, energietransitie en klimaatadaptatie.

Verantwoordingsinformatie

Informatievoorziening

Voor de gemeente is een grondexploitatie een bedrijfsmatige activiteit waarbij risicodragend wordt opgetreden. In mei 2020 zijn alle grondexploitatieprojecten met peildatum 1 januari 2020 in een raadsvergadering aan de raad aangeboden. Daarnaast is in vertrouwen met de raad gediscussieerd over de bij de grondexploitatie (grexen) behorende risicoanalyse.

Van de volgende projecten zijn de herzieningen per 1 januari 2020 door de raad op 12 mei 2020 vastgesteld: bedrijventerreintjes Hooipolder, Centrum Maasland, Centrumontwikkeling Den Hoorn, Commandeurspolder IV, Keenenburg V, Kreekzone, Maaslandse Dam, Vastgoedzone en Woudselaan. De grondexploitatie Lookwest-Noord is per 31-12-2019 afgesloten.

Het is een doelstelling om jaarlijks de (herziening van de) grondexploitatie ter goedkeuring, dan wel ter kennisname, aan de raad voor te leggen.

Relatie grondexploitatie met de begroting

De grondexploitaties zijn direct gekoppeld aan de begroting. Hiervoor worden de (gecorrigeerde) grondexploitaties die in mei 2020 aan de raad gepresenteerd zijn gebruikt. De jaarschijven 2021 tot en met 2024 uit deze exploitaties zijn overgenomen als investeringen en opbrengsten in de voorliggende begroting. De verwachte kosten en opbrengsten 2020 zijn gebruikt bij het controleren van de budgetramingen 2020. Aan het eind van 2020 wordt gestart met de herzieningen van de exploitaties per 1 januari 2021. De mutaties die hieruit voortkomen ten opzichte van de in 2020 gepresenteerde kosten en opbrengsten worden verantwoord in de jaarrekening 2020 en in de raadsvoorstellen voor de herzieningen van de grondexploitatie per 1 januari 2021.

Meerjarenontwikkeling van de reserve Grondexploitatie

Winst- en verliesnemingen

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn regels opgenomen over tussentijdse winstneming en het treffen van (verlies)voorzieningen. Voor de berekening van tussentijdse winstneming heeft het BBV vanaf 2016 aansluiting gezocht bij de Poc (Percentage of completion)-methode. Met deze methode wordt rekening gehouden met de bijzondere kenmerken van de gemeentelijke grondexploitaties. Voor wat betreft het treffen van een verliesvoorziening schrijft het BBV voor dat bij een grex met een negatief exploitatieresultaat in principe direct, in dit geval bij de jaarrekening 2020, verlies worden genomen. Dit geldt ook voor projecten waarbij niet (via een grex of overeenkomst) aangetoond kan worden dat de investeringen terugverdiend gaan worden. De winst- en verliesnemingen worden conform de gemeentelijke Nota grondbeleid ten gunste of ten laste gebracht van de reserve Grondexploitatie. De verliesnemingen in de vorm van een toevoeging aan de voorzieningen voor de tekorten en de winstneming in de vorm van een storting in de reserve grondexploitaties. De toevoeging aan de voorzieningen voor tekorten worden onttrokken aan de reserve grondexploitaties.

Bij de jaarrekening 2019 is verlies genomen bij het project Centrum Maasland, Centrum den Hoorn, Maaslandse Dam en Keenenburg V. Daarnaast is er winst genomen bij de projecten Lookwest-Noord, Kreekzone en bedrijventerreintjes Hoopolder.

Ontwikkeling reserve Grondexploitaties op langere termijn

Als alle verwachte winst- en verliesnemingen in de tijd uitgezet worden, levert dat het volgende beeld op voor de ontwikkeling van de reserve Grondexploitatie.

Stand per 31 december 2019	:	€ 0,926 mln. positief
Verwachte stand per 31-12-2020	:	€ 0,926 mln. positief
Verwachte stand per 31-12-2021	:	€ 1,805 mln. positief
Verwachte stand per 31-12-2022	:	€ 4,362 mln. positief
Verwachte stand per 31-12-2023	:	€ 4,362 mln. positief
Verwachte stand per 31-12-2024	:	€ 4,700 mln. positief
Verwachte stand per 31-12-2025	:	€ 4,776 mln. positief

Indien aan het einde van een boekjaar de ontwikkeling van de reserve Grondexploitatie negatief wordt, leidt dit tot het dekken van dit tekort (storting in voorziening) ten laste van de Algemene reserve. In de bovenstaande prognose is dit niet nodig.

De daadwerkelijke ontwikkeling van de reserve Grondexploitatie is afhankelijk van de ramingen uit de grondexploitaties voor kosten en opbrengsten, planaanpassingen, optimalisaties en de hoogte van de verliesnemingen. Bij de verliesnemingen is in bovenstaand schema er vanuit gegaan dat alle exploitaties uitgevoerd worden zoals nu geprognosticeerd. Gedurende het jaar wordt regelmatig gecontroleerd in hoeverre sprake is van belangrijke afwijkingen en wordt daarna beoordeeld of er moet worden bijgestuurd. Bij de ontwikkeling van de reserve Grondexploitatie zijn eventuele tussentijdse winstnemingen in de komende jaren buiten beschouwing gelaten.

Wanneer de Algemene reserve grondexploitatie zich ontwikkelt overeenkomstig de bovengenoemde prognose, dan ontstaat er naar verwachting financiële ruimte om aan het saldo van de reserve of een deel daarvan een nadere/andere bestemming te geven. Te gelegener tijd worden daarvoor concrete voorstellen gedaan. In de meerjarenbegroting is opgenomen dat de eerdere bijdrage aan de reserve grondexploitatie vanuit de algemene exploitatie ter hoogte van € 4,7 miljoen op termijn terugvloeit vanuit de reserve grondexploitaties naar de algemene exploitatie. Op basis van de huidige informatie is het saldo voldoende om deze daadwerkelijk tot het volle bedrag terug te laten vloeien naar de algemene exploitatie.

Hieronder is een overzicht gegeven van de verwachte resultaten van alle lopende projecten.

Bedragen x € 1.000	Verwacht resultaat	Voorziening voor tekort
	1-1-2020	1-1-2020
Bedrijfsterreintjes Hoopolder	€ 1.019	
Vastgoedzone	€ 2.739	
Centrum ontwikkeling Den Hoorn	€ -715	€ 715
Keenenburg V	€ -105	€ 105
Commandeurspolder IV	€ 275	
Maaslandse Dam (incl. Zuidrand)	€ -156	€ 156
Kreekzone	€ 1.271	
Woudselaan	€ 120	
Centrum Maasland	€ -380	€ 380

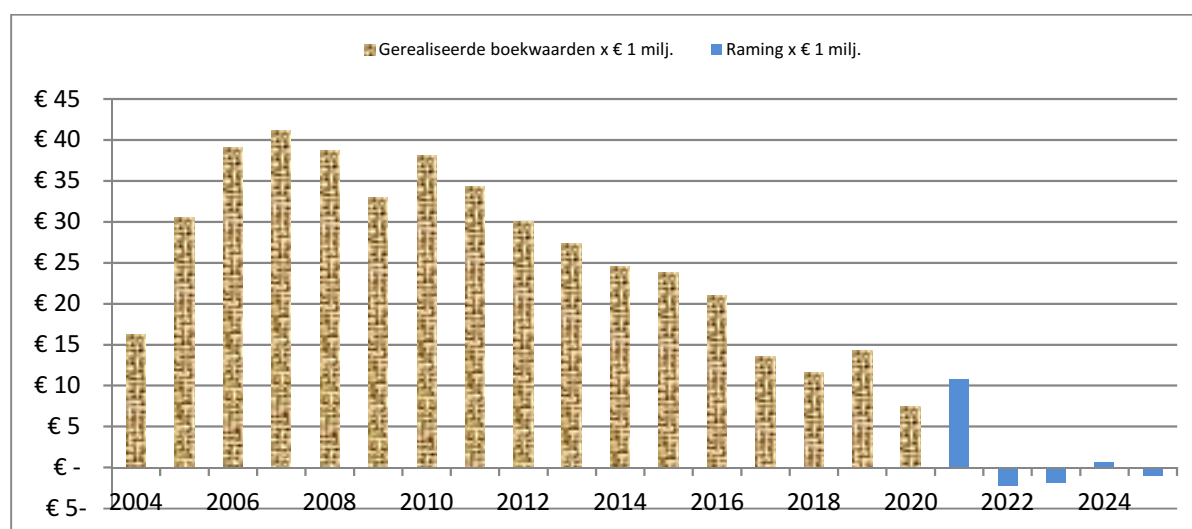
Tot en met 2015 werden verliezen direct in mindering gebracht op de boekwaarde. Vanaf 2016 wordt er voor (nieuwe) verliezen een voorziening gevormd. De van de boekwaarde afgetrokken verliezen t/m 2015 die niet tot uitdrukking komen in de bovengenoemde cijfers, betroffen:

Lookwest-Noord	€ 1.498
Centrum Den Hoorn	€ 8.546
Keenenburg V	€ 250
Maaslandse Dam	€ 2.268
Kreekzone	€ 4.278
	<hr/>
	€ 16.840

De grexen van de bovengenoemde grondexploitaties zijn ter vaststelling aangeboden aan de raad..

Ontwikkeling boekwaarde

De boekwaarde betreft het verschil tussen gedane investeringen en gerealiseerde opbrengsten. Hieronder is de ontwikkeling van de gerealiseerde en verwachte boekwaarde van alle grondexploitaties gezamenlijk in grafiekvorm weergegeven.

Van de boekwaarde (tot en met 2019) nemen de projecten Centrum Den Hoorn, Maaslandse Dam, Woudselaan en Vastgoedzone een belangrijk deel voor haar rekening: gezamenlijk € 11,5 miljoen. Per saldo is de boekwaarde per 31 december 2019 € 7,4 miljoen.

Risicoanalyse

Vanwege het risicodragende karakter en de grote omvang van de grondexploitaties vormt een risicoanalyse een wezenlijk onderdeel bij de beoordeling van de projecten en de informatievoorziening naar de raad. Een overzicht met een beschrijving van de algemene risico's van de projecten - en voor enkele projecten ook nog een aantal projectspecifieke risico's - is in mei 2020 schriftelijk onder geheimhouding aan de raad voorgelegd.

Voor alle risico's zijn de financiële consequenties voor de grexen (gezamenlijk) berekend en is een inschatting gemaakt van de kans dat dit risico zich daadwerkelijk voordoet. Deze twee samen vormen een product waarbij bij de beoordeling in aanmerking wordt genomen of de risico's naar verwachting opgevangen kunnen worden binnen de reserve grondexploitaties. Nadrukkelijk wordt erop gewezen dat inschattingen of bepaalde ontwikkelingen die zich kunnen voordoen een subjectief karakter dragen. Het stil staan bij eventuele risico's zorgt ervoor dat deze risico's in ieder geval de aandacht krijgen. De ontwikkeling van deze risico's wordt periodiek gemonitord.

De absolute omvang van de risico's wordt bruto risico's genoemd. Als deze bruto risico's vermenigvuldigd worden met de kans dat ze optreden resteren de netto risico's. Het is wenselijk om financiële dekking te hebben voor de som van alle netto risico's. Deze dekking is aanwezig door de geprognosticeerde ontwikkeling van de reserve Grondexploitaties.

Bij de grexen 2020 is een negatief (netto) risico gecalculeerd van € 0,08 miljoen voor algemene risico's. Voor projectspecifieke risico's is een netto-risico van € 1,7 miljoen gecalculeerd. Per saldo een netto-risico van € 1,6 miljoen. De belangrijkste projectspecifieke risico's betreffen de verwervingskosten van de Johannahoeve in Keenenburg V en het risico dat het uitgeefbaar gebied in Vastgoedzone kleiner wordt.

Het saldo van de reserve grondexploitatie wordt op termijn (31 december 2025) begroot op € 4,7 miljoen positief. De berekende en ingeschatte risico's kunnen daarom naar verwachting binnen de reserve opgevangen worden. Er zijn op basis van de huidige situatie geen aanvullende middelen uit de algemene reserve nodig.

3. 4. Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf gaan wij in op het onderwerp de kapitaalgoederen en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties. De kwaliteit van de openbare ruimte is belangrijk voor het woongenot van inwoners. De kapitaalgoederen dragen bij aan dit woongenot. Het gaat hierbij om wegen, riolering, groenvoorzieningen, speelplaatsen, verlichting, bruggen, beschoeiingen, gebouwen.

Beleids- en beheerplannen

Beleids-/ beheerplannen	Programma	Jaar van vaststelling	Gepland jaar van actualisatie
Wegenbeheerplan	Beheer openbare ruimte	2015	2024
Openbare verlichtingsplan	Beheer openbare ruimte	2015	2024
Kunstwerken	Beheer openbare ruimte	2015	2024
Gemeentelijk rioleringsplan	Beheer openbare ruimte	2016	2024
Groen beleidsplan	Beheer openbare ruimte	2007	2022
Bomenbeleidsplan	Beheer openbare ruimte	2009	2025

In ieder beleids-/beheerplan werken wij met één of meerdere vastgestelde kwaliteitsniveaus. Door de vastgestelde bezuinigingen wijken wij soms gemotiveerd van deze kwaliteitsniveaus af (bijvoorbeeld bij het wegenonderhoud). De ramingen voor het onderhoud zijn opgesteld op basis van de vastgestelde kwaliteitseisen. Afhankelijk van het soort onderhoud is ook de keuze gemaakt voor dekking van de kosten.

In verband met bezuinigingen, en omdat de lopende beheerplannen voldoende "doorkijk" geven om tot 2024 verantwoord onderhoud uit te voeren, is ervoor gekozen om de herziening van vier plannen uit te stellen tot 2024.

In hoofdlijnen worden het beheer en onderhoud gesplitst in:

- nieuwe investeringen (activering, dekking kapitaallasten via exploitatie)
- groot onderhoud (dekking via exploitatie)
- klein (regulier) onderhoud (dekking via exploitatie).

Voor de wijze van activering van de kapitaalgoederen wordt verwezen naar de financiële verordening 2017 van de gemeente Midden-Delfland. In de verordening is onderscheid gemaakt tussen activa met maatschappelijk nut, zoals wegen, en activa met economisch nut, zoals gebouwen en riolering. In de notitie is beschreven hoe met de activa wordt omgegaan. Ook de zogenaamde rehabilitatiekosten van wegen en grotere vervangingsinvesteringen worden geactiveerd. Als groot onderhoud plaatsvindt, komt dit ten laste van de exploitatie.

Exploitatiekosten voor groot en regulier onderhoud van de kapitaalgoederen (inclusief kapitaallasten en manuren) in de periode 2021 t/m 2024:

Programma	Taakveld	2021	2022	2023	2024
3	Wegen	1.392.553	1.545.478	1.581.597	1.643.945
3	Openbare verlichting	360.879	382.650	378.088	401.065
3	Kunstwerken	558.473	582.198	623.818	630.370
3	Rioleringsplan	1.708.113	1.808.316	1.781.730	1.718.519
3	Binnenhavens & waterwegen	143.079	144.998	146.950	148.935
3	Beschoeiingplan	208.353	226.507	251.352	276.223
3	Groen beleids-/beheerplan	1.132.202	1.144.852	1.157.912	1.171.136
3	Speelplaatsen	185.417	180.505	181.849	176.172
	Totalen	5.689.068	6.015.504	6.103.296	6.166.365

Nieuwe en vervangingsinvesteringen:

Programma	Taakveld	2021	2022	2023	2024
3	Wegen	2.075.000	1.600.000		
3	Openbare verlichting	172.200	175.350	178.500	
3	Kunstwerken	981.400	432.700	510.000	277.100
3	Rioleringsplan	469.000	469.000	469.000	669.000
3	Milieubeheer	25.000			
3	Beschoeiingsplan	250.000	350.000	350.000	510.000
	Begraafplaatsen	95.000			
3	Groen beleids-/beheerplan	25.000	50.000	50.000	50.000
3	Speelplaatsen	100.000	100.000	100.000	100.000
	Totalen	4.192.600	3.177.050	1.657.500	1.606.100

Een toelichting op de belangrijkste beheerplannen lichten we in het navolgende toe. Daarbij wordt ingegaan op het beleidskader, de financiële consequenties en de vertaling in de programmabegroting.

Wegenbeheerplan

Beleid

In 2024 wordt het huidige beleidsplan geactualiseerd. Met het doorvoeren van structurele bezuinigingen op het wegenonderhoud is de kwaliteit ondanks het overstappen van profielbreed onderhoud naar wegvakonderdeel gericht onderhoud¹ aanzienlijk achteruitgegaan. Dit blijkt uit schouwgegevens van mei 2019. Uit de laatste inspectie gegevens van mei 2020 blijkt de achteruitgang wel enigszins te stabiliseren. Wij verwachten dat in 2021 gemiddeld circa 85% van het wegenareaal de beeldkwaliteit A+,A en B (voldoende volgens CROW-norm) haalt. Het in het huidige beleidsplan vastgestelde doel was 94% beeldkwaliteit A en B in 2020.

Verharding	open verharding-elementenverharding-ontbrekende/beschadigde elementen			
A+	A	B	C	D
				
Er ontbreken geen elementen uit de verharding. Er zijn geen beschadigde elementen.	Er ontbreken geen elementen uit de verharding. Er zijn nauwelijks beschadigde elementen.	Er ontbreken geen elementen uit de verharding. Er zijn hier en daar beschadigde elementen.	Er ontbreken incidenteel elementen uit de verharding. Er zijn regelmatig beschadigde elementen.	Er ontbreken elementen uit de verharding. Er zijn veel beschadigde elementen.
Verharding	open verharding-elementenverharding-voegwijdte			
A+	A	B	C	D
				
Er is geen voegwijdte.	Er is lichte voegwijdte.	Er is enige voegwijdte.	Er is aanzienlijke voegwijdte.	Er is grote voegwijdte.

Financiering

Dit reguliere preventieve onderhoud aan asfalt- en elementverhardingen vindt plaats op basis van het onderhoudsplan. Dit onderhoudsplan wordt gemaakt op basis van de resultaten van de weginspecties. Met dit onderhoud is in 2021 een bedrag gemoeid van € 1.392.553, inclusief vaste lasten zoals kapitaallasten, verzekering, manuren, tractie. De direct inzetbare middelen voor het dagelijks beheer en onderhoud aan wegen bedragen in 2021 circa € 775.145. Dit is exclusief investeringen.

Openbare verlichting

Beleid

Het verbeteren en het energiezuiniger maken van de openbare verlichting vindt plaats aan de hand van het actuele beheerplan/ keuzenotitie. Het reguliere preventieve onderhoud aan openbare verlichting vindt plaats op basis van het onderhoudsplan. In overleg met ANEXO zijn de bedragen voor energie, onderhoud armaturen en groepsremplace (naar beneden) bijgesteld.

Afgeschreven verlichting vervangen wij voor zuinige, slimme en innovatieve verlichting. In het (landelijke) energieakkoord voor duurzaam energiebeleid zijn doelstellingen op het gebied van energiebesparing beschreven. Aan de hand van het beheerplan willen we bereiken dat de openbare verlichting:

- conform de ROVL-2011 richtlijnen, in goede staat van onderhoud blijft;
- wanneer mogelijk wordt verbeterd;
- conform de doelstelling energiezuiniger en slimmer wordt.

De lichttechnische kwaliteit verbetert zonder extra milieubelasting door afgeschreven openbare verlichting te vervangen. Verlichting op maat (toepassen van de juiste verlichtingstechniek) bespaart energie. Voorbeelden zijn:

- groene led verlichting buitengebied;
- ledverlichting binnen de bebouwde kom;
- toepassen van dimmers;
- aanbrengen van slimme techniek zoals detectie en op afstand monitoring.

Financiering

Met het onderhoud is in 2021 een bedrag gemoeid van € 360.879, inclusief vaste lasten. De direct inzetbare financiële middelen voor het laten branden van en het dagelijks beheer en onderhoud aan de openbare verlichting bedragen in 2021 circa € 229.671. Dit is exclusief investeringen.

Kunstwerken (bruggen)

Beleid

Het beheerplan bruggen 2015-2019 is vastgesteld in 2015. Het beheerplan geeft inzicht in het kwaliteitsniveau van de kunstwerken, doelstellingen en hiervoor benodigde middelen. In verband met bezuinigingen is ervoor gekozen om de herziening van het beheerplan civiele kunstwerken uit te stellen tot 2024.

Financieel

Met het preventieve en correctieve onderhoud is in 2021 een bedrag gemoeid van € 256.982. Dit bedrag maakt deel uit van de totale begroting voor kunstwerken in 2021 van € 558.473.

Openbaar groen

Beleid

De gemeenteraad heeft het "Groenbeleidsplan Midden-Delfland 2007-2022", zoals uit de titel blijkt, vastgesteld voor de periode 2007-2022. Bij de vaststelling is bewust gekozen voor een lange looptijd van het plan. De reden daarvan is dat ontwikkelingen in het openbaar groen vaak langjarig zijn. Bestendigheid in beleid is belangrijk om het groenbeheer goed uit te kunnen voeren.

Het "Bomenbeleidsplan Midden-Delfland 2009" is van kracht sinds 2009 en kent feitelijk geen vastgestelde looptijd. Inhoudelijk overlapt het bomenbeleid met het groenbeleidsplan. Het bomenbeleidsplan is alleen meer toegespitst op bomen. De redenen van bestendigheid gelden ook voor dit vakgebied.

De groenvoorzieningen in Midden-Delfland worden door de eigen dienst en door aannemers onderhouden. Het overgrote deel van het onderhoud is uitbesteed aan aannemers. De afspraken met de aannemers over planmatige uitvoering van het onderhoud zijn vastgelegd in meerjarige onderhoudscontracten (groenbestekken).

Financiering

Met het groenonderhoud is een bedrag gemoeid van € 1.152.179 in 2021, inclusief vaste lasten zoals kapitaallasten, manuren en tractie.

Water

Beleid

Het Hoogheemraadschap van Delfland is, binnen haar beheergebied, verantwoordelijk voor de waterkwantiteit en -kwaliteit. Daarom eist het hoogheemraadschap door middel van de regelgeving in de zogenaamde 'keur' dat alle watergangen voldoen aan de normen die zij daaraan stelt. Deze normen bepalen onder meer de diepte van de watergang en de hoeveelheid plantengroei die is toegestaan.

Afhankelijk van het type watergang en de daarvoor geldende normen moet het onderhoud minder of meer frequent uitgevoerd worden. De eigenaren en/of aangelanden van de watergangen zijn voor deze uitvoering verantwoordelijk.

De gemeente is eigenaar en aangelande van een groot aantal watergangen of delen daarvan. Voor de gemeente betekent dit dat zij hieraan jaarlijks onderhoud moet uitvoeren. Voorbeelden van dergelijke werkzaamheden zijn het uitmaaien van de watergangen, uitvoeren van baggerwerkzaamheden, maaien van de slootkanten en verwijderen van drijfvuil en overhangende takken.

Financiering

Het reguliere preventieve onderhoud aan water (maaien van waterplanten en baggeren) gebeurt op basis van het onderhoudsplan. Met dit onderhoud is in 2021 een bedrag gemoeid van circa € 113.000.

Speelvoorziening

Beleid

Het beleidsplan (Nota speelplaatsen gemeente Midden-Delfland) is gericht op een ontwikkeling van het aanbod van speelvoorzieningen. Het areaal speelplekken verandert geleidelijk. Aanpassingen leiden tot een betere spreiding van het aanbod. Speeltoestellen verouderen en zijn in principe na 10 tot 15 jaar afgeschreven (afhankelijk van het materiaal). Door het opstellen en bijhouden van een beheer-, vervangings- en onderhoudsprogramma kunnen de speelterreinen kwalitatief in goede conditie worden gehouden en voldoen deze aan de veiligheidseisen.

Vervanging speelplaatsen

In het beleidsplan is op basis van wetgeving (attractiebesluit) en de kwaliteit van de speelplaatsen een vervangingsoverzicht opgesteld. De gemeente telt in totaal 80 speel- en sportplekken. De verdeling per dorp is: Maasland 28, Den Hoorn 27 en Schipluiden 25.

De gemeente voert het onderhoud aan speelterreinen zelf uit. Maandelijks controleren wij de toestellen en terreinen. Ook voeren wij jaarlijks een algemene veiligheidsinspectie uit. Bij gebreken en/of schade nemen wij direct maatregelen. De controles en verrichte reparaties tekenen wij op in een logboek.

Het reguliere preventieve onderhoud aan speelvoorzieningen gebeurt op basis van het beleidsplan.

Financiële consequenties

Met dit onderhoud is een bedrag gemoeid van € 44.452 in 2021. In 2021 is voor het uitvoeren van reconstructies aan speelvoorzieningen een investeringskrediet geraamd van € 100.000.

Riolering

Beleid

Voor het beschermen van de volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van wateroverlast is een goede riolering een onmisbare voorziening.

De gemeente is verantwoordelijk voor de inzameling en transport van het afvalwater en moet faciliteren bij het afvoeren van overtollig regen- en grondwater van particulieren.

In 2016 is er een nieuw zogenaamd verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan (vGRP) vastgesteld. Dit vGRP bestrijkt de planperiode 2016-2020. In verband met bezuinigingen, en omdat het lopende vGRP voldoende doorkijk geeft om tot 2024 verantwoord onderhoud aan de riolering uit te voeren, is ervoor gekozen om de looptijd van het vGRP uit te stellen tot 2024.

In het vGRP zijn de afval-, hemel- en grondwaterzorgplicht in individuele en samenhangende doelstellingen verankerd. De verschillende activiteiten en de daarvoor benodigde middelen zijn hierin benoemd en vastgesteld.

Net als in 2020 worden voor 2021 de strategieën in een operationeel jaarprogramma uitgewerkt naar concrete plannen voor aanleg, onderzoek, maatregelen, reparaties, vervanging en verbetering

voor dat jaar. In het Operationele Programma (OP) wordt tevens aangegeven of alle in voorafgaande OP's beschreven taken zijn uitgevoerd (een evaluatie). Achtereenvolgende OP's geven dus een volledig beeld van alle activiteiten die in de planperiode van het vGRP worden/zijn uitgevoerd.

Maatregelen in 2021

De belangrijkste doelen en acties die in het operationeel programma 2021 nader uitgewerkt worden:

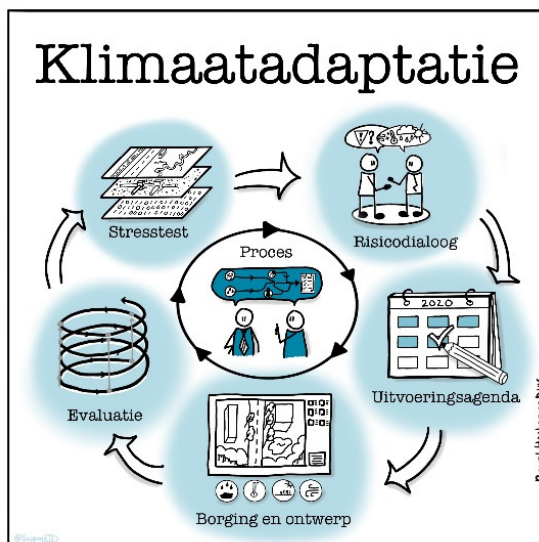
- vervanging en relining vrijvervalriolering;
- vervanging versleten pompen van de drukriolering;
- onderzoeken functioneren riolering (onder andere meten aan overstorten);
- onderhoud aan gemalen en pompen drukriolering en vrijvervalriolering (niet vooraf in te plannen reparaties).

Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA)

Het klimaat verandert. Het regent vaker en harder. Met lange droge periodes en meerdere hitte-records. Dat raakt iedereen. Zeker ook Midden-Delfland, de groene gemeente met het karakteristieke veenweidegebied, de dorpen en glastuinbouw. Samen met inwoners, bedrijven en belanghebbenden kan Midden-Delfland zich voorbereiden op de gevolgen van klimaatverandering. Hiervoor is/wordt de klimaatadaptatiestrategie Midden-Delfland ontwikkeld. Die geeft aan wat voor gemeente Midden-Delfland benodigd is om zich goed aan te passen aan het nieuwe klimaat. Met als doel om in 2050 klimaatbestendig(er) te zijn.

Landelijk is er het Delta Programma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). Dit plan helpt om Nederland waterrobuust en klimaatbestendig in te richten. Afspraak is dat klimaatadaptatie vanaf 2020 onderdeel moet zijn van beleid en uitvoering en Nederland in 2050 zoveel mogelijk klimaatbestendig is ingericht. Het DPRA omschrijft zeven ambities die elke gemeente aankomende zes jaar doorloopt (figuur 1). Hierdoor weet gemeente Midden-Delfland waar het kwetsbaar is voor klimaatverandering, zijn gesprekken gevoerd met belanghebbenden over deze kwetsbaarheden, zijn (mogelijke) maatregelen vastgelegd, en is gezorgd voor borging en stimulering van klimaatbestendig denken en handelen.

Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de drie typen gebieden die de gemeente kent: dorp (gerioleerd bebouwd gebied), glas(tuinbouwgebied) en gras (open polder).

Figuur 1- Proces van klimaatadaptatie

Financiering

Om de uitvoer van de klimaatadaptatiestrategie te borgen, is (binnen de rioleringsbudgetten) in totaal € 120.000 vrijgemaakt voor 2021. Met een reservering van € 50.000 per jaar voor de periode van 2022 -2026 voor aanvullende onderzoeken, ondersteuning van initiatieven, opstellen richtlijnen en ondersteuning in uitvoer van de klimaatadaptatiestrategie.

Het reguliere preventieve onderhoud aan rioleringen gebeurt op basis van het operationeel plan. Met dit onderhoud is in 2021 een bedrag gemoeid van € 1.708.113 (inclusief kapitaallasten, manuren en tractie).

De geplande investering in 2021 zijn: voor vrijvervalriolering € 230.000 voor rioolgemalen € 90.000 en voor de drukriolering € 149.000.

Verdergaande samenwerking in de (afval)waterketen

Beleid

Een onderhandelingsakkoord is door het Rijk, de VNG, het IPO en de UvW getekend voor een breed bestuursakkoord op 21 april 2011. Onderdeel van het brede bestuursakkoord is het deelakkoord water. In dit deelakkoord wordt primair ingezet op het vergroten van de doelmatigheid van het beheer van het watersysteem en de waterketen.

Het doel van de aanpak van de afvalwaterketen is:

- het realiseren van kostenbesparingen in het beheer van de afvalwaterketen;
- het vergroten van de kwaliteit van de uitvoering van de beheerstaken en het innovatievermogen;
- het verminderen van de kwetsbaarheid van de uitvoering van beheerstaken.

De afspraken zijn gericht op een intensieve samenwerking bij de uitvoering van de beheerstaken tussen gemeenten onderling en tussen gemeenten, waterschappen en waterleidingbedrijven.

Lange termijnvisie afvalwaterketen

In 2014 is er o.a. gewerkt aan een gemeenschappelijke visie. Een lange termijnvisie biedt sturing aan een gezamenlijk onderzoeks- en innovatieprogramma om op termijn aan de visie te kunnen voldoen. De lange termijn Visie is op 8 december 2014, tijdens de bestuurlijke Watertafel, vastgesteld. De langetermijnvisie van het Netwerk Afvalwaterketen Delfland (NAD), opgesteld door de twaalf betrokken gemeenten en het hoogheemraadschap, laat zich als volgt samenvatten:

'De afvalwaterketen gaat op weg naar een afvalwatercyclus waarbij alle partijen het technische systeem centraal stellen. Deze benadering vraagt om samenwerking met verschillende partijen zoals drinkwaterbedrijven, energiebedrijven, onderzoeksinstellingen en particuliere initiatieven. De samenwerkende partners laten zich inspireren door verdienmodellen en gaan flexibel en transparant om met investeringen. Dit gebeurt in steeds nauwere samenwerking als een kaderstellende en faciliterende overheid die regie houdt op de kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid van de (afval)waterketen, maar ruimte laat voor initiatief en innovatie.'

Het strategisch ketenplan (SKP)

Vanuit de visie is er in 2015 gewerkt aan een strategisch ketenplan. Het strategisch ketenplan beschrijft hoe we de in de visie gestelde inzichten en doelstellingen bereiken. Het SKP geeft hiervoor samenhangende doelen en stappen aan voor de periode 2015-2020 met een doorkijk naar de middellange (2035) en lange termijn (2050). Het geeft richting aan planvorming, projecten en activiteiten in het Netwerk Afvalwaterketen Delfland (NAD) en de daarbij aangesloten organisaties. Het SKP omvat de volgende vijf (met elkaar verbonden) ontwikkelpaden om uiteindelijk tot de visie te komen: bestuur en maatschappij, technologie, financiën, klimaat en informatiemanagement. Op 2 december 2015 heeft de bestuurlijke Watertafel ingestemd met het strategisch ketenplan. De activiteiten en voortgang worden 2x per jaar tijdens de Bestuurlijke Water Tafel besproken.

(Nieuwe) Bestuurlijke Overeenkomst Netwerk Afvalwaterketen Delfland (NAD)

Via een bestuurlijke overeenkomst tussen 12 gemeenten, het Hoogheemraadschap van Delfland en de waterleidingbedrijven, is in 2013 regionaal invullingen gegeven aan de landelijke afspraken. Samengevat is in deze overeenkomst afgesproken om de bestaande samenwerking in de afvalwaterketen te intensiveren met als ambitie de kostenstijging te beperken en tegelijkertijd waar mogelijk kwalitatieve 'waterwinst' te realiseren voor alle inwoners en bedrijven in onze gemeenten en beheersgebied.

Op 31 december 2020 loopt deze overeenkomst af.

Samenwerking in de waterketen is belangrijk en wordt, gezien de ontwikkelingen rondom klimaat, energietransitie en de circulaire economie, steeds belangrijker. Alle partijen zijn het er daarom over eens om de bestaande samenwerking in de waterketen ook na 2020 voort te zetten. Om ambtelijk niveau is inmiddels een proces in gang gezet om te komen tot een nieuwe bestuurlijke overeenkomst 2021-2027.

Samenwerking is niet vrijblijvend

De samenwerking is niet vrijblijvend. Een landelijke visitatiecommissie heeft eind 2014 aan de tweede kamer gerapporteerd over de voortgang van alle regionale samenwerkingen. Het rapport laat zien dat de samenwerkende regio's goed uit de startblokken gekomen zijn, maar dat we er nog niet zijn. De voortgang wordt nu bewaakt door de koepels (VNG & UvW). Gemeenten en waterschappen zijn steeds meer gaan samenwerken in de afvalwaterketen. Het landelijk beeld laat zien dat de lastenontwikkeling gematigd is, één van de doelstellingen van het samenwerkingsproces. Dit geldt ook voor onze gemeente.

Gebouwenbeheer

Bij de meeste gemeentes is vastgoed geen kernactiviteit waardoor dit een relatief jong beleidsterrein is. Met vastgoed wordt in principe binnen de gemeentes geen winst gemaakt. Zo ook voor gemeente Midden-Delfland. Vastgoed is ondergeschikt aan andere beleidsterreinen als onderwijs, sport en cultuur etc. De gemeente zorgt van oudsher voor de huisvesting van deze functies. De huidige vastgoedportefeuille is grotendeels historisch gegroeid en niet ontstaan vanuit een overkoepelende visie op het gemeentelijke vastgoed. Een aantal gebouwen hebben niet tot nauwelijks een maatschappelijke of commerciële functie, zoals de kerktoren in Maasland. Losse grond, de openbare ruimte en (school) gebouwen waarop de gemeente nog een economisch claimrecht heeft, vallen buiten de scope van deze paragraaf.

Voor deze begroting is het uitgangspunt dat voor de gemeentelijke gebouwen (excl. Gemeentehuis en huisvesting buitendienst Openbare werken) ingezet wordt op het voorbereiden van een beleidsnotitie. In deze notitie wordt een visie gepresenteerd hoe om te gaan met de gemeentelijke gebouwen. Doel is duidelijkheid verkrijgen over de noodzaak van het in eigendom hebben en behouden van de gemeentelijke gebouwen. Ook de noodzakelijke formatie en omvang van het onderhoudsbudget wordt in deze notitie opgenomen.

De gemeente is als eigenaar verantwoordelijk voor het beheer, onderhoud en de exploitatie van het vastgoed. Het in portefeuille houden van vastgoed moet een doel dienen. Wanneer vastgoed zijn functie verliest, wordt het in principe afgestoten.

In de vastgoedsector, zo ook bij het gemeentelijk vastgoed, is het gebruikelijk om periodiek een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) op te stellen voor de vastgoedportefeuille. Dit plan geeft per gebouw inzicht in het onderhoud, aanwezige installaties en kosten van onderhoud of vervanging op korte en lange termijn. Een dergelijk plan wordt iedere 3 jaar periodiek per gebouw en dorpskern bijgewerkt. In 2012 heeft de gemeenteraad het opstellen van MJOP vastgesteld. De MJOP zijn alleen opgesteld voor relevante en niet af te stoten gebouwen. De technische staat van onderhoud van het gebouw is vastgelegd in NEN 2767. Deze methodiek is een instrument voor het objectief uniform meten van de fysieke kwaliteit van bouw- en installatiedelen van gebouwen. De onderstaande tabel geeft de classificaties van conditie scores weer. Voor kritische gebouwelementen en installatieonderdelen wordt conditie score 3 aangehouden. Voor andere gebouw elementen en installatieonderdelen geldt conditieniveau 4. Voor het onderhoud van het tijdelijke vastgoed dat de komende jaren nog in gebruik wordt conditie 4 of 5 gehanteerd. Afhankelijk van het gebruik wordt het beoogde conditieniveau bepaald.

	Conditie score	Omschrijving	Toelichting
	1	Uitstekend	Incidenteel geringe gebreken.
	2	Goed	Incidenteel beginnende veroudering.
	3	Redelijk	Plaatselijk zichtbare veroudering. Functievervulling van bouw- en installatiedelen incidenteel niet in gevaar
	4	Matig	Functievervulling van bouw- en installatiedelen incidenteel in gevaar.
	5	Slecht	De veroudering is onomkeerbaar.
	6	Zeer slecht	Technisch rijp voor de sloop

Dit plan was de basis voor de onderhoudskosten aan gemeentelijke gebouwen in Midden-Delfland voor de periode 2011-2020. In de begroting 2021-2024 is rekening gehouden met de vorming van een onderhoudsvoorziening voor de gemeentelijke gebouwen. In deze begroting is tevens een voorstel opgenomen om voor 2023 met een inventarisatie te komen op grond waarvan besloten kan worden welke gemeentelijke gebouwen behouden moeten blijven en welke afgestoten kunnen worden. In samenhang met de drie dorpshuizen dient voor genoemde datum ook een voorstel voor herontwikkeling ter besluitvorming voorgelegd te worden. Met deze exercitie dient een bedrag van € 100.000 structureel bespaard te worden.

Op dit moment zijn 32 gebouwen in beheer en onderhoud bij Team Beheer Openbare Ruimte.

De gemeente werkt met taakstellende budgetten voor het onderhoud van haar vastgoed. Omdat deze budgetten tot op heden ontoereikend bleken te zijn om al het onderhoud uit te voeren, zijn keuzes gemaakt welke werkzaamheden wel en niet worden uitgevoerd. Deze werkwijze heeft geleid tot achterstallig onderhoud. De onderhoudsstaat van de gebouwen zijn gemeten (MJOP) aan de hand van conditiescore 3 (redelijk) volgens NEN 2767. Ook het achterstallig onderhoud komt hierdoor direct in beeld.

Maatregelen die in het kader van het onderhoud worden uitgevoerd vanuit de exploitatie of als investering, kunnen worden ingedeeld in de volgende categorieën:

- Preventief onderhoud (onderhoudscontracten)
- Correctief en dagelijks onderhoud (klachtenonderhoud)
- Planmatig & vervangend onderhoud (incl. achterstallig onderhoud)
- Investerings

Financieel

Met het preventieve, correctieve, planmatig (incl. achterstallig) onderhoud en investeringen is een bedrag gemoeid van totaal € 3.807.538.

De budgetten per beleidsterrein;

Afdeling	Totaal benodigd onderhoudsbudget
Afdeling Openbare werken	€ 598.139,-
Afdeling Inwonerszaken	€ 1.299.340,-
Afdeling BMH	€ 651.633,-
Afdeling Bedrijfsondersteuning	€ 1.258.426,-

3. 5. Bedrijfsvoering

Algemeen

De visie op de organisatie is het kader voor de ontwikkeling van onze organisatie. Professionaliteit en externe gerichtheid vormen de basis vormen voor een klantgerichte organisatie. Deze elementen zijn samen met ons bestaansrecht leidend voor de inrichting van onze organisatie.

Organisatie en personeel

Het Cittaslow denken en de Hostmanshipfilosofie zijn leidend voor de inrichting en ontwikkeling van onze eigen organisatie. Betrokken medewerkers die dienstbaar zijn aan de samenleving, toegankelijk en positief naar onze inwoners en ondernemers. Wij richten de aandacht op het bevorderen van efficiency, kwaliteit, flexibele en brede inzet van medewerkers, plezier in het werk en duurzame inzetbaarheid.

Ontwikkelingen en uitdagingen

De post 'personeelskosten' is een aanzienlijk deel van de begroting. Daarom lichten we hieronder toe welke ontwikkelingen we tot nu toe in gang hebben gezet, hoe de bezetting op dit moment is en welke ontwikkelingen landelijk en ook lokaal spelen die van invloed zijn op de bezetting en formatie. Ook geven we aan hoe we de basis op orde hebben gekregen en willen houden.

Ontwikkeling tot nu toe

De snelle ontwikkelingen in de maatschappij vragen van ons een goede, veilige en flexibele dienstverlening en informatievoorziening. Het doel van onze organisatieontwikkeling is dan ook een flexibele, gemotiveerde organisatie die goed omgaat met de continue technische, maatschappelijke en sociale ontwikkelingen.

Er is eerst ingezet op de ontwikkeling van de cultuur; optimale processen, hoe signalen en initiatieven van inwoners en ondernemers beter te faciliteren, ontwikkeling van medewerkers en management, en hoe een evenwichtige leeftijdsopbouw en daarmee continuïteit te bereiken. Vervolgens zijn we gestart met een verandering van de structuur van onze organisatie. Deze nieuwe structuur is ondersteunend aan wat we willen bereiken: het dagelijks leiderschap dichter bij de uitvoering te brengen zodat de uitvoering van onze taken zo effectief mogelijk kan plaatsvinden. We zijn bezig met de puntjes op de 'i' hiervan. Het merendeel van de teamleiders is geplaatst en gestart in 2020.

Basis op orde

We hebben een periode achter de rug met een hoog verloop, veel mutaties en moeilijk vervulbare vacatures. Daarnaast was het belangrijk dat we de in gang gezette organisatieontwikkeling afronden. In 2020 hebben we dit grotendeels voor elkaar gekregen: we hebben de inhuur waar mogelijk teruggebracht en als dit kon en nodig was vervangen door eigen medewerkers. Een groot aantal vacatures is weer ingevuld en we zitten inmiddels op een gezond niveau van in-, door-, en uitstroom. We hebben daarnaast goed zicht op de formatie en bezetting, grip op het proces en de effecten daarvan op de begroting. Tot slot is de plaatsing van de teamleiders grotendeels gereed. *Die* basis is dus op orde. Dat laat echter onverlet dat we de komende jaren toch knelpunten zien aankomen.

In 2023 zullen we de structuuraanpassing evalueren en bekijken of het de gewenste verbeteringen oplevert.

Huidige bezetting

Uit de post 'personeelskosten' worden alle lasten betaald voor onze medewerkers. In een kleine organisatie is belangrijke kennis en expertise vaak belegd bij slechts één of enkele medewerkers. Op dit moment zijn er taken waar de personele bezetting niet voldoende is ten opzichte van de hoeveelheid werk. Dit geldt ook voor taken die als speerpunten in het coalitieakkoord en collegewerkprogramma zijn benoemd zoals bouwen, verkeer, veiligheid en van milieu en duurzaamheid.

Een aantal functies blijft moeilijk in te vullen. Onder meer op het gebied van bouwkunde en ruimtelijke ordening. Het is zelfs niet eenvoudig om goede krachten (tegen meerkosten dan de vacaturemiddelen) in te huren. Op die terreinen kampen we nog steeds met krapte op de

arbeidsmarkt. Ook landelijk is dit de trend. Het percentage moeilijk vervulbare vacatures lag in 2019 op 12,5 %.

Midden-Delfland concurreert daarbij ook met de omliggende gemeenten die vanwege hun inwonertal vaak een hoger salaris kunnen bieden. Daarom is het van belang dat we bij werving en selectie duidelijk inzetten op datgene wat Midden-Delfland een aantrekkelijk werkgever maakt. De zaken waarin we uitblinken zijn de krachtige waarde gedreven identiteit, de brede inzetbaarheid, korte lijnen en veel verantwoordelijkheid.

We verwachten tot slot dat het aantal aanvragen om bijstand en ondersteuning toe gaat nemen als gevolg van de corona crisis. Wat dit betekent voor de benodigde ambtelijke inzet is op het moment van schrijven nog niet duidelijk.

Landelijke en lokale ontwikkelingen

Een toenemend aantal taken heeft bij veel gemeenten geleid tot een groei in de gemeentelijke personeelsbezetting. Ook voor 2020 verwacht meer dan de helft van de gemeenten te moeten groeien. De afgelopen jaren heeft Midden-Delfland die groei niet in die mate gemaakt vanwege de continue focus op het beperken omvang personeelskosten.

Andere ontwikkelingen – naast de nieuwe taken - die bijdragen aan meer druk in de ambtelijke organisatie, zijn bijvoorbeeld steeds verdergaande regionale samenwerkingen. Deze zijn nodig, we kunnen niet zonder. Maar deze vragen ook extra inzet van medewerkers in deze samenwerkingen. Voor Midden-Delfland is dit relatief zwaarder omdat wij met ons beperkte aantal medewerkers in evenveel van deze regelingen zitten als de omliggende gemeenten die meer armslag hebben. Ook de steeds verdergaande digitalisering heeft impact op de taak en functie invulling van medewerkers. De rol van applicatiebeheerders wordt groter en complexer, maar ook de vereiste kennis – organisatie breed - over informatiebeveiliging en privacy moet evenredig groeien.

Onze focus

Onze focus blijft op het terugdringen van (duurdere) inhuur. En dat kan alleen als we onze vacatures kwalitatief ingevuld krijgen, taken niet meer uitvoeren of minder projecten tegelijk oppakken of spreiden in de tijd. Dat vraagt een sterke aanpak op werving en selectie, aantrekken van zowel jonge talenten als ervaren medewerkers én ontwikkeling of scholing van zittende medewerkers. Dat betekent ook dat we in 2021 onze functies opnieuw tegen het licht houden. Onze functiebeschrijvingen zijn gedateerd en komen niet meer overeen met de huidige realiteit.

Identiteit & organisatiecultuur

Aandacht voor elkaar verbindt en versterkt. Juist daarom is gastvrijheid een van de belangrijkste pijlers van Cittaslow. Voor onze gemeente is dit een vanzelfsprekendheid. We gaan daarom een stap verder: wij willen excelleren in dienstverlening, omgang en cultuur.

Sinds 2018 geven wij hier onder de noemer *Thuis! in Midden-Delfland* invulling aan. *Thuis! in Midden-Delfland* is te omschrijven als een ontwikkeling of filosofie. Het is nadrukkelijk geen nieuwe werkwijze of project, het maakt onderdeel uit van het reguliere werk. De kern van dit gedachtegoed gaat over het hebben van aandacht voor elkaar; handelen vanuit gastvrijheid en vakmanschap. Zowel intern als extern.

Samen met een groep betrokken ambassadeurs binnen de organisatie brengen we dit verder en blijven we scherp op het doel en de bedoeling. Zo werken we aan een organisatie waar de focus ligt op medewerkers die bijdragen aan de ontwikkeling van Midden-Delfland, geïnspireerd zijn en plezier in hun werk hebben.

Met gericht sturen door het management verwachten wij de noodzakelijke veranderingen tot stand te brengen. Wij investeren in het vergroten van de taakvolwassenheid en eigenaarschap van medewerkers, zodat ze beter in staat zijn in te spelen op de snelle veranderingen. Medewerkers mogen vragen stellen en kritisch kijken naar processen en systemen en zich afvragen of die de (nieuwe) rol van de gemeente ondersteunen. De organisatie stimuleert medewerkers om anders te durven denken en geeft ruimte voor verandering.

Dienstverlening, communicatie en informatie

Wij hebben een hoge kwaliteit van dienstverlening en streven naar het vasthouden daarvan. In 2020 is de nieuwe visie op dienstverlening vastgesteld. Op basis daarvan bepalen we hoe we het best klanttevredenheid onderzoeken. Dan bepalen we ook of we verder gaan met de Net Promotor Score. Deze hebben we in eerdere jaren gebruikt voor het meten van de tevredenheid bij de aanvraag reisdocumenten en de aanvraag omgevingsvergunning.

De visie op dienstverlening is leidend voor de inrichting van de gemeentebrede dienstverlening. Dit model gaat uit van het KCC als eerste ingang voor inwoners en de bedrijfscontactfunctionaris als eerste aanspreekpunt voor ondernemers. In de visie staat wat voor type gemeente we zijn en willen zijn en welk effect dat heeft op mensen, middelen en processen. De visie bevat daarnaast uitgangspunten over welke kanalen van dienstverlening worden ingezet. Ook 'Thuis! in Midden-Delfland' maakt onderdeel uit van deze nieuwe visie. De informatievoorziening is ondersteunend aan het gewenste niveau van dienstverlening. Het realisatieplan Informatievoorziening is leidend voor de (digitale) informatievoorziening.

Dienstverlening en Informatie: persoonlijke dienstverlening én optimaal digitaal

De toenemende digitalisering biedt mogelijkheden voor de bedrijfsvoering en de dienstverlening. Een digitale klantrelatie tussen overheid en inwoner is steeds meer gebruikelijk en uitgangspunt bij 'overheidsdienstverlening'. Steeds meer ontwikkelingen zijn gericht op digitalisering. Het rijksbeleid is om 'alles digitaal' te kunnen aanbieden. De nieuwe omgevingswet vraagt om een hoge mate van digitale gegevensuitwisseling en samenwerking, zowel in- als extern.

De gemeente Midden-Delfland staat voor een goede, correcte en persoonlijke benadering. Wij organiseren de dienstverlening dichtbij. Dat betekent dat inwoners onder meer via de digitale snelwegen zoals e-mail, website en social media waar en wanneer zij maar willen contact met de gemeente leggen. Naast digitaal contact, blijft het mogelijk om persoonlijk via de telefoon of de balie contact te hebben met de gemeente.

Het verder digitaliseren heeft groot effect op de dienstverlening, organisatie en de bedrijfsvoering. Alle werkzaamheden en processen genereren data, daarmee is dus ook iedere overheidsorganisatie een informatiebedrijf. En iedere medewerker is dus ook een informatiemanager. Dit betekent dat de werkzaamheden en de rol van medewerkers wijzigt. Daarnaast worden de applicaties waarmee gewerkt wordt steeds complexer en vraagt het beheer daarvan steeds meer expertise en tijd. Om dit goed te kunnen borgen onderzoeken we op welke manier het beste bij onze organisatie past.

Een van de grote aanstaande ontwikkelingen in dit kader is het zaakgericht werken. In 2020 zijn we gestart met het inrichten van het zaakstelsel. In 2021 verwachten we de implementatie het zaakgericht werken. Dit vraagt meer dan wennen aan een nieuw systeem, het is een andere manier van (digitaal) samenwerken en dienstverlenen. Daarom besteden we in 2021 hier ook de nodige aandacht aan (adoptie).

De verandering in werken heeft ook effect op het toenemend gebruik van mobiele devices, zoals telefoons, laptops (mobile thin clients) etc. Hiermee kan plaats- en tijdonafhankelijk worden gewerkt en dat draagt bij aan flexibilisering. Het thuiswerken als gevolg van de corona crisis heeft hier een enorme impuls aan gegeven en versneld een aantal behoeftes boven tafel gebracht. Dit heeft echter verdergaande gevolgen. Het wifisignaal in het gebouw moet versterkt worden om te kunnen zorgen dat de vereiste nieuwe manieren van communicatie mogelijk zijn. De huidige signaalsterkte is niet toereikend daarvoor.

In 2019 zijn we aangesloten bij een landelijke aanbesteding voor 'Unified communications'. We implementeren eind 2020 en begin 2021. Unified Communications draait om een zich steeds ontwikkelende communicatietechnologie architectuur, die alle communicatie tussen mensen en systemen binnen de organisatie automatiseert en uniformeert. Hierbij wordt – waarschijnlijk - onze huidige telefooncentrale vervangen, en wordt de noodzaak voor betere wifi urgent.

De wens tot steeds meer digitaal, kan soms ook op gespannen voet staan met beveiliging van informatie en privacy. De wetgever vraagt hiervoor steeds meer aandacht. Het veilig beheren van informatie én informatie kunnen benutten voor betere dienstverlening, is een van de vraagstukken die we de komende periode gaan aanpakken. Een focus daarbij ligt op de bedrijfsvoering van het sociaal domein. We willen daarmee bereiken dat we meer, gecombineerde en betere informatie krijgen om goed inzicht te krijgen en eerder te kunnen (bij)sturen.

Informatiebeveiliging & ENSIA

Voor een goede online en offline dienstverlening is het essentieel dat de kwaliteit en veiligheid van gegevens en gegevensuitwisseling (informatiebeveiliging) goed zijn. Informatiebeveiliging heeft een 'harde', technische kant en een 'zachte', organisatorische kant. Deze 'zachte' kant zit veel meer op afspraken, houding, gedrag en bewustzijn van iedereen die met informatie en informatie-uitwisseling te maken heeft.

In de begroting zijn kosten opgenomen voor structurele uitgaven voor informatiebeveiliging. In de komende jaren vraagt ENSIA veel aandacht. ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) heeft tot doel het verantwoordingsproces over informatieveiligheid bij gemeenten verder te professionaliseren door het toezicht te bundelen en aan te sluiten op de gemeentelijke planning- en controlcyclus. Met deze verantwoordingsystematiek hebben het college en de raad meer overzicht over de stand van zaken van de informatieveiligheid en kunnen zij hier ook beter op sturen.

In 2021 starten we met GGI-Veilig. GGI-Veilig is landelijke samenwerking/aanbesteding vanuit de VNG op het gebied van digitale weerbaarheid. GGI-Veilig bestaat uit producten en diensten voor operationele informatiebeveiliging. Via GGI-Veilig nemen gemeenten onder meer actieve netwerk monitoring af voor het bewaken van dataverkeer op het eigen bedrijfsnetwerk. Wij werken daarin samen met de gemeenten Westland en Leidschendam-Voorburg. Wij maken al gebruik van zelfde onderliggende hardware. Daarnaast is het nodig om vervolgstappen te zetten voor de firewall. De basis is al neergezet en verdere ontwikkeling is nodig om aan eisen te kunnen blijven voldoen.

Privacy

Op 25 mei 2018 is de nieuwe Privacywet, de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in werking getreden. De privacywetgeving geeft een aantal basisregels voor de bescherming van persoonsgegevens. In 2018 en 2019 is dit geïmplementeerd. Privacy is geborgd in de organisatie door het aanstellen van een Functionaris Gegevensbescherming en privacy-officers. Dit is ook bevestigd door het onderzoek van de Rekenkamer.

Automatisering & samenwerking

Een juiste en betrouwbare ICT infrastructuur bepaalt de flexibiliteit, veiligheid, toekomstbestendigheid en schaalbaarheid waarmee de medewerkers automatisering kunnen anticiperen op een grote hoeveelheid nieuwe behoeftes en veranderende omstandigheden binnen de gebruikersorganisatie. De continuïteit en de kwaliteit van de bedrijfsvoering moet hierdoor verbeteren. De gemeente Westland voert het technisch beheer van onze ICT infrastructuur uit. We monitoren de samenwerking door contractmanagement.

Bij aanschaf van nieuwe software en hardware en bij nieuwe ontwikkelingen kijken we eerst wat we in de samenwerking met de gemeenten Westland en Leidschendam-Voorburg gezamenlijk kunnen oppakken. Voorwaarde is dat dit leidt tot efficiency, kwaliteitsverbetering of kostenbesparing. Gezamenlijke inkoop heeft tot nu toe al geleid tot lagere kosten bij een aantal projecten.

In 2021 staat wederom een groot aantal gemeentebrede projecten gepland. We vervangen onze afgeschreven servers, opslag- en back-upsystemen. De huidige systemen zijn in 2015 geplaatst en inmiddels verouderd. Het is daarbij belangrijk om voldoende rekenkracht en capaciteit om de toenemende digitalisering zoals bij het sociaal domein en de nieuwe Omgevingswet te kunnen faciliteren.

Verder migreren we naar Office 365 (cloud). Office 2016 wordt uitgefaseerd, dat betekent ook dat applicaties deze versie dan niet meer ondersteunen en dat de licenties ook zelf geen onderhoud meer krijgen. De huidige licenties lopen tot en met 2021 door. In 2021 zullen we de overstap moeten maken. Belangrijk bij deze migratie is dat het niet alleen een "update" is van het huidige Officepakket, maar dat het ook hier gaat om een andere manier van werken. Aandacht voor gemeentebrede adoptie is - net als bij het zaakgericht werken - noodzakelijk.

Daarnaast staat een IPv6 migratie op de planning. De internetadressen wereldwijd raken op. IPv6 vervangt de huidige IPv4-standaard. De gemeente (alle gemeenten) moet dus een nieuwe reeks kopen. Het doel is dat overheidsorganisaties uiterlijk 31 december 2021 extern – via website en e-mail – volledig bereikbaar zijn via IPv6.

Tot slot gaat uiteraard aandacht uit naar de benodigde informatiearchitectuur en de te realiseren koppelingen voor de omgevingswet.

Communicatie

Bij nieuwe ontwikkelingen hebben we aandacht voor doelgroepgerichte communicatie en participatie. Voor een open oriëntatie naar de samenleving is het betrekken van inwoners van belang. Participatie maak daarom onderdeel uit van collegewerkprogramma. Deze trajecten gaan echter niet vanzelf en ook niet vanzelf goed. De samenwerking tussen overheid en burger vraagt

om goed verwachtingsmanagement. We zijn daarom vooraf eerlijk over de invloed die inwoners hebben en we zijn duidelijk over wie welke rol heeft in het proces.

Uiteraard is participatie geen doel op zich. Het is van het grootste belang om vooraf te bepalen of participatie meerwaarde heeft. Onze focus ligt op het realiseren van onze maatschappelijke opgaven, we doen dit alleen met co-creatie of burgerparticipatie wanneer er sprake is van toegevoegde waarde. Wij kijken daarbij vooral naar projecten die zich afspelen in de directe woon- en leefomgeving van onze inwoners. Projecten met een korte doorlooptijd lenen zich het best voor participatie.

Onze inwoners maken in toenemende mate gebruik van sociale media om te communiceren met de gemeente. Door de toename van de communicatie via Social Media, werken we met een nieuw monitoringsysteem. Dit helpt ons om de online informatie goed te analyseren, te duiden en adequaat in gesprek te gaan.

Met de afgelopen bezuinigingsrondes is voor (corporate) communicatie alleen nog budget beschikbaar voor 'business as usual'. Het is nodig dat wij blijven communiceren en laten zien wat de kracht van ons landschap is en wat de meerwaarde is van onze unieke identiteit. Ook moet een deel van onze basis (corporate) communicatiemiddelen in 2021 worden geactualiseerd.

Rechtmatigheid

In de huidige situatie stelt de externe accountant de rechtmatigheidsverklaring op. In deze verklaring staat in hoeverre gemeenten aan de financiële wet- en regelgeving voldoen. Over het jaar 2021 dient de gemeente zelf deze rechtmatigheidsverklaring op te stellen. Dat heeft gevolgen voor de processen binnen Midden-Delfland. Met name de (verbijzonderde) Interne Controle (VIC) dient verbeterd en aangepast te worden. De voorbereidingen daarvoor zijn gaande.

3. 6. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Wij voeren actief beleid op de beheersing van de risico's die wij lopen. Gekeken wordt naar de maatregelen die worden getroffen om de risico's af te dekken. Voor de risico's waarvoor geen maatregelen getroffen kunnen worden (bijv. verzekeren te duur) wordt ingeschat welke buffer noodzakelijk is. Dit is het weerstandsvermogen.

Het weerstandsvermogen is te definiëren als 'het vermogen van de gemeente om niet-structurele risico's op te kunnen vangen om haar taken te kunnen voortzetten'. Door een goed systeem van risicomangement kunnen bestuurders en managers voor risico's, die het behalen van de doelstellingen bedreigen, passende beheersmaatregelen nemen.

Uit deze paragraaf blijkt dat het weerstandsvermogen ruim voldoende is. Daarnaast verhouden de wettelijk voorgeschreven indicatoren zich tot de normen die de VNG hiervoor heeft ontwikkeld.

Interne regelgeving en beleidsafspraken:

Financiële verordening, Controleverordening, Nota Reserves en voorzieningen, Treasurystatuut, Nota risicomangement, Herziening nota grondbeleid en het Collegeprogramma.

Risicomangement

Wie denkt aan risicomangement en risico's in algemene zin, denkt vaak aan vervelende, negatieve gebeurtenissen. Vaak wordt gedacht dat risicomangement innovatie en vernieuwing tegenhoudt.

Dat dit niet waar is zien we terug in de definitie van de term risico, namelijk: het effect van onzekerheid op het bereiken van waarde. Met andere woorden, risicomangement is het beheersen van risico's en het nemen van beslissingen die gericht zijn op het voorkomen of minimaliseren van nadelige effecten. Goed risicomangement zorgt voor procesoptimalisatie, een betere inrichting en borging van resultaten. Een essentieel instrument voor het bereiken van resultaat, innovatie en de Cittaslow filosofie.

Risicomangement heeft een prominente plek binnen de planning-en-controlcyclus (p&c cyclus). Het is een continu proces. Bij alle p&c producten wordt hierover gerapporteerd. Risicomangement is een manier van denken. Het dient als hulpmiddel bij het nemen van besluiten door zowel Raad als college. Op 25 juni 2019 is de 'Nota Risicomangement Midden-Delfland' vastgesteld door de Raad. Met deze nota en nog belangrijker een actueel risicoregister wordt het mogelijk een betrouwbaar oordeel over het benodigde weerstandsvermogen te geven. Dat leidt er uiteindelijk toe dat risico's zo weinig mogelijk effect hebben op de uitvoering van het lopende beleid en in stand houden van bestaande voorzieningen voor de lokale samenleving. De continuïteit van de bedrijfsvoering en de uitvoering van beleid wordt hiermee beter gewaarborgd.

In het risicoregister gaat het niet alleen om risico's met financiële gevolgen, maar ook om het inzicht in de niet financiële gevolgen (bijvoorbeeld op politiek-, imago-, milieu-, juridisch- privacy of informatie en veiligheidsvlak).

Een actueel risicoregister biedt de volgende voordelen:

- Een scherper beeld van het meest waarschijnlijke scenario voor de afwikkeling van risico's
- Verhoogd risicobewustzijn binnen alle lagen van de organisatie (verankering)
- Effectievere en efficiëntere bedrijfsvoering (prioriteit leggen bij de belangrijkste onderwerpen)
- Betere koppeling tussen beleid en bedrijfsvoering.

Het risicoregister wordt niet als bijlage gepubliceerd bij de programmabegroting en -rekening. Dit in verband met de vertrouwelijkheid van sommige risico's. De belangrijke openbare risico's worden

in deze paragraaf benoemd. Indien zich buiten de P&C cyclusmomenten om, ontwikkelingen voordoen (denk bijvoorbeeld aan risico's betreffende de grondexploitatie) dan geldt uiteraard een actieve informatieplicht.

Belangrijkste risico's

Door actieve risicobeheersing heeft de gemeente in beeld wat de risico's zijn en is het mogelijk om het weerstandsvermogen te bepalen. Alle risico's worden tweemaal per jaar herijkt en er wordt continu geanticipeerd op nieuwe risico's. Het getoonde risicoprofiel is bepaald vanuit de herijking/inventarisatie zoals uitgevoerd t/m juli 2020. In het volgende overzicht worden de belangrijkste (geconsolideerde) risico's gepresenteerd die de grootste invloed hebben bij de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit. Bij ieder risico worden kort de beheersmaatregelen weergegeven.

- Grondexploitatie

Door de grote omvang van de grondexploitatie vormt dit een risico voor de gemeente. Jaarlijks worden de grondexploitaties en de bijbehorende risicoanalyse geactualiseerd. De resultaten van de grondexploitatie brengen wij ten gunste of ten laste van de reserve grondexploitaties. De laatste actualisatie geeft aan dat het resultaat van de reserve grondexploitaties op termijn een batig saldo laat zien.

- Verbonden partijen

De gemeente neemt deel in 18 verbonden partijen. Veelal is dat een deelname of samenwerking met meerdere gemeenten. De afgelopen jaren is enkele malen gebleken dat hier behoorlijke financiële gevolgen uit voort kunnen vloeien (bijvoorbeeld GGD en Avalex). Stringente bewaking is noodzakelijk om problemen in de toekomst te voorkomen.

- Sociale Domein

Vanaf januari 2015 is een groot aantal nieuwe taken overgekomen naar gemeenten. Het betrof aanvankelijk de Participatiewet, de nieuwe Wmo 2015 en taken uit de Jeugdwet. Al vanaf het begin van de decentralisatie hebben gemeenten en VNG aangegeven dat de meegekomen rijksmiddelen bij deze decentralisaties onvoldoende zijn. Ontwikkelingen als de invoering van het abonnementstarief in de Wmo, en het open einde karakter van een aantal regelingen, hebben de financiële druk opgevoerd. Vanaf medio 2018 heeft dit ook in Midden Delfland geleid tot tekorten. Vanaf voorjaar 2019 is door de raad voor één jaar budget beschikbaar gesteld om de benodigde kostenombuiging te realiseren in de jeugdzorg. Hier wordt momenteel invulling aan gegeven. Risico's waardoor de dienstverlening en kwaliteit van de zorg in gevaar komen:

- Jeugdtaken: risico van een toenemende vraag aan geïndiceerde zorg, mede via de vrije verwijzers, wanneer preventief aanbod niet beschikbaar is.
- Tarieven jeugdzorg: Jurisprudentie over tarieven jeugdhulp vertraagt gemeentelijke ruimte om tot reëlere tarieven te komen.
- Wmo: toename van zorgafname als gevolg van vergrijzing, voorgenomen afbouw van bijdrage MRDH aan doelgroepenvervoer
- Abonnementstarief Wmo: invoering abonnementstarief leidt tot afname inkomsten uit eigen bijdragen,
- Loonstijgingen via landelijke CAO ontwikkelingen
- Participatiewet: blijvend hoge instroom van mensen in de bijstand als gevolg van verhuizingen vanuit de regio.
- Nieuwe gemeentelijke taken: behalve de drie decentralisatie van 2015 komen meer taken over naar gemeenten, waaronder de Wet VGGZ (2020), wet inburgering (2021), Beschermd Wonen (2021/22).

- Garantstellingen

Midden-Delfland staat borg voor leningen van derden (voornamelijk ten behoeve van woningbouw). Hoewel hiervoor de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (Nationale Hypotheek Garantie) middels een achter vangovereenkomst in eerste aanleg wordt aangesproken is er ook voor de gemeente een risico. Uit de liquiditeitsprognose 2019-2024 van de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) blijkt dat geen aanspraken verwacht worden op de achter vangfunctie.

Daarnaast zijn gemeente garanties aan verenigingen en instellingen verstrekt, zodat zij financiering aan hebben kunnen trekken. Goede monitoring en terughoudendheid bij toekomstige aanvragen is noodzakelijk om het risico voor de gemeente te beperken.

- Renteontwikkelingen

Binnen onze begroting wordt het zogenaamde renteomslag percentage gehanteerd voor de berekening van de (bespaarde) rente over de reserves/voorzieningen en de rentetoerekening over de boekwaarde van de vaste activa. Het renteomslag percentage is een gemiddelde van de betaalde en ontvangen rente. Als gevolg van diverse ontwikkelingen zoals het verplicht schatnistbankieren, de lage marktrente, BBV voorschriften is het omslagpercentage 0%.

- Aantrekken geldleningen

Aangekochte gronden bedrijvenschap Harnaschpolder worden in erfpacht uitgegeven (zie raadsbesluiten 2015-23980 en 2016-32705). Voor de financiering van aankoop grond en de betaling van de overeengekomen afkoopsommen voor renteversillen worden leningen aangetrokken. Het aantal leningen en het totale vreemde vermogen neemt aanzienlijk toe. Gezien de afgesloten erfpachtovereenkomsten is het financieel risico beperkt.

- Uitgezette geldleningen

In 1988 heeft de voormalige gemeente Schipluiden een bedrag van € 7,7 mln. uitgeleend aan de ABN-AMRO. De lening is later overgegaan naar de Royal Bank of Scotland (RBS). De RBS is grotendeels in handen van de Britse overheid. De vooruitzichten van de bank zijn de laatste jaren verbeterd. De lening is voor 50 jaar fixe en heeft een rente van 8,15% (ACT/360). De lening aan de RBS levert nu jaarlijks € 637K aan rente op. Het verstrekken van een lening brengt risico's met zich mee (kredietcrisis en de BREXIT).

Bij de Nederlandse Waterschapsbank is voor € 1,4 mln. uitgezet met een rente van 7% (€ 95.300 exploitatie-inkomsten per jaar tot 2043).

- Omgevingswet

De Omgevingswet bundelt de wetgeving en de regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. De komst van de Omgevingswet maakt het omgevingsrecht inzichtelijker voor burgers, ondernemers en overheden. Er zijn minder regels en er is meer ruimte voor initiatieven. Dit is een grote opgave de komende jaren.

- Organisatieontwikkeling

Momenteel is er een proces van organisatieontwikkeling aan de gang. Bij de besluitvorming is aangegeven dat het gehele proces budgettair neutraal moet verlopen. Er bestaat een risico dat dit niet haalbaar is. In de begroting is geen rekening gehouden met hogere structurele lasten hiervoor.

- Herijking Gemeentefonds

Het Rijk heeft een herijking van het gemeentefonds aangekondigd. Een eerst concept is teruggestuurd naar de 'tekentafel', omdat de uitkomsten niet acceptabel waren voor de staatssecretaris. Eind 2020 volgt nieuwe informatie. De invoering is niet voor 2022 te voorzien. De verwachting is wel dat kleine gemeenten nadeel ondervinden van de herijking. Gezien de onzekerheid wordt vooralsnog voor 2023 en 2024 resp. € 1 ton en € 2 ton geraamd

- Corona

De uitbraak van COVID-19 (Corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. Voor de aanpak van COVID-19 kijken wij wat we, aanvullend op de landelijk maatregelen van het Rijk, kunnen doen. Dit raakt veel beleidsterreinen van onze organisatie. We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de reguliere werkzaamheden. De effecten zijn op dit moment nog grotendeels onzeker. Uiteraard heeft COVID-19 invloed op de weerstandscapaciteit.

Naast deze risico's zijn er nog vele andere onzekerheden waarmee alle gemeenten te maken hebben. In dit verband noemen wij calamiteiten (vrijkomen gevaarlijke stoffen of saneringen), dubieuze debiteuren, fraude, leegstand van gebouwen, overige schadeclaims en ook aanslagen. Indien de kosten die hiermee gemoeid zijn niet op derden verhaald kunnen worden of niet volledig worden gedekt door verzekeringen of voorzieningen moeten zij binnen de algemene middelen opgevangen worden.

Schades die voortvloeien uit de dagelijkse activiteiten hebben andere oorzaken en uitingsvormen dan calamiteiten. Ze komen meestal frequenter voor en het schadebedrag per keer is kleiner. Deze structurele schades worden door de gemeente zelf beheerst door te investeren in de bedrijfsvoering. Dit kunnen preventieve maatregelen in de werkprocessen zijn, maar ook informatie en trainingen aan het personeel en bestuur om hun risicobewustwording te verhogen.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de middelen waarover de gemeente beschikt/kan beschikken om niet begrote kosten te dekken en ook de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten. Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de gemeentelijke financiën. Voor structurele risico's wordt normaliter een voorziening gevormd.

Weerstandscapaciteit

Weerstandscapaciteit is de mate waarin de gemeente op dit moment financieel in staat is risico's af te dekken. Hieronder wordt ingegaan op enerzijds de benodigde weerstandscapaciteit ter afdekking van de hierboven beschreven risico's en anderzijds de werkelijk bij de gemeente aanwezige weerstandscapaciteit.

In de raadsvergadering van 25 juni 2019 is het voorstel voor de actualisatie van de reserves en voorzieningen behandeld. Naar aanleiding hiervan is besloten om een reserve Weerstandsvermogen in te stellen. De omvang van deze reserve is vastgesteld op € 4 mln. Hierdoor ontstaat enerzijds een voldoende buffer om de mogelijke gevolgen van risico's op te vangen en anderzijds komt de Algemene reserve vrij voor andere bestemmingen.

Ratio weerstandsvermogen (WV)

Doelstelling voor het hebben/aanhouden van weerstandsvermogen is dat er een buffer aanwezig is om financiële tegenvallers op te vangen zodra risico's werkelijkheid worden. Een algemeen aanvaarde normstelling voor de hoogte van het weerstandsvermogen is er niet. Het oordeel over de toereikendheid van de weerstandscapaciteit is afhankelijk van de financiële risico's. Een berekening van het 'ratio weerstandsvermogen' zoals hieronder toegelicht, geeft een goed inzicht.

Het 'ratio weerstandsvermogen' wordt als volgt berekend:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit (res. weerstandsverm.)}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit (totaal risico's)}}$$

De gemeente streeft ernaar zo min mogelijk risico te lopen en -mits financieel verantwoord- zoveel mogelijk risico's af te dekken. Acceptabel is een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4.

Waardering weerstandsvermogen	Ratio	Aanduiding
Groter dan	2,0	Uitstekend
Tussen	1,4 en 2,0	Ruim voldoende
Tussen	1,0 en 1,4	Voldoende
Tussen	0,8 en 1,0	Matig
Tussen	0,6 en 0,8	Onvoldoende
Lager dan	0,6	Slecht

Beschikbare weerstandscapaciteit

De reserve weerstandsvermogen bedraagt € 4 mln. Dit geeft de gemeente meer dan voldoende weerstandscapaciteit om onvoorziene financiële tegenvallers op te vangen.

Risicoregister

Alle risico's zijn tegen het licht gehouden en aangepast/aangevuld in het risicoregister. Op basis van de huidige inzichten en de berekening blijkt dat een onderbouwde kans bestaat dat een bedrag van € 2,2 mln. noodzakelijk is om aan de zo reëel mogelijk ingeschatte financiële risico's weerstand te bieden.

$$\begin{array}{l} \text{Ratio} \\ \text{Weerst.} \\ \text{Vermogen} \end{array} = \frac{\text{Beschikbaar weerstandscap.} = € 4,0 \text{ mln.}}{\text{Totaal aan risico's} = € 2,2 \text{ mln.}} = \begin{array}{cccc} \underline{2021} & \underline{2022} & \underline{2023} & \underline{2024} \\ = 1,8 & 1,8 & 1,7 & 1,7 \end{array}$$

Het streven van de gemeente naar een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4 wordt in 2021 en volgende jaren gehaald.

Financiële kengetallen

Rekenmodel financiële kengetallen begroting

Kengetal	begroot 2019	begroot 2020	begroot 2021	begroot 2022	begroot 2023	begroot 2024
Netto schuldquote	99,73%	94,14%	118,33%	134,73%	137,58%	130,40%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	96,67%	91,25%	115,15%	131,42%	134,22%	127,13%
Solvabiliteitsratio	39,52%	37,99%	36,23%	35,29%	34,98%	35,10%
Grondexploitatie	14,66%	4,24%	8,28%	12,36%	13,71%	13,31%
Structurele exploitatieruimte	0,28%	0,01%	-1,74%	-0,88%	0,45%	0,41%
Belastingcapaciteit	128,99%	138,20%	139,64%	139,51%	139,43%	141,24%
Netto schuldquote (en gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen)						
	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Passiva						
A Raming van het totaal van de vaste schulden (ultimo jaar)	€ 56.531.000	€ 65.994.000	€ 65.483.000	€ 64.967.000	€ 64.493.000	€ 64.014.000
B Raming van het totaal van de netto-vlottende schulden (ultimo jaar)	€ 9.739.000	€ 9.739.000	€ 9.739.000	€ 9.739.000	€ 9.739.000	€ 9.739.000
C Raming van het totaal van de overlopende passiva (ultimo jaar)	€ 21.716.000	€ 13.639.000	€ 19.116.000	€ 21.987.000	€ 22.657.000	€ 22.211.000
Totaal A+B+C	€ 87.986.000	€ 89.372.000	€ 94.338.000	€ 96.693.000	€ 96.889.000	€ 95.964.000
Activa						
D Financiële vaste activa						
b Totaal leningen aan openbare lichamen, woningbouwcorporaties, deelnemingen, ov. verbonden partijen	€ 1.496.811	€ 1.496.811	€ 1.496.811	€ 1.496.811	€ 1.496.811	€ 1.496.811
c Totaal van overige langlopende leningen						
d Totaal van de uitzettingen Rijks schatkist rentetypische looptijd ≥ 1 jr						
e Totaal van de uitzettingen Nederlands schuld papier rentetypische looptijd ≥ 1 jr						
f Totaal van de overige uitzettingen rentetypische looptijd ≥ 1 jr	€ 9.720.000	€ 9.225.000	€ 9.220.000	€ 9.216.000	€ 9.211.000	€ 9.211.000
g Totaal van de bijdragen aan activa in eigendom derden						
E Totaal van uitzettingen rentetypische looptijd < 1 jr	€ 16.749.000	€ 16.749.000	€ 16.749.000	€ 16.749.000	€ 16.749.000	€ 16.749.000
F Totaal van alle liquide middelen	€ 285.000	€ 285.000	€ 285.000	€ 285.000	€ 285.000	€ 285.000
G Totaal van de overlopende activa	€ 12.445.000	€ 14.445.000	€ 12.445.000	€ 9.445.000	€ 9.445.000	€ 9.950.000
Totaal voor netto schuldquote	€ 39.199.000	€ 40.704.000	€ 38.699.000	€ 35.695.000	€ 35.690.000	€ 36.195.000
Totaal voor netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen (b e)	€ 40.695.811	€ 42.200.811	€ 40.195.811	€ 37.191.811	€ 37.186.811	€ 37.691.811
H Het geraamde totaal van de baten exclusief de mutaties van reserves	€ 48.921.468	€ 51.695.079	€ 47.020.323	€ 45.274.559	€ 44.481.783	€ 45.836.062
Netto Schuldquote = [((A+B+C) - (D [onderdelen d,e,f,g] +E+F+G))] / H	99,73%	94,14%	118,33%	134,73%	137,58%	130,40%
Netto Schuldquote (gecorrigeerd) = [((A+B+C) - (D [onderdelen b,c,d,e,f,g] +E+F+G))] / H	96,67%	91,25%	115,15%	131,42%	134,22%	127,13%
Solvabiliteitsratio						
	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
A Raming van het totale eigen vermogen	€ 64.779.000	€ 61.664.000	€ 60.448.000	€ 59.485.000	€ 58.938.000	€ 58.858.000
B Raming van het totaal van de passiva	€ 163.903.000	€ 162.327.000	€ 166.831.000	€ 168.551.000	€ 168.493.000	€ 167.687.000
Solvabiliteitsratio = A/B	39,52%	37,99%	36,23%	35,29%	34,98%	35,10%
Grondexploitatie						
	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
A Raming van het totaal van de activa van de niet in exploitatie genomen b	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
B Raming van het totaal van de activa van de bouwgronden in exploitatie	€ 7.171.000	€ 2.190.000	€ 3.894.000	€ 5.595.000	€ 6.100.000	€ 6.100.000
C Raming van het totaal van de baten exclusief de mutaties van reserves.	€ 48.921.468	€ 51.695.079	€ 47.020.323	€ 45.274.559	€ 44.481.783	€ 45.836.062
Grondexploitatie = (A+B) / C	15%	4%	8%	12%	14%	13%
Structurele Exploitatieruimte						
	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Totaal lasten exclusief mutaties reserves	€ 50.790.388	€ 54.809.795	€ 48.998.154	€ 46.841.595	€ 44.904.807	€ 45.954.541
Totaal incidentele lasten exclusief mutaties reserves	€ 1.087.365	€ 547.000	€ 310.000	€ 240.000	€ 50.000	€ 50.000
A Totaal structurele lasten exclusief mutaties reserves	€ 49.703.023	€ 54.262.795	€ 48.688.154	€ 46.601.595	€ 44.854.807	€ 45.904.541
Totaal baten exclusief mutaties reserves	€ 48.921.468	€ 51.695.079	€ 47.020.323	€ 45.274.559	€ 44.481.783	€ 45.836.062
Totaal incidentele baten exclusief mutaties reserves	€ 220.000	€ 225.000	€ 120.000	€ 50.000	€ 395.000	€ 695.000
B Totaal structurele baten exclusief mutaties reserves	€ 48.701.468	€ 51.470.079	€ 46.900.323	€ 45.224.559	€ 44.086.783	€ 45.141.062
Totaal stortingen in reserves	€ 9.453.160	€ 870.368	€ 785.312	€ 122.231	€ 467.639	€ 693.052
Totaal incidentele stortingen in reserves	€ 220.000	€ 400.000	€ 725.000	€ 75.000	€ 420.000	€ 645.000
C Totaal structurele stortingen in reserves	€ 9.233.160	€ 470.368	€ 60.312	€ 47.231	€ 47.639	€ 48.052
Totaal onttrekkingen uit reserves	€ 11.244.883	€ 3.985.084	€ 2.000.667	€ 1.085.838	€ 1.014.078	€ 998.468
Totaal incidentele onttrekkingen uit reserves	€ 872.165	€ 717.000	€ 972.000	€ 60.000	€ 0	€ 0
D Totaal structurele onttrekkingen uit reserves	€ 10.372.718	€ 3.268.084	€ 1.028.667	€ 1.025.838	€ 1.014.078	€ 998.468
E Totaal baten exclusief mutaties reserves	€ 48.921.468	€ 51.695.079	€ 47.020.323	€ 45.274.559	€ 44.481.783	€ 45.836.062
Structurele Exploitatieruimte = ((B-A) + (D-C)) / E	0,28%	0,01%	-1,74%	-0,88%	0,45%	0,41%
Belastingcapaciteit						
	begroot 2019	begroot 2020	begroot 2021	begroot 2022	begroot 2023	begroot 2024
A OZB lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 385	€ 408	€ 432	€ 445	€ 459	€ 473
B Roolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 227	€ 228	€ 228	€ 228	€ 228	€ 228
C Afvalstoffenheffing voor gezin	€ 318	€ 373	€ 373	€ 373	€ 373	€ 373
D Eventuele Heffingskorting voor gezin	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
E Totale Woonlasten = A+B+C-D	€ 930	€ 1.009	€ 1.033	€ 1.046	€ 1.060	€ 1.073
F Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin in het voorafgaande begroti	€ 721	€ 730	€ 740	€ 750	€ 760	€ 760
Belastingcapaciteit = E/F	128,99%	138,20%	139,64%	139,51%	139,43%	141,24%

Toelichting kengetallen:

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast t.o.v. de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Analyse en conclusie

De netto schuldquote wordt gekwalificeerd als hoog. Er zijn echter erfpachtgronden aangekocht. d.m.v. 'projectfinancieringen'. Zonder deze 'projectfinancieringen' is de netto schuldquote 2021 en volgende jaren aanzienlijk lager (20% ten opzichte van 118% nu).

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Omdat bij uitgezette leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt dit kengetal zowel berekend inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Zo wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Hoe lager deze percentages, hoe beter. In de uitgezette geldleningen vinden geen mutaties plaats.

Analyse en conclusie

De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen is een paar procentpunten lager ten opzichte van de netto schuldquote. Het uitstaande bedrag aan leningen is al meerdere jaren hetzelfde en laat ook voor de komende jaren eenzelfde beeld zien. De impact op de netto schuldquote is beperkt.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente.

Analyse en conclusie

De ratio solvabiliteit Midden-Delfland is matig volgens de streefwaarden van de VNG (tussen de 20 en 50%). De projectfinanciering voor erfpachtgronden is hiervoor de voornaamste oorzaak. Zonder de projectfinancieringen voor de aankoop van erfpachtgronden zou de solvabiliteitsratio 60% (ten opzichte van 36% nu) zijn geweest. ("Voldoende" conform de VNG normen) De solvabiliteitsratio laat een redelijk 'stabiele' trend zien, waarbij het ratio enigszins afneemt. Hieruit kan geconcludeerd worden dat het eigen vermogen afneemt.

Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Analyse en conclusie

De omvang van de grondexploitaties zijn de laatste jaren afgenomen. De ratio grondexploitaties laat inmiddels zien dat deze nu en voor de komende jaren stabiel is. Volgens de streefwaarden van de VNG als "Voldoende" aangeduid. In de paragraaf grondbeleid is uitvoerig toelichting gegeven op de ontwikkelingen.

Structurele exploitatieruimte

Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te dragen.

Analyse en conclusie

De ratio structurele exploitatieruimte Midden-Delfland geeft voor 2021 aan dat de structurele lasten niet afgedekt kunnen worden met structurele baten. Vanaf 2023 laat dit kengetal een positieve waarde zien. Dit past binnen de goedkeuringscriteria van de provincie.

Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

Het streven is om de woonlasten laag te houden. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de riool- en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde. De

belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.

Analyse en conclusie

De totale woonlasten van de gemeente liggen boven het landelijke gemiddelde.

Het streven van het college is de woonlasten laag te houden. De gemeente gaat voor de riool- en afvalstoffenheffing uit van 100% kostendekking. Door een hoge gemiddelde WOZ-waarde van de woningen, hoger dan gemiddeld kosten voor de afvalinzameling en de riolering door een groot gemeentelijk oppervlakte zijn de woonlasten hoger.

3. 7. Financiering

Kaders en beleid

In de Wet financiering decentrale overheden (Wet FiDO), zijn de kaders gesteld voor een professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van decentrale overheden.

Onder de treasuryfunctie vallen o.a. het beheer van geldstromen, liquiditeit, renterisico's en de financiering van en in de gemeente (zowel lenen als uitzetten van gelden).

De kaders hierbij zijn:

- Treasurystatuut. Een beleidsmatige financiële infrastructuur, waarin verantwoordelijkheden en spelregels voor de gemeentelijke treasury zijn opgenomen.
- Financieringsparagraaf die jaarlijks wordt aangeboden bij de begroting en het jaarverslag.

Treasury houdt zich bezig met alle toekomstige kasstromen en daarmee samenhangende risico's. Deze risico's komen voort uit de financieringsbehoefte. Het treasurybeleid is primair gericht op het waarborgen van financiële continuïteit door maatregelen te treffen zodat de activiteiten van de gemeentelijke organisatie financierbaar blijven. Voor de renterisico's en risico's uit financiële posities treffen we beheersmaatregelen (vermijden, spreiden). We gaan in de uitwerking verder dan de wettelijke kaders.

In principe zijn de uitgangspunten als volgt:

- Zorgdragen voor voldoende financierbaarheid op korte en lange termijn.
- Bewerkstelligen van passende financieringsvoorwaarden.
- Beheersen van rente- en of financieringsrisico's.
- Risicomijdend uitzetten van gelden en afgeven van garanties.
- Zorgdragen voor een effectief, veilig en efficiënt betalingsverkeer.
- Actief onderhouden van contacten met marktpartijen om toegang tot de financiële markten open te houden.

Door het schatkistbankieren kan de gemeente niet meer vrij beschikken over haar liquide middelen. Er is een verplichte rekening-courant verhouding met het Rijk. Door de huidige negatieve rente op liquide middelen wordt er geen rentevergoeding ontvangen. Met de introductie van het instrument erfpacht wordt beoogd de gronduitgiften te stimuleren. Door het toepassen van erfpacht is er een rendement op het geïnvesteerde vermogen en (indien aanwezig) de liquide middelen van de gemeente.

De risico's van lenen worden beperkt doordat gemeenten zich moeten houden aan de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Renterisico op kortlopende schuld (kasgeldlimiet)

De Wet FIDO bevat instrumenten en regels die de risico's beperken die gemeenten lopen bij het lenen. De kasgeldlimiet (voor leningen met looptijd <1 jaar) zorgt ervoor dat niet teveel kortlopende leningen worden aangetrokken. De kasgeldlimiet geeft weer tot welk bedrag de gemeente maximaal in haar korte financieringsbehoefte mag voorzien.

Deze limiet is gesteld op 8,5% van de totale omvang van de begroting per 1 januari. Op basis van deze norm is de kasgeldlimiet voor onze gemeente circa € 4 miljoen.

Indien blijkt dat de kasgeldlimiet wordt overschreden, moet een deel van de kortlopende schuld omgezet worden in langlopende schuld (=lening). Als het kasgeldlimiet gedurende drie opeenvolgende kwartalen wordt overschreden moet Gedeputeerde Staten worden geïnformeerd.

De liquiditeitspositie van de gemeente Midden-Delfland is inmiddels minder sterk.

Het beleid is erop gericht om de financieringsbehoefte af te dekken met kortlopende schulden omdat de rente op de kortlopende middelen in het algemeen lager is dan de rente op langlopende middelen. De afgelopen jaren zijn enkele leningen met een looptijd < 1 jaar aangetrokken met een negatieve rente. Er is dus een vergoeding ontvangen van de bank.

<i>Modelstaat A</i>		Rekening	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
KASGELDLIMIET (=KGL x 1.000)		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Berekening KGL regeling							
	Omvang begroting	50.790	54.810	48.998	46.842	44.905	45.955
	Percentage regeling KGL	8,2%	8,2%	8,2%	8,2%	8,2%	8,2%
	KGL	4.165	4.494	4.018	3.841	3.682	3.768
(1)	Vlottende schuld	31.455	23.378	28.855	31.726	32.369	31.950
(2)	Vlottende middelen	-36.650	-33.669	-33.373	-32.074	-32.579	-33.084
(3)	Netto vlottende (+) of overschot middelen (-)	-5.195	-10.291	-4.518	-348	-210	-1.134
(4)	Kasgeldlimiet	4.165	4.494	4.018	3.841	3.682	3.768
	Ruimte KGL (4>3)	9.360	14.785	8.536	4.189	3.892	4.902
	Overschrijding KGL (3>4)						
<i>De limiet wordt bepaald voor korte financiering met een rente-typische looptijd van maximaal 1 jaar en wordt gerelateerd aan het begrotingstotaal. Met een begrotingstotaal 2021 van ca. € 49 miljoen bedraagt de kasgeldlimiet 2021 € 4.018.246 (8,5%). Er is dus ruimte voor het aantrekken van ca. € 6 miljoen aan korte (kas)geld ter financiering van de publieke taak.</i>							

Renterisico op langlopende schuld (renterisiconorm)

Op grond van de Wet FIDO mag een gemeente van haar langlopende schulden (looptijd > 1 jaar) in enig jaar maximaal 20% van het begrotingstotaal aflossen en/of herfinancieren, wat overeenkomt met een aflossingsperiode van ten minste vijf jaar. Dit is de zogenoemde renterisiconorm. Het doel van de renterisiconorm is de herfinanciering van leningen in omvang en tijd te spreiden waardoor de (eventuele) gevolgen van een rentestijging beperkt blijven en de (mogelijke) renterisico's worden ingeperkt.

18 maart 2020, vlak voordat de COVID-19-crisis begon, is een langlopende lening met een looptijd van 1 jaar aangetrokken bij de huisbankier (BNG). Met de gedachte dat er een tekort aan geld zou gaan komen. De rente voor de lening van € 5 miljoen is -0,10%.

19 maart 2020 is er voor de aankoop van (erfpacht)gronden een lening van € 10 miljoen met een stortingsdatum 1 april 2020 aangetrokken bij de huisbankier (BNG) voor 50 jaar met een percentage van 0,5%.

<i>Modelstaat B</i>		Rekening	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
RENTERISICONORM (= RRN x 1.000)		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Berekening RRN regeling							
	Omvang begroting	50.790	54.810	48.998	46.842	44.905	45.955
	Percentage regeling RRN	20%	20%	20%	20%	20%	20%
	RRN	10.158	10.962	9.800	9.368	8.981	9.191
(1)	Renteherzieningen	0	0	0	0	0	0
(2)	Aflossingen	136	5.508	512	516	474	479
(3)	Renterisico (1+2)	136	5.508	512	516	474	479
(4)	RRN	10.158	10.962	9.800	9.368	8.981	9.191
	Ruimte RRN (4>3)	10.022	5.454	9.288	8.852	8.507	8.712
	Overschrijding RRN (3>4)						
<i>Het renterisico op de vaste schuld mag de renterisiconorm in beginsel niet overschrijden. Het overzicht laat zien dat de renterisiconorm van 20% van het begrotingstotaal in meerjarenperspectief niet wordt overschreden.</i>							

Renteontwikkeling

De rente op de geld- en kapitaalmarkt blijft laag. Dit komt voornamelijk door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB).

Door de dalende inflatie heeft de ECB in september 2019 de depositorente verlaagd en heeft door de COVID-19-crisis in 2020 de opkoop van staats- en bedrijfsleningen weer hervat. Beide maatregelen hebben een daling van de marktrente tot gevolg. Dit effect zal naar verwachting blijven doorwerken in de rentetarieven van 2021.

Naast het beleid van de ECB zijn ook andere macro-economische effecten van belang voor de renteontwikkeling. Het beleid van de Verenigde Staten, China, Rusland en Noord-Korea zijn van belang. Maar bijvoorbeeld ook de uittreding van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie heeft effect op de rente.

De refirente blijft op 0% gehandhaafd. De refirente is de rente die banken elkaar onderling in rekening brengen (herfinancieringrente).

Inzicht rentelasten/-baten

Op het gebied van de rente wordt er volgens de richtlijnen veel meer dwingend voorgeschreven dan voorheen. Enkele uitgangspunten zijn:

- Het aantrekken en verstrekken van een lening betreft een treasury activiteit. De met deze activiteit gepaarde rentelasten en rentebaten behoren op het taakveld Treasury.
- Aanbeveling is om geen rentevergoeding te rekenen over het eigen vermogen en de voorzieningen.
- Indien de werkelijke rentelasten in euro's die over een jaar aan taakvelden hadden moeten worden doorbelast, afwijken van de rentelasten in euro's die op basis van de voor gecalculerde renteomslag aan de taakvelden zijn toegerekend, kan de gemeente besluiten tot correctie. Correctie wordt verplicht gesteld indien deze afwijking groter is dan 25%.
- De commissie BBV adviseert het renteschema in de paragraaf Financiering van de gemeentelijke begroting en jaarstukken op te nemen. Hiermee wordt inzicht gegeven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.
- Verder zijn wijzigingen voor de rente van het grondbedrijf doorgevoerd. Aan grondexploitaties mag alleen de rente van externe financiering worden doorberekend. Omdat er geen leningen voor grondexploitaties zijn aangetrokken betekent dit dat er geen rente wordt doorberekend.
- Via de kapitaallasten mogen alleen werkelijke rentelasten naar de taakvelden worden doorbelast over de boekwaarden van investeringen. Wanneer er geen leningen zijn aangetrokken dan mag er helemaal geen rente worden toegerekend aan de taakvelden. Dit houdt in dat er geen rente meer kan worden doorbelast. De kapitaallasten bestaan dan alleen nog uit afschrijvingen.

Toerekening rente

Indien de gemeente een geldlening aantrekt in het kader van projectfinanciering, zal de werkelijk te betalen rente conform het BBV naar het desbetreffende taakveld worden doorbelast. Dit is van toepassing op de geldleningen voor de aankoop van erfpachtgronden. De rente van deze leningen moet rechtstreeks worden doorbelast naar het taakveld beheer overige gebouwen en gronden.

Financieringspositie en rentekosten

Er wordt een financieringsoverschot verwacht. Hierbij is rekening gehouden met de boekwaarde van de activa de grondexploitatie, eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) en opgenomen vaste geldleningen. De komende jaren wordt er meer rente ontvangen dan betaald (positief renteresultaat).

Het zogenaamde omslagpercentage is gebruikt voor rentetoerekening over de boekwaarde van de vaste activa. Het rente omslagpercentage is een gemiddelde van de betaalde en ontvangen rente. Als gevolg van onderstaande ontwikkelingen blijft het omslagpercentage 0%.

- Schatkistbankieren
- Lage (of zelfs negatieve rente op aangegane leningen)
- Hoge rente op uitgezette leningen
- BBV-voorschriften

Renteschema begroting 2021		
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	€ 893.359
b.	De externe rentebaten (idem)	-/- € 732.738
	Saldo rentelasten en rentebaten	€ 160.621
c.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/- € -
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (rente aankoop gronden)	-/- € 871.509
		-/- € 871.509
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	€ -710.888
d1	Rente over eigen vermogen	€ 60.311
d2	Rente over voorzieningen	€ -
	Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente	€ -650.577
e.	De aan taakvelden toe te rekenen rente (renteomslag)	-/- € -
f.	Renteresultaat op het taakveld Treasury	€ -650.577

Leningenportefeuille

Een belangrijk onderdeel van het financieringsbeleid vormt de omvang, flexibiliteit, gemiddelde looptijd en rentegevoeligheid van de leningenportefeuille. De leningenportefeuille langer dan één jaar heeft per 1 januari 2021 een omvang van € 66 miljoen.

De reden van deze toename zijn projectfinancieringen voor aankoop gronden. Aangekochte gronden bedrijvenschap Harnaspolder zijn in erfpacht uitgegeven (zie raadsbesluiten 2015-23980 en 2016-32705). Voor deze financiering van aankoop gronden en de betaling van de overeengekomen afkoopsommen voor renteversillen zijn leningen aangetrokken. Het financieel risico is beperkt omdat erfpachtinkomsten (canon) hoger zijn dan de rentekosten.

Voor de komende jaren kan uitgegaan worden van een beperkte liquiditeitspositie. Gevolg hiervan is dat er naar verwachting kasgeldleningen (<1jaar) aangetrokken moet worden. Door de negatieve rente is dat uit financieel oogpunt geen bezwaar.

Liquiditeitsplanning	2021	2022	2023	2024
- Prognose aan te trekken kasgeld	Max. 4 mln.	Max. 4 mln.	max. 4 mln.	max. 4 mln.
- Aangetrokken langgeld	€ 66 mln.	€ 65 mln.	€ 65 mln.	€ 64 mln.

Kredietrisico en garanties

Naast de eerder genoemde renterisico's heeft de gemeente ook te maken met kredietrisico's. Dit zijn de risico's die verband houden met de nakoming van de betalingsverplichting van rente en aflossing op eerder door de gemeente verstrekte geldleningen in het kader van de publieke taak en aanspraken op verleende gemeentegaranties.

Volgens de subsidieregeling zijn de verenigingen en maatschappelijke instellingen verplicht jaarlijks de begroting en jaarrekening in te dienen. Door deze maatregelen wordt de vinger aan de pols gehouden en kunnen risico's worden beperkt. Bovendien wordt in het kader van de samenstelling van de gemeentelijke jaarrekening een saldo opgave bij de instellingen, waaraan een lening is verstrekt, opgevraagd.

De aanspraken op verleende gemeentegaranties zijn onderverdeeld in enerzijds verleende garanties voor de bevordering van het eigen woningbezit (zowel particulieren als woningbouwcorporaties) en anderzijds garanties die zijn verstrekt voor geldleningen die zijn aangetrokken door maatschappelijke instellingen in onze gemeente, zoals (sport)verenigingen. Voor hypotheek afgesloten na 1 januari 1995 met een zogenoemde Nationale Hypotheek Garantie (NHG) staat de stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) garant. De gemeente is door haar achtervang functie risicodragend voor hypotheek afgesloten met NHG. Voor woningcorporaties is het hierdoor mogelijk om tegen een redelijke rente geld aan te trekken, omdat het waarborgfonds geldverstrekkers de tijdige betaling van rente en aflossing van leningen aan te gaan door woningcorporaties garandeert. De gemeente en het Rijk vervullen daarbij een achtervang functie. Mocht in geval van aanspraak door geldgevers blijken dat het vermogen van het waarborgfonds ontoereikend is, dan bestaat de kans dat de gemeente op grond van deze achtervang overeenkomst (in de vorm van renteloze leningen) het vermogen van het waarborgfonds moet aanvullen. De kans dat dit gebeurt is gering, omdat de woningcorporaties in eerste instantie zelf financieel verantwoordelijk zijn voor de risico's in hun sector en hierop jaarlijks worden gecontroleerd en beoordeeld door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Autoriteit woningcorporaties, die toezicht houdt op het WSW, stelde recentelijk dat het 'onzeker' is of het risicokapitaal van het fonds toereikend is om mogelijke verliezen te dekken. Het fonds gebruikt voor de berekening van het risicokapitaal een formule, maar houdt Vestia uit deze formule. Dit omdat de woningcorporatie in een sanerings situatie zit. De toezichthouder beoordeelt de onderbouwing van het argument als onvoldoende.

Voor het uitoefenen van de publieke taak neemt de gemeente ook deel in het aandelenkapitaal van een aantal vennootschappen. Dit betreft aandelen van N.V. Bank Nederlandse Gemeenten, B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides en N.V. JUVA. Deze aandelen zijn in de balans opgenomen tegen nominale waarde. Doordat er een groot positief verschil bestaat tussen de werkelijke waarde en de nominale waarde is van een kredietrisico op deze aandelen geen sprake.

Relatiebeheer

Voor het reguliere betalingsverkeer maakt de gemeente gebruik van de diensten van de BNG Bank. Onderdeel van deze dienstverlening is een kredietfaciliteit van € 2 miljoen. Tot deze limiet kan de gemeente tegen een gunstig rentepercentage daggeld opnemen. Daarnaast is er nog een rekening bij de Rabobank.

Overig

De gemeente Midden-Delfland maakt geen gebruik van complexe financiële producten zoals derivaten.

4. Recapitulatie

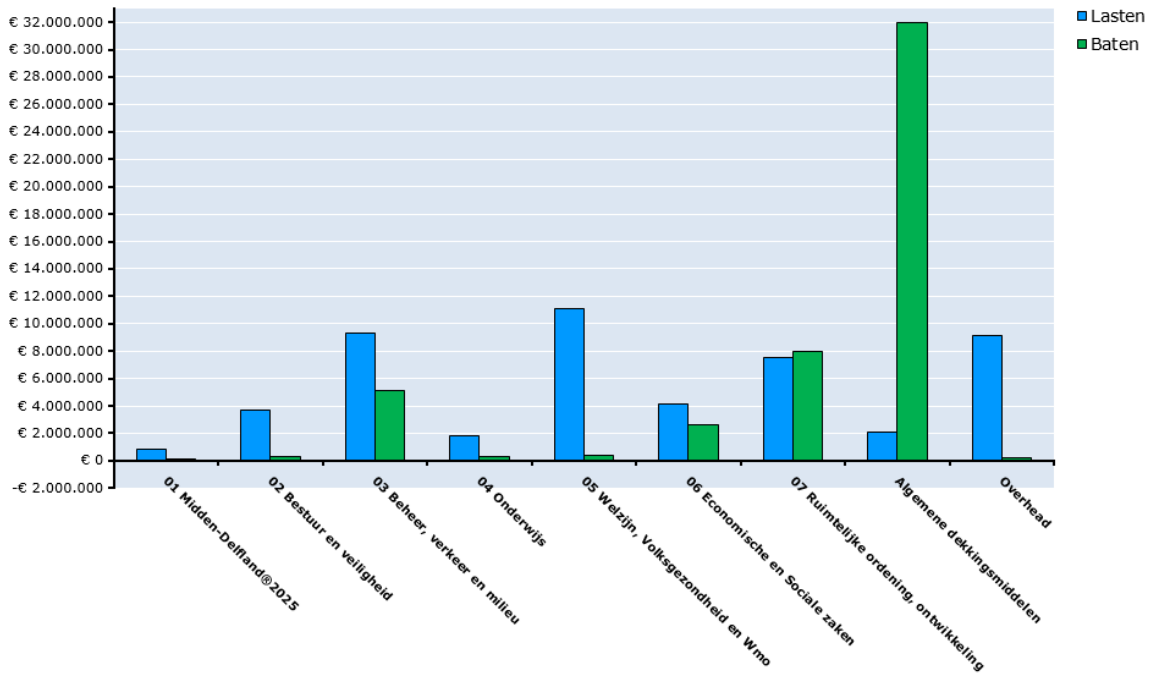
Recapitulatie programma's

<i>Samenvatting begroting 2021</i>	2019	2020	2021	2022	2023	2024
01 Midden-Delfland® 2025	281.067	751.280	740.466	693.788	697.165	700.600
02 Bestuur en veiligheid	3.647.458	3.239.349	3.417.262	3.405.503	3.418.685	3.392.640
03 Beheer, verkeer en milieu	4.153.346	4.343.066	4.259.180	4.486.542	4.601.899	4.733.687
04 Onderwijs	1.426.486	1.523.089	1.516.120	1.508.479	1.440.207	1.321.247
05 Welzijn, Volksgezondheid en Wmo	10.860.252	10.429.163	10.698.486	10.769.368	10.851.576	10.927.394
06 Economische en Sociale zaken	2.079.710	1.460.202	1.538.478	1.669.669	1.170.421	1.310.374
07 Ruimtelijke ordening, ontwikkeling	-2.736.368	581.373	-429.351	-284.768	-623.898	-57.375
Algemene dekkingsmiddelen	-28.313.363	-30.513.779	-29.874.816	-30.588.566	-30.603.029	-31.369.355
Overhead	8.678.609	8.186.258	8.896.648	8.943.411	8.923.558	8.853.851
Geraamd saldo van baten en lasten	77.197	1	762.474	603.428	-123.416	-186.936

Mutaties reserves

01 Midden-Delfland® 2025	92.808	-138.000	0	0	0	0
02 Bestuur en veiligheid	-31.178	0	0	0	0	0
03 Beheer, verkeer en milieu	-105.445	-775.396	629.857	-52.283	-51.918	-51.547
04 Onderwijs	-307.533	-257.984	-257.984	-257.984	-257.984	-252.374
05 Welzijn, Volksgezondheid en Wmo	-744.988	-207.230	-397.848	-139.656	-138.159	-138.427
06 Economische en Sociale zaken	-533.338	-47.925	-25.000	0	345.000	645.000
07 Ruimtelijke ordening, ontwikkeling	184.956	-114.610	-545.428	95.266	95.570	20.878
Algemene dekkingsmiddelen	795.778	-491.074	145	147	149	151
Overhead	-1.142.783	-1.082.497	-619.097	-609.097	-539.097	-529.097
Saldo reserves	-1.791.723	-3.114.716	-1.215.355	-963.607	-546.439	-305.416
Geraamd resultaat	77.197	0	762.476	603.428	-123.416	-186.937

Samenvatting begroting 2021

5. Financiële begroting (overzicht van baten en lasten)

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) 2004 is de gemeente verplicht een overzicht van de financiële begroting (overzicht van baten en lasten) samen te stellen. De uiteenzetting van de financiële positie en het overzicht van baten en lasten vormen samen de financiële begroting. Verder wordt in dit hoofdstuk ingegaan op de Financiële structuur. Aansluitend is een toelichting op het resultaat van de primitieve begroting opgenomen.

De uiteenzetting van de financiële positie bevat:

- de baten en lasten van bestaand beleid
- de investeringen, gesplitst in investeringen met een economisch of een maatschappelijk nut
- de financiering
- de stand en het verloop van de reserves en voorzieningen.

Deze gegevens zijn bijna allemaal al in een ander onderdeel van de begroting opgenomen, maar worden hier in verband met de voorschriften van het BBV nogmaals weergegeven.

Uitgangspunten bij de begroting

In financiële zin is het belangrijkste uitgangspunt het realiseren van een materieel sluitende begroting. De belangrijkste input vormen de structurele financiële gevolgen van het bestaande beleid van de begroting 2020, de Kadernota 2020-2024 en het collegeprogramma 2018-2022. Uitgangspunt daarbij is: structurele uitgaven worden structureel gedekt en incidentele uitgaven worden van een incidentele dekking voorzien. In de Kadernota 2020-2024 is het uitgangspunt van 'Duurzaam grip hebben op de gemeentelijke financiën' geformuleerd.

Daarnaast zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd.

- Voor de structurele ontwikkeling van de salarissen en sociale lasten is uitgegaan van de meest recente gegevens betreffende de CAO voor gemeentepersoneel.
- Wij hebben rekening gehouden met een compensatie voor stijgende prijzen. Hiervoor zijn de percentages uit de meicirculaire aangehouden.
- Voor de uitkering uit het Gemeentefonds is uitgegaan van de meicirculaire 2020.
- Voor de heffingen is kostendekkende tarieven het uitgangspunt. Bij het vaststellen van de kostendekkendheid van deze tarieven is de kostenkant inclusief BTW meegenomen.
- Voor 2021 is de opbrengst van de OZB afhankelijk van de waardeontwikkeling van het onroerend goed. Voor de andere jaren is gerekend met een stijgingspercentage van 3.
- Het tarief voor rioolheffing en de afvalstoffenheffing blijft vooralsnog ongewijzigd.
- De structurele lasten van de 'verbonden partijen' zijn in de begroting verwerkt.
- Bij de kapitaallasten is door de wijziging van het BBV geen rente meer toegerekend.
- Er is rekening gehouden met een renteomslagpercentage van 0%.

De baten en lasten van bestaand beleid

In de volgende tabel zijn de geraamde baten en lasten in 2021 aangegeven per programma. Voorts is een bedrag aangegeven dat de gemeente hiervoor aan algemene dekkingsmiddelen raamt. De algemene dekkingsmiddelen zijn gemeentelijke middelen die vrij aan te wenden zijn en worden verantwoord in een apart hoofdstuk Algemene dekkingsmiddelen. De algemene dekkingsmiddelen zijn voor de vergelijkbaarheid in de tabel afzonderlijk opgenomen.

Lasten begroting 2021

Lasten begroting 2021	2019	2020	2021	2022	2023	2024
01 Midden- Delfland @ 2025	3.399.184	1.140.503	876.931	800.499	804.126	807.815
02 Bestuur en veiligheid	3.969.211	3.504.137	3.692.475	3.668.170	3.657.010	3.706.519
03 Beheer, verkeer en milieu	9.077.081	9.730.836	9.353.962	9.682.297	9.815.769	9.952.983
04 Onderwijs	1.752.669	1.827.452	1.826.514	1.818.804	1.750.460	1.631.428
05 Welzijn, Volksgezondheid en WMO	11.680.553	10.882.001	11.102.977	11.113.483	11.198.276	11.276.724
06 Economische en sociale zaken	4.713.459	5.957.748	4.177.570	4.114.052	3.920.186	4.065.613
07 Ruimtelijke ordening, ontwikkeling	6.181.708	12.003.338	7.518.090	5.123.599	3.259.677	4.086.640
Algemene dekkingsmiddelen	1.025.393	1.390.207	1.318.936	1.294.929	1.289.697	1.283.159
Overhead	8.991.131	8.373.573	9.130.698	9.225.760	9.209.605	9.143.659

Totale lasten	50.790.388	54.809.795	48.998.154	46.841.595	44.904.807	45.954.541
---------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Baten begroting 2021

Baten begroting 2021	2019	2020	2021	2022	2023	2024
01 Midden- Delfland ® 2025	3.118.117	389.223	136.465	106.711	106.961	107.215
02 Bestuur en veiligheid	321.753	264.788	275.213	262.667	238.325	313.879
03 Beheer, verkeer en milieu	4.923.735	5.387.770	5.094.782	5.195.755	5.213.870	5.219.296
04 Onderwijs	326.183	304.363	310.394	310.325	310.253	310.181
05 Welzijn, Volksgezondheid en WMO	820.301	452.838	404.491	344.114	346.700	349.330
06 Economische en sociale zaken	2.633.748	4.497.546	2.639.092	2.444.383	2.749.765	2.755.239
07 Ruimtelijke ordening, ontwikkeling	8.918.076	11.421.965	7.947.441	5.408.367	3.883.575	4.144.015
Algemene dekkingsmiddelen	27.547.033	28.789.271	29.978.395	30.919.888	31.346.287	32.347.099
Overhead	312.523	187.315	234.050	282.349	286.047	289.808
Totale baten	48.921.468	51.695.079	47.020.323	45.274.559	44.481.783	45.836.062

Lasten reserves begroting 2021

Lasten reserves begroting 2021	2019	2020	2021	2022	2023	2024
01 Midden- Delfland ® 2025	109.130	0	0	0	0	0
02 Bestuur en veiligheid	0	0	0	0	0	0
03 Beheer, verkeer en milieu	196.708	479.654	674.009	24.369	24.734	25.105
04 Onderwijs	0	0	0	0	0	0
05 Welzijn, Volksgezondheid en WMO	5.957	182.478	6.586	2.449	2.186	1.918
06 Economische en sociale zaken	22.925	0	0	0	345.000	645.000
07 Ruimtelijke ordening, ontwikkeling	3.301.056	118.890	104.572	95.266	95.570	20.878
Algemene dekkingsmiddelen	5.775.984	89.346	145	147	149	151
Overhead	41.400	0	0	0	0	0
Totale lasten	9.453.160	870.368	785.312	122.231	467.639	693.052

Baten reserves begroting 2021

Baten reserves begroting 2021	2019	2020	2021	2022	2023	2024
01 Midden- Delfland® 2025	16.322	138.000	0	0	0	0
02 Bestuur en veiligheid	31.178	0	0	0	0	0
03 Beheer, verkeer en milieu	302.153	1.255.050	44.152	76.652	76.652	76.652
04 Onderwijs	307.533	257.984	257.984	257.984	257.984	252.374
05 Welzijn, Volksgezondheid en WMO	750.945	389.708	404.434	142.105	140.345	140.345
06 Economische en sociale zaken	556.263	47.925	25.000	0	0	0
07 Ruimtelijke ordening, ontwikkeling	3.116.100	233.500	650.000	0	0	0
Algemene dekkingsmiddelen	4.980.206	580.420	0	0	0	0
Overhead	1.184.183	1.082.497	619.097	609.097	539.097	529.097
Totale baten	11.244.883	3.985.084	2.000.667	1.085.838	1.014.078	998.468

Begrotingsresultaat (samenvoeging voorgaande tabellen)

Samenvatting begroting 2021	2019	2020	2021	2022	2023	2024
01 Midden- Delfland ® 2025	281.067	751.280	740.466	693.788	697.165	700.600
02 Bestuur en veiligheid	3.647.458	3.239.349	3.417.262	3.405.503	3.418.685	3.392.640

03 Beheer, verkeer en milieu	4.153.346	4.343.066	4.259.180	4.486.542	4.601.899	4.733.687
04 Onderwijs	1.426.486	1.523.089	1.516.120	1.508.479	1.440.207	1.321.247
05 Welzijn, Volksgezondheid en WMO	10.860.252	10.429.163	10.698.486	10.769.368	10.851.576	10.927.394
06 Economische en sociale zaken	2.079.710	1.460.202	1.538.478	1.669.669	1.170.421	1.310.374
07 Ruimtelijke ordening, ontwikkeling	-2.736.368	581.373	-429.351	-284.768	-623.898	-57.375
Algemene dekkingsmiddelen	-26.521.640	-27.399.064	-28.659.459	-29.624.959	-30.056.590	31.063.940
Overhead	8.678.609	8.186.258	8.896.648	8.943.411	8.923.558	8.853.851
Geraamde saldo van baten en lasten	1.868.920	3.114.716	1.977.831	1.567.035	423.023	118.479
Mutatie reserves						
01 Midden- Delfland @ 2025	92.808	-138.000	0	0	0	0
02 Bestuur en veiligheid	-31.178	0	0	0	0	0
03 Beheer, verkeer en milieu	-105.445	-775.396	629.857	-52.283	-51.918	-51.547
04 Onderwijs	-307.533	-257.984	-257.984	-257.984	-257.984	-252.374
05 Welzijn, Volksgezondheid en WMO	-744.988	-207.230	-397.848	-139.656	-138.159	-138.427
06 Economische en sociale zaken	-533.338	-47.925	-25.000	0	345.000	645.000
07 Ruimtelijke ordening, ontwikkeling	184.956	-114.610	-545.428	95.266	95.570	20.878
Algemene dekkingsmiddelen	795.778	-491.074	145	147	149	151
Overhead	-1.142.783	-1.082.497	-619.097	-609.097	-539.097	-529.097
Saldo reserves	-1.791.723	-3.114.716	-1.215.355	-963.607	-546.439	-305.416
Geraamd resultaat	77.197	0	762.476	603.428	-123.416	-186.937

Onderstaand zijn de belangrijkste wijzigingen tussen de begroting 2020 en 2021 op programmaniveau toegelicht. Binnen de programma's (hoofdstuk 2) staat een nadere verklaring. Wijzigingen groter dan € 50.000 worden toegelicht.

Programma 2: Bestuurlijke en veiligheid per saldo € 177.913

De toename van lasten op dit programma heeft vooral te maken met een toename bij het taakveld Openbare orde en veiligheid door een verschuiving van werkgeverslasten. Verder zijn de vergoedingen van de raadsleden afgenomen op dit taakveld. Onder de overhead zijn door een andere verantwoordingsregel de rest van deze vergoedingen opgenomen. Ook is de bijdrage aan de Veiligheidsregio Haaglanden toegenomen. Dit is het gevolg van een te lage raming in 2020.

Programma 3: Beheer, verkeer en milieu per saldo € -83.885

De afname op dit programma heeft meerdere oorzaken:

- Milieubeheer:
De bijramingen in 2020 op de taakvelden 'Uitvoeringskosten (verduurzaming gemeentelijke gebouwen)' (€ 230.000) en de 'Energie transitievisie' (€ 237.098).
De toename in 2021 op 'Adviezen en werkzaamheden milieutaken'(€ 58.872) en toename door de verschuiving van werkgeverslasten (€ 24.538).
- Openbaar groen en openluchtrecreatie:
In 2020 zijn er incidenteel extra inkomsten geweest vanwege verkoop snippergroen (€ 240.000)
- Verkeer en vervoer:
Dit taakveld is in 2020 afgenomen door de correctie Zuidhoornseweg (€ -300.000).
- Riolerings:
Voor 2021 is een raming opgenomen voor adviezen derden (€ 120.000, dekking uit rioleringsfonds)

Programma 5: Welzijn en Wmo per saldo € 269.323

Voor 2021 is een toename begroot op het taakveld Jeugd en opvoedhulp (doorwerking verhogingen 2020). Tevens is er een stelpost opgenomen voor de CAO stijging diverse gesubsidieerde partijen. Hiernaast is er een verschuiving van werkgeverslasten.

Programma 6: Economische en sociale zaken per saldo € 78.275

De toename op dit programma heeft meerdere oorzaken:

- Op het taakveld Bijstandsverlening is gezien de verwachte economische ontwikkeling een hoger bedrag begroot voor zowel Algemene bijstand 21-65 jaar als ook voor de IOAW uitkering.
- Tevens is er een lagere raming opgenomen voor het taakveld Re-integratie- en participatievoorzieningen / participatiewet.
- Hiernaast zorgt de verschuiving van werkgeverslasten voor een verschil.

Programma 7: R.O., ontwikkeling en volkshuisvesting per saldo € -1.010.723

De afname op dit programma heeft meerdere oorzaken:

- Ruimtelijke ordening:
Een hogere incidentele raming in 2020 (Omgevingswet en inhuur) en een verschuiving van werkgeverslastendraagt zorgt dat de begroting 2021 lager is. In de begroting 2021 en 2022 is een bedrag van € 130.000 opgenomen voor een projectleider Omgevingswet.
- Volkshuisvesting
Voor 2021 is een incidentele verhoging van de bouwleges van € 240.250 geraamd.
- Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)
In principe is de Grondexploitatie budgettair netraal voor het begrotingsresultaat. Het saldo op dit taakveld van ruim € 1 mln. betreft de (netto) opbrengst uit erfpacht.

Algemene dekkingsmiddelen per saldo € 638.963

Het verschil in saldo zit voornamelijk in de raming op het taakveld 'Mutaties reserves'. Daarnaast is er een bijraming van de OZB opbrengst (op zowel Woningen als ook Niet-woningen) als gevolg van de waardeontwikkeling van het onroerend goed in combinatie met areaaluitbreiding. Deze stijging is hoger dan was voorzien in de Begroting 2020-2023.

Overhead per saldo € 710.390

Het gevolg van de verschuiving van (en toerekening van) werkgeverslasten (€ 401.887) en meerdere kleine bijramingen (€ 196.000) op het taakveld 'Informatievoorziening' zorgen tezamen met de bijraming (€ 85.465) voor onderhoudsabonnementen (gemeentehuis) voor de toename op Overhead.

Incidentele baten en lasten

Om een goed inzicht te kunnen geven in het structurele evenwicht tussen baten en lasten is het noodzakelijk te weten in hoeverre incidentele dekkingsmiddelen tegenover incidentele lasten staan. De uitgaven die binnen de grondexploitaties worden gedaan, zijn veelal eenmalig van aard. Deze kosten hebben geen invloed op het exploitatieresultaat. Ook wordt een aantal uitgaven ten laste van voorzieningen of bestemmingsreserves gebracht.

	Incidentele lasten (x € 1.000)				Incidentele baten (x € 1.000)			
Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
1. Vitale Dorpen in Midden Delfland@2025								
2. Bestuur en Veiligheid								
3. Beheer, Verkeer, Milieu	120	50	50	50	120	50	50	50
4. Onderwijs								
5. Welzijn en Wet maatschappelijke ondersteuning								
6. Economische- en sociale zaken							345	645
7. Ruimtelijke ordening, ontwikkeling en volkshuisvesting	130	130						
Algemene Dekkingsmiddelen								
Overhead	60	60						
Mutaties reserves	725	75	420	645	972	60		
Totaal	1035	315	470	695	1092	110	395	695
Saldo					-57	205	75	0

Conform de richtlijnen van de provincie zijn bedragen onder € 50.000 niet meegenomen in bovenstaand overzicht.

Programma 3

Lasten en baten:

Betreft het Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie (€ 120.000 voor 2021). Deze kosten komen ten laste van het taakveld riolering. De kosten van dat taakveld worden verevend met de voorziening Rioolheffing, vandaar dat er een zelfde bedrag als baat tegenover staat.

Programma 6

Lasten en baten:

In de jaren 2023 en 2024 verwachten we hogere Rijksuitkeringen van de BUIG (vergoeding Rijk). Om de fluctuaties binnen de exploitatie te egaliseren wordt in 2023 en 2024 een bedrag in een nieuwe reserve voor de BUIG gestort.

Programma 7

Lasten:

Inhuur projectleider invoering Omgevingswet in verband met inwerkingtreding en implementatie nieuwe wet op 1 januari 2022. Externe ondersteuning blijft eerste jaar na inwerkingtreding Omgevingswet noodzakelijk voor werkprocessen en overgangsrecht (€ 130.000 voor 2021 en 2022).

Overhead

Lasten en baten:

Als gevolg van het OO-traject zijn er in de jaren 2021 en 2021 extra (€ 60.000) werkgeverslasten die gedekt worden door een onttrekking aan de Algemene reserve.

Mutaties reserves

Lasten:

Storting € 650.000 in de Dekkingsreserve voor de reconstructie van de Woudseweg. Daarnaast wordt er gedurende de jaren 2021, 2022 en 2023 een bedrag van € 75.000 gestort in de reserve Beheer openbare ruimte (t.b.v. areaaluitbreiding).

Baten:

Aan de reserve Afwikkeling complexen wordt € 650.000 onttrokken en gestort in de Dekkingsreserve voor de reconstructie van de Woudseweg. Daarnaast kan door het reëel ramen van de budgetten voor het Sociaal domein de reserve Sociaal domein vrijvallen (€ 262.000).

In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen. Onder de tabel worden de onderdelen toegelicht.

Tabel Algemene dekkingsmiddelen (in €)	2021	2020
OZB	5.445.076	4.872.738
Algemene uitkering	20.736.158	20.183.708
Dividenden	2.109.701	2.058.500
Rente uitzettingen > 1 jaar	735.640	753.640
Opbrengsten grondverkoop	15.000	240.000
Vennootschapsbelasting	0	0
Onvoorzien	6.000	6.000
Overige eigen middelen	0	0
Subtotaal	29.047.575	28.114.586
Saldo financieringsfunctie	-953.670	-908.290
Totaal algemene dekkingsmiddelen	28.093.905	27.206.296

De gemeentelijke heffingen, ook wel lokale heffingen genoemd, vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. De lokale heffing die bij de algemene dekkingsmiddelen hoort, is de OZB. Daarnaast zijn er nog heffingen die niet tot de algemene dekkingsmiddelen horen. Deze zijn opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.

OZB

De raad heeft in juni 2015 besloten om voor de jaren 2016 tot en met 2020 OZB te heffen tegen een vast tarief. De opbrengst voor 2017 tot en met 2020 is begroot op basis van het tarief voor 2016 en de verwachte marktontwikkeling voor woningen en niet-woningen. Ook voor 2021 wordt dit tarief gehanteerd. Wij zijn voornemens om dit besluit uit 2016 voor de begroting van 2022 te heroverwegen. In de volgende tabel staan de OZB-tarieven voor 2021 tot en met 2024 (ongewijzigd beleid). Voor de jaren 2022 en verder wordt uitgegaan van een opbrengststijging van

de OZB van 3%. De vaststelling van de tarieven 2022 en verder vindt voor elk begrotingsjaar in de gemeenteraad plaats.

OZB – tarieven	2021	2022	2023	2024
Tarief eigenaren woningen	0,1205%	0,1205%	0,1205%	0,1205%
Tarief eigenaren niet-woningen	0,2267%	0,2267%	0,2267%	0,2267%
Tarief gebruikers niet-woningen	0,1627%	0,1627%	0,1627%	0,1627%

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de algemene uitkering. De algemene uitkering wordt over de gemeenten verdeeld met behulp van verdeelmaatstaven die verschillen in kosten weerspiegelen, maar ook verschillen in belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit is een afgeleide van de waarde van de onroerende zaken. Gemeenten met hoog gewaardeerd onroerend goed ontvangen een lagere algemene uitkering dan soortgelijke gemeenten met minder waardevol onroerend goed. Van de waarde van de woningen wordt 80% meegerekend, van de waarde van niet-woningen 70%. Op de uitkomsten daarvan wordt het zogenaamde rekentarief toegepast. Dit rekentarief is afgeleid van het landelijke gemiddelde OZB-tarief. De uitkomst wordt als zogenaamde eigen inkomstenmaatstaf afgetrokken van de algemene uitkering van de gemeente. Het OZB-tarief dat de gemeente hanteert, heeft overigens geen effect op deze aftrekpost.

Algemene uitkering

De raming van de algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2020. De berekeningen van de algemene uitkering voor de begroting 2021-2024 zijn met behulp van de meicirculaire 2020 gemaakt. In onderstaande tabel ziet u het verschil met de ramingen zoals gemaakt voor de begroting 2020-2023.

Raming algemene uitkering	2021	2022	2023	2024
Begroting 2021 – 2024	20.736.158	21.473.107	21.697.161	22.474.444
Begroting 2020 – 2023	20.174.253	20.815.946	21.474.076	-
Vershil	561.905	657.161	223.085	N.v.t. *

(*) 2024 was nog niet begroot. Daar kan geen verschil voor worden berekend.

Dividenden

De gemeente ontvangt jaarlijks dividenduitkeringen uit hoofde van haar aandelenbezit bij de Bank Nederlandse Gemeenten, Waterbedrijf Evides en Energiebedrijf Juva N.V..

	2021	2020
Bank Nederlandse Gemeenten	112.500	61.300
Juva N.V.	1.768.000	1.768.000
Waterbedrijf Evides	229.200	229.200
Totaal	2.109.700	2.058.500

Rente uitzettingen > 1 jaar

Het betreft hier de rente die verkregen wordt van het langdurig uitgezette deel van de Nutsreserve. Daarnaast wordt rendement gemaakt door de uitgifte van grond in erfpacht, welk deels is gefinancierd uit eigen overvloedige financiële middelen.

Overige eigen middelen

Er zijn geen overige eigen middelen.

Onvoorzien

De raming van de post Onvoorzien is bedoeld voor de dekking van niet voorzienbare uitgaven. Bij gemeenten die een sluitende begroting hebben, is de post onvoorzien meestal het positieve begrotingssaldo dat door de raad als dekkingsmiddel kan worden ingezet. In Midden-Delfland is dat zoals bekend niet het geval. In onze begroting is een bedrag voor onvoorzien uitgaven opgenomen van € 6.000 in 2021.

Financiële positie

De raming voor het begrotingsjaar 2021 en volgende jaren ziet er als volgt uit.

	2021	2022	2023	2024
Saldo begroting 2021-2024 (incl. PBW 1 en 2)*	€ -700.912	€ -430.625	€ 58.515	
I Mutaties begroting	€ -2.050.063	€ -1.536.013	€ -1.251.899	€ -485.464
Saldo Begroting 2021-2024	€ -2.750.975	€ -1.966.638	€ -1.193.384	€ -485.464
II Dekkingsplan (netto)	€ 1.988.500	€ 1.363.210	€ 1.316.800	€ 672.400
Algemene reserve	€ 762.475	€ 603.428		
Resultaat Begr. 2021-2024	€ 0	€ 0	€ 123.416	€ 186.936

¹ Inclusief structurele doorwerking mutaties Eerste en Tweede periodieke begrotingswijziging 2020.

² Een positief bedrag betekent een voordelig resultaat.

Met dit resultaat (structureel sluitende (meerjaren)begroting) voldoet de begroting 2021-2024 aan de voorwaarden om in aanmerking te komen voor repressief toezicht door de provincie.

Immateriële vaste activa

In het kader van het BBV is het zeer beperkt mogelijk deze activa te activeren. De gemeente Midden-Delfland heeft er daarom voor gekozen deze activa niet meer in de kapitaallasten op te nemen, maar deel te laten uitmaken van het jaar van 'investering'.

Investeringen met een economisch en maatschappelijk nut

De investeringen zijn gesplitst in investeringen met een economisch nut en met een maatschappelijk nut.

In de kapitaallasten van de activa wordt vanaf 2017 niet langer met rente rekening gehouden.

Voor een specificatie zie bijlage Investeringen 2021-2024.

Nieuwe investeringen

Overzicht nieuwe investeringen begroting 2021-2024				
Omschrijving investering:	2021	2022	2023	2024
IODS-uitvoeringsprogramma saneren verspreid liggend glas. Aankoop Kwekelweg 12 te Maasland	2.067.000			
IODS-uitvoeringsprogramma saneren verspreid liggend glas. Aankoop Burgerweg 1 te Maasland	750.000			
Vervangen pompunits drukriolering				149.000
Vervangen pompen hoofdgemalen				290.000
Vervangen vrijvervalriolering				230.000
Vervanging duiker Baanderheer (M030)				160.000
Vervangen/vergroten opzet-natzout-stroommachine mede ivm overname N468 inclusief route optimalisatie	60.000			
Vervangen geïsoleerde opslagkluis voor gevaarlijke stoffen conform PGS15 milieunorm	25.000			
Vervangen beschoeiingen/damwanden	250.000	350.000	350.000	350.000
Reconstructie speelvoorzieningen	100.000	100.000	100.000	100.000
Herinrichting openbaar groen	25.000	50.000	50.000	50.000

Reconstructie Woudseweg	650.000			
Vervangingen E & W (elektro en werktuigbouwkundige) installaties gemeentehuis schipluiden	90.426	25.000		25.000
Vervangen gevelbekleding Brandweer Den Hoorn	30.233			
Hoornbloem: vervangen hardhoutenkozijnen				90.872
Hoornbloem: vervangen linoleumvloer				25.000
Hoornbloem: vervangen plafond gymzaal en centrale hal				215.814
Gemeentewerf: Vervangen stalen systeemgevel	112.192			
Gemeentewerf: Vervangen dak	149.589			
Begraafplaats Maasland Aula: vervangen dak (houtrot en houtworm) verhoogd risico bij uitstel	95.000			
Koppeling DSO omgevingswet	30.000			
Firewall	40.000			
GIS/GEO viewwer	30.000			
IPv6 migratie	25.000			
Vervangen hardware	40.000			
Totaal:	4.569.440	525.000	500.000	1.685.686

De financiering

Lang lopende geldleningen

Overzicht van vaste schulden 2021 met een looptijd langer dan één jaar							
Omschrijving	Oorspronkelijk geldlening	Laatste aflossing	Rente %	Restantbedrag geldleningen 1-1-2021	Rente 2021	Aflossing 2021	Restantbedrag geldleningen 31-12-2021
Onderhandse leningen N.V. Bank Nederlandse Gemeenten:							
BNG 40.89594	907.560,50	1-3-2024	4,670%	145.209,68	5.360,01	36.302,42	108.907,26
BNG 40.91485.01	408.402,22	26-10-2025	3,470%	136.134,07	4.553,02	27.226,81	108.907,26
BNG 40.92017	680.670,32	14-2-2026	5,500%	163.360,88	7.671,99	27.226,81	136.134,06
Projectfinancieringen:							
BNG 40.111437	7.429.045,00	2-7-2029	1,245%	7.429.045,00	92.491,61	0,00	7.429.045,00
BNG 40.111438	1.566.123,00	1-7-2029	0,800%	1.415.066,39	10.706,46	152.265,06	1.262.801,33
BNG 40.112090	6.751.680,00	1-7-2052	1,770%	6.751.680,00	119.504,74	0,00	6.751.680,00
BNG 40.112091	2.381.266,00	1-7-2052	1,570%	2.325.639,80	36.065,38	56.499,54	2.269.140,26
BNG 40.112379	15.983.210,00	1-7-2044	1,760%	15.983.210,00	281.304,50	0,00	15.983.210,00
BNG 40.112494	1.621.575,00	3-1-2039	1,598%	1.621.575,00	25.912,77	0,00	1.621.575,00
BNG 40.112836	13.293.280,00	1-7-2053	1,360%	13.293.280,00	180.788,61	0,00	13.293.280,00
BNG 40.112837	6.804.774,00	1-7-2053	1,140%	6.639.796,82	74.734,78	166.857,92	6.472.938,91
BNG 40.113745	10.000.000,00	1-4-2070	0,500%	10.000.000,00	50.000,00	0,00	10.000.000,00
				65.903.997,64	889.093,86	466.378,56	65.437.619,08
Onderhandse leningen Nederlandse Waterschapsbank N.V.:							
NWBPoseidon 100	1.134.450,54	20-6-2022	6,400%	90.756,04	4.264,79	45.378,02	45.378,02
				90.756,04	4.264,79	45.378,02	45.378,02
				Totaal	65.994.753,68	893.358,64	511.756,58
							65.482.997,09

Saldo financieringsfunctie

De gemeente heeft ter financiering van haar activiteiten in totaal € 65.994.754 aan langlopende geldleningen aangetrokken (saldo 1-1-2021). Het saldo van de totale werkelijk betaalde

rentelasten is hoger dan het saldo van de verdeelde rentelasten over de boekwaarde van de investeringen op basis van een rente omslagpercentage van 0%. Dit levert een last van € 893.359 (werkelijke rente) op in de begroting van 2021. Daar komt een toevoeging van rentes aan de reserves bij van € 60.311. Per saldo komt de financieringsfunctie uit op een nadelig resultaat van € 953.670.

Financieringsoverschot/tekort

Totaal geïnvesteerd bedrag per 1 januari 2021 (volgens staat C)		
Algemene dienst (excl. leningen)		€ 132.378.706
Eigen financieringsmiddelen volgens staat D		
Onderdeel A: Algemene reserve	€	4.927.917
Onderdeel B: bestemmingsreserves	€	55.520.419
Onderdeel C: voorzieningen	+	€ <u>10.954.281</u>
	€	71.402.617
Waarvan extern belegd:		
Langdurig	-	€ <u>9.075.605</u>
	€	62.327.012
Saldo nog niet afgeloste geldlening o/g	+	€ 65.994.754
		<u>€ -128.321.766</u>
Financieringstekort		€ 4.056.940

EMU-saldo

Op grond van het BBV is hieronder de berekening van het Economische en Monetaire Unie (EMU)-saldo opgenomen

Omschrijving	2020	2021	2022
	x € 1000,- Volgens realisatie tot en met sept. 2020, aangevuld met raming resterende periode	x € 1000,- Volgens begroting 2021	x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2022
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-3.115	-1.978	-1.567
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	1.900	4.805	3.023
3. Mutatie voorzieningen	153	754	328
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-4.981	1.704	1.701
5. Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa			
Berekend EMU-saldo	119	-7.733	-5.963

Geprognosticeerde balans

Activa	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
(im) Materiële vaste activa	116.036	117.936	122.741	125.764	125.206	123.895
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	1.497	1.497	1.497	1.497	1.497	1.497
Financiële vaste activa: Leningen	9.720	9.225	9.220	9.216	9.211	9.211
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar						+
Totaal Vaste Activa	127.253	128.658	133.458	136.477	135.914	134.603
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	7.171	2.190	3.894	5.595	6.100	6.100
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen						
Uitzettingen <1 jaar	16.749	16.749	16.749	16.749	16.749	16.749
Liquide middelen	285	285	285	285	285	285
Overlopende activa	12.445	14.445	12.445	9.445	9.445	9.950 +
Totaal Vlottende Activa	36.650	33.669	33.373	32.074	32.579	33.084
Totaal Activa	163.903	162.327	166.831	168.551	168.493	167.687
Passiva	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Eigen vermogen	64.779	61.664	60.448	59.485	58.938	58.858
Voorzieningen	11.138	11.291	12.045	12.373	12.666	12.865
Vaste schuld	56.531	65.994	65.483	64.967	64.493	64.014 +
Totaal Vaste Passiva	132.448	138.949	137.976	136.825	136.097	135.737
Vlottende schuld	9.739	9.739	9.739	9.739	9.739	9.739
Overlopende passiva	21.716	13.639	19.116	21.987	22.657	22.211 +
Totaal Vlottende Passiva	31.455	23.378	28.855	31.726	32.396	31.950
Totaal Passiva	163.903	162.327	166.831	168.551	168.493	167.687

De stand en het verloop van de reserves en voorzieningen

Het meerjarenoverzicht, het verloop van de reserves en voorzieningen en de toelichting daarop zijn te vinden in de bijlage Reserves en voorzieningen.

Financiële structuur

Algemeen

Een goede financiële structuur is noodzakelijk voor een sluitende begroting. Dankzij de maatregelen van de afgelopen jaren is onze financiële structuur voldoende solide. De administratie en gemeentelijke financiën voldoen aan de basisregelingen, waaronder het BBV en de eigen gemeentelijke verordeningen. Op termijn is er een financieringsoverschot. Door het verplicht schatkistbankieren wordt hierover nauwelijks rendement behaald. Dat is mede een reden dat we voor erfpacht zoveel mogelijk deze eigen middelen inzetten. Ook de financiële soliditeit is op orde. Het financieel meerjarenperspectief staat door de stijgende kosten (vooral in het sociaal domein en mogelijk ook als gevolg van COVID-19) onder druk. Hierover leest u meer in de volgende alinea

Een belangrijke ontwikkeling is de onduidelijkheid over de economie. De afgelopen jaren was er op dat vlak goed nieuws te melden, maar als gevolg van COVID-19 wordt een economische crisis voorspeld. Dit heeft negatieve gevolgen op de financiën van de gemeente. De omvang hiervan is nu nog moeilijk te voorspellen. Temeer daar er ook gesproken wordt over een mogelijk sterk herstel in de loop van 2021. Wij houden de ontwikkelingen scherp in de gaten.

Positief is de toenemende kans op verbetering van het resultaat van de grondexploitaties. Ondanks alle ontwikkelingen en voorspellingen blijft de prijs van woningen onveranderd hoog. Tot nu toe is er zelfs sprake van een constante stijging van de prijzen. Dit is positief voor een snelle uitvoering van de grondexploitaties binnen deze gemeente. Ook de realisering van de 700 woningen, zoals

opgenomen in het collegeprogramma zijn uit financieel oogpunt kansrijk. De uitdaging is daarbij vooral het vinden van geschikte locaties.

Ook neemt de waarde van het onroerend goed toe. Gezien de op dit moment gehanteerde berekeningswijze is dat gunstig voor de opbrengst OZB. Wij werken aan een voorstel voor evaluatie en wijziging van de berekeningssystematiek wat vanaf 2022 zou kunnen gaan gelden. Over het algemeen stijgen de uitgaven van het Rijk, waardoor ook de uitkering uit het Gemeentefonds toeneemt (trap op trap af). Helaas komt dat in de meicirculaire 2020 onvoldoende tot uitdrukking. Door de toenemende kosten (zie ook hiervoor) bij gemeenten komt de begroting financieel gezien steeds verder onder druk te staan. Meerdere gemeenten hebben hierover een brief aan het Kabinet gezonden Ook de VNG ondersteunt deze oproep aan het Kabinet voor meer geld. Toegezegd is dat in het najaar 2020 hierover gesprekken volgen.

Als negatieve invloed noemen wij de kosten voor bijstandsgerechtigden. Bij een economische crisis gaan deze kosten naar verwachting fors stijgen. Zoals gezegd bestaat hierover nu nog onduidelijkheid wat betreft de omvang.

Negatief is ook de ontwikkeling van de kostprijs bij leveranciers/bedrijven die werken voor de gemeente uitvoeren of producten leveren.

Gemeentelijke heffingen

Binnen een gezonde financiële structuur beperken we graag de belastingdruk voor inwoners. Voor een nagenoeg 100% kostendekking is voor de riool en de afvalstoffenheffing komend jaar geen tariefsverhoging nodig,

Voor de afvalstoffenheffing is het daarnaast mogelijk dat mede als gevolg van een geactualiseerde kostenraming van Avalex de voorziening Afvalstoffenheffing de komende jaren weer aangevuld kan worden. Hiermee wordt een dreigend tekort op deze voorziening verminderd. In 2021 worden naar verwachting ook de effecten van de zijbelading en de invoering van de PMD-inzameling duidelijk. In 2021 is ook een nieuwe aanbesteding voor het verwerken van het afval voorzien. Bij de begroting 2022 worden alle effecten verwerkt en kunnen de gevolgen voor het tarief beoordeeld worden.

Op basis van de werkelijke uitgaven in de afgelopen jaren bij de riolering (alsmede areaaluitbreiding) verwachten wij dat een deel van de uitgaven voor de uitvoering van het Klimaatakkoord uit de voorziening voor de riolering gedekt kunnen worden. Dit past ook in de relevante regelgeving. Bij de besluitvorming over het Plan van Aanpak voor de uitvoering van de maatregelen in dit verband (DeltaPlan Ruimtelijke Adaptatie) gaan wij daar nader op in. Het tarief voor de OZB wijzigt ook niet. Wel fluctueert de opbrengst van de OZB in 2021 mee met de wijziging van de waarde van het onroerend goed. In 2021 bereiden wij na een evaluatie een voorstel voor om de berekeningswijze van de OZB-aanslag die sinds 2016 in deze gemeente toegepast wordt aan te passen. Doel is dat de gemeenteraad beter in staat is om te bepalen of en zo ja in welke mate het tarief voor de OZB (en dus de opbrengst) aangepast moet worden. In de meerjarenbegroting is vooralsnog rekening gehouden met een jaarlijkse stijging van 3%.

Reserves en voorzieningen

Het totaal van de gemeentelijke reserves en voorzieningen neemt de laatste jaren af. Deze daling komt voor een belangrijk deel voor rekening van de algemene reserve. Door daling van de algemene reserve neemt ook de weerstandscapaciteit af. Dit is de buffer waarmee we de gevolgen van risico's opvangen.

In 2019 is de actualisatie van de Reserves en voorzieningen in de gemeenteraad behandeld. Onderdeel van het voorstel maakte een herschikking van de reserves uit. Hierdoor is er wat meer ruimte gecreëerd voor de Algemene reserve. Bij de jaarrekening 2019 is deze reserve verder aangevuld door de afrekening van het project Zuidhoornseweg. Voor het structureel verbeteren van de begroting (in financiële zin) is de komende twee jaar incidenteel een deel van de Algemene reserve nodig. Per saldo blijft de algemene reserve op niveau.

Bij de hiervoor genoemde actualisatie van de Reserves en voorzieningen is ook een specifieke reserve gevormd als buffer voor de risico's van deze gemeente (reserve weerstandscapaciteit). Dit is welswaar ten koste van andere vrije reserves gegaan, maar sluit beter aan op de actuele situatie in Midden-Delfland.

Erfpacht

In Midden-Delfland bestaat de mogelijkheid om bouwgrond te verkrijgen door middel van een erfpachtconstructie. Naast diverse particulieren is vooral in de Harnaschpolder gebruik gemaakt van deze mogelijkheid. Het voordeel voor de potentiële koper is een vaste jaarlast gedurende de looptijd van de overeenkomst inplaats van financiering, aflossing en balansbeslag. Naast een

bescheiden vergoeding voor de administratiekosten is het voordeel voor de gemeente dat de verkoop van de bouwgrond sneller gaat.
 Gevolg is ook dat de gemeente leningen moet aantrekken om de grond in eigendom te verwerven. Hierdoor is de vaste schuld van de gemeente de laatste jaren fors toegenomen. Voor de (exploitatie) begroting heeft dit geen effect, aangezien via de canon de rentekosten met een bescheiden opslag volledig worden vergoed. In de toekomst kunnen de leningen worden afgelost uit de opbrengst van de verkoop van de grond of uit een nieuwe lening, indien de erfpachtconstructie gecontinueerd wordt. Tegenover de lening staat vermogen, te weten de waarde van de grond.

In het onderstaande overzicht is het effect weergegeven van de leningen voor de uitgifte van gronden in erfpacht op de schuldpositie van de gemeente:

Overzicht van vaste schulden 2021 met een looptijd langer dan één jaar							
Omschrijving	Oorspronkelijk geldlening	Laatste aflossing	Rente %	Restantbedrag geldleningen 1-1-2021	Rente 2021	Aflossing 2021	Restantbedrag geldleningen 31-12-2021
<u>Onderhandse leningen N.V. Bank Nederlandse Gemeenten:</u>							
BNG 40.89594	907.560,50	1-3-2024	4,670%	145.209,68	5.360,01	36.302,42	108.907,26
BNG 40.91485.01	408.402,22	26-10-2025	3,470%	136.134,07	4.553,02	27.226,81	108.907,26
BNG 40.92017	680.670,32	14-2-2026	5,500%	163.360,88	7.671,99	27.226,81	136.134,06
Projectfinancieringen:							
BNG 40.111437	7.429.045,00	2-7-2029	1,245%	7.429.045,00	92.491,61	0,00	7.429.045,00
BNG 40.111438	1.566.123,00	1-7-2029	0,800%	1.415.066,39	10.706,46	152.265,06	1.262.801,33
BNG 40.112090	6.751.680,00	1-7-2052	1,770%	6.751.680,00	119.504,74	0,00	6.751.680,00
BNG 40.112091	2.381.266,00	1-7-2052	1,570%	2.325.639,80	36.065,38	56.499,54	2.269.140,26
BNG 40.112379	15.983.210,00	1-7-2044	1,760%	15.983.210,00	281.304,50	0,00	15.983.210,00
BNG 40.112494	1.621.575,00	3-1-2039	1,598%	1.621.575,00	25.912,77	0,00	1.621.575,00
BNG 40.112836	13.293.280,00	1-7-2053	1,360%	13.293.280,00	180.788,61	0,00	13.293.280,00
BNG 40.112837	6.804.774,00	1-7-2053	1,140%	6.639.796,82	74.734,78	166.857,92	6.472.938,91
BNG 40.113745	10.000.000,00	1-4-2070	0,500%	10.000.000,00	50.000,00	0,00	10.000.000,00
				65.903.997,64	889.093,86	466.378,56	65.437.619,08
<u>Onderhandse leningen Nederlandse Waterschapsbank N.V.:</u>							
NWBPoseidon 100	1.134.450,54	20-6-2022	6,400%	90.756,04	4.264,79	45.378,02	45.378,02
				90.756,04	4.264,79	45.378,02	45.378,02
				Totaal	65.994.753,68	893.358,64	511.756,58
							65.482.997,09

Note1: De leningen die onder 'projectfinancieringen' staan vermeld zijn afgesloten in verband met de overeenkomsten voor erfpacht. Hier staan inkomsten tegenover die deze leningskosten ruimschoots compenseren.

Note2: De netto schuldquote 2021 is 118%. Dit geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast t.o.v. de eigen middelen. Er zijn erfpachtgronden aangekocht d.m.v. 'projectfinancieringen'. Zonder deze 'projectfinancieringen' zou de schuldquote in 2021 en volgende jaren 20% zijn ("Voldoende" conform VNG normen).

Note3: De solvabiliteitsratio 2021 is 36%. Dit cijfer geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente. Zonder de projectfinancieringen zou de solvabiliteitsratio 60% zijn geweest.

De risico's van uitgifte van grond in erfpacht zijn beperkt. Dit beschreven we ook in de notitie 'Risico's bij uitgifte van erfpachtgronden' (2015). Mede daarom gaf de gemeenteraad aan, dat er een maximum moet worden verbonden aan de toevoegingen aan de Risicoreserve erfpachtgronden.

Bij de eerdergenoemde actualisatie van de Reserves en voorzieningen heeft de gemeenteraad besloten om de Risicoreserve erfpachtgronden vast te stellen op maximaal € 1 mln. De gemeenteraad acht dit een voldoende buffer om de gevolgen van eventuele risico's van de uitgifte van grond in erfpacht af te dekken

Wij verwachten het maximale bedrag van € 1 mln. binnen enkele jaren te bereiken.

Rechtmatigheid

In de huidige situatie stelt de externe accountant de rechtmatigheidsverklaring bij de jaarrekening op. In deze verklaring staat in hoeverre gemeenten aan de financiële wet- en regelgeving voldoen. Over het jaar 2021 dient de gemeente zelf deze rechtmatigheidsverklaring op te stellen. Dat heeft gevolgen voor de processen binnen Midden-

Delfland. Met name de (verbijzonderde) Interne Controle (VIC) dient verbeterd en aangepast te worden. De voorbereidingen daarvoor zijn gaande.

Risico's

In financiële zin is de aangekondigde herijking van het Gemeentefonds een risico voor de gemeente. Volgens de oorspronkelijke planning was de ingangsdatum voor de gevolgen van deze herijking 1 januari 2021. Hiertoe is in het eerste kwartaal 2020 een voorstel aan de staatssecretaris van Financiën voorgelegd. Deze heeft de gevolgen van dit voorstel als onaanvaardbaar gekwalificeerd en de opdracht gegeven voor het eind van dit jaar met een nieuw voorstel te komen. Dit wordt voor eind 2020 verwacht. In verband met de onduidelijkheden over de gevolgen en de ingangsdatum is in de voorliggende begroting voor de jaren 2023 en 2024 rekening gehouden met een stelpost (verlaging) van resp. € 1 ton en € 2 ton.

Een ander belangrijk risico is de dividendontwikkeling (Juva, BNG, en Evides) voor de komende jaren.

In de paragraaf Weerstandsvermogen wordt ingegaan op de risico's die de gemeente loopt. Hiervoor is de ratio voor de weerstandscapaciteit berekend. Deze is ruimschoots voldoende om de eventuele gevolgen van de geïnventariseerde risico's op te vangen zonder dat de normale bedrijfsvoering gevaar loopt.

Conclusie

Door de maatregelen die de afgelopen jaren zijn genomen en de voorzichtige, terughoudende opstelling ten aanzien van de gemeentelijke financiën is er sprake van een solide financiële structuur.

De laatste jaren zijn noodzakelijke bezuinigingen doorgevoerd. Desondanks blijft de financiële positie onder druk staan. Bij de voorbereiding van deze begroting is dit ook gebleken. Het proces om te komen tot een sluitende begroting is niet makkelijk geweest, maar heeft wel geleid tot een sluitende begroting voor de jaren 2021-2024. Daarbij zijn ook de noodzakelijke uitgavenverhogingen, zoals voor de Jeugdhulp, maatschappelijke ondersteuning en uitkeringen, reëel in de begroting opgenomen.

Dit is bereikt door enerzijds kritisch te zijn bij het ramen van de budgetten en anderzijds keuzes te maken.

Door deze handelwijze zijn wij er in geslaagd een begroting te presenteren waarin:

- de tarieven voor de gemeentelijke OZB en de heffingen ongewijzigd blijven ten opzichte van 2020;
- de voorzieningen in deze gemeente zo veel mogelijk in stand blijven;

Voor de jaren 2023 en verder kennen wij daarmee een structureel begrotingsevenwicht.

Desondanks blijft de financiële positie als gevolg van diverse ontwikkelingen onder druk staan. Er is zeker nog het nodige werk te verrichten om de hiervoor genoemde uitkomsten daadwerkelijk te realiseren en een sluitende begroting ook in de toekomst te continueren. In de meerjarenbegroting wordt bijvoorbeeld nog niet of nauwelijks rekening gehouden met de mogelijke effecten van een herverdeling Gemeentefonds, wordt geen extra geld gereserveerd voor inloop achterstanden in wegenbeheer en groenonderhoud, is niet of nauwelijks structureel geld gereserveerd voor invoering Omgevingswet, Klimaatadaptatie en Energietransitie en zal op basis van nadere besluitvorming nog extra geld nodig zijn voor beheer en onderhoud gemeentelijk vastgoed.

Toelichting primitieve begroting

In het Financieel meerjarenperspectief¹ hebben wij aangegeven in de financiële begroting een nadere toelichting te geven op de oorzaken van het saldo van de primitieve begroting 2021.

Samenvattend financieel overzicht begroting 2021 – 2024

	2021	2022	2023	2024
Saldo begroting 2021-2024 (incl. PBW 1 en 2)*	€ -700.912	€ -430.625	€ 58.515	
I Mutaties begroting	€ -2.050.063	€ -1.536.013	€ -1.251.899	€ -485.464
Saldo Begroting 2021-2024	€ -2.750.975	€ -1.966.638	€ -1.193.384	€ -485.464
II Dekkingsplan (netto)	€ 1.988.500	€ 1.363.210	€ 1.316.800	€ 672.400
Algemene reserve	€ 762.475	€ 603.428		
Resultaat Begr. 2021-2024	€ 0	€ 0	€ 123.416	€ 186.936

Een positief bedrag betekent een voordelig resultaat.

* Inclusief structurele doorwerking mutaties Eerste en tweede periodieke begrotingswijziging 2020.

Mutaties primitieve begroting

De saldi aan mutaties bepalen de afwijking tussen de Begroting 2020-2023 en de ramingen volgens de primitieve begroting 2021-2024.

In het financieel meerjarenperspectief is op hoofdlijnen aangegeven wat de oorzaken van het saldo van de primitieve begroting zijn. In onderstaand overzicht zijn de bedragen daarbij weergegeven.

In onderstaand overzicht zijn de voornaamste afwijkingen (met bedragen) vermeld.

Mutaties begroting	2021	2022	2023	2024
Lasten				
a. 1e en 2e PBW 2020	€ 702.919	€ 430.615	€ -58.515	n.v.t.
b. Personeelskosten	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000	n.v.t.
c. Ond. gem. gebouwen	€ 791.192	€ 147.863	€ 94.856	n.v.t.
d. Sociaal domein/sociale zaken	€ 205.002	€ 583.354	€ 573.058	n.v.t.
e. beleidsveranderingen	€ 729.372	€ 700.372	€ 570.372	n.v.t.
f. Overig	€ 581.881	€ 604.822	€ 609.636	n.v.t.
Baten				
a. Algemene uitkering	€ -561.905	€ -657.161	€ -223.085	n.v.t.
b. OZB	€ -415.103	€ -534.593	€ -633.452	n.v.t.

¹De jaarschijf 2024 kwam niet voor in de begroting 2020-2023.

Toelichting mutaties primitieve begroting

1. Baten

- Algemene Uitkering
De cijfers in de Begroting 2021-2024 zijn gebaseerd op de meicirculaire 2020 en op cijfers van de eigen organisatie. Dan gaat het met name om woning- en inwonersprognose en de WOZ waarden. Er is nog geen rekening gehouden met de effecten van een herverdeling

van het Gemeentefonds (zie ook Financieel Meerjarenperspectief) voor 2022 en latere jaren. Voor de komende begroting is sprake van de volgende afwijking t.o.v. de begroting 2020-2023:

algemene uitkering	2021	2022	2023	2024
Begroting 2021 – 2024	20.736.158	21.473.107	21.697.161	22.474.444
Begroting 2020 – 2023	20.174.253	20.815.946	21.474.076	-
Vershil	561.905	657.161	223.085	N.v.t. *

- OZB

In de meerjarenbegroting 2020-2023 was voor de OZB-opbrengst rekening gehouden met een stijgingspercentage van 3 % van de jaarlijkse opbrengst

Voor de berekening van de OZB-opbrengst 2021 is uitgegaan van een waarde vermeerdering van 6%. Voor de periode 2022-2024 is een stijgingspercentage van 5% (jaarlijks) voor de woningen en 1% (jaarlijks) voor de niet-woningen aangehouden. (in dekkingsplan teruggebracht tot 3%) per jaar.

In onderstaande overzichten staan de opbrengsten OZB ten opzichte van de begroting 2021-2023.

OZB woningen	2021	2022	2023	2024
woningen	€ 3.584.438	€ 3.832.436	€ 4.034.589	n.v.t
Vershil met mjb	+€ 178.526	+€ 294.974	+€ 390.375	

OZB niet-woningen	2021	2022	2023	2024
woningen	€ 1.860.646	€ 1.884.294	€ 1.908.184	n.v.t.
Vershil met mjb	+€ 236.577	+€ 239.619	+€ 243.077	

2. Lasten

- 1^e en 2^e Periodieke begrotingswijziging 2020 (PBW)

In het saldo zijn de (structurele) gevolgen van de 1^e en 2^e PBW 2020 verwerkt. Daardoor is het beginsaldo afgerond € 7 ton (negatief) in plaats van licht positief (€ 20.000), zoals vorig jaar bij de begroting 2020-2023 voor het jaar 2021 was geraamd. Door de positieve saldi bij de begroting 2020-2023 in de latere jaren is het startbedrag voor 2022 en 2023 minder negatief dan voor 2021.

- Personeelskosten

Ten opzichte van de begroting 2020-2023 stijgen de personeelskosten met ca. € 6,5 ton. De structurele effecten van de nul-meting voor de personeelskosten zijn een belangrijke oorzaak hiervoor (ruim € 350.000 en verwerkt in de 1^e PBW 2020).

De overige stijging van € 300.000 wordt veroorzaakt door een uitbreiding van de formatie met een gegevensbeheerder, waartoe door het college is besloten. Deze kosten zijn € 79.000 (bij inhuur bedragen de kosten € 129.000). Daarnaast is een medewerker bovenformatief geplaatst. Dat veroorzaakt een verschil van ca. € 70.000.

Tot slot is er een bedrag opgenomen voor de 2^e fase van het OO-traject (ca. € 150.000). (in het dekkingsplan teruggebracht tot een incidentele bijdrage van € 60.000 voor 2021 en 2022).

- Onderhoud gemeentelijke gebouwen

In de exploitatiebegroting is aanzienlijk meer geraamd voor het (achterstallig) onderhoud van de gemeentelijke gebouwen. Voor de komende begrotingsperiode is hiervoor ruim € 1 mln. extra opgenomen ten opzichte van de begroting 2020-2023.

Daarnaast is extra budget geraamd voor onderhoudscontracten. Gebleken is dat diverse contracten voor een hoger bedrag zijn afgesloten dan geraamd in de meerjarenbegroting. Ook zijn verschillende bestaande contracten in het geheel niet in de meerjarenbegroting opgenomen. Voor de komende vier jaar betekent dit een extra last van € 387.000. Hiervan is de stijging voor het onderhoudscontract gemeentehuis met € 85.500 per jaar veruit de grootste. Voor dit onderhoudscontract loopt op dit moment een nieuwe aanbestedingsprocedure.

- Budget Sociaal domein/sociale zaken

Ten opzichte van de vorige meerjarenbegroting is de verwachte terugloop voor Jeugdzorg en Wmo gecorrigeerd en zijn deze budgetten nu reëel geraamd.

Daarnaast zijn er budgetverruimingën geraamd voor uitkeringslasten. Dit in verband met de verwachte economische gevolgen van COVID-19.

Voor het tekort dat de gemeente heeft op de uitkeringslasten heeft het Rijk een vangnetregeling (de zgn. BUIG). Het is onduidelijk of deze ongewijzigd voortgezet blijft.

Om die reden is een deel als buffer gereserveerd.

Tenslotte zijn de middelen van de reserve Sociaal Domein die gevormd is in 2020 ingezet ter dekking van de uitgaven op dit taakveld in 2021.

Sociaal domein/sociale zaken	2021	2022	2023	2024
1. Jeugdzorg	€ 281.331	€ 381.354	€ 371.058	€ 371.058
2. Begeleiding Wmo	€ 207.000	€ 207.000	€ 207.000	€ 207.000
3. Uitkeringskosten participatiewet	€ 250.000	€ 150.000	€ 50.000	€ 50.000
4. Uitkeringskosten IOAW	€ 100.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
5. BUIG-uitkering	€ -650.000	€ -450.000	€ -750.000	€ -750.000
6. Vorming bestemmingsreserve BUIG	€ 195.000	€ 195.000	€ 645.000	€ 645.000
7. Reserve sociaal domein	€ -178.329			
Totaal	€ 205.002	€ 533.354	€ 573.058	€ 573.058

- (Verplichte) veranderingen van beleid

In de conceptbegroting 2021-2024 was voor diverse taakvelden een aanpassing opgevoerd in verband met invoering en uitvoering van door het Rijk ingevoerd nieuw beleid.

Beleid	2021	2022	2023	2024
1. Klimaatakkoord/energietransitie	€ 256.872	€ 227.872	€ 227.872	€ 227.872
2. Formatie circ. economie	€ 42.500	€ 42.500	€ 42.500	€ 42.500
3. Projectleider Omgevingswet	€ 130.000	€ 130.000		
4. Uitvoeringsbudget Omgevingswet	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000
Totaal	€ 729.372	€ 700.372	€ 570.372	€ 570.372

- Overige lasten

Voor het overige zijn er door de gehele begroting kleinere en iets grotere aanpassingen van de ramingen verwerkt in de concept begroting. Als belangrijkste worden genoemd:

- . bijdrage VRH (raming 2020 te laag opgenomen) € 47.000
- . huisvestingsprogramma onderwijs € 69.000
- . voorschoolse voorziening peuters € 35.702
- . Uitvoeringskosten Wet inburgering € 26.128 (oplopend)
- . Wettelijke verplichting OGGZ € 20.000
- . dienstverlening E25 voor Maatschappelijk Team € 46.080
- . CAO ontwikkeling gesubsidieerde Instellingen € 70.000
- . Brede aanpak dak- en thuislozen € 32.051
- . opknappen raadsmeubilair € 10.000
- . Op peil houden (vervangen/updates) ICT € 150.000
- . informatiebeveiliging € 46.000 (€ 36.000 structureel)
- . samenwerking Westland t.a.v. digitalisering € 30.000

6. Bijlagen

6. 1. Missie

Dit is Midden-Delfland

Op steenworp afstand van Den Haag en Rotterdam ligt een gemeenschap waar landschap en natuur de boventoon voeren. Waar kwaliteit van leven, rust en ruimte de norm zijn. Waar mensen elkaar kennen en helpen. Dat is Midden-Delfland.

Inwoners en ondernemers pakken er het initiatief en geven de dorpen Den Hoorn, Maasland en Schipluiden hun identiteit. Scholen bieden kinderen eigentijds onderwijs. Duurzame land- en tuinbouw en recreërende bezoekers brengen de gemeenschap economische kracht.

Waar mogelijk versterkt en versnelt de gemeente Midden-Delfland initiatieven uit de gemeenschap. Ook staat zij mensen bij die niet op eigen benen kunnen staan. Buiten de gemeentegrenzen stimuleert ze samenwerking met bedrijven, kennisinstellingen en overheden. Zo verbindt de gemeente het authentieke platteland met het verlangen naar natuur, cultuur en ontspanning vanuit de steden.

In 2008 verwierf Midden-Delfland als eerste gemeente in Nederland het Cittaslow-lidmaatschap. Dit wereldwijde keurmerk wordt toegekend aan gastvrije gemeenten die een duurzame samenleving nastreven waarvan natuur, agrarische productie, toerisme en sociale verbondenheid de kern zijn.

Missie gemeente

De gemeente Midden-Delfland verbindt het groene landschap met de stedelijke omgeving. Met de gemeenschap werkt zij aan een betere kwaliteit van leven.

Speerpunten gemeente

Gemeenten krijgen een steeds grotere rol in het contact met inwoners. Met hun betrokkenheid inspireerden inwoners en organisaties de gemeente om de visies *Midden-Delfland*[®] 2025 en *Behoud door ontwikkeling* op te stellen. Deze visies bepalen de koers van de gemeente.

Midden-Delfland richt zich op de volgende vijf speerpunten:

1. landschap
2. samenleving
3. economie
4. dienstverlening
5. bestuur en organisatie

In het hoofdstuk 'Beleidsmatig meerjarenperspectief' volgt per speerpunt een algemene omschrijving en de concrete invulling uit de begroting.

6. 2. Staat van reserves en voorzieningen

progr. nr.	Naam van de reserve of de voorziening	Dienstjaar 2021			Verminderingen	Saldo einde boekjaar	Waarvan belegd bij de gemeente	Toelichting
		Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen				
A. Algemene reserves								
AD	Algemene gemeentelijke reserve	5.023.582	n.v.t.	0	745.665	4.927.917	4.927.917	De rente wordt volledig ten gunste van de exploitatie gebracht.
	Doel: Buffer voor nadelige exploitatiesaldi na resultaatbestemming, alsmede voor calamiteiten							Geraamd saldo per 31 december 2020 5.023.582
								Vermeerderingen:
								totaal 0
								Verminderingen:
								Instandhouding skateroutenetwerk (10 jr t/m 2024) 10.665
								Strandroed respijtzorg H4 pilot 25.000
								Frictiekosten OO-traject 60.000
								95.665
								Nieuwe voorzieningen:
								Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen 650.000
								650.000
	Totaal A Algemene reserves	5.023.582	0	0	745.665	4.927.917	4.927.917	
B. Bestemmingsreserves								
AD	Reserve Weerstandsvermogen	4.000.000	n.v.t.			4.000.000	3.698.501	Een deel van de reserve is extern belegd. Hiervan komt de rente ten gunste van de exploitatie.
	Doel: Bufferfunctie voor het opvangen van de financiële gevolgen van de effecten van daadwerkelijk optredende risico's.							
AD	Nutsreserve	8.871.855	n.v.t.			8.871.855	0	De reserve is extern belegd. Hiervan komt de rente ten gunste van de exploitatie.
	Doel: Het creëren van een waardevolle inkomstenbron voor de exploitatie							
AD	Reserve ontwikkeling Harnaspolder	287.277	n.v.t.		81.473	205.804	205.804	De rente wordt volledig ten gunste van de exploitatie gebracht.
	Doel: Dekking bestuurskosten die voortvloeien uit de ontwikkeling van de polder en waarvoor gelden vanuit de grondexploitatie beschikbaar komen							Verminderingen:
								aandeel gemeentelijke bestuurskosten 211.473
								vermindering onttrekking met 10.000 per jaar -130.000
								totaal 81.473
	Investeringsreserve							Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 34.494
	Doel: Dekking van geplande investeringen waarvan de lasten niet binnen de exploitatie opgevangen kunnen worden. In de begroting wordt aangegeven voor welke investeringen een claim op de reserve wordt geleend.							
3	- Geormerkte gelden voor frontbebouwing langs de Gaag (1997)	68.341	1.025			69.366	69.366	
3	- Aansluiting / oprit A4 bij Harnaspolder	1.071.502	16.073			1.087.574	1.087.574	
7	- Aansluiting Woudseknoot*	100.142	1.502			101.644	101.644	
3	- Groenontwikkeling Zwethzone	445.973	6.690			452.662	452.662	
7	- Recreative verbindingen in de Harnaspolder*	589.207	8.838			598.045	598.045	
3	- Plankosten verkeersvisie Maasland	14.759	221			14.981	14.981	
AD	- Onbestemde middelen (vrije ruimte)	9.657	145			9.802	9.802	
	* Reserves aangewezen als dekking projecten locatieontwikkeling							
	Voor de hierna genoemde investeringen zijn inmiddels kredieten beschikbaar gesteld. De feitelijke afloop van deze investeringen loopt via de dekkingsreserve.							
3	721072 - Reconstructie knuising oude veiling	59.621				59.621	59.621	
	Subtotaal investeringsreserve	2.359.201	34.494	0	0	2.393.694	2.393.694	

progr. nr	Naam van de reserve of de voorziening	Dienstjaar 2021			Verminderingen	Saldo einde boekjaar	Waarvan belegd bij de gemeente	Toelichting	
		Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen					
5	Reserve Monumenten Doel: Het ondersteunen van onderhoud van monumenten buiten de exploitatie	175.206	2.628		20.025	157.809	157.809	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari	2.628
								Verminderingen subsidie monumenten	20.025
5	Reserve Sociaal Domein Doel: Opvangen budgettaire fluctuaties en onvoorziene uitgaven lange termijn.	263.845	3.958	0	262.329	5.474	5.474	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari	3.958
								Storting 1e beqr wijz 2020	0
								Vermindering Vrijval sociaal domein	262.329
7	Reserve beheer openbare ruimte Doel:	89.164		75.000		164.164	164.164	Storting 1e beqr wijz 2020	75.000
7	Reserve Grondexploitatie Doel: Het afdekken van de risico's van de (mogelijke) toekomstige verliezen op de diverse grondexploitaties	-0	-0			-0	-0	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari	-0
AD	Compensatie dividenden en huuropbrengst Doel: Compenseren weggevalen dividend CAIW ivm verkoop aandelen Verminderen dividendafhankelijkheid Compenseren huuropbrengst bezinepompen	17.343.699	n.v.t.			17.343.699	17.343.699	De rente wordt volledig ten gunste van de exploitatie gebracht.	
5	Reserve Jeugd Doel: Reserveren van rijksbijdragen voor ontwikkelingskosten CJG	0	0			0	0	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari	0
AD	Reserve Investeringsprogramma Doel: Uitvoeren van investeringen die voortvloeien uit het collegeprogramma	1.885.496	n.v.t.		0	1.885.496	1.885.496	De rente wordt volledig ten gunste van de exploitatie gebracht.	
								Vermindering	
7	Reserve opstartkosten begeleiding particuliere bouwinitiatieven Doel: Ondersteunen van kleine particuliere bouwinitiatieven	17.048	256			17.304	17.304	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari	256
6	Reserve Noodhulp-vangnet Doel: Creëren van noodhulp voor schrijnende gevallen	0	n.v.t.		0	0	0		
								Vermindering exploitatiesubsidie SUN	
7	Fonds Sociale Woningbouw Doel: Afkoopsommen sociale woningbouw inzetten voor sociale woningbouw op andere locaties.	251.734	3.776			255.510	255.510	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari	3.776
7	Reserve afwikkeling complexen Doel: Onderbrengen van budgetten vanuit arexen voor activiteiten die op termijn uitgevoerd gaan worden, zodat de grexen afgesloten kunnen worden.	1.013.338	15.200		650.000	378.538	378.538	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari	15.200
2	Reserve Liquidatiesaldo Stadsgewest Haaglanden Doel: Het positieve liquidatiesaldo van het Stadsgewest Haaglanden te reserveren voor personeelskosten en nieuwe vormen van regionale samenwerking	0			0	0	0	De rente wordt volledig ten gunste van de exploitatie gebracht.	
								Vermindering Deel salarislaster overname	
7	Risicoreserve Erfpachtgronden Doel:	700.000				700.000	700.000		
6	Reserve Herwaardering deelnemingen Doel: Uit oogpunt van inzicht en presentatie zijn aan de debetzijde van de balans de deelnemingen tegen de nominale waarde opgenomen. Vóór 2004 werd op de nominale waarde van de deelnemingen afgeschreven. Deze afschrijvingen zijn via de jaarresultaten met de Algemene reserve verrekend. In 2005 is daar de waardetoeename van de aandelen Europort aan toegevoegd	1.122.093	n.v.t.			1.122.093	1.122.093		
	Totaal B Bestemmingsreserves	38.379.956	60.311	75.000	1.013.827	37.501.440	28.328.086		

progr. nr	Naam van de reserve of de voorziening	Dienstjaar 2021			Verminderingen	Saldo einde boekjaar	Waarvan belegd bij de gemeente	Toelichting
		Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen				
	C. Dekkingsreserves							
AD	Dekkingsreserve gemeentehuis	10.612.567	0		477.624	10.134.943	10.134.943	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari
	Doel: Realisatie van een nieuw gemeentehuis							Verminderingen: kapitaallasten (voorbereiding) nieuw gemeentehuis tot een maximum investeringsbedrag van € 15,4 miljoen 477.624
	Dekkingsreserve							Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 0
	Doel: Het ten gunste van het exploitatieresultaat compenseren van de kapitaallasten van daartoe door de raad aangewezen en inmiddels gerealiseerde of in uitvoering zijnde projecten. De volgende investeringen zijn daartoe aangewezen:							Verminderingen: Creeëren dekkingsreserve reconstructie Woudseweg 650.000
3	721072 - Reconstructie Oude Veiling Maasland	135.389		0	13.487	121.903	121.903	Verminderingen:
3	721581 - Veilig afwikkelen verkeer entree van Maasland	400.000			20.000	380.000	380.000	
4	742139 - Aankoop 4 schoolwoningen (8 lokalen)	1.100.000			50.000	1.050.000	1.050.000	vrijval t.q.v. exploitatie 413.551
4	742189 - Realisatie multifunctionele accommodatie Den Hoom (MFA)	2.925.000			112.500	2.812.500	2.812.500	
4	742322 - Nieuwbouw PC-basisschool Maasland	1.131.997			40.428	1.091.568	1.091.568	
5	753001 - Realisatie sporthal Schipluiden	151.674			20.000	131.674	131.674	
5	753021 - Extra (kunstgras)speelveld MVV'27	0				-	0	
5	753031 - Aanleg kunstgrasveld (3x)	694.369			76.109	618.261	618.261	
5	753032/3 - Sportvloer DIOS	1.235			0	1.235	1.235	
5	754104 Overkapping tussen Schilpen en Tavenu	261.327			14.482	246.845	246.845	
4	742331 Aanpak klimaatproblemen MFA onderwijs	710.387			55.056	655.331	655.331	
5	765001 Aanpak klimaatproblemen MFA kinderopvang	136.209			11.490	124.719	124.719	
3	Reconstructie Woudseweg	0		650.000	0	650.000	650.000	
	<i>subtotaal dekkingsreserve</i>	<i>7.647.587</i>	<i>0</i>	<i>650.000</i>	<i>413.551</i>	<i>7.884.036</i>	<i>7.884.036</i>	
	Totaal C Dekkingsreserves	18.260.154	0	650.000	891.175	18.018.979	18.018.979	

progr. nr	Naam van de reserve of de voorziening	Dienstjaar 2021				Saldo einde boekjaar	Waarvan belegd bij de gemeente	Toelichting
		Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen	Verminderingen			
	D. Voorzieningen							
AD	Voorziening dubieuze debiteuren Soza Doel: Oninbare debiteuren waaraan leenbijstand is verleend	47.615	n.v.t.			47.615	47.615	
AD	Voorziening dubieuze debiteuren Doel: Geheel of gedeeltelijk oninbare debiteuren	0	n.v.t.			0	0	
AD	Voorziening pensioenen voormalig wethouders Doel: Het dekken van de uitkeringen en pensioenen aan voormalige wethouders	2.243.006	n.v.t.	133.767	80.698	2.296.075	2.296.075	Vermeerderingen: toevoeging conform actuele waarde berekening 123.688 storting APPA pensioen via salaris 10.079 totaal 133.767 Verminderingen: betaalde pensioenansoraken 80.698
AD	Voorziening wachtgeld voormalig wethouders Doel: Het dekken van de uitkeringen en pensioenen aan voormalige wethouders	134.672	n.v.t.	0	80.964	53.708	53.708	Verminderingen: betaalde wachtgeld 80.964 Vermeerderingen: storting wachtgeld uit alg. reserve
AD	Voorziening bijdrage tekort Bedrijfschap Doel: Geformaliseerde maximale bijdrage in het tekort van het scharp	1.745.000	0			1.745.000	1.745.000	Verminderingen: Dekking tekort bij afsluiting gex Bedrijfschap HP
3	Voorziening afvalstoffenheffing Doel: Het via storten of onttrekken van het verschil tussen reinigingskosten en afvalstoffenheffing egaliseren van de kosten of tarieven	-77.550	n.v.t.		58.252	-135.802	-135.802	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari Vermeerderingen/verminderingen: Saldo kosten/ookrenten functie 721 (zon. gesloten di) 58.252 Positief saldo=vermeerdering, negatief saldo=vermindering
3	Voorziening rioolheffing Doel: Het via storten of onttrekken van het verschil tussen rioolheffingskosten en rioolheffing egaliseren van de kosten of tarieven	7.245.513	n.v.t.	190.171		7.435.684	7.435.684	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari Vermeerderingen/verminderingen: Saldo kosten/ookrenten functie 722 (zon. gesloten di) 190.171 Positief saldo=vermeerdering, negatief saldo=vermindering
7	Voorziening Grondexploitatie Doel: Opvangen van verliezen in de grondexploitatie	1.367.000	n.v.t.			1.367.000	1.367.000	
	Voorziening Onderhoud gemeentelijke gebouwen Doel: Het dekken van groot onderhoud aan gemeentelijke gebouwen	0		650.000	0	650.000	650.000	Vermeerdering: Nieuwe voorziening uit AR 650.000
	Totaal D Voorzieningen	12.705.257	0	973.938	219.914	13.499.281	13.499.281	
	Totaal A + B + C Reserves	61.663.692	60.311	725.000	2.650.667	60.448.336	51.274.982	
	Totaal reserves en voorzieningen (excl deelnemingen)	74.368.949	60.311	1.698.938	2.870.581	73.907.617	64.734.263	

6.3. Prognose verloop reserves en voorzieningen 2021 – 2024

Naam van de reserve of de voorziening	2021				2022				2023				2024			
	31-12	Rentetoev.	Toevoeging	Onttrekking	31-12	Rentetoev.	Toevoeging	Onttrekking	31-12	Rentetoev.	Toevoeging	Onttrekking	31-12	Rentetoev.	Toevoeging	Onttrekking
A. Algemene reserves																
Algemene gemeentelijke reserve	4.927.917	n.v.t.	0	70.665	4.857.252	0	0	10.665	4.846.587	n.v.t.	0	10.665	4.835.922	0	0	0
Totaal algemene reserves	4.927.917	n.v.t.	0	70.665	4.857.252	0	0	10.665	4.846.587	n.v.t.	0	10.665	4.835.922	0	0	0
B. Bestemmingsreserves																
Reserve Weerstandsvermogen	4.000.000	n.v.t.	0	0	4.000.000	n.v.t.	0	0	4.000.000	n.v.t.	0	0	4.000.000	n.v.t.	0	0
Nutsreserve	8.871.855	n.v.t.	0	0	8.871.855	n.v.t.	0	0	8.871.855	n.v.t.	0	0	8.871.855	n.v.t.	0	0
Reserve ontwikkeling Hamaschpolder	205.804	n.v.t.	0	71.473	134.331	n.v.t.	0	61.473	72.858	n.v.t.	0	51.473	21.385	n.v.t.	0	0
Reserve uitkeringlasten BUIG	0	n.v.t.	0	0	0	n.v.t.	345.000	0	345.000	n.v.t.	645.000	0	990.000	n.v.t.	0	0
Investeringsreserve	2.393.694	35.011	0	0	2.428.706	35.536	0	0	2.464.242	36.069	0	0	2.500.311	0	0	0
Reserve Monumenten	157.809	2.367	0	20.025	140.151	2.102	0	20.025	122.229	1.833	0	20.025	104.037	0	0	0
Reserve Sociaal Domein	5.474	82	0	0	5.556	83	0	0	5.639	85	0	0	5.724	0	0	0
Reserve beheer openbare ruimte	164.164	n.v.t.	75.000	0	239.164	0	75.000	0	314.164	0	0	0	539.164	0	0	0
Reserve grondexploitatie	-0	-0	0	0	-0	-0	0	0	-0	0	0	0	-0	0	0	0
Compensatie dividenden en huuropbrengst	17.343.699	n.v.t.	0	0	17.343.699	n.v.t.	0	0	17.343.699	n.v.t.	0	0	17.343.699	n.v.t.	0	0
Reserve Investeringsprogramma	1.885.496	n.v.t.	0	0	1.885.496	n.v.t.	0	0	1.885.496	n.v.t.	0	0	1.885.496	n.v.t.	0	0
Reserve revolutie fund. kleine particuliere bouwinit.	17.304	260	0	0	17.564	263	0	0	17.827	267	0	0	18.095	0	0	0
Reserve Noodhulpvangnet	0	n.v.t.	0	0	0	n.v.t.	0	0	0	n.v.t.	0	0	0	n.v.t.	0	0
Fonds sociale woningbouw	255.510	3.833	0	0	259.343	3.890	0	0	263.233	3.948	0	0	267.181	0	0	0
Reserve afwikkeling complexen	378.538	5.678	0	0	384.216	5.763	0	0	389.980	5.850	0	0	395.829	0	0	0
Reserve liquidatiesaldo Stadsgewest Haaglanden	0	n.v.t.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Risicoreserve erfpachtgronden	700.000	0	0	0	700.000	0	0	0	700.000	0	0	0	700.000	0	0	0
Reserve Herwaardering deelnemingen	1.122.093	n.v.t.	0	0	1.122.093	n.v.t.	0	0	1.122.093	n.v.t.	0	0	1.122.093	n.v.t.	0	0
Totaal bestemmingsreserves	37.501.440	47.231	75.000	91.498	37.532.173	47.639	420.000	81.498	37.918.314	48.053	645.000	71.498	38.764.869	48.053	645.000	71.498
C. Dekkingsreserve																
Dekkingsreserve gemeentehuis	10.134.943	n.v.t.	0	477.624	9.657.319	0	0	477.624	9.179.695	0	0	477.624	8.702.071	0	0	0
Dekkingsreserve	7.884.036	n.v.t.	0	446.051	7.437.985	0	0	444.291	6.993.694	0	0	438.681	6.555.012	0	0	0
Totaal dekkingsreserve	18.018.979	0	0	923.675	17.095.304	0	0	921.915	16.173.389	0	0	916.305	15.257.084	0	0	0
D. Voorzieningen																
Voorziening dubieuze debiteuren Soza	47.615	n.v.t.	0	0	47.615	n.v.t.	0	0	47.615	n.v.t.	0	0	47.615	n.v.t.	0	0
Voorziening dubieuze debiteuren	0	n.v.t.	0	0	0	n.v.t.	0	0	0	n.v.t.	0	0	0	n.v.t.	0	0
Voorziening pensioenen voormalige wethouders	2.296.075	n.v.t.	137.780	83.119	2.350.736	n.v.t.	141.913	85.612	2.407.037	n.v.t.	141.913	85.612	2.463.338	n.v.t.	141.913	85.612
Voorziening wettigden voormalige wethouders	53.708	n.v.t.	0	60.043	-6.335	n.v.t.	0	53.436	-59.771	n.v.t.	0	53.436	-113.207	n.v.t.	0	0
Voorziening bijdrage in tekort Bedrijfschap	1.745.000	n.v.t.	0	0	1.745.000	0	0	0	1.745.000	0	0	0	1.745.000	0	0	0
Voorziening afvalstoffenheffing	-135.802	n.v.t.	1.858	0	-133.944	n.v.t.	15.384	0	-118.560	n.v.t.	16.136	0	-102.424	n.v.t.	16.136	0
Voorziening indirect	7.435.684	n.v.t.	332.138	0	7.767.822	n.v.t.	274.407	0	8.042.229	n.v.t.	179.860	0	8.222.089	n.v.t.	179.860	0
Voorziening grondexploitatie	1.367.000	n.v.t.	0	0	1.367.000	n.v.t.	0	0	1.367.000	n.v.t.	0	0	1.367.000	n.v.t.	0	0
Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen	650.000	n.v.t.	0	0	650.000	n.v.t.	0	0	650.000	n.v.t.	0	0	650.000	n.v.t.	0	0
Totaal voorzieningen	13.499.281	0	471.776	143.162	13.787.895	0	431.704	139.048	14.080.551	0	337.909	139.048	14.279.412	0	337.909	139.048
Totaal reserves en voorzieningen	73.907.617	47.231	566.776	1.228.000	73.272.623	47.639	851.704	1.153.126	73.018.840	48.053	982.909	1.137.516	73.137.285	48.053	982.909	1.137.516

Toelichting op het overzicht van reserves en voorzieningen

Het overzicht betreft de jaren 2021 t/m 2024, waarbij de verwachte mutaties in 2021 nader zijn gespecificeerd in een afzonderlijk overzicht. Basis voor deze overzichten is de door de accountant goedgekeurde jaarrekening 2019 met de stand van de reserves en voorzieningen per ultimo 2019, aangevuld met de geraamde mutaties in 2020 volgens de laatst vastgestelde begrotingswijziging van 2020 (2^E pbw 2020) en voorgenomen maatregelen.

De overzichten bevatten diverse soorten reserves en voorzieningen.

De Algemene reserve. Dit is de verplichte reserve die dient als buffer voor het opvangen van risico's en eventuele tekorten op de jaarlijkse begrotingsuitvoering. Ook heeft deze reserve de functie van weerstandsvermogen en vormt samen met de Nutsreserve en de reserve Compensatie Dividenden en Huuropbrengsten een extra weerstandsbuffer voor het geval dat de reserve weerstandsvermogen onvoldoende blijkt te zijn.

Reserve Weerstandsvermogen. Deze reserve heeft een bufferfunctie voor het opvangen van de financiële gevolgen van de effecten van daadwerkelijk optredende risico's. Deze reserve is in 2019 onttrokken aan de Nutsreserve.

Nutsreserve. Dit is een bijzondere reserve. Deze reserve is belegd in twee langlopende leningen (40 jaar) tegen 8,15% respectievelijk 7%, evenals voor een gering deel in een beleggingsfonds.

Reserve ontwikkeling Harnaschpolder. Deze reserve is destijds ingesteld ter dekking van de kosten verbonden aan de extra inspanningen om een megaproject als de herinrichting van de Harnaschpolder vorm te geven. Jaarlijks wordt als bijdrage in de gemeentelijke bestuurskosten die met dit project samenhangen een bedrag ten gunste van de gemeentelijke exploitatie op deze reserve in mindering gebracht.

De Investeringsreserve. Voor diverse in de toekomst uit te voeren investeringen zijn in het verleden gelden gereserveerd. Deels door rentebijschrijving en deels door verschuivingen kunnen projecten die eerder moeten worden uitgevoerd voorzien worden van extra gelden.

Reserve Herwaardering deelnemingen. Uit het oogpunt van inzicht en presentatie zijn aan de debetzijde van de balans de deelnemingen tegen de nominale waarden opgenomen. Vóór 2004 werd op de nominale waarde van de deelnemingen afgeschreven. Deze afschrijvingen zijn via de jaarresultaten met de Algemene reserve verrekend. In 2005 is daar de waardetoeename van de aandelen Europoort aan toegevoegd.

Dekkingsreserve gemeentehuis. Ten behoeve van de bouw van het gemeentehuis is een aantal jaren gespaard. Hierdoor kunnen de kapitaallasten van het gemeentehuis gedekt worden uit deze reserve. Door het wegvallen van de rentecomponent in de kapitaallasten wordt aan deze reserve geen rente meer toegevoegd.

De Dekkingsreserve. Destijds hebben wij ervoor gekozen om investeringen die financieel worden gedekt vanuit de reserves en waarop wordt afgeschreven, te laten verlopen via de zogenaamde dekkingsreserve. Dit gebeurt zodra de betreffende investering in uitvoering is of daadwerkelijk is gerealiseerd. Vanuit de dekkingsreserve worden dan de kapitaallasten gedekt zodat daar inzichtelijk blijft wat het totale budget was, hoeveel er aan kapitaallasten al gedekt is en wat nog beschikbaar is voor de resterende afschrijvingstermijnen. Over de gelden in de dekkingsreserve kan dus niet meer vrij worden beschikt. Verschuivingen en prioriteitenaanpassing zoals in de investeringsreserve is bij de dekkingsreserve niet meer aan de orde. Feitelijk is dit een louter administratief-technische post. Door het wegvallen van de rentecomponent in de kapitaallasten wordt aan deze reserve geen rente meer toegevoegd.

Reserves met specifiek doel. Er zijn tien bestemmingsreserves gevormd met een specifiek doel, zoals beschreven in de Nota Reserves en Voorzieningen.

1. Monumenten
2. Sociaal Domein
3. Grondexploitaties
4. Compensatie dividenden en huuropbrengsten
5. Investeringsprogramma
6. Opstartkosten begeleiding particuliere bouwinitiatieven (Revolving fund)
7. Fonds Sociale Woningbouw
8. Reserve afwikkeling complexen
9. Liquidatiesaldo Stadsgewest Haaglanden
10. Risicoreserve Erfpachtgronden

Voorzieningen. De voorzieningen behoren tot het vreemde vermogen. De kern van het treffen van voorzieningen is dat de gemeente in de toekomst kan voldoen aan verplichtingen en dat de financiële positie van de gemeente duidelijk is. Voorzieningen zijn passiefposten in de balans die een schatting geven van de voorzienbare lasten in verband met risico's en verplichtingen waarvan de omvang en/of het tijdstip van optreden op de balansdatum min of meer onzeker zijn en die oorzakelijk samenhangen met de periode voorafgaande aan die datum.

Belangrijkste mutaties/aanpassingen

Reserve Vangnetregeling/BUIG

Vanaf 2023 is er een nieuwe reserve Vangnetuitkering/BUIG. Deze vereveningsreserve wordt gevormd door een extra verwachte bijdrage van het Rijk in het kader van de vangnetregeling. Door middel van deze reserve wordt geprobeerd de fluctuaties in de ontvangsten van het Rijk voor de BUIG op te vangen.

Voorziening Onderhoud gemeentelijke gebouwen

Er is een nieuwe voorziening Onderhoud gemeentelijke gebouwen

Deze voorziening is bedoeld om de noodzakelijke onderhoudskosten van de gemeentelijke gebouwen op te vangen. Er is € 650.000 aan de Algemene reserve onttrokken om deze voorziening te starten.

6. 4. Meerjarig investeringsoverzicht 2021 – 2024

Overzicht investeringen begroting 2021-2024					Maatsch./Ec. . nut.
Omschrijving investering:	2021	2022	2023	2024	
Reconstructie en dijkverzanding Dijkshoornseweg	225.000				M
Reconstructie en dijkverzanding Hoornsekade	50.000	670.000			M
Reconstructie en verbetering fietspad Rotterdamseweg		450.000			M
Reconstructie Slot de Houvelaan	0	195.000			M
Opwaarderen fietspad en asfalteren Westgaag	530.000				M
Reconstructie verharding deel Westlander,Schouw, Aak en Praam			970.000		M
Reconstructie Maassluisseweg	570.000	380.000			M
Reconstructie Hoornseweg (metropolitane fietsroute)	50.000	550.000			M
Vervangen lichtmasten	172.200	175.350	178.500		M
Vervangen brug DH019 Woudselaan	296.900				M
Vervangen brug Trekkade/Kerkweg M004	310.100				M
Vervangen brug S019 Zouteveenseweg				277.100	M
Vervangen Sionsbrug DH021		382.700			M
Renoveren Hodenpijlbrug S028 behoud gem. monument	182.300				M
Vervangen Schout-Jansheulbrug (S027)	0	50.000	510.000		M
Vervangen brug Zuidkade-Zouteveenseweg (S022)	192.100				M
Vervangen brug Willemoordseweg	0	30.000	129.900		M
Vervangen brug S020 Zouteveenseweg		202.300			M
Vervangen brug S021 Zouteveenseweg		267.700			M
Vervangen brug Hoornseweg DH 003		1.851.800			M
Vervangen voetbrug B. v. Schagenlaan- Wilgenlaan		41.100			M
Bouw nieuwe Zoutloods	100.800				E
Zoutloods extra budget zwaardere fundering	35.000				E
Vervangen doseerinstallaties	50.000				M
Herinrichting openbaar groen	25.000	50.000	50.000	50.000	M
Vervangen beschoeiingen/damwanden	250.000	350.000	350.000	350.000	M
Reconstructie speelvoorzieningen	100.000	100.000	100.000	100.000	E
Vervangen pompunits drukriolering	149.000	149.000	149.000		E
Vervangen pompen hoofdgemalen	90.000	90.000	90.000		E
Vervangen vrijvervalriolering	230.000	230.000	230.000		E
Vervangen Pick-up Renault Master 2-VNX-01	32.400				E
Informatiebeleidsplan	20.000	20.000			E

Vervangen telefooncentrale	pm				E
IODS-uitvoeringsprogramma saneren verspreid liggend glas. Aankoop Kwekelweg 12 te Maasland	2.067.000				E
IODS-uitvoeringsprogramma saneren verspreid liggend glas. Aankoop Burgerweg 1 te Maasland	750.000				E
Vervangen pompunits drukriolering				149.000	E
Vervangen pompen hoofdgemalen				290.000	E
Vervangen vrijvervalriolering				230.000	E
Vervanging duiker Baanderheer (M030)				160.000	E
Vervangen/vergroten opzet-natzout-stroommachine mede ivm overname N468 inclusief route optimalisatie	60.000				E
Vervangen geïsoleerde opslagkluis voor gevaarlijke stoffen conform PGS15 milieunorm	25.000				E
Reconstructie Woudseweg	650.000				E
Vervangingen E & W (elektro en werktuigbouwkundige) installaties gemeentehuis schipluiden	90.426	25.000		25.000	E
Vervangen gevelbekleding Brandweer Den Hoorn	30.233				E
Hoornbloem: vervangen hardhoutenkozijnen				90.872	E
Hoornbloem: vervangen linoleumvloer				25.000	E
Hoornbloem: vervangen plafond gymzaal en centrale hal				215.814	E
Gemeentewerf: Vervangen stalen systeemgevel	112.192				E
Gemeentewerf: Vervangen dak	149.589				E
Begraafplaats Maasland Aula: vervangen dak (houtrot en houtworm) verhoogd risico bij uitstel	95.000				E
Koppeling DSO omgevingswet	30.000				E
Firewall	40.000				E
GIS/GEO viewwer	30.000				E
IPv6 migratie	25.000				E
Vervangen hardware	40.000				E
Totaal:	7.855.240	6.259.950	2.757.400	1.962.786	

6. 5. Begroting 2021 – 2024 op taakveld

Programma 1 Vitale dorpen in Midden- Delfand	2019	2020	2021	2022	2023	2024
lasten :						
5.7 Openbaar groen en openluchtrecreatie	3.279.603	1.010.742	756.660	678.745	680.864	683.019
3.4 Economische promotie	119.582	129.761	120.271	121.754	123.262	124.796
Totaal lasten	3.399.184	1.140.503	876.931	800.499	804.126	807.815
baten:						
5.7 Openbaar groen en openluchtrecreatie	3.118.117	389.223	136.465	106.711	106.961	107.215
3.4 Economische promotie	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	3.118.117	389.223	136.465	106.711	106.961	107.215
Programma 2 Bestuur en veiligheid	2019	2020	2021	2022	2023	2024
lasten:						
0.1 Bestuur	1.450.318	1.073.207	976.239	946.112	931.058	936.076
0.2 Burgerzaken	1.142.033	886.887	922.885	926.557	928.262	970.528
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.067.219	1.108.827	1.151.234	1.151.473	1.151.717	1.151.965
1.2 Openbare orde en veiligheid	309.641	435.215	642.117	644.028	645.973	647.950
Totaal lasten	3.969.211	3.504.137	3.692.475	3.668.170	3.657.010	3.706.519
baten:						
0.1 Bestuur	19.443	19.400	19.400	19.400	19.400	19.400
0.2 Burgerzaken	283.101	224.758	234.832	221.929	197.225	272.410
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	19.209	20.630	20.981	21.338	21.700	22.069
Totaal baten	321.753	264.788	275.213	262.667	238.325	313.879
Programma 3 Beheer, verkeer en milieu	2019	2020	2021	2022	2023	2024
lasten:						
2.1 Verkeer en vervoer	2.213.676	2.428.508	2.577.951	2.732.189	2.840.621	3.004.046
2.2 Parkeren	1.557	31.000	6.102	6.206	6.312	6.420
2.4 Economische havens en waterwegen	133.991	141.987	143.079	144.998	146.950	148.935
5.7 Openbaar groen en openluchtrecreatie	1.606.410	1.532.640	1.552.321	1.576.965	1.616.580	1.649.371
7.2 Riolering	1.669.912	1.601.401	1.708.113	1.808.316	1.781.730	1.718.519
7.3 Afval	2.344.551	2.452.122	2.411.656	2.468.099	2.477.420	2.478.986
7.4 Milieubeheer	867.296	1.366.901	804.463	791.689	792.256	792.833

7.5 Begraafplaatsen en crematoria	239.687	176.277	150.278	153.835	153.900	153.874
Totaal lasten baten:	9.077.081	9.730.836	9.353.962	9.682.297	9.815.769	9.952.983
2.1 Verkeer en vervoer	97.705	146.409	92.134	93.700	95.293	96.912
2.2 Parkeren	4.793	5.000	5.085	5.171	5.259	5.348
2.4 Economische havens en waterwegen	7.164	7.000	5.000	5.000	5.000	5.000
5.7 Openbaar groen en openlucht recreatie	62.741	246.525	21.636	21.749	21.864	21.981
7.2 Riolering	1.926.253	1.857.139	1.882.216	1.918.903	1.924.404	1.924.897
7.3 Afval	2.609.051	2.992.182	2.952.927	3.009.340	3.017.746	3.018.400
7.4 Milieubeheer	500	0	0	0	0	0
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	215.528	133.515	135.784	141.892	144.304	146.758
Totaal baten	4.923.735	5.387.770	5.094.782	5.195.755	5.213.870	5.219.296

Programma 4 Onderwijs	2019	2020	2021	2022	2023	2024
lasten:						
4.2 Onderwijshuisvesting	1.092.518	1.118.133	1.078.271	1.068.442	999.181	878.079
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	660.152	709.319	748.243	750.362	751.279	753.349
Totaal lasten baten:	1.752.669	1.827.452	1.826.514	1.818.804	1.750.460	1.631.428
baten:						
4.2 Onderwijshuisvesting	186.863	179.721	186.010	186.202	186.397	186.595
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	139.320	124.642	124.384	124.123	123.856	123.586
Totaal baten	326.183	304.363	310.394	310.325	310.253	310.181

Programma 5 Sociaal domein en welzijn	2019	2020	2021	2022	2023	2024
lasten:						
5.1 Sportbeleid en activering	452.880	246.827	227.327	218.182	219.313	220.465
5.2 Sportaccomodaties	668.693	571.085	616.584	621.851	633.430	634.702
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	307.561	151.293	101.533	102.363	102.982	104.087
5.4 Musea	60.135	74.184	79.970	76.903	78.850	78.839
5.5 Cultureel erfgoed	54.722	61.701	67.348	44.183	48.428	45.599
5.6 Media	431.569	438.944	379.030	379.053	379.076	379.100
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	84.623	111.747	128.065	128.063	130.281	133.439
6.2 Wijkteams	39.368	616.841	581.639	585.615	589.658	593.769
6.6 Maatwerkvoor- zieningen (WMO)	467.722	434.561	554.527	562.261	570.335	578.546
6.70 Algemene voorz. WMO en jeugd	0	0	0	0	0	0

6.71 Maatwerkdienst- verlening 18+	4.546.487	3.820.587	3.785.107	3.833.583	3.882.907	3.933.093
6.72 Maatwerkver- lening 18-	378.379	353.550	353.550	353.550	353.550	353.550
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	74.708	73.154	73.154	73.154	73.154	73.154
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	3.375.771	3.065.122	3.232.364	3.232.387	3.222.091	3.222.091
6.83 Veiligheid, jeugdred. en opvang	123.024	100.988	140.021	112.146	114.052	115.991
7.1 Volksgezondheid	614.912	761.417	782.758	790.189	800.169	810.299
Totaal lasten	11.680.553	10.882.001	11.102.977	11.113.483	11.198.276	11.276.724
baten:						
5.1 Sportbeleid en activering	35.876	35.243	35.841	36.451	37.071	37.701
5.2 Sportaccomodaties	238.141	172.411	175.587	177.076	178.564	180.079
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	7.785	10.546	8.130	8.268	8.409	8.552
5.4 Musea	0	0	0	0	0	0
5.5 Cultureel erfgoed	1.898	2.365	2.405	2.446	2.488	2.530
5.6 Media	0	0	0	0	0	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	6.303	6.358	6.466	6.576	6.688	6.802
6.2 Wijkteams	0	0	0	0	0	0
6.6 Maatwerkvoor- zieningen (WMO)	0	10.415	10.592	10.772	10.955	11.141
6.70 Algemene voorz. WMO en jeugd	0	0	0	0	0	0
6.71 Maatwerkdienst- verlening 18+	515.097	200.300	150.270	87.325	87.325	87.325
6.72 Maatwerkver- lening 18-	0	0	0	0	0	0
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0
6.83 Veiligheid, jeugdred. en opvang	0	0	0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	15.200	15.200	15.200	15.200	15.200	15.200
Totaal baten	820.301	452.838	404.491	344.114	346.700	349.330

Programma 6 Economische en sociale zaken	2019	2020	2021	2022	2023	2024
lasten:						
0.3 Beheer over gebouwen en gronden	535.384	110.562	154.434	250.093	150.656	253.630
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	168.685	75.430	79.338	77.231	79.915	79.515
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	529	700	712	724	736	749

3.4 Economische promotie	90.009	163.776	127.898	140.679	128.464	141.254
6.3 Inkomensregelingen	3.010.749	4.833.060	3.069.428	2.915.419	2.825.410	2.834.913
6.4 Begeleide participatie	149.520	267.464	271.189	305.243	310.250	330.703
6.5 Arbeidsparticipatie	670.090	434.931	383.255	333.268	333.280	333.292
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	88.492	71.825	91.316	91.395	91.475	91.557
Totaal lasten	4.713.459	5.957.748	4.177.570	4.114.052	3.920.186	4.065.613
baten:						
0.3 Beheer over gebouwen en gronden	144.828	19.910	20.474	20.822	21.176	21.536
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	178.701	179.869	182.927	186.036	189.199	192.415
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	1.260	700	712	724	736	749
3.4 Economische promotie	0	34.572	49.050	49.129	49.209	49.291
6.3 Inkomensregelingen	2.308.960	4.262.495	2.385.929	2.187.672	2.489.445	2.491.248
6.4 Begeleide participatie	0	0	0	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	2.633.748	4.497.546	2.639.092	2.444.383	2.749.765	2.755.239

Programma 7 Ruimtelijke ordening, ontwikkeling en volkshuisvesting	2019	2020	2021	2022	2023	2024
lasten:						
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	641.108	857.573	716.577	376.911	77.953	77.953
8.1 Ruimtelijke ordening	781.259	1.213.090	665.731	666.633	687.554	688.490
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	3.439.732	7.729.702	3.971.600	1.917.702	341.931	1.181.169
8.3 Wonen en bouwen	1.319.609	2.202.973	2.164.182	2.162.353	2.152.239	2.139.028
Totaal lasten	6.181.708	12.003.338	7.518.090	5.123.599	3.259.677	4.086.640
baten:						
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.660.353	857.573	716.577	376.911	77.953	77.953
8.1 Ruimtelijke ordening	-55.939	46.108	46.145	98.262	98.300	98.338
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	4.061.732	7.689.702	3.971.600	1.917.702	341.931	1.181.169
8.3 Wonen en bouwen	2.251.930	2.828.582	3.213.119	3.015.492	3.365.391	2.786.555
Totaal baten	8.918.076	11.421.965	7.947.441	5.408.367	3.883.575	4.144.015

Algemene dek- kingsmiddelen	2019	2020	2021	2022	2023	2024
lasten:						
0.5 Treasury	641.364	948.140	953.670	928.157	920.351	912.506
0.61 OZB Woningen	328.721	436.067	359.266	360.772	363.346	364.653
0.62 OZB niet- woningen	55.308	0	0	0	0	0
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	0	0	0	0
0.8 Overige baten en lasten	0	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
0.9 Vennootschaps- belasting						
0.10 Mutaties reserves	9.453.161	866.368	785.311	122.231	467.639	693.053
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	10.478.554	2.256.575	2.104.247	1.417.160	1.757.336	1.976.212
baten:						
0.5 Treasury	3.619.683	3.732.825	3.797.161	3.730.051	3.706.383	3.702.675
0.61 OZB Woningen	3.003.784	3.265.894	3.584.430	3.832.436	4.034.589	4.236.408
0.62 OZB niet- woningen	1.580.563	1.606.844	1.860.646	1.884.294	1.908.154	1.933.572
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	19.343.003	20.183.708	20.736.158	21.473.107	21.697.161	22.474.444
0.8 Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0
0.9 Vennootschaps- belasting	0	0	0	0	0	0
0.10 Mutaties reserves	11.244.884	3.981.083	2.000.668	1.085.838	1.014.078	998.468
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	38.791.917	32.770.354	31.979.063	32.005.726	32.360.365	33.345.567

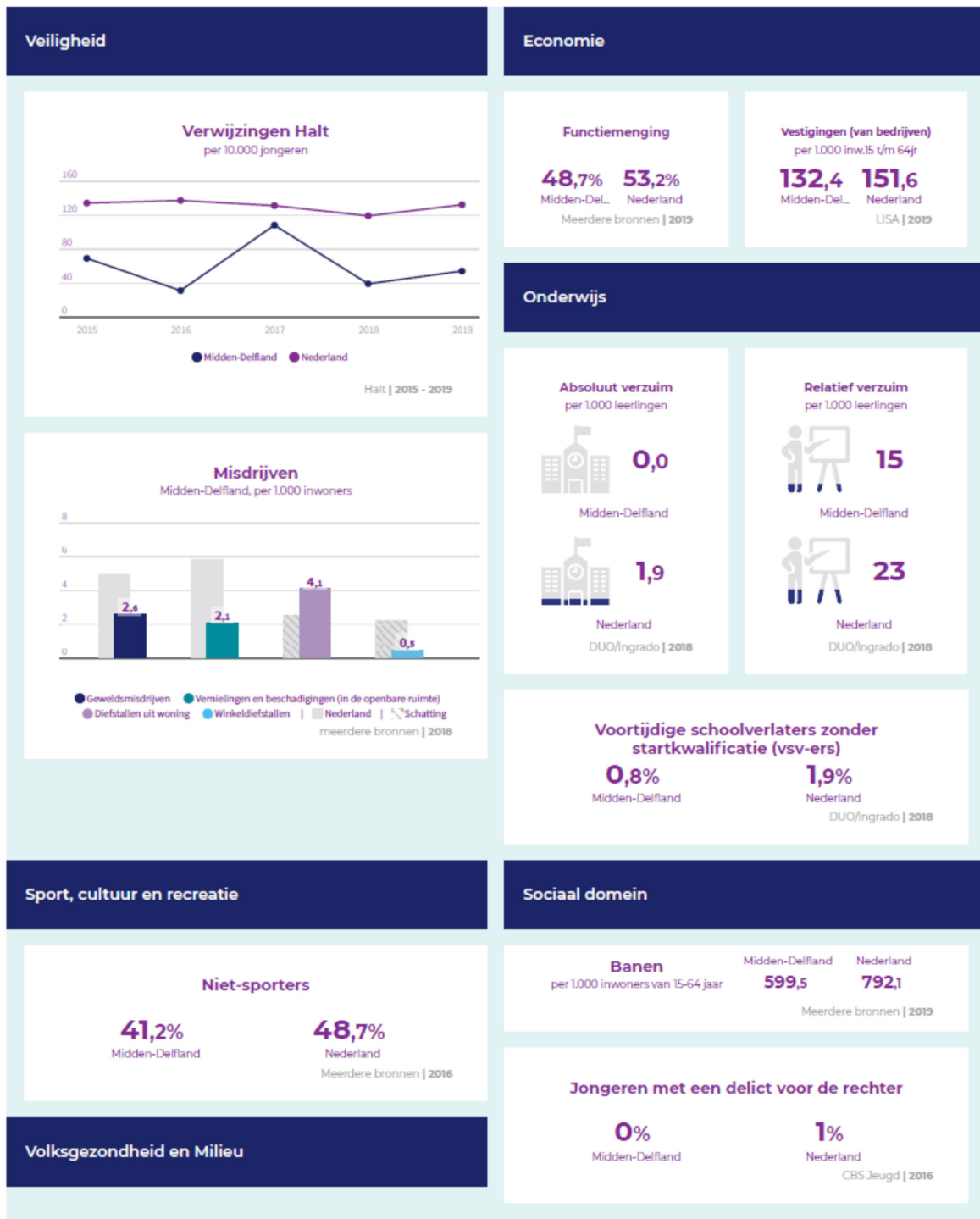
Overhead	2019	2020	2021	2022	2023	2024
lasten:						
0.4 Overhead	8.991.131	8.373.573	9.130.698	9.225.760	9.209.605	9.143.659
Totaal lasten	8.991.131	8.373.573	9.130.698	9.225.760	9.209.605	9.143.659
baten:						
0.4 Overhead	312.523	187.315	234.050	282.349	286.047	289.808
Totaal baten	312.523	187.315	234.050	282.349	286.047	289.808

6. 6. Beleidsindicatoren

Besluit Begroting en Verantwoording

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

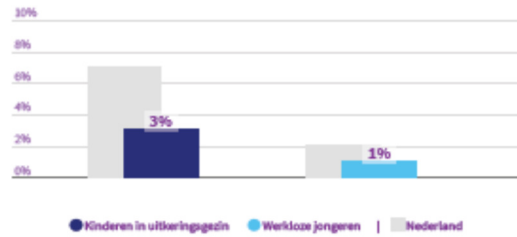

Omvang huishoudelijk restafval kg per inwoner

CBS statistiek Huishoudelijk afval | 2018

Achterstand onder jeugd Midden-Delfland

CBS Jeugd | 2018

Hernieuwbare elektriciteit

Klimaatmonitor-RWS | 2018

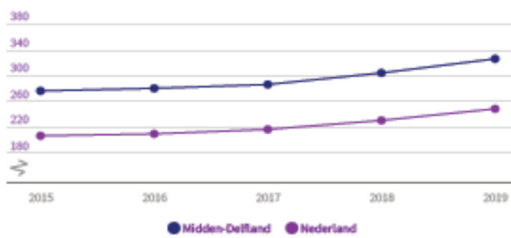
Netto arbeidsparticipatie

CBS | 2019

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ waarde x €1.000

CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken | 2015 - 2019

Personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners

CBS | 2019

Nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen

BAG/ABF | 2019

Lopende re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

CBS | 2019

Jongeren met jeugdhulp % van alle jongeren tot 18 jaar

CBS Jeugd | 2019

Beleidsindicatoren	jaarrekening 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024
formatie (fte per 1.000 inwoners)	8,53	8,15	8,10	7,98	7,91	7,63
bezetting (fte per 1.000 inwoners)	8,22	6,77	6,73	6,63	6,57	6,34
Apparaatkosten (kosten per inwoner)	1.062	1.002	988	978	1.419	928
Externe inhuur (kosten inhuur externen als % van totale loonsom + totalekosten inhuur externen)	11%	12%	1%	1%	1%	1%
Overhead (% van totale lasten)	17%	15%	18%	19%	20%	19%